

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 811.133.1'373(043.2)

VICTORIA MASCALIUC

**PARTICULARITĂȚI STRUCTURAL-SEMANTICE ALE
NOMINIS ACTIONIS ÎN LIMBA FRANCEZĂ**

**621.04. – Lexicologie și lexicografie; terminologie și limbaje specializate;
traductologie (Limba franceză)**

Teză de doctor în filologie

Conducător științific:

Ion Manoli,
doctor habilitat,
profesor universitar

Autor:

Victoria Mascaliuc

Chișinău, 2017

© Mascaliuc Victoria, 2017

CUPRINS

ADNOTARE (în limbile română, rusă și engleză)	5
LISTA ABREVIERILOR	11
INTRODUCERE	12
1. ACȚIUNEA: CONCEPT ȘI REPREZENTAREA EI LINGVISTICĂ	18
1.1. Acțiunea din perspectivă filosofică.....	18
1.2. Acțiunea din perspectivă lingvistică.....	25
1.3. Numele de acțiune: delimitare conceptuală.....	31
1.3.1. Tipologia numelor de acțiune.....	36
1.3.2. Valența verbelor de acțiune versus valența numele de acțiune.....	44
1.3.3. Particularități semantice ale numelor de acțiune versus verbele de acțiune.....	54
1.3.4. Nucleu și periferie în zona acțiunii lingvistice.....	58
1.4. Concluzii la capitolul I.....	62
2. NUMELE DE ACȚIUNE: PARTICULARITĂȚI STRUCTURALE	65
2.1. Mijloacele interne de formare.....	65
2.1.1. Modele de NA cu sufixe.....	65
2.1.2. Modele de NA cu prefixe.....	72
2.1.3. Conversiunea.....	76
2.2. Mijloacele externe de formare: împrumutul.....	79
2.3. Concluzii la capitolul al II-lea.....	83
3. NUMELE DE ACȚIUNE: PERSPECTIVĂ DIACRONICĂ ȘI SEMANTICO-LEXICOGRAFICĂ	86
3.1. Tipologia definiției numelor de acțiune versus tipologia definiției verbelor de acțiune.....	86
3.2. De la verb de acțiune la nume de acțiune: perspectivă diacronică.....	92
3.3. Semele definiției ale numelor de acțiune.....	101

3.3.1. Semul [+acțiune declarativă].....	102
3.3.2. Semul [+percepție senzorială].....	106
3.3.3. Semul [+activitate intelectuală].....	108
3.3.4 Semul [+manifestare fiziologică].....	112
3.3.5 Semul [+mișcare].....	115
3.3.6. Semul [+acțiune fizică].....	120
3.4. Concluzii la capitolul al III-lea.....	132
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	137
BIBLIOGRAFIE.....	141
ANEXA 1.....	158
ANEXA 2.....	201
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	202
CV-UL AUTORULUI.....	203

ADNOTARE

Mascaliuc Victoria „Particularități structural-semantice ale nominis actionis în limba franceză”, teză de doctor în filologie, Bălți, 2017.

Structura tezei: adnotare, lista abrevierilor, introducere, 3 capitole, concluzii, 292 surse bibliografice, 141 de pagini text de bază, 10 figuri, 7 tabele, 2 anexe.

Cuvinte și expresii-cheie: nume de acțiune, verbe de acțiune, derivare, împrumut, model derivațional, analiză semică, sem, hiperosem, hiposem, clasem, virtuem, arhisem, definiție lexicografică.

Domeniul de studiu: lexicologie, lexicografie, derivatologie, terminologie.

Scopul lucrării este de a oferi o viziune de ansamblu asupra numelor de acțiune prin prezentarea diacronică și sincronică a acestora, prin delimitarea zonei de nucleu și de periferie, prin analiza semică a acestor nume.

Problema științifică soluționată constă în descrierea complexă a numelor de acțiune prin luarea în considerare a următoarelor aspecte: compararea lor cu verbele de acțiune de la care provin; analiza semică a structurii semantice a numelor de acțiune; analiza evoluției lor semantice; delimitarea claselor de nume de acțiune; reliefarea câmpului semantic al numelor de acțiune și delimitarea zonei de nucleu și periferie.

Noutatea științifică și originalitatea cercetării rezidă în analiza complexă a fenomenului *nume de acțiune*, lucrarea reprezentând o primă încercare de a releva formulele de evoluție diacronică a numelor de acțiune. Numele de acțiune sunt raportate la baza verbală de la care derivă, în vederea determinării trăsăturilor definiției ale acestora. Este realizată analiza numelor din perspectivă semică, pentru a reliefa semantica lor și pentru o definiție lexicografică mai exactă atât a numelor de acțiune propriu-zise, cât și a celor contextuale. Sunt descrise, de asemenea, semele definiției ale numelor de acțiune care formează zona de nucleu și sunt operate clasificări în acest sens.

Semnificația teoretică a cercetării este determinată de investigațiile întreprinse care permit relevarea și identificarea fenomenului numelor de acțiune prin prisma evoluției vocabularului limbii franceze, oferind o nouă perspectivă de investigație prin: abordarea din perspectivă psihomecanică a acțiunii care se materializează atât prin verb, cât și prin nume; delimitarea formulelor etimologice de dezvoltare a numelor de acțiune, care permite reconstituirea, la nivel diacronic, a traseului evolutiv al acestei clase lexico-gramaticale, precum și dimensionarea, la nivel sincronic, mai exactă a acestor unități; prezentarea lexicografică diferențiată a numelor de acțiune propriu-zise și a celor contextuale.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în faptul ca rezultatele din cercetare pot fi folosite pentru clarificarea unor concepte legate de numele de acțiune, lucrarea servind, în acest sens, drept suport pentru alte cercetări. Cercetarea oferă, de asemenea, soluții pentru lexicografie prin propunerea unor modele de definire a numelor de acțiune. Rezultatele investigației pot servi în procesul de predare a lexicologiei, punându-se în lumină rolul derivării și al împrumutului în îmbogățirea vocabularului.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele studiului au fost prezentate în cadrul a 15 comunicări la conferințe și colocvii naționale și internaționale, la ședințele Catedrei de limbă română și filologie romanică, ale Catedrei de filologie engleză și germană a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

АННОТАЦИЯ

диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук
«Структурно-семантические особенности имен действия во французском языке»

Бельцы, 2017 год. Автор: Маскалюк Виктория.

Структура исследования: аннотация, список сокращений, введение, 3 главы, заключение, список использованной литературы – 292 источника, 141 страниц основного текста, 10 фигур, 7 таблицы, 2 приложения.

Ключевые слова: имя действия, глаголы действия, заимствование, дериватология, словообразовательная модель, дистрибутивный анализ, сема, архисема, гипосема, классема, гиперосема, виртуальная сема, лексикографическая дефиниция.

Область исследования: лексикология, лексикография, дериватология, терминология.

Цель работы состоит в комплексном многоаспектном диахронном и синхронном анализе имен действия, их описании, установлении границ ядерных и периферийных зон и дистрибутивном анализе.

Научная проблема, решенная в работе, состоит в комплексном описании имен действия с учетом следующих аспектов: сопоставлении имен действия с производящими глаголами; исследовании семантической структуры имен действия; проведении этимологического анализа; описании семантического поля имен действия; выявлении ядерных и периферийных зон и установлении их границ; анализе семантической эволюции; дифференциации классов имен действия; выявлении дистрибутивных потенциалов имен действия.

Научная новизна и оригинальность исследования заключается в анализе имен действия. Данная работа представляет собой первый опыт исследования формулы диахронной эволюции имен действия. Исследование имен действия осуществлялось в рамках словообразовательного бинорма: глагол – имя действия. Таким образом устанавливалось сходство и различие сопоставляемых лексем. Для более адекватного рассмотрения свойств имен действия производился дистрибутивный анализ. Целью данного анализа было установление способа лексикографического определения указанных имен, формирующих ядерную и периферийную зоны этого класса существительных.

Теоретическая значимость работы определяется проведением исследования, позволяющего выявить сущность понятия «имя действия». В работе осуществлен многоаспектный анализ имен действия, определяющий их языковой статус.

Представленный анализ открывает новую перспективу исследования, значительно расширяя рамки предшествующих работ по данной проблематике: имена действия проанализированы с точки зрения психолингвистики; определен эволюционный путь развития имен действия; выявлены ядерные и периферийные имена действия с учетом их функционирования в тексте; предложен способ их лексикографического описания.

Ценность исследования заключается в том, что результаты работы могут быть использованы для уточнения некоторых понятий, связанных с именем действия. Исследование также предлагает модели для идентификации имен действия с целью определения их места в словарях французского языка. Результаты работы могут быть использованы в преподавании лексикологии.

Утверждение результатов исследований. Полученные результаты были представлены на 15 конференциях и симпозиумах, на национальных и международных встречах, на совместных заседаниях кафедр румынского языка и романской филологии и английской и немецкой филологии Бельцкого государственного университета имени "Алеку Руссо".

ANNOTATION

Victoria Mascaliuc „Structural and semantic peculiarities of verbal nouns in the French language”, PhD thesis in Philology, Bălți, 2017.

Structure of the thesis: annotation, list of abbreviations, introduction, three chapters, conclusions, 292 bibliographical sources, 141 pages of basic text, 7 tables, 10 diagrams, 2 annexes.

Keywords: action name, action verb, derived noun of action, borrowed noun of action, derivational model, semic analysis, seme, archiseme, hiperoseme, hiposeme, virtuemme, classeme, lexicographical definition.

Field of study: lexicology, lexicography, word-formation, terminology.

Goals and objectives are to provide an overview of the nouns of action through their synchronic and diachronic presentation, as a result, determining nucleus and periphery class zones through nouns of action semic analysis.

The major scientific problem addressed resides in the complex analysis of these nouns. There have been taken into consideration the following aspects: comparison of the verbal nouns with the verb they derive from; semic analysis of the verbal nouns semantic structure; analysis of their semantic evolution; highlighting of verbal nouns semantic field; delimitation of core and periphery verbal nouns.

The scientific novelty of the paper is determined by the complex analysis of the nouns of action. It is a first attempt to reveal chronological development of the nouns of action in accordance with the most productive suffixes. The nouns of the action are compared to the verbs they have derived from. The semic analysis is used to underline their semantic features that may help in creating a more precise lexicographical definition for core and periphery verbal nouns. Moreover, the most important semes of verbal noun class are described.

The theoretical importance of the paper is determined by the detailed investigations in the analysis of the nouns of action. There are a series of classifications that the paper offers. Nouns of action are described versus action verbs through the development of French language vocabulary offering a new perspective of investigation, going beyond the investigations performed earlier by: psychomechanical presentation of action that may materialize in the noun and in the verb; spotting the etymological development formulas of these nouns which allowed to be more exact in diachronic and synchronic analysis; the different definitions for core and periphery nouns of action.

The practical value. The research results may be used in clarifying some concepts connected to nouns of action. The information from the paper may be used in teaching lexicology, throwing light on the importance of derivation and borrowing process in word formation. The results can be used in scientific dictionary making and the creation of new language courses.

Approval of scientific results. The research results were shared at 15 national and international conferences, at the seminars organized at Romanian Language and Romanian Philology and English and Germanic Philology Departments of A. Russo State University of Bălți.

LISTA ABREVIERILOR

NA – nume de acțiune

PL - Le Petit Larousse grand format

TLFi - Trésor de la Langue Française informatisé

DHEF – Dictionnaire étymologique et historique du français

PLC – Le Petit Larousse en couleurs

DA8E – Dictionnaire de l'Académie, 8ème édition

DLF – Dictionnaire de la Langue Française

RM – Le Robert Micro

DA9E – Dictionnaire de l'Académie, 9ème édition

Rv – radical verbal

n.m. – nom masculin

n.f. – nom féminin

suff. – suffixe

étymol. et hist. – étymologie et histoire

domaine milit. – domaine militaire

empr. du lat. – emprunté du latin

techn. – technologie

Fréq. littér. – Fréquence littéraire

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța cercetării numelor de acțiune rezidă în importanța în sine a clasei lexico-gramaticale a numelor de acțiune, care înscrie o serie de unități lingvistice – substantive – ce oferă o perspectivă statică asupra lumii, spre deosebire de corelativul lor verbal care construiește perspectiva dinamică; în poziționarea lor în sistemul semantic al limbii în structurile paradigmatic secundare, rezultate din modificarea, dezvoltarea sau compunerea structurilor paradigmatic primare (câmpuri și clase lexicale); în complexitatea numelor de acțiune în sine, care conțin o temă verbală și flexiune substantivală, fapt care își lasă amprenta asupra structurii lor semantice și a comportamentului sintactic.

Pe de altă parte, cercetările din domeniu impun revizuirea perspectivei de abordarea a numelor de acțiune și unificarea punctului de vedere în interpretarea lor prin corelarea decodării și proiectarea unui demers coerent. Sub acest din urmă aspect, semnalăm lipsa unui studiu pertinent la zi, vizând caracteristicile specifice acestei clase, reprezentarea lexicografică neunitară a diferitor nume de acțiune, interpretarea precară, sub aspect diacronic, și lacunară, sub aspect sincron, a acestor nume, nediferențierea numelor de acțiune propriu-zise de numele de acțiune contextuale, lipsa unor clasificări argumentate ale numelor de acțiune etc.

Excursul istoric al lucrărilor care au abordat, direct sau tangențial, problematica numelor de acțiune profilează clar două domenii de interes: cel al filosofiei (acțiunea fiind interpretată ca și categorie filosofică) și cel al științelor limbajului (prin analiza desemnărilor lingvistice ale acțiunii).

Interpretarea filosofică este marcată încă din perioada antică de tendința generală de a explica fenomenele empirice prin intermediul formelor și legilor ce guvernează aceste fenomene. Astfel, încă Aristotel a analizat acțiunea în contextul celor zece categorii filosofice evidențiate de el, descriind-o ca pe un fenomen prin care există materia. Interpretată inițial în corelație cu subiectul (a se vedea I. Kant), care are un rol formator în crearea cunoștințelor, categoria acțiunii este raportată, în studiile de mai târziu, la activitatea umană, descrisă drept comportament intențional și definită prin finalitățile și mijloacele selectate pentru atingerea acestora.

Perspectiva lingvistică leagă conceptul de *acțiune* (care are la bază schimbarea), al cărui caz particular este mișcarea, de raportul *timp-aspect-mod* din sistemul verbal, cercetat pe larg în secolele al XIX-lea – al XX-lea. În studii având ca punct de pornire materialul factologic din diferite limbi istorice, au fost abordate dimensiunile temporalității, aspectualității și modalității, iar, în subsidiar, a fost explicată noțiunea de nume de acțiune. Constatăm, în acest sens, o unitate

de păreri în interpretarea numelor de acțiune drept unități nominale cu sens verbal, care păstrează unele trăsături semantice ale verbului (a se vedea: J. J. Varbot, C. Stan, E. Koreakovțeva, A. H. Vostokov). În plan morfologic și sintactic, se constată că acest tip de substantiv se caracterizează printr-o flexiune de tip nominal specifică. În plan semantic, „ideea de acțiune” devine semul dominant pentru numele percepute ca o clasă semantică aparte.

Scopul tezei. În contextul descris mai sus, se impune corelarea celor două perspective (filozofică și lingvistică) în vederea explicării structurii semantice a numelor de acțiune, care dictează un anumit comportament al unităților din această clasă. **Scopul** lucrării este de a oferi o viziune de ansamblu asupra numelor de acțiune prin prezentarea diacronică și sincronică a acestora, prin delimitarea zonei de nucleu și de periferie, prin analiza lor semică.

Atingerea scopului presupune realizarea următoarelor obiective:

- sintetizarea opiniilor privind conceptul de „acțiune” din perspectivă filozofică și lingvistică;
- evidențierea trăsăturilor nominale explicite și a trăsăturilor verbale implicite, caracteristice numelor de acțiune;
- descrierea particularităților lexicale, morfologice și sintactice ale numelor de acțiune versus verbe de acțiune;
- selectarea unui corpus de exemple și realizarea clasificărilor numelor de acțiune, inclusiv prin prisma teoriei *nucleu-periferie*;
- examinarea numelor de acțiune sub aspect structural prin prisma procedeelelor formării lor;
- analiza și complectarea numelor de acțiune în funcție de evoluția și structura lor semică;
- analiza definițiilor lexicografice ale numelor de acțiune din dicționarele limbii franceze și elaborarea unor recomandări în vederea perfecționării lor.

Problema științifică soluționată constă în studierea complexă a numelor de acțiune prin luarea în considerare a următoarelor aspecte: compararea lor cu verbele de acțiune de la care provin; analiza semică a structurii semantice a numelor de acțiune; analiza evoluției lor semantice; delimitarea claselor de nume de acțiune; reliefarea nucleului și periferiei în zona numelor de acțiune.

Ipotezele de lucru sunt:

a) *Numele de acțiune constituie o clasă lexico-gramaticală, pentru care „ideea de acțiune” este centrală și care au caracteristici specifice la nivel lexical, morfologic și sintactic. Particularitățile respective pot fi reliefate și descrise prin raportarea lor la temele verbale de la care derivă.*

b) *Procedeul cel mai frecvent în zona numelor de acțiune franceze este derivarea sufixală (cu sufixele -age, (e)ment, -ation) și împrumutul;*

c) *Clasa numelor de acțiune se structurează în zonă de nucleu și de periferie.*

Noutatea științifică și originalitatea cercetării rezidă în analiza complexă a fenomenului *nume de acțiune*, lucrarea reprezentând în premieră un studiu în care se relevă formulele de evoluție diacronică a numelor de acțiune. Numele de acțiune sunt raportate la baza verbală de la care derivă, în vederea determinării trăsăturilor definitorii. De asemenea, este realizată analiza numelor din perspectivă semică, pentru a reliefa semantica lor și pentru o definire lexicografică mai exactă atât a numelor de acțiune propriu-zise, cât și a celor contextuale. Sunt descrise, de asemenea, semele definitorii ale numelor de acțiune care formează zona de nucleu și sunt operate clasificări în acest sens.

Suportul metodologic l-au constituit următoarele metode: *observația, analiza semică, analiza comparativ-istorică și analiza statistică.*

Situându-ne, în unele aspecte ale interpretării fenomenelor de limbă, pe principiile psihomecanicii limbajului, am aplicat *observația* ca metodă de bază în studiul nostru. Or, așa cum afirmă G. Guillaume, „explicăm în funcție de cum am știut să înțelegem; înțelegem în funcție de cum am știut să observăm” [132, p. 23].

Adoptând perspectiva semanticii structurale, ca fiind „singura semantică cognitivă, care ne spune care este și cum este cunoașterea lingvistică, cunoașterea prin limbaj” [106, p. 93], în interpretarea sensului numelor de acțiune am aplicat metoda analizei semice, bazându-ne, în aceste disocieri, pe lucrările existente în domeniu.

Înțelegând că diacronia explică funcționarea în sincronie a sistemului limbii, iar, în acest context, analiza evoluției semantice explică sensul actual, pentru reliefaarea specificului verbelor și a numelor de acțiune am aplicat metoda *comparativ-istorică.*

Așa cum orice afirmație în domeniul limbii se cere susținută prin analiza unui număr relevant de fapte de limbă, am făcut uz și de metoda cantitativă – *analiza statistică.*

Drept **bază metodologică** ne-au servit studiile lingviștilor G. Guillaume, E. Coșeriu, O. Jespersen, J. Lyons, A. Peșkovski, E. Tegelberg, J. Dubois, H. Mitterand, A. Dauzat, I. Evseev, Gr. Cincilei, I. Dumbrăveanu, E. Axenti, I. Manoli, A. Bondarenco, dar și lucrările filosofice ale lui Aristotel, I. Kant, E. Anscombe, M. Weber, T. Parsons ș.a.

În interpretarea concretă a numelor de acțiune, drept punct de pornire ne-au servit concepțiile lui E. Benveniste, Gr. Cincilei, E. Koreakovțeva, T. Kilidibekova, V. Kazakov, C. Stan, E. Axenti, a căror opinie comună este că *numele de acțiune* reprezintă o clasă lexico-

gramaticală la interferența dintre substantiv și verb, iar procedeul cel mai activ de formare a numelor de acțiune îl reprezintă derivarea (ca mijloc intern) și împrumutul (ca mijloc extern).

Corpusul materialului factic. Concluziile expuse în lucrare au la bază analiza unui corpus de 900 de nume de acțiune și 900 de verbe de acțiune, selectate din dicționarele limbii franceze (*Le Petit Larousse en couleurs, Dictionnaire de la Langue Française, Le Robert Micro, Dictionnaire de l'Académie, 9ème édition, Le Nouveau Petit Robert Trésor de la Langue Française informatisé, Dictionnaire étymologique et historique du français*). La acestea se adaugă referințele la statisticile altor cercetători din domeniu. Pentru delimitarea și argumentarea poziției numelor de acțiune de nucleu și periferie, au fost selectate exemple din literatura artistică și mass-media.

Semnificația teoretică a cercetării este determinată de investigațiile întreprinse, care permit relevarea și identificarea fenomenului numelor de acțiune, trasând o nouă perspectivă prin: abordarea psihomecanică a acțiunii care se materializează atât prin verb, cât și prin nume; delimitarea formulelor etimologice de dezvoltare a numelor de acțiune, care permite reconstituirea, la nivel diacronic, a traseului evolutiv al acestei clase lexico-gramaticale, precum și dimensionarea, la nivel sincron, mai exactă a acestor unități.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în faptul ca rezultatele pot fi folosite pentru clarificarea unor concepte legate de numele de acțiune, lucrarea servind, în acest sens, drept suport pentru alte cercetări din morfologie, sintaxă și derivatologie.

Cercetarea oferă, de asemenea, soluții pentru lexicografie prin propunerea unor modele de definire a numelor de acțiune.

Rezultatele investigației pot servi în procesul de predare a lexicologiei, punându-se în lumină rolul derivării și al împrumutului în îmbogățirea și diversificarea vocabularului.

Sumarul compartimentelor tezei. Teza conține o introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 292 de titluri, 137 pagini text de bază, două anexe, 2 tabele, 9 diagrame, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autorului.

În capitolul I, se face o trecere în revistă a teoriilor și concepțiilor privind fenomenul acțiunii reflectat în numele de acțiune, făcându-se referire la lucrările lui E. Benveniste, H. Mitterand, A. Dauzat, G. Guillaume, Gr., Cincilei, I. Evseev, C. Stan. Diversitatea de opinii și clasificări realizate de lingviști permite analiza complexă a numelor de acțiune. Individualitatea clasei numelor de acțiune deverbale este reliefată, în acest capitol, prin compararea cu verbele de acțiune de la care derivă.

Ca unitate ce transpune un concept, numele de acțiune trimite la ideea de proces transpusă în formă nominală. În lucrare se face distincția dintre particularitățile semantice ale verbelor de acțiune și ale numelor de acțiune deverbale și, totodată, se descriu caracteristicile gramaticale ale numelor de acțiune prin raportare la clasa lexico-gramaticală a substantivului de care acestea țin.

Capitolul al II-lea are drept obiectiv analiza procedeeilor de formare a numelor de acțiune: derivarea și împrumutul. Pornind de la opiniile lingviștilor A. Dauzat, H. Mitterand, N. J. Dubois, A. Battye, Gr.Cincilei și I. Dumbrăveanu, pot fi delimitate o serie de modele derivaționale de formare a numelor de acțiune în limba franceză: Rv + *-ation* (Rv + *-tion*; Rv + *-ification*; Rv + *-ication*; Rv + *-isation*; Rv + *-ion*; Rv + *-sion*; Rv + *-ion*); Rv + *-(e)ment* (Rv + *-ment*; Rv + *-issement*); Rv + *-age* (Rv + *-issage*); Rv + *-erie*; Rv + *-ance* (*-ence*); Rv + *-ade*; Rv + *-aison*; *ré-*+(Rv + *-ation*; Rv + *-tion*; Rv + *-age*; Rv + *-(e)ment*); *re-*+(Rv + *-ation*; Rv + *-tion*; Rv + *-age*; Rv + *-(e)ment*); *contre-*+(Rv + *-ation*; Rv + *-tion*); *auto-*+(Rv + *-ation*; Rv + *-tion*); *pré-* (Rv + *-tion*; Rv + *-ification*; Rv + *-ication*; Rv + *-age*); *inter-*+(Rv + *-tion*; Rv + *-ification*; *-ation*); *non-*+(Rv + *-tion*; Rv + *-ification*; Rv + *-ation*).

Cu referire la procedeul prefixării, Ch. Bally [4] afirmă că, în limba franceză, procedeul respectiv se diminuează, prefixele pierzându-și autonomia și fuzionând cu rădăcina. În plan diacronic, constată însă J. Dubois și L. Guilbert, limba franceză, începând cu secolul al XVI-lea, și-a creat un sistem de prefixe active în zona numelor de acțiune. Acestea nu crează nume de acțiune, dar sunt de găsit în structura lor.

Împrumutul lexical, de rând cu sufixarea, este un procedeu activ în formarea acestei clase de substantive abstracte. Împrumutul s-a produs la nivel morfematic și lexical, iar din punct de vedere temporal, se circumscrie secolelor al XII-lea – al XX-lea.

Capitolul al III-lea reprezintă o analiză a descrierii cronologice, lexicografice și semantice a numelor de acțiune. Studiul numelor de acțiune e realizat din trei perspective: (a) în funcție de valoarea aspectuală a numelor în cauză (perfectivă și imperfectivă), (b) prin prisma verbelor de acțiune de la care derivă și (c) prin analiza reprezentării lexicografice a acestor unități în diferite dicționare ale limbii franceze.

În baza conceptului de tipologizare a numelor de acțiune, ținând cont, în mod special, de valoarea aspectuală evidențiată de H. Mitterand, sunt delimitate numele de acțiune imperfective și perfective. Numele imperfective se caracterizează prin regularitatea formării. Cronologic, acestea se formează, în cea mai mare parte, în secolul al XII-lea sau al XIII-lea. Numele de acțiune perfective apar pe parcursul secolelor al XII-lea – al XX-lea. Raportând această

clasificare la distincția nucleu/periferie, se poate constata că marea majoritate a numelor de acțiune perfective formează periferia, iar cele imperfective – nucleul.

Abordarea *nucleu - periferie* permite să constatăm că nucleul numelor de acțiune e format din nume deverbale care, sub aspect semantic, exprimă manifestări ale activității intelectuale, acțiuni fizice și descriu actul de vorbire. Periferia acestei clase este mai largă și include nume de mișcare, numele percepției senzoriale, numele care exprimă manifestări fiziologice și numele, care funcțional, admit actanți [-uman] (nume care exprimă acțiuni fizice și nume de declarație).

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul colocviilor naționale și internaționale și prin publicarea în reviste științifice: [126], [127], [128], în volumele de materiale ale conferințelor naționale [122], [123], [124], [73], [74] și internaționale [125], [75].

1. ACȚIUNEA: CONCEPT ȘI REPREZENTARE LINGVISTICĂ

1.1 Acțiunea din perspectivă filosofică

Avându-și referința într-o lume care, în esența ei, nu poate exista în afara acțiunii și a mișcării, numele de acțiune și conceptul de acțiune s-au aflat în atenția filosofilor încă din perioada antică. Modul în care s-a interpretat acest concept, în perioada respectivă, este condiționat de tendința generală de a explica fenomenele prin formele și legile ce le guvernează. Acțiunea este una dintre cele 10 categorii pe care le relevă, încă, Aristotel în lucrarea *Categoriile*. În capitolul al IV-lea al acestei lucrări, filosoful evidențiază, de rând cu *acțiunea*, următoarele categorii: *substanța-subiect*, *cantitatea*, *calitatea*, *relația*, *spațiul*, *timpul*, *poziția*, *posesia* și *pasivitatea*,¹ atribuindu-i acțiunii o importanță egală cu acestea.

Aristotel [95, p. 59] relevă 6 tipuri de acțiuni: *nașterea*, *pieirea*, *creșterea*, *micșorarea*, *prefacerea* și *mutarea* (opusă stării de repaos). Așa cum se poate observa, Aristotel nu consideră mișcarea nici categorie propriu-zisă, nici tip de acțiune. Cu toate acestea, după Aristotel, mișcarea este fundamentul oricărei deveniri, aceasta aflându-se în substanță (naștere-moarte), în interiorul substanței, în calitate (alteritatea), în afara substanței ori privitoare la substanță (deplasarea). Mișcarea² caracterizează materia, iar materia există în ea și prin ea. Mișcarea reprezintă esența oricărui început; fără mișcare, materia nu poate nici exista și nici progresa. Filosoful nu explică esența categoriei acțiunii; ea apare, în lucrările aristotelice, ca formă prin care există materia.

Filosofia descrie patru cauze care participă la realizarea și efectuarea unui lucru, adică determină mișcarea și transformarea. Acestea sunt: (1) *cauza materialis*, care reprezintă

¹ I. Drehe [110] propune câteva ipoteze de interpretare a categoriilor și categoriei proprii-zise a acțiunii.

A.Trendelenburg [91, p. 4-27] susține ipoteza gramaticală, potrivit căreia categoriile lui Aristotel ar avea drept model categoriile limbii grecești. El menționează că:

- substanța se exprimă prin substantive;
- cantitatea, calitatea, relația se exprimă prin diverse tipuri de adjective;
- spațiul și timpul este exprimat prin adverbe;
- poziția, posesia, acțiunea, pasivitatea se exprimă prin tipuri de verbe.

D. Bădărău [98, p.13] dă o interpretare proprie categoriilor relevate de Aristotel și analizează acțiunea și celelalte categorii prin prisma principiului dialectic; drept rezultat al acestei abordări categoriile aristotelice pot fi grupate în diade:

Diada 1: calitate- cantitate;

Diada 2: spațiu- timp;

Diada 3: acțiune-non-acțiune;

Diada 4: substanță, relație, poziție, posesie.

² Mișcarea apare ca parte componentă a mobilității. Schimbarea poate apărea în categoria substanței prin generare și distrugere, pe de o parte, și, pe de altă parte, poate caracteriza alte categorii prin mișcare. Mișcarea se diferențiază după cantitate (creștere și descreștere), după calitate (alterare) și după loc (deplasare).

materialul din care este confecționat un lucru; (2) *causa finalis*, care reprezintă scopul sau funcționalitatea lucrului; (3) *causa formalis*, care reprezintă forma pe care o îmbracă lucrul; (4) *causa efficiens*, care produce lucrul. Aceste patru cauze fac ca lucrul să atingă treapta „ființei-ajunse-la-propria-prezență” [116, p. 111]. Faurătorul, care este numit *causa efficiens*, este răspunzător de „venirea” obiectului, sau de „acțiunea-de-a-face-să-vină” [116, p. 111]. Creatorul are o poziție hotărâtoare în întreaga sferă a cauzalității. Cauzalitatea este legată de instrumental datorită creatorului. Astfel, acțiunea propriu-zisă este determinată de cauzalitate și instrumental datorită subiectului.

M. Heidegger menționează că orice acțiune de a face să vină e numită producere. Producerea e acțiune, dar acțiunea este și actul artizanal, și actul artistico-poetic, și chiar declanșarea producerii în sine însăși, manifestată prin procesul de înflorire a unei flori. Cauzele acțiunii de a face ceva se produc în cadrul procesului de producere, care cuprinde cât acțiunile din natură, atât și tot ce a fost creat de meșter [116, p. 112].

Spinoza [apud 66, p. 4], discipolul lui Aristotel, înțelege prin verbul *a acționa* procesul de interacțiune dintre comunitatea umană și natură ca un tot întreg, subliniind puterea de acțiune a omului și orientarea ei. Ca urmare a acțiunii, trebuie să se producă emanciparea eului de forțele externe (ale naturii). Capacitatea de a acționa definește, în acest fel, esența și natura omului.

Prin I. Kant începe o nouă epocă în care idealul cunoașterii se definește prin controlul ei de către subiect. Subiectul ocupă un loc activ în cunoașterea lucrurilor, el nu doar reproduce imaginea lucrurilor, ci are un rol formator în crearea cunoștințelor. În *Critica rațiunii pure*, I. Kant [119, p. 126] descrie categoriile ca pe concepte elementare și nu doar concepte ale rațiunii pure. Aceste categorii sunt funcții logice prin intermediul cărora intelectul realizează analiza diversității empirice pe parcursul actului de raționare. Gândirea își exercită puterea unificatoare prin intermediul acestor categorii. Ca urmare, orice judecată exprimă una dintre funcțiile a priori ale categoriilor intelectului. Cu referire la categoriile lui Aristotel, I. Kant susține că clasificarea acestora reprezintă o „diviziune [...] dedusă sistematic dintr-un principiu comun, anume din facultatea de a judeca (care este tot una cu facultatea de a gândi), și nu s-a născut rapsodic dintr-o cercetare, întreprinsă la întâmplare, a conceptelor pure, de a căror enumerare completă nu putem fi niciodată siguri, fiindcă sunt stabilite numai prin inducție, fără a ne gândi, că pe cale inductivă, nu se concepe niciodată de ce tocmai aceste concepte și nu altele aparțin intelectului pur. A fost un plan demn de un bărbat perspicace ca Aristotel de a căuta să stabilească aceste concepte fundamentale. Dar fiind că nu avea nici un principiu, el le-a adunat în grabă, așa cum i se prezentau, și a adunat mai întâi zece din ele, pe care le-a numit categorii (predicamentele)” [119, p. 113]. Clasificarea pe care o propune I. Kant (pentru a aduce claritate în categoriile aristotelice)

are la bază patru criterii: cantitatea, calitatea, relația și modalitatea. În conformitate cu aceste criterii, I. Kant distinge următoarele categorii:

- după cantitate: multiplicitatea, unitatea, totalitatea;
- după calitate: realitatea, negația, limitarea;
- după relație: inerența și subzistența; cauzalitatea și dependența; ale comunității (acțiune reciprocă între activ și pasiv);
- după modalitate: posibilitatea / imposibilitatea; existența / non-existența; necesitatea / contingenta [119, p. 104-110].

După I. Kant, spațiul și timpul nu sunt categorii ale gândirii, ci forme ale intuiției. În afară de categoriile enumerate mai sus, mai sunt și alte categorii pure care sunt predicabile intelectului pur [81, p. 114]. În opinia lui Paton, *deducția metafizică* ce stă la baza conceptului kantian determină crearea unui sistem de categorii. Raportarea a priori a categoriilor la realitate se face prin intermediul deducției transcendente. I. Kant își propune să explice cum *condițiile subiective ale gândirii pot avea o valabilitate obiectivă* [81, p. 120]. Din raportul obiect / reprezentare pot fi deduse două posibilități: a) obiectul face posibilă reprezentarea; b) reprezentarea face posibilă obiectul. După I. Kant, categoriile au valabilitate a priori și numai datorită lor e posibilă experiența [119, p. 122]. Absența lor anulează experiența, iar, drept urmare, nici obiectul n-are existență pentru subiect. I. Kant încheie esența deducției transcendente afirmând: „Categoriile prescriu [...] legi apriori fenomenelor” [119, p. 157]. Deci fenomenele nu pot exista în afara categoriilor. Reiese, după I. Kant, că gândirea e o construcție, iar ființa în schimbare reprezintă particularul. Obiectul există nu numai pe baza conceptelor numite mai sus, ci și pe baza sensibilității (a spațiului și a timpului)³.

Raportând concepția kantiană la cea aristoteliană, se poate observa că, în timp ce pentru Aristotel acțiunea este o categorie a gândirii, înțelesă ca descoperire (gândirea percepe mișcarea în lumea înconjurătoare și ea devine categorie a ei), pentru I. Kant, gândirea are o structură complexă. După părerea lui I. Kant, există o lume a lucrurilor, care nu depinde de conștiința umană. Ea este numită lumea „lucrurilor în sine”. Conștiința umană începe când această lume acționează asupra organelor de simț și trezește senzații. „Lucrurile în sine” se află dincolo de limitele cunoașterii, în afara limitelor temporale și spațiale. Cunoștințele provin din percepțiile

³ Conceptul de schimbare, și cu el conceptul de mișcare (ca schimbare de loc), este posibil numai prin și în reprezentarea de timp; dacă această reprezentare nu ar fi intuiție (internă) a priori, nici un concept, oricare ar fi el, n-ar putea face conceputibil la unul și același obiect, posibilitatea unei schimbări, adică a unei legături de predicate opuse contradictoriu (de exemplu, existența unui lucru într-un loc și inexistența aceluiași lucru în același loc). Numai în timp, adică succesiv, pot fi întâlnite, într-un lucru, ambele determinări contradictoriu opuse. Astfel, conceptul nostru de timp explică posibilitatea atâtor cunoașteri sintetice a priori câte expune teoria generală a mișcării, teorie care nu este puțin fecundă [119, p. 80].

senzoriale. Cea de-a doua etapă a cunoașterii reprezintă sintetizarea senzorialului de către rațiune. Rațiunii îi sunt proprii categoriile prin care se formează noțiunile și judecățile.

Interpretare a acțiunii ca activitate umană poate fi reliefată în studiile din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când aceasta este descrisă drept comportament intențional și este definită prin scopurile ce trebuie să fie atinse și mijloacele alese pentru atingerea acestor scopuri. Acțiunea are la bază semnificația pe care oamenii o conferă diferitelor situații și circumstanțe. Există o serie de situații, iar, ca urmare, o serie de esențe, care fundamentează fiecare act. Acțiunea caracterizează esența umană individuală. Ea are la bază judecățile celor ce acționează, iar mijloacele alese și finalitățile la care se tinde sunt rezultatul cunoașterii. Fiecare dintre noi își creează o ierarhie a scopurilor pe care tinde să le atingă și un plan de acțiuni orientat spre aceasta. Categoria acțiunii este anterioară, astfel, din punct de vedere logic și temporal, oricărui act concret, fiind întotdeauna o manifestare a controlului și puterii. În același timp, toți oamenii acționează și nu există oameni care nu acționează, care nu au scopuri, intenții sau finalități ce trebuie atinse.

T. Kotarbinski [77] consideră că acțiunea reprezintă esența ființei umane și ea trebuie studiată pentru a înțelege omul însuși. Acțiunea e formată dintr-un impuls inițial, o acțiune ulterioară și legături de cauzalitate.

Subliniind subiectivitatea acțiunii, M. Rothbard [85, p. 6] susține că un actor își alege mijloacele din mediul său, în conformitate cu ideile sale, pentru a ajunge la finalitatea așteptată. L. von Mises [138] accentuează partea noțională a acțiunii, căci, în opinia sa, numai rațiunea poate clarifica esența acesteia. Ambii teoreticieni subliniază legătura dintre gândire și acțiune, acestea fiind indisociabile.

O altă perspectivă asupra acțiunii este construită de sociologi. M. Weber consideră o acțiune socială când autorul îi contribuie un sens. Acesta din urmă poate fi:

- *subiectiv*: reflectă aspirațiile individului;
- *obiectiv*: exprimă corelația dintre aspirațiile individului și comportamentele existente într-un spațiu social concret.

Sociologul analizează, în *Economy and Society*, acțiunile raționale, clasificându-le astfel:

- *acțiuni tradiționale*, mecanice, pe parcursul cărora individul se supune unor reguli considerate evidente, acestea fiind asemănătoare unui comportament reflex;
- *acțiuni afective*, bazate pe emoții, aflându-se la granița dintre comportament psihologic și comportament rațional;

- *acțiuni raționale ca valoare*, motivate prin convingerea agentului de necesitatea acțiunii; acest tip de acțiuni se bazează pe simțul adevărului, fără a ține cont de consecințe; actorii acestor acțiuni promovează valori puternice;

- *acțiuni raționale ca finalitate*, legate de așteptările agentului, determinându-l să acționeze în conformitate cu așteptările sale; actorii acestor acțiuni nu se dovedesc capabili să-și stabilească obiective precise și să aleagă mijloacele potrivite pentru realizarea lor [91, p. 15-127].

Se poate observa că acțiunile evidențiate pot fi divizate în *acțiuni simple*, în care agentul acționează în timp și în spațiu (agent + timp + spațiu) și *acțiuni complexe*, care pe lângă implicația temporală și spațială, presupun că acțiunea e posibilă, dacă agentul deține o intenție și un scop clar pe care vrea să-l atingă (agent + timp + spațiu + intenție + scop).

E. Durkheim [205, p. 5-31] analizează doar procesele sociale (acțiunea socială referindu-se la orice activitate umană față de o componentă a societății, prima fiind o funcție fundamentală a societății), excluzându-le pe cele biologice (somm, spălat) și pe cele psihologice (raționare, meditare). El consideră că faptele sociale diferă calitativ de cele psihologice și se află în afara conștiinței individului. Conceptul de acțiune, la E. Durkheim, nu presupune existența unui agent. E cunoscut însă că acțiunea socială există doar prin factorul uman și este direcționată spre societate.

Un alt teoretician care a pus accentul pe conștiința subiectivă a fost sociologul american T. Parsons. T. Parsons a elaborat un model al teoriei acțiunii, bazându-se pe lucrările lui M. Weber și E. Durkheim. El consideră că agentul determină sensul acțiunii, fapt care face ca acțiunea să fie rațională și orientată spre o finalitate. Corelația *acțiune-societate* permite clasificarea acțiunii în funcție de actualitate în acțiuni finalizate și nefinalizate. Cercetătorul e de părerea că un sociolog trebuie să analizeze acțiunea din perspectiva agentului⁴ [79, p. 2]. Pornind de la analiza unui act, T. Parsons evidențiază modalitățile prin care acțiunile sunt orientate spre un sfârșit, descriind actul uman prin următoarele caracteristici [79, p. 2]:

- actor sau agent reprezentat printr-un individ care e capabil să exercite o acțiune;
- un sfârșit, care se definește drept finalitate;
- o situație, în ale cărei limite este inițiată acțiunea; aceasta include motivarea și inițiativa actorului.

Două aspecte, în opinia filosofului, necesită o atenție deosebită: (a) *condițiile acțiunii*, în care agentul nu monitorizează nimic sau doar foarte puțin; acestea se referă la anturajul natural

⁴ "from the point of view of the actor, whose action is being analyzed and considered" [79, p. 2].

sau al unor structuri sociale; *modalitățile acțiunii* asupra cărora actorul deține controlul; (b) *orientarea normativă*: modalitățile de a efectua acțiunile nu pot fi alese la întâmplare; orientarea spre o finalitate e dictată de o serie de norme, care ghidează actorul. După T. Parsons, diversitatea orientărilor normative sunt dictate de diferența valorică, impusă de diferite societăți.

T. Parsons evidențiază un șir de caracteristici care determină acțiunea umană:

- *timpul*: fiecare acțiune trebuie să aibă o limită temporală; pentru agent limita temporală este atingerea unui scop;

- *fizicul și spiritualul* (mind and body): se recunoaște existența unor condiționări biologice ale corpurilor agenților care vor acționa [79, p. 43-48]. E de menționat că aceste influențe biologice creează procese, și nu stări.

T. Parsons [79] distinge următoarele tipuri de acțiuni:

- *acțiunea intelectuală*, în care standardele cognitive prevalează;

- *acțiunea expresivă*, bazată pe afecțiuni;

- *acțiunea morală*, bazată pe criteriile morale.

Acțiunea socială generează relații sociale, care pot fi:

- *relații comunitare* (bazate pe respectarea tradiției);

- *relații sociale* (bazate pe respectarea normelor elaborate rațional) [79, p. 43-48].

Sociologul menționează cinci perechi de tipuri alternative de valori, numite alternative – tip în orientarea acțiunii:

- *specificate – generalizate*;

- *afectivitate – neutralitate afectivă*;

- *universalism – particularism*;

- *calitate – performanță cantitativă*;

- *orientarea spre individ – orientarea spre colectivitate* [79, p. 2-43].

Pentru secolul al XX-lea este caracteristică interpretarea conceptului de acțiune *ca activitate umană întreprinsă intenționat în vederea atingerii unui scop*. Acțiunea este prezentată drept corelație: *agent – intenție – acțiune* sau: *agent – motiv – acțiune – cauză*.

E. Anscombe [55, p. 74], în monografia *Intention*, analizează tipurile de corelații *intenție-acțiune* și propune o clasificare relevantă pentru noi și prin faptul că permite raportarea acțiunii la partea verbală și/sau partea nominală:

– precizare („expression of the action for the future”): *Se are de gând a procura o carte*;

– acțiune intenționată („intentional action”): *Procurarea unei cărți.*; aceasta este o dorință care ar putea aduce la acțiune;

- intenție în acțiune („intention in acting”): *A procura o carte.*; în acest caz se accentuează procesul de acționare.

Pentru aceste tipuri de intenții-acțiuni sunt necesare nu numai intenția și agentul, J. C. Anscombe subliniind importanța cunoștințelor agentului care condiționează performanța acțiunilor. Evident este însă că, în corelația *agent-acțiune*, intenția ocupă un loc important (agent-intenție-acțiune).

D. Davidson [89, p. 685], studiind triada *motiv – acțiune – cauză*, ajunge la concluzia că impulsul care declanșează acțiunea e motivul. Iar motivul poate fi înțeles doar atunci când ne plasăm pe poziția agentului: doar atunci se poate observa o trăsătură, un aspect al acțiunii pe care agentul l-a considerat necesar. Acțiunea unui agent nu trebuie explicată doar din perspectiva plăcerii, e necesar a descoperi motivul plăcerii. Când cineva acționează dintr-un motiv oarecare se poate vorbi de o *proatitudine*⁵ a agentului față de o anumită acțiune. Această atitudine sau încredere sunt motivul realizării acțiunii. D. Davidson numește această atitudine motiv primar („primary reason”). Motivele, în opinia lui D. Davidson, explică acțiunile doar în măsura în care sunt lor. Cercetătorul tratează legătura dintre rațiune și acțiune (atunci când rațiunea este într-adevăr motivul acțiunii) ca pe o conexiune între două evenimente (dorința și încrederea agentului, pe de o parte, și acțiunea, pe de alta). Conexiunea este *rațională* în măsura în care conjugarea *credință-dorință* („primary reason”) precizează motivul acțiunii și este *cauzală* în măsura în care evenimentul provoacă un alt eveniment. Deoarece motivul este cauzal legat de acțiune, ultima poate fi explicată prin referire la motiv.

Aceeași idee, dar în termeni diferiți, o expune R. Taylor, referindu-se la teoria lui G. von Wright. Analizată din punctul de vedere al teoriei agentivității, acțiunea se contrapune agentului. R. Taylor [apud 66, p. 3-12] consideră că acțiunea apare datorită mișcării agentului. Astfel, pe primul plan trebuie pusă motivarea agentului și nu cauzalitatea acțiunii obișnuite (cf. teoria lui G. von Wright). În vizor, intră, prin urmare, comportamentul agentului. Intenționalitatea se percepe prin comportamentul care înseamnă acțiune.

Se poate concluziona, prin urmare, că aflându-se în atenția filosofiei din perioada antică, acțiunea a avut mai multe interpretări. Analizată în corelație cu gândirea, acțiunea se califică printre categoriile prin care există substanța. Acțiunea e strâns legată de mișcare, care nefiind o categorie propriu-zisă, este fundamentul oricărei deveniri. Tratarea acțiunii ca activitate umană se produce în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când acțiunea este descrisă drept

⁵ „Whenever someone does something for a reason, therefore, he can be characterized as (a) having some sort of pro attitude toward actions of a certain kind, and (b) believing (or knowing, perceiving, noticing, re- membering) that his action is of that kind” [89, p. 685].

comportament intenționat, fiind definită prin scopurile ce trebuie să fie atinse și mijloacele alese pentru atingerea acestor scopuri. Se consideră că acțiunea e legată de *agent* și *motiv / cauză* care îl împing să acționeze.

1.2. Acțiunea din perspectivă lingvistică

Din perspectiva psihomecanicii limbajului, limba reprezintă un proces natural de ordonare psihosistematică a realului în forme lingvistice [132, p. 34].⁶ Actul lingvistic are, în opinia lui G. Guillaume, trei faze: ”viziunea bazială” inceptivă, inițiată odată cu intenția locutorie; ”dicibilul mental”, ce ordonează substanța noțională în concept și ”dicibilul fizic”, stare ce corespunde expresiei discursive concrete [132, p. 35]. Raportând cele trei faze la acțiune, putem identifica, la prima etapă, mișcarea ce se produce în realitate, care e concepută de gândire ca o formă proprie (categoria acțiunii), materializată în actul lingvistic printr-o formă fizică (verb sau nume).

Conceptul de acțiune (care are la bază schimbarea), al cărui caz particular este mișcarea, se transpune prin formă verbală sau nominală și este strâns legat de raportul *timp-aspect* din sistemul verbal. Limba reprezintă, în psihomecanica limbajului, o „teorie a realului”, în care „gândirea reconstruiește conceptual elementele realității și raporturile dintre ele; verbul este un semantem, care, pe de o parte, implică timp, iar, pe de altă parte, explică timpul, situând acțiunea exprimată de verb într-o diacronie sistemică, într-o sincronie a reprezentării temporale” [132, p. 151]. Referindu-se la raportul *timp – aspect*, G. Guillaume, distinge un *timp intern*, propriu duratei acțiunii exprimate de verb și un *timp extern*, în care se plasează acțiunea reprezentată de acesta [132, p. 151]. El califică această primă operație de diferențiere a gândirii ca *timp implicat* și *timp explicat*.

Timpul implicat reprezintă timpul în sine al verbului, durata acțiunii exprimate de acesta, o durată ce este proprie implicit verbului. *Timpul explicat* este timpul-durată se poate plasa în reprezentarea mentală a timpului universal, în funcție de intenție și situația reală [132, p. 151-159]. Raportul *timp implicat* vs *timp explicat* se suprapune pe raportul *timp immanent* vs *timp transcendent*. Aceste două timpuri sunt, la nivel genetic, intuite de către ființa umană: fiecare acțiune, chiar la nivel de concept, implică timp; gândirea percepe timpul ca pe o durată. Aceste raporturi, în viziunea lui G. Guillaume, explică statutul aspectului în limba franceză.

⁶ Această aserțiune ajută la explicarea transformării conceptului de acțiune în materie fizică. I. Popescu, în *Timp și Limbaj*, explică teoria lui G. Guillaume despre lexigeneză.

Intuiția timpului e indisolubil legată de conștiință, ființă și existență. Fiecare acțiune, chiar la nivel de concept, implică timpul și ideea de durată. După cum afirmă I. Popescu, „gândirea este timp, și atunci când construiește concepte, și atunci când se servește de ele, și atunci când contemplă propriile construcții” [132, p. 153]. *Timpul immanent* își are începutul în prezent și se direcționează spre trecut (are ființă), el nu are viitor. Este un timp vectorial decadent, după origine fiind *incomplet / imperfect*. *Timpul transcendent* își are sorginea în viitor, el va fi și va trece toate etapele temporale, deci este un timp *incident și complet / perfect*. În contextul *timpului implicat*, schimbările calitative, în baza timpului transcendent și al timpului immanent, dau naștere sistemului de valori aspectuale. În contextul *timpului explicat*, diferențierile, în baza timpului transcendent și immanent, dau naștere sistemului temporal.

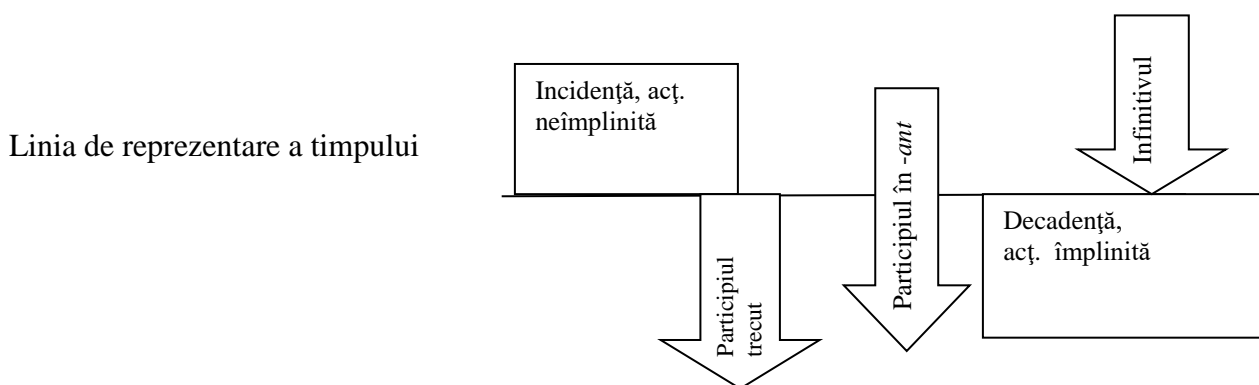
G. Guillaume constată (referindu-se la sistemul verbal francez) că timpul și aspectul sunt imbricate, ceea ce înseamnă că, pe lângă *cronologia temporală*, caracteristică timpului explicat, verbul posedă și o diferențiere calitativă, adică o *cronologie noțională*, caracteristică timpului implicat, percepută în cadrul cronologiei temporale, dar, totodată, diferită de cea din urmă [19, p. 189].

După G. Guillaume, gândirea reprezintă timpul ca pe un vector continuu. El nu este segmentat temporal și nu e static. Acest vector se reprezintă în minte ca un proces dinamic, numit *cronogeneză*. Pentru a putea reprezenta dinamismul lumii înconjurătoare, gândirea secționează traseul vectorului în spații cu conținut variabil de timp, constituindu-se în moduri (cronoteze: cronoteza inițială, medială și finală).

Aspectul, la rândul său, în concepția guillaumiană, este o „formă care, chiar în sistemul verbului, denotă o opoziție ce transcende toate celelalte opoziții ale sistemului, fiind astfel capabilă să se integreze fiecăruia dintre termenii între care se realizează respectivele opoziții” [20, p. 109]. La nivel de cronoteză inițială, după G. Guillaume, putem sesiza o distincție aspectuală și nu una temporală. Această valoare are o triplă subsecvență ce dă naștere la trei forme de aspect. Ele pot fi reliefate doar la nivel de mod *temporal* și *intemporal* [20, p. 129-130]. Imaginea timpului poate fi prezentată, grafic, în felul următor:

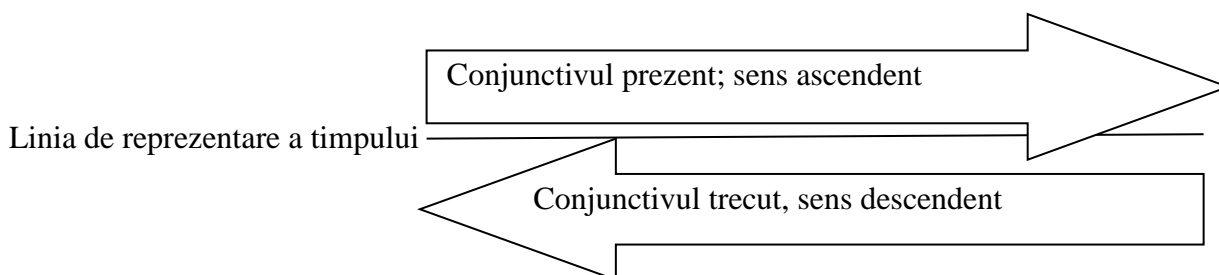
I cronoteză	Infinitiv, participiul în <i>-ant</i> , participiul trecut	Prima stare a formării imaginii-timp	
a II-a cronoteză	Conjunctiv	A doua stare a formării imaginii-timp	
a III-a cronoteză	Indicativ	A treia stare a formării imaginii-timp	

La prima cronoteza, se constituie modurile nepersonale (formele nominale), caracterizate prin: (a) *aspect tensiv* infinitiv („voir”); participiu I („voyant”); participiul II („vu”); (b) *aspect extensiv*: „avoir vu, ayant vu, eu vu”; (c) *aspect bi-extensiv*: „avoir eu vu, ayant eu vu”. Prima fază de formare a timpului reprezintă o cronogeneză care n-a operat încă („en pouvoir d’opérer”), gândirea n-a realizat imaginea timpului, dar o poate realiza. În această fază, timpul e slab format și nu e divizat în epoci. Reprezentarea lui grafică e următoarea:

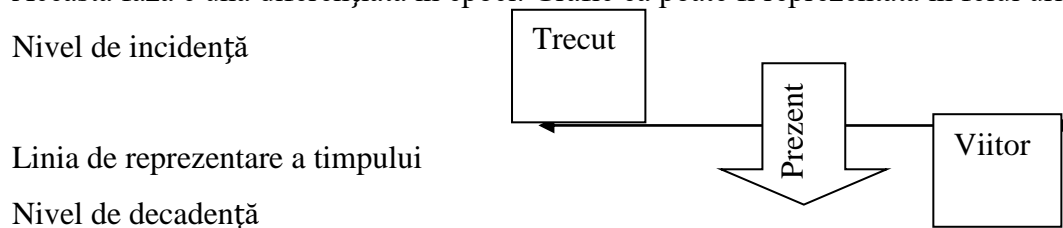
Infinitivul e perceput ca un proces în împlinire, „fără nici o rezoluție a împlinirii în împlinit” [132, p. 202]. Participiul în *-ant* este situat între incidență și decadență, fiind parțial împlinit și care urmează a fi împlinit. Participiul trecut, considerat formă particulară, se află mai jos de linia temporală și își pierde calitatea de verb (or verbul există numai cu referire la timp).

La a II-a cronoteza, se constituie modul conjunctiv, iar cu referire la aspect, avem: (a) *aspect tensiv* prospectiv („que je voie”); retrospectiv („que je visse”); (b) *aspect extensiv* conjunctiv perfect („que j’ aie vu”), conjunctiv mai mult ca perfect („que j’ eusse vu”); (c) *aspect bi-extensiv* „que j’ aie eu vu, j’ eusse eu vu”. Această fază e mai complexă, deoarece apare elementul persoană. Numai în raport cu persoana, după G. Guillaume, timpul e perceput ascendent și descendent. Schematic, această cronoteză poate fi reprezentată astfel:

La cronoteza a III-a, imaginea timpului este completă prin modul indicativ. Distingem la această cronoteză: prezentul de aspect: (a) *aspect tensiv* present („je vois”); trecut I („je vis”) etc.; trecutul de aspect I: (b) *aspect extensiv* perfect compus („j’ ai vu”), trecut anterior („j’ eus vu”), mai mult ca perfectul („j’ avais vu”); trecutul de aspect II: (c) *aspect bi-extensiv* „j’ ai eu vu,

j'eu eu vu, j'avais eu vu" [20, p. 170]. Aspectul se manifestă la nivelul tuturor timpurilor. Această fază e una diferențiată în epoci. Grafic ea poate fi reprezentată în felul următor:

Diacronia limbii franceze oferă tabloul construirii și substituirii formelor temporale și de aspect.

A. Meillet, analizând verbele limbii franceze, ajunge la concluzia că expresia *mode d'action* a fost substituită prin *categoria timpului*, întrucât categoria aspectului e inexistentă în limba franceză. Totuși, aspectul e legat de timp și mod. După D. Irimia, aspectul modalizează direct planul semantic al categoriei gramaticale a timpului, iar categoria gramaticală a modului modalizează planul semantic al verbului înscris într-o perspectivă temporală [118, p. 123]. Modul exprimă implicarea vorbitorului în desfășurarea semantică dintre verb și o acțiune (stare). Verbul e nucleul actului lingvistic, fiind caracterizat prin temporalitate și predicativitate.

P. Imbs susține ideea existenței aspectului în franceză⁷ [21, p. 15]. R. Wagner și J. Pichon subscriu ideilor lui P. Imbs, afirmând, în studiul *Grammaire du français classique et moderne* [51, p. 225], că aspectul reprezintă o opoziție, cel puțin, duală: forme simple / forme compuse. A. Jeanrenaud consideră că aspectul se realizează prin intermediul unor mijloace lexicale, care preced infinitivul „...*être en train de, être en voie de, être sur le point de, finir de, finir par...*” [22, p. 119]. Lingvistul citat diferențiază următoarele categorii ale aspectului:

- perfectiv, exprimat prin verbele *cesser, achever, arriver*;
- imperfectiv, exprimat prin verbele *travailler, chercher*;
- durativ, exprimat prin construcția *en train de faire*;
- momentan, exprimat prin verbele *jaillir, tomber, entrer*;
- progresiv, exprimat prin verbele *augmenter, accumuler*;
- terminativ, exprimat prin verbele *finir, terminer*;
- iterativ, exprimat prin verbele *reprendre, refaire*;
- intensiv, exprimat prin verbul *hurler* în raport cu verbul *crier* [22, p. 119].

Întrucât aspectul e descris ca un raport între agent și procesul acțiunii, A. Stepanova [44, p. 112] consideră necesar a diferenția *aspectul gramatical* și *modul acțiunii verbale*. Caracterul ambiguu al acestor noțiuni constă în imposibilitatea practică de a distinge valorile aspectului de

⁷ “[...] lorsque, au lieu de la place qu’il occupe par rapport au répere temporel choisi; on considère le procès sous l’ongle de son déroulement interne, on est en présence de la catégorie de l’aspect” [21, p. 15].

cele ale modului de acțiune. Or, răspunsul se caută la diferite niveluri: lexical (verbe de acțiune perfective / verbe de acțiune imperfective), morfologic (prefixe, sufixe), sintactic (diverse mijloace sintagmatice de exprimare a acestei categorii). Cercetătorii V. Gak și I. Evseev susțin că aspectualitatea cuprinde diferite valori referitoare la modul de desfășurare a acțiunii, care pot fi exprimate prin diferite mijloace:

- lexicale: *distribuer, dispenser, répartir, se succeder, se suivre* exprimă modul de acțiune distributiv; *dévoré, forcer, violemment, bondir* – modul de acțiune intensiv; *murmurer, bégayer* – modul de acțiune atenuativ;
- morfologice (afixe): sufixele *-oter, -iller* – (*picoter, sautiller*) exprimă modul de acțiune atenuativ sacadat; prefixele *entre-, sous-, e-, en, ré-, sur-* (*soulever, entrouvrir*) – modul de acțiune atenuativ sau (*ramasser, ramoullir, surcharger*) – modul de acțiune intensiv; contapunerea formelor verbale - forme verbale simple / formele verbale compuse.
- sintactice, care vizează complinirile verbale [108, p. 65-66].

Lingvistul I. Evseev consideră aspectul o categorie cu un pronunțat substrat ontic. Este evident faptul că orice forme ale reprezentării aspectului redau „un mănunchi de valori care se referă la durată, grad de realizare, caracter repetabil sau nerepetabil, caracter integral sau neintegral” [113, p. 38]. Substratul ontic e mai evident în cazul aspectelor lexicale. Ultimele reunesc tipuri de verbe care exprimă anumite momente și caracteristici ce se referă la „faza inițială (verbe incoative sau inceptive), durata procesului (verbele durative)” [113, p. 38]. Actionsart se află într-o legătură strânsă cu aspectul gramatical, intersectându-se în planul conținutului. Unele limbi reprezintă ambele manifestări aspectuale (gramaticală și lexicală), formând categoria funcțional-semantică a aspectualității.

După D. Irimia, indiferent care termen ar fi folosit pentru indicarea duratei, această categorie „nu mai reprezintă expresia poziției subiectului vorbitor”. Iar, în acest sens, se impune a distinge două forme aspectuale:

- aspect *subiectiv*, care indică înscrierea de către vorbitor a temporalității acțiunii în durata enunțării; subiectul modalizează temporalitatea acțiunii, care poate fi prezentată ca perfectivă (*J'ai traversé*) sau imperfectivă (*Je traversais*);
- aspect *obiectiv*, care indică „expresia modului specific de desfășurare obiectivă a acțiunii verbale în durata enunțului; subiectul vorbitor descrie modul de desfășurare, momente și etape în desfășurarea acțiunii; acțiunea se înscrie în opoziția singularitate (*lire*) / pluralitate (*relire*) [118, p. 212-213].

Cercetătoarea N. Pitkova [155, p. 66], în unul dintre studiile sale, corelează această categorie cu sistemul verbal grecesc, în care se distinge un aspect perfectiv (terminativ) și unul

Aspectul realizat (l'accompli) este implicat proceselor realizabile (care au șanse de a fi înfăptuite) *marché* (participiu). La polul opus, se identifică aspectul nerealizat (l'inaccompli), văzut drept parțial sau complet în *tensiune*, care implică aspectul perfectiv / imperfectiv [1, p. 132-134].

În aceeași ordine de idei, L. Foulet [apud 1, p. 132-134] susține că aspectul, în limba franceză, nu e o categorie aparte, ci o componentă a unui sistem, care trebuie înțeles ca opoziție a formelor *simple / composé, perfectiv / imperfectiv, réalisé / non-réalisé*.

În concluzie, menționăm că, în sistemul verbal francez, realizează un raport indisociabil între aspect, timp și mod. Raportul timp-aspect reprezintă relația dintre timpul implicat, ce caracterizează aspectul, și timpul explicat, ce caracterizează formele temporale. Aceste cronologii - *temporală și noțională* - se desfășoară într-un act lingvistic, în care vorbitorul se implică în raportul semantic dintre verb și acțiune (stare).

1.3. Numele de acțiune: delimitare conceptuală

Termenul *nume* provine din latinescul *nōmen*, care avea semnificația de „nume, denominare, persoană celebră” în secolul al IX-lea. Cuvântul a cunoscut câteva faze de evoluție de la sensul primar „le nom chrétien” la cel de „persoană, obiect”. În secolul al XII-lea, acesta intră în categoria unităților care indică încă „o realitate animată sau inanimată” (sens existent în gramatica actuală). În secolele XIII – XIV, această unitate lexicală se utilizează în expresia *nomina actionis*, desemnând o serie de nume postverbale (derivate de la verbe), care conțin, în structura lor semantică, semul acțiunii. Semul acțiunii reprezintă trăsătura definitivă a acestei clase lexico-gramaticale.

Primele cercetări privind numele de acțiune în limbile indo-europene îi aparțin lui E. Benveniste. Lingvistul evidențiază două tipuri de nume de acest fel: „elementele în *-tu-* și *-ti-*; *-tu-* exprimând „aptitudinea, capacitatea, intenția de a face o acțiune” și având înțeles „final” și, totodată, implicând noțiunea de posibilitate. Aceste nume de acțiune corelează cu numele de agent în *-ter*. Numele în *-ti* redau actul propriu-zis, procesul de realizare a acțiunii, altfel spus, o acțiune finalizată, terminată, și corelează cu numele de autor în *-tor*”[apud 136].

Subliniind importanța numelui de acțiune, V. Vinogradov [159, p. 172] afirmă că unul dintre cele mai importante scopuri ale lexicologiei istorice și ale derivatologiei este analiza istorică a acestei categorii de cuvinte. Importanța acestora poate fi pusă în evidență și prin existența unui număr mare de studii la tema respectivă: ne referim la lucrările lui I. Azarh, J. Varbot, în care, din diferite perspective, este analizat acest concept. Diversitatea de perspective

implică și diferențe terminologice. Termenul de *nom d'action* apare în lingvistica franceză târziu, conceptul fiind desemnat inițial prin termenul *nom déverbalisé*. De cele mai multe ori, termenul respectiv face referință la subclasa numelui (substantivului) care desemnează acțiuni, fiind derivată de la verb. Dicționarul „Larousse” consemnează următoarea definiție a numelui de acțiune: „un substantiv care este derivat dintr-un verb și, de obicei, păstrează caracteristicile sintactice ale verbului, cum ar fi tranzitivitatea sau capacitatea de a se completa nominal sau verbal” [24].

Cu referire la limba română, C. Stan propune o dublă accepție a termenului de nume de acțiune. În sens larg, acesta este o „expresie substantivală a unei idei verbale (adică a unui înțeles propriu verbului)” [136]. În sens îngust, arată autoarea, în dicționarele limbii române recente, „se indică, pentru cuvântul acțiune, un sens secundar, considerat ca fiind specific domeniului gramaticii, ceea ce exprimă verbul (o stare, o mișcare, un proces etc.)” [136].

J. Marouzeau descrie verbele de acțiune, comparându-le cu cele de stare și arătând că aceste două clase se deosebesc prin modul de utilizare, origine și formare. Așa cum clasificarea verbelor în *verbe de acțiune* / *verbe de stare* se face după „natura procesului exprimat”, clasa numelor de acțiune se limitează doar la nume deverbale, iar clasa numelor de stare la „formațiuni abstracte denominative” [136]. În sens restrâns, după J. Marouzeau, numele de acțiune (*hésitation*), numele de stare (*état*) și numele rezultatului acțiunii (*endurance*) formează clasa substantivelor cu sens verbal [136].

Plecând de la definiția generală a numelui de acțiune (expresie nominală a unei noțiuni verbale), putem observa că numele posedă caracteristici duble care fac dificilă clasificarea lor semantică detaliată. E. Koreakovțeva, în lucrarea *Имена действия в русском языке. История, словообразовательная семантика* [180], referindu-se la numele de acțiune, argumentează necesitatea identificării câmpurilor semantice ale acestora. Lingvista consideră că expresiile substantivale cu sens verbal trebuie incluse în câmpul semantico-funcțional al numelor de acțiune⁹. Categoria semantică a numelor de acțiune păstrează semnificația de acțiune specifică verbului, fiind, în același timp, o noțiune nominală. Anume din acest motiv, numele de acțiune trebuie considerate ca aparținând sensului gramatical al *obiectivității* (предметность), având categoriile gramaticale proprii numelui: gen, caz, număr [180, p. 35].

În această ordine de idei, trimitem la opinia lui A.Vostokov [162, p. 108] care, analizând particularitățile morfologice ale acestor substantive, observă că, deși numele de acțiune reprezintă niște noțiuni verbale, ele nu au semnificația temporală de proces (prezent, trecut sau

⁹ Признавая имена действия субстантивными аналогами глаголов, необходимо включать в их состав существительные с значением процесса, действия, состояния" [180, p. 34].

viitor). El compară formele impersonale ale verbului (gerunziul, participiul, supinul) cu numele de acțiune și constată că primele, totuși, își mențin, parțial, semnificația temporală: *mangé* (trecut) / *mangeant* (prezent); *чтение* (prezent) / *прочтение* (trecut).

V. Kazakov [174] susține că substantivele ce denumesc acțiunea ocupă un loc aparte în clasa abstractelor, întrucât mențin semnificația de aspectualitate și temporalitate, caracteristică genetic verbelor. Făcând trimitere la trăsăturile gramaticale ale substantivului, V. Kazakov evidențiază echivalența sintactică a acestor substantive derivate cu alte substantive, argumentând, în același timp, tendința de semantizare a sintaxei, analizând, din punct de vedere sintactic, enunțul *Появление снега обрадовало горожан* „Apariția ninsorii i-a bucurat pe orășeni”, lingvistul arată că numele de acțiune *появление*, nu poate fi nicidecum considerat agent al acțiunii, cum ar cere-o regulile formale sintactice, pentru că această interpretare ar veni în contradicție cu regulile logicii. Numele de acțiune ocupă o poziție intermediară între substantiv, ale cărui categorii gramaticale le împrumută, și verb, ale cărui semnificații și trăsături caracteristice le moștenește genetic [180, p. 34].

Dintr-o altă perspectivă, G. Zolotova [172, p. 125], comparând substantivele abstracte care denumesc acțiuni cu substantivele concrete din îmbinările *удачное решение, повторное напоминание*, arată că adjectivele nu redau o caracteristică a substantivului; aceste caracteristici sunt raportabile la o esență verbală, la o acțiune din punctul de vedere al duratei în timp.

Statutul acestor substantive a fost interpretat diferit. E. Koreakovțeva arată că, în gramaticile rusești tradiționale, aceste nume erau înscrise în paradigma verbului. În același timp, ele niciodată nu erau interpretate prin prisma verbului, neaparținând paradigmei verbale. Aceste nume funcționau ca substantive. A. Peșkovski le numea *substantive verbale*, referindu-se la migrarea substantivelor și a verbelor „*смешение существительного и глагола*” [200, p. 112] și accentuând statutul lor deosebit în cadrul substantivelor.

Substantivele respective sunt marcate morfologic (categoriile gramaticale ale numelui), iar sensul temporalității și al aspectualității sunt implicite în structura lor. Or, susține V. Gak, procesualitatea este o noțiune cu caracter universal, fiind redată sintactic, morfologic și semantic, și nu este circumscrisă doar verbului. Verbul formează nucleul câmpului semantico-funcțional al acțiunii, în care se încadrează și substantivele care au semnificația de proces, acțiune, realizare, împlinire [164].

Această părere este susținută de V. Kazakov, care afirmă că numele de acțiune, derivate de la verb, care își mențin sensul de dinamism, trebuie calificate drept nume de acțiune, iar situațiile de creare a noilor sensuri trebuie clasate în afara categoriei numelui de acțiune [174].

Numele de acțiune au, după Vacariuc [apud 180, p. 36], o serie de trăsături caracteristice: procesualitatea, subiectivitatea, agentivitatea, temporalitatea, controlabilitatea caracterul acțiunii, rezultativitatea, orientarea spre scop.

Numele de acțiune sunt calificate, în literatura de specialitate, drept substantive abstracte (Kazakov 1994, Koreakovțeva 1998, Evseev 1974), în marea lor majoritate, și drept nume de acțiune ce tind să se concretizeze (Stan 2003). Această dublă caracteristică este condiționată de imposibilitatea de a stabili o deosebire între lexicul concret cu tipul de înțeles denotativ-semnificativ și lexicul abstract cu tipul de înțeles semnificativ-denotativ [222, p. 130]. După cum subliniază A. Ufimțeva, atât semantica substantivelor ce denumesc obiecte, cât și semantica substantivelor ce denumesc noțiuni abstracte sunt bipartite: o parte este prezentată prin înțelesul denotativ, și alta – prin cel semnificativ. Proporția acestor semnificații este diferită: la substantivele abstracte prevalează înțelesul semnificativ, iar la cele concrete – cel denotativ. Marea majoritate a substantivelor abstracte obiectualizează o calitate, o proprietate, un fenomen, o acțiune, un proces [apud 108, p. 67]. Aplicând clasificarea substantivelor abstracte realizată de A. Ufimțeva la numele de acțiune, se pot evidenția:

- nume de noțiuni prin care se exprimă variate categorii mentale, fiziologice, psihice, morale etc., caracteristice omului: *bredouillement*, *balbutiement*, *bégaiement*, *accoudement*, *accroupissement*, *dandinement*, *pelotonnement*, *trémoussement*, *trépignement*, *murmure*, *claquement*, *flottement* etc.;
- nume de noțiuni prin care se exprimă categorii științifice: *capitulation*, *émancipation*, *circulation*, *guérison*, *sécularisation*, *giration*, *séquestration* etc.

A. Dârul consideră că esența clasei de substantive abstracte o reprezintă substantivele care numesc calități, caracteristici, proprietăți și procese obiectualizate [108, p. 68]. Aceeași idee este lansată de către M. Metzelin, care face o strictă divizare între substantivele concrete, care desemnează obiecte, și cele abstracte, care denumesc calități, stări, procese, acțiuni și derivă de la verbe [129, p. 59].

C. Stan observă că sunt multe cazuri când aceste nume de acțiune (atât nume de noțiuni, cât și denumiri de noțiuni științifice) au tendința de a se concretiza: „Tendința de concretizare a sensului numelor de acțiune conduce, mai rar, la apariția înțelesului „loc al desfășurării acțiunii”. J. Dubois menționează, în acest sens, unele anglicisme vechi din franceză ca *parking*, *skating* etc., arătând că sensul concret s-a impus deja în cuvinte ca *dancing*. Corespondentele englezești *dancing*, *parking*, *skating* nu sunt înregistrate în dicționare cu sensul de „loc...”; acest înțeles se exprimă prin îmbinări ca *dancing room* „sală de dans”, *parking place* „loc de parcare”, *skating rink* „patinoar” ” [apud 136]. În limba franceză, aceste substantive au un sens concret și

altul abstract: *parking* „1. ensemble d’emplacement pour garer les voitures; 2. action de parquer”, *skating* „1. patinage pratiqu avec des patins; 2. style de schi”, *dancing* „établissement où l’on danse”.

Divizarea abstract / concret este o clasificare operată de gramaticile tradiționale în baza caracterului cunoașterii: senzorială sau rațională. De categoriile abstract și concret este legată o altă delimitare, aparent intangibilă cu aceasta, individual / general [130, p. 62-63]. Or, semnul exprimă esența diferit: el se referă la general, care este a esenței în fenomene particulare. P. Miclău afirmă că se analizează uneori „manifestarea elementului individual în cadrul semnelor”, care nu se leagă de obiecte, dar de acțiuni. Procesul e adevărat în caz că se iau structurile logice ca atare, făcându-se abstracție de obiectele reale la care se referă. Abstractizarea desparte temporar generalul de particular. Semnul, în așa fel, se referă la concept și la obiect [130, p. 65-66].

Structura semiotică cuprinde, într-o cunoscută concepție, semnificatul, semnificantul și referentul. După cum subliniază P. Miclău, „semnele care trimit nemijlocit la anumiți referenți au posibilitatea [...], ca dedus din clasa de obiecte, să sugereze imaginea unui referent sau a unui grup de referenți” [130, p. 71]. Problema reprezentării a fost explicată de Ch. S. Peirce pe baza cuvintelor „iubește” și „dragoste”. Cuvântului „iubește” îi este asociată „o idee, imaginea (icon) mentală a unei persoane care o iubește pe alta”. Cuvântul „dragoste” este reprezentat prin icon, prin imaginea despre un ândrăgostit și iubita lui [82, p. 112]. Astfel, semnul lingvistic poate fi ânsoțit de senzații, percepții și reprezentări.

După părerea lingvistului P. Miclău, nu doar substantivele, ci și verbele, inclusiv cele de acțiune, pot fi:

- „concrete, dacă sensul lor se referă la o acțiune, proces sau o stare nemijlocit reprezentabilă în subiectul lor: *a fugi, a scrie, a cînta, a fluiera, a atinge*;
- abstracte, dacă aceste verbe nu cuprind direct trăsături reprezentabile: *a studia, a descoperi, a gândi, a ândoi*” [130, p. 72].

Prin urmare, această clasificare poate fi aplicată și la numele de acțiune postverbale. În așa fel, numele de acțiune care au la bază imaginea omului sau animalului în acțiune vor fi considerate nume de acțiune concrete: *bredouillement, balbutiement, bégaiement, chuchotement, bêlement, beuglement, aboiement, coasement, jappement, miaulement, hennisement, pépiement, piaffement, rugissement* etc. Se pot înscrie în clasa de nume de acțiune concrete și numele care s-au format de la verbele de acțiune ce exprimă procese tehnice, mecanizate ca: *doublage, ajustage, chromage, raffinage, brassage, sciage, dénigration* etc. Respectiv, numele

de acțiune care s-au format de la tema verbelor abstracte vor fi analizate ca nume de acțiune abstracte; ele nu conturează imagini ce s-ar referi la un subiect anume.

Aceste circumstanțe fac dificilă delimitarea clasei numelor de acțiune. Mai mult ca atât, nu sunt clare caracteristicile semantice și morfologice ale lor. Același lingvist român sugerează o soluție: „O sugestie utilă reprezintă și examinarea detaliată a numelor de acțiune (și a verbelor corespunzătoare, atunci când acestea există) sub aspectul configurației de roluri tematice („agent”, „pacient” etc.) cu care sunt compatibile. S-a susținut, fără o cercetare sistematică riguroasă, că verbele de „stare” (de exemplu, engl. *know* „a ști” etc.) sunt nonagentive, adică „acțiunea” lor (în sens larg) nu este inițiată de o persoană, deci nu are caracter deliberat; pe de altă parte, „acțiunile” s-ar corela cu existența unui agent responsabil” [136].

Delimitarea sus-numită poate fi foarte utilă când dorim totuși să clasificăm aceste substantive, însă cea mai eficientă cale de delimitare a substantivelor de acțiune va fi contextul.

1.3.1. Tipologia numelor de acțiune

După cum am menționat, în gramatica limbii franceze, pentru desemnarea numelor de acțiune, este utilizat termenul *nom déverbalisé*. Interesul pentru această clasă de elemente linguale, în lingvistica franceză, este certificat prin numele de referință în domeniu: E. Benveniste (1966), J. Dubois (1962), A. Mitterand (1996), A. Alexiadou (2001), Jean-Claude Anscombe (2005), N. Flaux și D. Van de Velde (2000), S. Rothstein (2004) etc. O serie de caracteristici care permit delimitarea acestei clase au fost puse în evidență de L. Barque, A. Jugnet și R. Martin. Dintre aceste menționăm:

– *trăsătura de statism și dinamism*: distincția dintre numele de acțiune statică și cele dinamice, după Pauline Hass, se face prin referire la aspectul temporalității [6]; J. C. Anscombe identifică formule de *dighizare* a acestor nume: „*N en cours, en cours de N, en cours de réparation / une réparation en cours*”, care subliniază trăsătura de dinamism și statism [2, p.41-90];

– *trăsătura de limitare și non-limitare*: se susține că la clasificarea numelor de acțiune, unul dintre parametri trebuie să fie cel de individualizare a referentului [6]; această trăsătură se referă la capacitatea numelor de acțiune de a fi individualizate și de a avea posibilitatea de a se localiza în timp și spațiu: *la date du N, le lieu du N, le lieu de la manifestation; la date / le lieu de la manifestation / Une manifestation a eu lieu a Paris hier*. În acest context, poate fi evocată și calitatea numărabil / nenumărabil a acestor substantive. Substantive ca *démonstration*,

de exemplu, desemnează acțiuni limitate, reprezentând momente individualizate ale unui proces (L. Barque le numește „evenimente”), *notation* denotă o acțiune nelimitată în timp, adică fără referirea la un moment anume. Numele de acțiune de acest tip se numesc *acțiuni-obiceiuri*. Pentru a delimita acțiunile-obiceiuri de alte tipuri de acțiuni, se poate contextualiza expresia *faire du / de la N: Pierre fait de la natation*;

– *trăsătura de culminare și non-culminare temporală*: această particularitate caracterizează doar evenimentele, accentuând caracterul finalizat sau nefinalizat al numelor de acțiune. Diverși autori utilizează termeni diferiți pentru a desemna aceste substantive;

– *trăsătura de durativitate și punctualitate*: substantivele ce indică tranziția nu formează o subgrupă omogenă din punctul de vedere al durabilității. Pentru a explica această trăsătură, Anne Jugnet apelează la verbele *durer, se dérouler*. Dacă numele poate deveni subiect al acestor verbe, atunci el e realizare (*accomplissement*).

La réparation a durée deux mois;

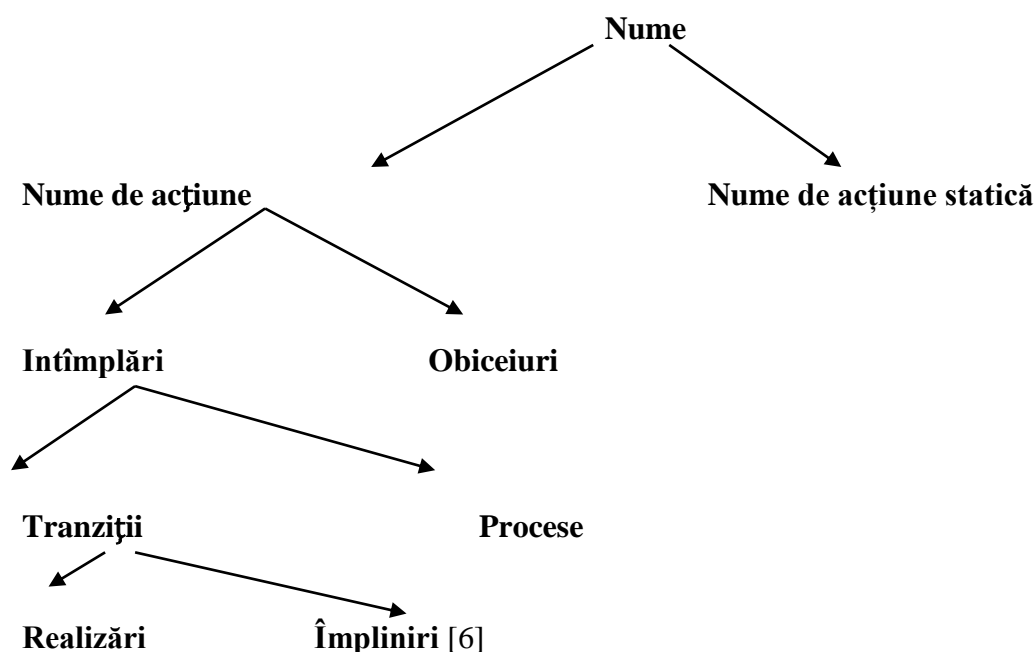
La rénovation a durée six mois;

La construction a durée trois mois.

În caz contrar, ele sunt împliniri și au un caracter finalizat *assassinat, découverte, noyade*.

În baza trăsăturilor menționate, obținem următoarea reprezentare a tipologiei numelor de acțiune:

Tabelul 1.2. Tipologizarea numelor de acțiune.

G. Ryle propune o clasificare a verbelor și numelor de acțiune în două clase: (a) cele care denumesc realizări / împliniri; (b) cele care denumesc activități irezultative, observând că verbele și numele derivate de la ele prezintă o dihotomie semantică¹⁰ [86, p. 150]. Exemplul propus *the runner to win (a câștiga pentru un sportiv)* înseamnă nu numai a câștiga, dar și a alerga pentru a învinge. Numele de verbal *win* implică același sens.

D. Dowty¹¹ [65, p. 30-98], în lucrarea *Word Meaning and Montague Grammar*, realizează o clasificare a numelor de acțiune ce se apropie de clasificarea numelor de acțiune propusă de Lucie Barque, Anne Jugnet, Rafael Martin.

Z. Vendler face distincție între verbe *statice* (states), *activități* (activities), *realizări* (accomplishments) și *împliniri* (achievements):

- *verbele statice* exprimă modul de a fi a subiectului;
- *activitățile* exprimă o acțiune dinamică;
- *realizările* exprimă o acțiune dinamică, direcționată spre un scop;
- *împlinirile* exprimă o acțiune dinamică care atinge un scop.

Tabelul 1.3. Tipologizarea verbelor de acțiune.

Stări	Activități	Realizări	Împliniri
<i>know</i> „a ști”	<i>run</i> „a alerga”	<i>paint a picture</i> „a desena ceva”	<i>find</i> „a găsi”
<i>believe-</i> „a crede”	<i>walk</i> „a se plimba”	<i>draw a circle</i> „a desena un cerc”	<i>lose</i> „a pierde”
<i>desire</i> „a dori”	<i>swim</i> „a înota”	<i>make a chair</i> „a face un scaun”	<i>reach-</i> „a ajunge”
<i>love</i> „a iubi”	<i>drive</i> „a conduce”	<i>recover from illness</i> „a se însănătoși după o boală”	<i>die</i> „a muri”

Această clasificare poate fi operată, ca și criteriu și clase, și pe segmentul numelor de acțiune în limba franceză. În acest caz, numele de acțiune de stare redau același sens de stare ca și verbul de la care derivă (*désir* > *désirer*; *amour* > *aimer*), numele cu sensul de activitate – sensul de activitate (*promenade* > *promener*; *mangerie* > *manger*), numele cu sensul de realizare – sensul

¹⁰ „one big difference between the logical force of a task verb and that of a corresponding achievement verb is that in applying an achievement verb performance”

¹¹ Termenul de verb terminativ se întâlnește în studiile lui Z. Vendler, D. Dowty și G. Ryle

de realizare (*réparation de la maison* > *réparer de la maison*), numele cu sensul de împlinire -

Stări	Activități	Realizări	Împliniri
<i>Désir</i>	<i>promenade</i>	<i>réparation de la maison</i>	<i>décès</i>
<i>Amour</i>	<i>baignade</i>	<i>découverte de la règle</i>	<i>perte</i>
<i>Croyance</i>	<i>mangerie</i>		

sensul de împlinire (*perte* > *perdre*).

Tabelul 1.4. Tipologizarea numelor de acțiune.

O clasificare asemănătoare realizează și Bach, care diferențiază numele și verbele ce indică *starea* și *non-starea* (*état* et *non état*). Substantivele ce au sensul de non-stare pot fi grupate în nume de acțiune ce denumesc *proces* (*procès*) și *întîmplări* (*événement*), care, la rândul lor, pot fi *momentane* și *de durată* [41, p. 33].

E. Koreakovțeva [180, p. 41] propune o tipologie, care include întreaga diversitate a clasei numelui de acțiune:

- nume de acțiune care exprimă procese; un proces subiectiv-obiectiv: *бороздование, табунизация*;
- nume de acțiune care denumesc domeniul de ocupație a subiectului: *мародерство, дизайнерство*;
- nume de acțiune care denumesc statutul subiectului: *дьяконство*;
- nume de acțiune care denumesc starea sau modul de viață al subiectului: *кокетство, холопство*.

Această clasificare poate fi atribuită și numelor de acțiune în limba franceză, dar ea nu ne interesează ca implementare, dar pentru a demonstra că există clasificări ale numelor de acțiune în multe limbi, care ca criteriu, pot fi folosite pentru diferite limbi.

Numele de acțiune reprezintă o categorie lexico-semantică, care înscrie nu doar nume deverbale derivate. În funcție de proveniența, după E. Tabakowska [88, p. 59-80], numele de acțiune pot fi clasificate în câteva clase:

- nume propriu-zise;
- nume împrumutate cu sensul de proces;
- nume în care sensul de proces s-a actualizat în urma unei mutații semantice (metonimie, metaforă).

Clasificări, ca cele propuse mai sus, ar putea continua. Diversitatea clasificărilor se explică după unii lingviști (N. Șelihova, J. Varbot, N. Romanova ș.a.) prin faptul că fenomene,

precum acțiunea și procesualitatea, sunt caracterizate prin schimbări calitative care condiționează apariția unor clase noi, interpretabile, de nume de acțiune.

Indiferent de origine, după cum susține C. Stan, un nume de acțiune se autodefinește prin referire la verbul de la care derivă și se caracterizează prin particularități atât nominale, cât și verbale. Diferența dintre nume și verb constă în faptul că „numele de acțiune se referă la o acțiune (ce numește acțiunea), în timp ce verbul atribuie o proprietate (acțiunea) unui obiect, prin predicatie; în construcțiile nominale (sau nominalizate), acțiunea e concepută ca fiind ceva la care vorbitorul se referă; în construcțiile verbale, acțiunea este concepută ca fiind ceva ce se enunță despre un obiect (despre o entitate)” [136].

În limba română, conform opiniei aceleiași cercetătoare, numele de acțiune are particularități implicit verbale și explicit nominale. Lingvistica arată că natura numelor de acțiune este preponderent „manifestată la nivel morfologic prin tipul de flexiune, la nivel sintactic prin funcțiile sintactice și prin compatibilitatea cu unii determinanți ai substantivului „prototipic”, iar la nivel logico-semantic și pragmatic prin modul de conceptualizare a referentului și prin funcția pragmatică” [136].

În limba franceză, susține D. Sikora [41], verbele de acțiune, și totodată numele de acțiune, nu sunt atât de numeroase ca în limba poloneză. El constată existența a două tipuri de verbe în franceză:

- *verbe descriptive*, ce indică modul acțiunii, modul de mișcare (*courir*);
- *verbe de acțiune*, ce indică mișcarea sau direcția (*sortir*).

D. Sikora delimitează trei categorii de verbe de acțiune, ținând cont de semnificația lor aspectuală:

- verbe care, în semnificația lor uzuală sau metaforică, fac referire la punctul inițial sau final: *aller à /sortir de la ville*;
- verbe, care conțin în structura lor semantică, indicații asupra începutului sau sfârșitului: *arriver, courir (le sens de se déplacer de façon particulière pour aller d'un point à un autre)*;
- verbe care pot fi parafrazate cu ajutorul verbelor ce indică mișcarea în general: *se déplacer* [41, p. 5-50].

În funcție de natura procesului denotat, verbele pot fi grupate în trei categorii semantice: verbe de *acțiune*, verbe de *stare* și verbe de *devenire*. Trecerea succesivă de la acțiune la devenire și stare marchează cele trei faze ale procesualității. Verbele de acțiune exprimă actanță, ele implică un autor, iar verbele de devenire și stare sunt procese nonactante sau cu o acțiune

diminuată [113, p. 40-44]. Cu referire la actant, lingvistul A. Peşkovski constată că doar ființele umane pot acționa, iar celelalte se mișcă. J. Lyons [120, p. 359] observă că substantivul posedă o flexiune cazuală și denumește o persoană sau un lucru, iar verbul este în afara flexiunii cazuale, ce admite opoziții de timp, persoană și număr, denumind acțiuni sau faptul de a fi supus unei acțiuni.

I. Evseev subliniază că verbele de acțiune ocupă un loc central în spațiul semantic al procesualității. Lingvistul consideră că principala caracteristică ontico-semantică a verbelor de acțiune este „caracterul orientat”. Aceste verbe descriu procese, care reprezintă un transfer de energie de la un pol activ (subiectul acțiunii) la un pol pasiv (obiectul acțiunii). După același lingvist, energia declanșată de un subiect-actant are drept scop modificarea, producerea substanței desemnate prin substantivul-obiect. Caracteristica fundamentală, pe care o evidențiază I. Evseev, este *tranzitivitatea*. Autorul menționează că verbele de acțiune descriu evenimente, acte în care este implicat un autor, un obiect, un instrument și un scop. Verbele de acțiune presupun existența unui subiect activ care începe acțiunea. Aceste verbe sunt numite subiective, deoarece implică existența unui subiect gramatical. Subiectele verbelor analizate sunt, în majoritatea cazurilor, persoane umane, căci numai ele pot iniția o serie de acțiuni [113, p. 45-52].

E. Constantinovici preia clasificarea lui I. Evseev, completând-o cu clasa verbelor de relație. Verbele de acțiune constituie zona centrală a clasei verbului, definindu-se prin trăsăturile [+dinamicitate], [+intenționalitate], [+cauzativitate], [+orientarea acțiunii asupra unui obiect]. E de observat că aceste trăsături ale structurii semice a verbelor de acțiune sunt strâns legate de specificul actantului care apare în funcția de subiect, iar cauzativitatea este orientată spre un obiect, adică spre participantul care este determinat să îndeplinească o acțiune sau să treacă dintr-o stare în alta. În așa fel, verbele de acțiune desemnează acțiuni pentru care actantul este subiect care acționează asupra unui obiect, utilizând uneori și un instrument. Agentului proceselor desemnate de verbele de acțiune îi sunt specifice următoarele trăsături: [+sursă proprie de energie], [+intenționalitate], [+uman]. Agentul este cel care inițiază și realizează acțiunea. Caracterul dinamic al verbului depinde de tipul actantului. În enunțurile 1. *Țăranul duce un sac de grâu.* / 2. *Drumul duce în oraș,* verbul *a duce* din (1) este dinamic, deoarece are un subiect-ființă umană, capabilă să acționeze, în (2) același verb are un caracter static, legat de un subiect care nu e în stare să acționeze.

Caracterul dinamic al verbului este legat și de intenționalitate. În opinia lingvistei E. Constantinovici, voința subiectului influențează structura semică a verbului de acțiune. În

această ordine de idei, se disting două tipuri de actanți: 1) actanți ce acționează intenționat; 2) actanți care acționează neintenționat (*vîntul, apa, ploaia* etc.) [104, p. 55].

Trăsătura [+orientarea acțiunii asupra unui obiect] este legată de [+uman]. Verbele de acțiune precedate de un subiect, exprimat printr-un nume de ființă umană, reflectă acțiunea ce se orientează spre un scop.

Semul [+cauzativitate] este propriu verbelor de acțiune tranzitive. Aceste verbe implică existența a doi participanți. „Verbele cauzative au ca denotanți situații în care acțiunile unui denotant au ca urmare declanșarea acțiunii celuilalt. Structura actanțială a unor asemenea situații ar putea fi descrise prin schema actant → inițiativă → actant → acțiune” [104, p. 56].

Câmpul semantic al verbelor de acțiune cuprinde diverse clase:

- verbe care exprimă acțiuni fizice: *a construi, a tăia, a desena* etc.;
- verbe de declarație: *a spune, a zice, a vorbi* etc.;
- verbele percepției senzoriale: *a vedea, a auzi*;
- verbele care exprimă manifestări ale activității psihice: *a plînge, a ofta, a suspina* etc.;
- verbele care exprimă manifestări fiziologice: *a tuși, a strănuta, a respira, a răsufli* etc.;
- verbele care exprimă manifestări ale activității intelectuale: *a cugeta, a gândi, a raționa, a chibzui* etc.;
- verbele de mișcare: *a merge, a se deplasa, a călători, a traversa* etc. [104, p. 19-42].

Lingvistul I. Evseev, referindu-se la spectrul semantic la verbelor de acțiune, delimitează câteva subclase:

- verba instrumentalia, care au în structura semantică două seme principale: [+acțiune] + [+instrumentul cu care este îndeplinită acțiunea]: *a biciui, a claxona, a grebla, a lunturi*;
- verba ornadi, care au în structura semică două seme: [a acoperi] + [cu substanță indicată în tema verbului]: *a auri, a alămi*;
- verba efficiendi, a căror structură semică e formată din două seme: [a produce] + [obiectul indicat în tema verbului]: *a găuri, a stivui, a contura*;
- verba onomatopeica, a căror structură semică e formată din două seme: [a produce] + [un sunet]: *a behăi, a tropoti, a zăngăni*;
- verba agendi, a căror structură semică e formată din două seme: [a face] + [slujba]: *a morări, a hoți*;
- verba factiva, care exprimă acțiuni de transformare a obiectelor: *a albi, a rumeni, a despăduri* [113, p. 55].

Analizând structura și natura verbelor de acțiune, lingvistul Peşkovski, referindu-se la opinia lui L. Vasiliev, subliniază că, la baza clasificării semantice a verbelor, trebuie puse principiile: denotativ, sintagmatic și pragmatic [200, p. 19-24]¹². Autorul propune două niveluri pentru clasificarea verbelor respective: la primul nivel, se aplică criteriul semantic, iar la cel de-al doilea – criteriul sintagmatic, secundat de cel pragmatic.

Conform opiniei aceluiași autor, noțiunea de *acțiune* conține o serie de indicatori semantici: activitate, cauzalitate, legate de obiectivitate, și, totodată, de procesele mentale. Verbele care indică acțiuni fizice sau mentale formează *nucleul*, iar celelalte – periferia acestei clase.

În opinia lui V. Gak, structura semantică a verbelor de acțiune e strâns legată de categoriile lexicale. Autorul diferențiază câteva clase de verbe de acțiune în funcție de criteriul structural-semantic, axat pe cauzativitate: a existenței obiectului; a schimbării obiectului; a relațiilor obiectului; a relațiilor funcționale; de deplasare sau localizare a obiectelor; a relațiilor de posesie.

M. Kolln [72, p. 89-90] clasifică verbele de acțiune în 5 grupe:

- verbe ce exprimă acțiuni propriu-zise: *abandon, beg, run*;
- verbe ce indică procese: *deteorate, widen*;
- verbe ce exprimă stări: *ache, hurt*;
- verbe ce exprimă activități temporare: *to arrive, die, fall*.

E. Tegelberg [47, p. 180–206], realizând un studiu comparativ al verbelor de acțiune în limbile germanice și franceză, clasifică verbele de acțiune în:

– *verbe de acțiune pură*; prototipul acestora este verbul *se déplacer*; acestea sunt verbele de mișcare, clasificate după *mode d'action*, pentru care ideea de mișcare este legată de cea de direcție; autoarea exemplifică clasa prin verbul *aller*, care, chiar fiind la infinitiv, conține în structura lui semică semul /punctul de sosire/; același sem se conține în verbul *venir* care indică mișcarea într-o direcție; toate verbele ce indică mișcare/direcție se înscriu în grupul verbelor de acțiune pură (cf. *entrer, sortir, monter, descendre* etc.);

– *verbe de acțiune modale*; aceste verbe ocupă un loc important în cadrul verbelor de acțiune, indicând deplasarea sau schimbarea poziției corpului; ele au un caracter general, relevând modul de deplasare sau de mișcare (cf. *courir, nager, ramper, couler, rouler*);

¹² „при делении глаголов на основные семантические классы и подклассы следует, видимо, опираться прежде всего на денотативный принцип. Последующее же членение этих классов и подклассов может производиться на основе синтагматических и парадигматических принципов” [200, p. 19-24].

– *verbe instrumentale de acțiune*; denumirea acestei clase de verbe conține o sugestie privind esența acestora; ele indică sensul de deplasare/mișcare în spațiu, precum și instrumentul/mijlocul de transport cu care se realizează procesul; exemplele invocate de E. Tegelberg sunt *faire du ski, faire de la voile, faire du vélo*; autoarea susține că ideea *modalité et celle d'instrument peuvent coexister dans un même verbe* (cf. *galoper*), care indică modul de schimbare a poziției corpului și, totodată, instrumentul „*l'un des modes de déplacement du cheval le galop*” et „*se déplacer à l'aide d'un cheval*” [47, p. 183].

Din cele expuse, rezultă că numele de acțiune reprezintă o categorie lexico-semantică, care trebuie analizată cu raportare la verbele de la care derivă. Diferența dintre nume și verb constă în faptul că numele de acțiune se referă la o acțiune, în timp ce verbul atribuie o proprietate (acțiune) unui obiect, prin predicție. Verbele de acțiune, ca și clasă lexico-semantică, sunt caracterizate prin: statism / dinamism, limitare / non-limitare, culminare / non-culminare temporală, durativitate / punctualitate, cauzativitate / necauzativitate. Aceste particularități permit mai multe clasificări, care pot fi operate și în zona numelor.

1.3.2.Valența verbelor de acțiune versus valența numelor de acțiune

Limba este o formațiune funcțională, folosită de societate drept instrument de cunoaștere și exteriorizare a gândirii în procesul comunicării. „Funcționarea limbii ca instrument de comunicare se asigură prin interacțiunea elementelor de limbă ale căror forme sunt predeterminate nu numai de sistemul și norma limbii, ci și de condițiile concrete ale comunicării. Numai pe fundalul acestei interacțiuni poate fi stabilită predestinarea și scopul fiecărei unități lingvistice în procesul comunicativ” [108, p. 5]. În același timp, o unitate de limbă se realizează în vorbire doar în interacțiune cu alte anumite unități. Pe axa sintagmatică, orice unitate de limbă impune selectarea altor unități, în funcție de conținutul său semantic [Tesnière, 1959; Dâru, 2002; Constantinovici, 2007]. Având ca bază aceste idei a fost fundamentată noțiunea de valență. În mod special, lucrările lingvistului francez L. Tesnière a avut o importanță majoră pentru conturarea unei teorii privind acest fenomen.

Valența este capacitatea verbului de a se combina cu un număr de actanți¹³, adică „însușirea acestuia de a deschide anumite poziții libere, goluri, care sunt ocupate de termeni implicați. Fiind strâns legată de semantica verbului, valența reglementează numărul și caracteristica funcțional-semantică și gramaticală a elementelor cerute de verb” [104, p. 75].

¹³ „Le nombre de crochets qui présente un verbe et par conséquent le nombre d'actants qu' il est susceptible de régir” [48, p. 238]

Ideea de valență se găsește și în conceptul indian de *kāraka* care caracterizează „relațiile logice sau ideatice dintre un nume și un verb, sau mai precis dintre un obiect sau orice este conceput după analogia cu o acțiune” [94, p. 36]. Se descriu șase *kāraka*, elemente prin care e realizată și concepută acțiunea. S. Al-George e de părerea că schema celor șase *kāraka* este o segmentare a ideii de „acțiune” și totodată o „schemă reprezentatională” raportată la orice idee de acțiune. Reprezentarea celor șase *kāraka* s-a făcut în ordinea a câte două, solidare „din punct de vedere semantic: *apādāna* și *samprādāna*, ambele derivate de la verbul DĀ-, „a da”, ele exprimă valori corelative care pot fi integrate în ideea generală a transferului; *karana* și *adhikarana* pot fi corelate numai etimologic prin faptul că *adhikarana* derivă din *karana* prin sufixul *adhi-*, „cu privire la”, „în ceea ce privește”, sugerând într-un fel o corelație între mediația instrumentalității și referința spațio-temporală; *karman* și *katr*, interdefenite chiar în textul lui Pānini, sunt o corelație în planul tranzitivității” [94, p. 37]. Cu toate că s-ar părea că există o corespondență între caz și cele șase *kāraka* (*karman* asemănător cu acuzativul, *karana* – cu instrumentalul, *samprādāna* – cu dativul, *apādāna* – cu ablativul), totuși un *kāraka* nu corespunde unui caz, fiecare dintre ele fiind exprimabile prin mai multe cazuri. Categoria cazului așa cum a fost concepută de către gramaticienii stoiceni, este atribuită formei concrete a limbii. Cele șase *kāraka* presupun o „diferențiere între forma sensibilă și cea abstractă a limbii. Pānini nu dă denumiri sintactice sufixelor flexiunii nominale, dar le indică prin numerale ordinale. Fiecare din cele șase *kāraka* sunt marcate prin mai multe desinențe ale flexiunii nominale: *karman* pacientul se exprimă prin acuzativ, instrumental, dativ și genitiv; *adhikarana* locația – prin locativ sau genitiv; *katr* agentul – prin instrumental și genitiv; *karana* instrumentul – prin instrumental și genitiv. Doar două *kāraka* se exprimă printr-o flexiune: *samprādāna* „donația” – prin dativ și *apādāna* „ablațiunea” – prin ablativ. În așa fel, e de subliniat că rolul flexiunilor în exprimarea celor șase *kāraka* e de ordin secundar. Situația e diferită când se face referire la sufixul prim (Nominativul), care e valabil numai „când se exprimă sensul temei nominale” (numele la nominativ este purtător al sensului pur). După cum concluzionează S. Al-George, numele la nominativ este purtător al funcției semantico-sintactice de „agent” și „pacient”, pentru că termenul *kāraka* la Pānini corespunde ideii de „funcție”. Totuși, în gramatica indiană, funcția nu este o proprietate variabilă, dar „o constantă semantică a expresiei”, doar argumentul „valoarea noțională a temei nominale” variază [94, p. 42-43].

Unii dintre predecesorii lui Pānini remarcau preponderența verbului față de nume în structura propoziției, verbul având drept suport devenirea (*bhāva*), iar numele – esența (*sattva*); fiind împreună, ambele au drept suport devenirea. Astfel, în relația *kāraka*, verb și propoziție, verbul are întâietate și „cuvintele indeclinabile (*avyaya*), cu *kāraka* și cu determinantele

specificatoare ale acestora”, sunt determinanții „specificatori ai acțiunii (*kriyā*)”. Sensul frazei este înțeles ca o valoare pur mentală ce integrează o acțiune. M. Biardeau, analizând lucrările lui Bhartrihari, definește acțiunea astfel: „Totalitatea [părților] care sunt născute succesiv este ceea ce se desemnează prin „acțiune”: unitatea sa este formată prin gândire cu ajutorul părților care îi sunt subordonate. [...] Deci [acțiunea ca întreg] este cea care, deși unică, este exprimată de verbe, când caracterul său succesiv a fost determinat prin părțile venite una după alta, atribuindu-i în mod nejustificat pe cele care nu există”¹⁴ [94, p. 48]. Bhartrihari precizează că sensul frazei este un sens mental, iar cuvintele care participă la formarea ei își pierd natura denotativă, meținându-și doar valoarea conotativă, și participă la crearea sensului global. Sensul global este de natură simbolică. Caracterul simbolic al sensului propoziției este un joc sintactic care are ca scop reproducerea în același mic spectacol câțiva actori și o situație, care foarte posibil, nu corespunde modului de a fi a obiectelor în lumea reală. Aceasta nu împiedică, grație simbolismului lingvistic, să creăm viziunea noastră a lumii prin jocul regulilor sintactice. Legătura dintre structura simbolică a limbii și modul de a fi al obiectelor va fi exprimat prin termenul *sābdabodha* „cunoașterea verbală” (în lucrările mai târzii, *sābdajajnāna* înseamnă „cunoașterea născută din expresia verbală”), referindu-se la efectul recepționării unei propoziții [76, p. 385]. Acest proces are patru etape:

- „perceperea auditivă a entităților lingvistice”;
- „amintirea sensului referențial al cuvintelor”;
- „cunoașterea relațiilor dintre obiecte”;
- „perceperea cunoașterii” [94, p. 52].

Forma simbolică a limbajului a fost descoperită și interpretată astfel datorită faptului că teoria gramaticală indiană era subordonată exegezei actului simbolic ritual. Literatura de specialitate semnalează originea ritualică a conceptului de *kāraka*. L. Renou se referă la termenul *vibhakti* „sufix flexionar” care avea sensul împărțire a ofrandei (victima sacrificată), fragmentarea numelui zeului ca diviziune cauzală [40, p. 146-147]. Confruntând cele șase *kāraka* cu actul vedic, remarcăm următoarele: sacrificatorul se referă la agent (*katr*), victima – la pacient (*karman*), ustensilele sacrificiale – la instrument (*karana*), aria sacrificială și momentul – la locație (*adhikarana*), actul ofrandei – la donație (*sampradāna*), cel care instituie sacrificiul (divinitatea) – incitatorul (*hetu*) [94, p. 56]. Actul vedic este un spectacol, o dramă în care sunt toți reprezentanții care fac posibil acest act, fiind totodată modelul suprem al oricărui act uman.

¹⁴ „La totalité (des parties) qui sont nées successivement est ce que l'on désigne comme « l'action » : son unité est formée — prakalpita- par la pensée -buddhi- à l'aide des parties qu'elle lui subordonne. [...] C'est donc (l'action totale) qui, quoiqu'elle soit une, est exprimée par des verbes, quand son caractère successif a été déterminé par les parties venues les unes après les autres, en lui surimposant celles qui n'existent pas” [7, p. 285].

Această perspectivă asupra actului simbolic indică asupra corespondenței dintre structurile rituale și limbă.

Având ca bază concepția indiană despre preponderența verbului în actul de vorbire și legătura acestuia din urmă cu ritul vedic, e mai simplu a înțelege și a explica valența în general. Conform opiniei unor lingviști se delimitează „1) *valența activă* (capacitatea lexemului de a-și alipi elemente dependente) și 2) *valența pasivă* (capacitatea lexemului de a suplini pozițiile deschise de termenul subordonator)” [105, p. 75; 48, p. 239].

Valența e trăsătura sintagmatică activă a verbului și a adjectivului. Aceste unități indică entități care nu există autonom. Atât verbele, cât și adjectivele implică un „suport sintagmatic” care le-ar da sens. Verbul este purtător al valenței. Fiind centru în majoritatea limbilor indo-europene, el reprezintă „o mică dramă”, în care există acțiune, protagoniști și circumstanțe [48, p. 117].

În comunicare, verbele pot cere un număr diferit de actanți. Astfel, verbul *doner* cere obligatoriu doi actanți: agentul și pacientul (*Alfred a donné un livre*). Ceilalți determinanți „sunt actualizați explicit doar când sunt ceruți de situația de comunicare” [104, p. 76]. Unele poziții pot rămâne libere. Acest fapt explică existența a două tipuri de valență: 1) obligatorie (cere a fi realizată) și facultativă (poate rămâne nerealizată) [104, p. 76]. Caracterul obligatoriu sau facultativ al valenței este determinat de factori externi sau interni [105, p. 75]. În acest respect e lesne a accentua delimitarea pe care o face L. Tesnière între actanți și circumstanțe. Actanții sunt factorii interni, participanții direcți la acțiune, rolurile circumstanțiale sunt constutuenți externi.

În cadrul actanților există o ierarhie, care reliefează importanța acestora pentru situația descrisă. L. Tesnière delimitează „prime, second, tiers actants”, evidențiind, astfel, importanța fiecăruia prin numerale ordinale [104, p. 76; 48, p. 107]. Lingvista E. Constantinovici subliniază importanța agentului și a pacientului pentru semantica verbului [103, p. 76]. Confruntând propozițiile: *Alfred a récité des vers.* și *Alfred a donné un livre à Jacques.*, se obțin următoarele steme¹⁵:

Cei mai importanți constutuenți sunt: agentul, pacientul și beneficiarul, care complinesc semantica verbului regent. În această ordine de idei, este importantă părerea lui E. Sepir care, referindu-se la verb, afirmă că „se poate trece sub tăcere timpul, locul, numărul și o mulțime de

¹⁵ Termenul a fost introdus de L. Tesnière.

alte noțiuni de diferit gen, însă e cu neputință a se eschiva de la întrebarea pe cine omoară?” [206, p. 72].

Delimitarea valențelor obligatorii de cele facultative poate fi destul de dificilă. Lingvistele E. Constantinovici și G. Pană Dindelegan menționează o serie de criterii aplicate cu acest scop:

- „criteriul eliminării”; sunt facultativi actanții care pot fi eliminați fără a afecta minimul structural al acestuia; sunt obligatorii actanții care nu pot fi suprimați, căci intră în minimul structural;
- „criteriul sintactic, bazat pe luarea în considerație a caracterului semantic insuficient al verbului. Au caracter obligatoriu constutuenții care suplinesc pozițiile sintactice deschise de verbele cu insuficiență sintactică. Constutuenții verbelor cu autonomie sintactică vor fi considerați facultativi” [104, p. 78];
- „criteriul sintactico-semantic”; sunt obligatorii constutuenții care asigură un caracter închis al minimului structural; din punct de vedere semantic sunt obligatorii constutuenții care dezambiguizează verbul: *monter une montagne, monter un violon; sabrer un article, sabrer l'ennemie*;
- „criteriul morfologic” care califică constutuenții obligatorii ca „legați de verb printr-un raport de recțiune cauzală și propozițională” [131, p. 9].

Unii cercetători consideră valența un fenomen semantico-sintactic la intersecția dintre semantică și sintaxă [212, p. 119; 104, p.78]. E. Constantonovici interpretează această afirmație „în sensul că, pe de o parte, structura valențială a verbului este determinată de structura lui lexicală, iar, pe de altă parte, valența, în calitatea ei de capacitate combinatorie virtuală, se realizează în cadrul constutuenților sintactici” [104, p.78]. Se poate atesta, prin extensiune, o actualizare a valenței în enunț. Acesta este motivul de delimitare a două forme de actualizare a valenței: 1) actualizare explicită (actanții verbului ocupă pozițiile): *Il chante un chanson* - ambii actanți sunt prezenți; 2) actualizare implicită (actanții nu ocupă pozițiile) *Il chante*: poziția celui de-al doilea actant nu este ocupată, dar se subînțelege că se cântă *un cîntec*.

Referindu-ne la verbele de acțiune, pornind de la teoria lui L. Tesnière, aplicată pe segmentul de limbă română de către E. Constantinovici, constatăm că verbele de acțiune în limba franceză admit următoarele forme de actualizare a valenței:

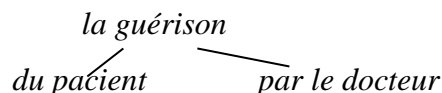
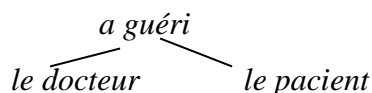
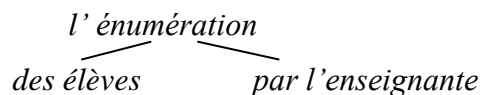
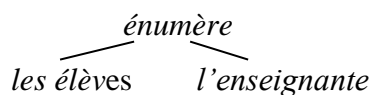
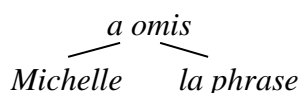
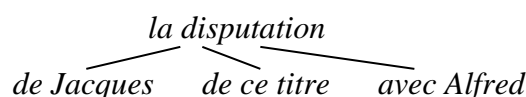
- 1) *valențe care admit actualizarea explicită* în exemplele: *Ils protestent.; J'ai hésité.; Le sang circule.; J'ai cessé.; Martin descend.; Le moteur a grippé.; Il part.* nu sunt indicații asupra locului, timpului, scopului acțiunii, care ar explicita și ar întregi sensul enunțurilor;

- 2) *valențe care admit ambele forme de actualizare* („valențe obligatorii”, caracterizate prin „insuficiență semantică”); următoarele exemple demonstrează că o serie de valențe obligatorii ale verbelor de acțiune pot admite atât o actualizare implicită, cât și una explicită: *Elle a lavé la lingerie toute la journée.*; *Nous balayons la maison.*; *Il fume une cigarette.*; *Cet homme cabote un navire.* În toate exemplele, valențele obligatorii admit o actualizare explicită, absența actanților vor admite și o actualizare implicită: *Elle a lave toute la journée.*; *Nous balayons.*; *Il fume.*; *Cet homme cabote.*;
- 3) *valențe care admit doar actualizarea explicită* („valențe obligatorii”, caracterizate prin „insuficiență semantică”); cele mai multe verbe de acțiune au o structură valențială care admit doar o actualizare explicită; în caz contrar, enunțurile rămân neterminate: *Il a appelé son père.*; *Le professeur a évolué son projet.*; *Le garçon hisse le drapeau.*; *Ils chauffent leur maison.*; *Il assaisonne le poulet de thym.*; *Il a calé la voiture.*; *Les astronautes ont arrimé la navette spatiale à la station.*

Verbul este centrul structural al propoziției, valența lui determină structura semantico-sintactică a enunțului. Acest fapt poate fi explicat prin capacitatea verbului de a stabili, prin valențele sale, „numărul pozițiilor libere, funcția sintactică, caracteristica morfosintactică (partea de vorbire și elementul rațional) și trăsătura semantică a constutuenților care completează aceste poziții” [104, p.78]. După cum subliniază o serie de cercetători [Constantinovici, 2007; Stepanova, 1978], valența e polifuncțională și se manifestă prin trei forme: valență sintactică, valență semantică și valență morfosintactică. Valența sintactică determină funcțiile sintactice și rolurile tematice. Verbele de acțiune implică, sub aspectul valenței funcționale, subiectul și complementul (*L'enfant assimile mal.*; *La famille a adopté un garçon.*; *Il allume un feu.*; *Le docteur a réanimé cet homme.*; *Alfred a discuté cette problème.*; *Ils ont disputé un problème avec Jean.*), cărora le corespund rolurile tematice de agent, pacient și beneficiar. Valența morfosintactică determină apartenența actanților la o parte de vorbire, reglementând îmbinarea unităților lexicale la nivelul semelor categoriale. Verbele de acțiune se îmbină conform axelor „obiect – proces – obiect - caracteristică a procesului” sau „obiect – proces – caracteristică a procesului”: *On dissémine des troupes sur un territoire. Jacques a accumulé des preuves.*; *Les enfants parlent bien.*; *Le rois capitule rapidement.* Valența semantică este responsabilă de capacitatea combinatorie a verbului cu actanții săi pe un spectru semantic larg, „începând cu semele denotative comune din cadrul unei părți de vorbire și terminând cu semele individuale. Între semele verbelor și semele denotative se stabilesc raporturi de compatibilitate” [104, p.80]. Verbele de acțiune care exprimă acțiuni ale ființelor umane se vor combina cu substantivele care sunt caracterizate prin semul [+uman]: *J'approuve votre décision.*; *Elle lui a chuchoté son nom.*;

Les enfants ont envahi la plage.; Le malade gémissait faiblement. sau [-uman]: *L'éruption volcanique a détruit le village.; Le mouton bêle.; Les chardonnerets gazouillent.*

Deverbativele sunt cuvinte autosemantice [108, p.27], care, conform părerii lui L. Tesnière, sunt cuvinte „pleins” [48, p.58], intră în relația de dependență și își asumă funcția de regent. Prin extensiune, s-ar putea aplica teoria actanțială și la numele de acțiune deverbale: *Jacquess a disputé ce titre avec Alfred.; Michelle a omis la phrase.; L'enseignante énumère les élèves.; Le docteur a guéri le patient.* / *La disputation de Jacquess de ce titre avec Alfred.; L'omission de Michelle de la phrase.; L'énumération des élèves par l'enseignante.; La guérison du patient par le docteur.* Următoarele steme reprezintă valența deverbativelor:

E de remarcat că numele de acțiune deverbale mențin același număr de „actanți” ca și verbele de acțiune de la care derivă.

Anazând formula valențială a numelui, constatăm că, sub aspectul valenței funcționale, numele de acțiune admite niște „actanți”, iar sub aspect relațional sunt menținute aceleași roluri tematice de agent, pacient și beneficiar. Axa semantico-funcțională după care se îmbină numele de acțiune cu alți constutuenți este *obiect procesualizat* [108, p.28] – *obiect – caracteristică a obiectului procesualizat*: *Dissémination des troupes sur un territoire.; Accumulation des preuves par Jacques.; Le babillage des élèves.; La capitulation rapide du rois.* Se poate observa că acțiunea exprimată de nume se prezintă ca ceva „care există independent, ca substanțialitate” (comparată cu acțiunea exprimată de către verb care se prezintă drept „o caracteristică ce urmează să fie atribuită unui obiect realizator al ei” [108, p.28]), iar valențele procesului obiectizat se actualizează implicit. Sub aspectul valenței semantice, semele numelor de acțiune sunt compatibile cu substantivele care au trăsătura [+uman], [-uman], [+animat], [+inanimat]; [+abstract]: *La compréhension de Jacquess* [+uman].; *L'éruption du vulcan* [-uman].; *Un*

craquement de la glace [+inanimat], [+concret]; *Le beuglement des bovins* [+animat], [+abstract].; *Anticipation d'une idée* [+inanimat], [+abstract].

După numărul de actanți, conform literaturii de specialitate [48, p. 241; 104, p. 81], verbele în limba franceză se împart în: 1) verbe avalente (*Il fait froid.*; *Il pleut.*; *Il neige.*; *Il vente.*); 2) verbe monovalente (*Alfred dort.*; *Alfred tombe.*); 3) verbe bivalente (*Il mange de la viande.*; *Elle écrit une lettre.*); 3) verbe trivalente (*Elle a donné des bonbons à Charles.*; *Antoine a offert un livre à Françoise.*; *Il demande l'heur à Charles.*).

Aplicând această clasificare la numele de acțiune postverbale, constatăm că „actanții” verbului regent pot fi atestați și la numele derivat de la baza verbală. În cazul verbului de acțiune monovalent, numele de acțiune derivat admite un prim actant: *Alfred gronde.* / *Le grondement d'Alfred.*; *Le garçon hurle.* / *L' hurlement du garçon.*; *Cet acheteur a barguigné longtemps.* / *Le barguignage de cet acheteur.*; *Jacques halète.* / *Le halètement de Jacques.*

Numele de acțiune formate de la verbele de acțiune bivalente vor admite doi actanți, ca și baza verbală: *Jacquess harcèle Alfred.* / *Le harcèlement d'Alfred par Jacques.*; *Mon frère happe une mouche.* / *Le happement d'une mouche par mon frère.*; *Marie a anticipé sur l'héritage.* / *L'anticipation sur l'héritage par Marie.*; *Alfred a heurté Jacques.* / *Heurtement de Jacques par Alfred.*; *Le Sénat a approuvé le budget.* / *L'approbation du budget par le Sénat.*; *Les autorités ont évacué l'hôpital.* / *L'évacuation de l'hôpital par les autorités.*

Numele de acțiune, formate de la verbele trivalente, admit trei „actanți” (agentul, pacientul și beneficiarul): *Alfred a donné cette enveloppe à Marie.* / *La donne d' Alfred de cette enveloppe à Marie.*; *Alfred a divulgué le code à Marie.* / *La divulgation d' Alfred du code à Marie.*; *Alfred a confié les clefs de son appartement au gardien.* / *La confession d' Alfred des clefs de son appartement au gardien.*

Circumstanțialele sau rolurile circumstanțiale¹⁶ sunt parte componentă a valenței verbale. Deși circumstanțele au un statut suprimabil și numărul lor nu este stabilit strict cum se întâmplă în cazul actanților, ei ocupă poziții ierarhice diferite. În funcție de trăsăturile matriciale ale verbului, se pot diferenția roluri circumstanțiale matriciale (obligatorii) și facultative. L. Tesnière remarcă faptul că numele de acțiune admit circumstanțele adverbiale, pe de o parte (*Jacques travaille jour et nuit.*; *Marie aura donné le livre à Pierre demain.*; *Le Sénat a approuvé le budget rapidement.*) și, pe de altă parte, circumstanțele adverbiale care caracterizează nucleul verbal – „adverbes de quiddité” (*La femme est descendu de voiture.*; *Alfred change de veste.*) [48, p. 128; 114, p. 64-65]. În funcție de context, aceste circumstanțe pot deveni obligatorii (*Alfred change de veste.*), căci suprimarea lor ar face construcțiile imposibile (*Alfred change.*) sau facultative, în

¹⁶ „les circonstrans expriment les circonstances dans lesquelles se déroule le procès” [48, p. 125]

cazul când, după suprimarea lor enunțul rămîne corect (*Le Sénat a approuvé le budget*). Raportând această regulă la numele de acțiune deverbale, constatăm aceeași situație. Numele de acțiune mențin legătura atât cu actanții, cât și cu circumstanțele verbului de la care derivă: *Jacques travaille jour et nuit. / Le travaille de Jacques du jour et nuit; Marie a approuvé les conditions hier. / L'approbation des conditions par Marie hier; Alfred change de veste. / Le changement de veste par Alfred*. În cazul unor circumstanțe verbale, se produce o schimbare a poziției lor în cadrul sintagmei nominale, aceștea comportându-se ca niște adjuncti: *Les étudiants vont protester demain. / La demain protestation des étudiants; Le Sénat a approuvé le budget rapidement. / L'approbation rapide du budget par le Sénat*.

În urma confruntării structurii actanțiale a verbelor de acțiune cu cea a numelor deverbale, se constată că grupul nominal are o organizare sintactică mai puțin strictă, comparativ cu cea a grupului verbal. Dacă așa numiții „actanți” (în limba română există termenul de adjuncti nominali) sunt justificați informațional, atunci omiterea lor va știrbi din sensul grupului nominal: *L'approbation des conditions (L'approbation des conditions par Marie); Le changement de veste (Le changement de veste par Alfred); L'approbation du budget par le Sénat (L'approbation rapide du budget par le Sénat)*.

Câmpul semantic al verbelor de acțiune cuprinde o serie de clase care, prin extensiune, pot fi raportate la numele de acțiune deverbale. Prima clasă este reprezentată de verbele care exprimă acțiuni fizice. Analizând structura lor actanțială, constatăm că aceste verbe sunt atât bivalente, cât și trivalente. Numele de acțiune deverbale mențin numărul de „actanți” ai derivantului verbal:

– doi actanți:

a accompli
Alfred son mandat

ont asséché
Les autorités un marais

a automatisé
Il la production

L'accomplissement
d'Alfred du mandat

L'assèchement
des autorités d'un marais

automatisation
son de la production

trei actanți:

a donné
Marie cette enveloppe à Jacques

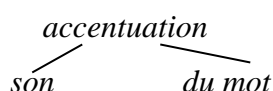
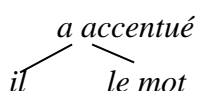
le don
de Marie de cette enveloppe à Jacques

Un loc cu totul aparte ocupă circumstanțele în structura actanțială a verbelor de acțiune ce exprimă acțiuni fizice. Cu toate că, în multe cazuri, aceștia au un caracter facultativ, pentru unele verbe ce exprimă acțiuni fizice, locativele sunt obligatorii, căci explicitează sensul verbului:

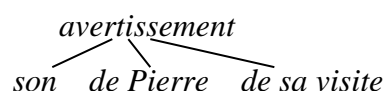
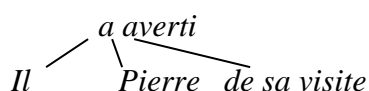
Alfred a acumulé les lettres sur un bureau.; Les astronautes ont arrimé la navette à la station.; Charles a affiché le photo sur le mur. Numele deverbale cer pentru clarificarea sensului „roluri circumstanțiale”, ca și verbele de la care derivă: *L'accumulation des lettres par Alfred sur le bureau; L'arrimage de la navette à la station par les astronautes; L'affichage du photo sur le mur par Charles.*

Verbele de acțiune de declarație sunt bivalente și trivalente. Atât actanții, cât și circumstanțele sunt obligatorii și în cazul lor. Numele de acțiune repetă „structura actanțială” a verbului de la care derivă:

- admit „doi actanți” obligatorii:

- admit „trei actanți” obligatorii:

Circumstanțele modale sunt foarte importante pentru această subclasă de verbe și, în consecință, și pentru numele de acțiune. Aceștea întregesc sensul verbal și nominal. În cazul numelor, modalele își schimbă poziția, acestea din urmă plasându-se în prepoziție: *Il bredouille indistinctement.; Son bredouillement indistinct / Lily chante juste.; Le chantage juste de Lily.*

Verbele de acțiune care exprimă manifestări fiziologice, manifestări emoționale și mișcarea sunt monovalente. Circumstanțele au o importanță deosebită pentru aceste verbe. Verbele care exprimă manifestări fiziologice și emoționale cer roluri circumstanțiale modale pentru a-și întregi sensul: *Alfred a expiré rapidement.; Le garçon toussotait souvent.; Le malade gémissait faiblement.* Verbele de acțiune de mișcare cer pentru explicitarea sensului atât modalele, cât și locativele: *Jacquess a décéléré brusquement. Nous avons cheminé longtemps. Un homme émerge de la mer.* Conținutul semantic al numelor deverbale care se circumscriu acestor subclase depinde, de asemenea, de aceste circumstanțe: *La décélération brusque de Jacquess; Nos cheminement long; L'émergence de l'homme de la mer.*

Analiza verbelor percepției senzoriale demonstrează, că cu toate că „aceeași entitate din lumea reală poate fi reflectată prin mijloacele limbii din diferite ipostaze categoriale: „substanțialitate”, „atributivitate statică”, „atributivitate dinamică”, „atributivitate a atributivității”, [...] nu pentru orice entitate din realitate limba dispune de întreaga „trusă” de elemente ca să o reflecte din perspectiva celor patru ipostaze” [108, p. 174]. Aceasta explică absența unor corespondențe deverbale care exprimă percepții senzoriale. Verbele percepției

senzoriale formează un număr foarte mic de nume de acțiune. Din perspectivă actanțială, aceste verbe sunt bivalente. Numele de acțiune mențin legătura cu „actanții” verbali:

écoute
Louis de la mélodie

L'écoute
de Louis de la mélodie

dégustent
les enfants de la bonne cuisine

La dégustation
des enfants de la bonne cuisine

În unele contexte, circumstanțele, de asemenea, sunt obligatorii pentru verbe și pentru numele deverbale, circumscrise acestei subclase: *Louis écoute attentivement*. / *L'écoute attentive de Louis*; *Ce docteur examine soigneusement*. / *L'examen soigneux du docteur*.

1.3.3. Particularități semantice ale numelor de acțiune versus verbele de acțiune

Verbele și numele de acțiune se află în strânsă corelație: verbele actualizează sensul de procesualitate și reprezintă baza derivativă pentru substantive, care mențin semnificația procesuală. V. Kazakov [174, p. 3-5] susține că numele dinamice au apărut drept rezultat al corelației dintre două părți de vorbire – verb și substantiv –, fiecare dintre ele lăsându-și amprenta asupra caracteristicilor gramaticale ale unității lexicale derivate. Ca orice substantiv, *numele de acțiune* desemnează entitatea în întregime și posedă particularitățile morfologice și sintactice ale acestei părți de vorbire. Numele de acțiune ocupă un loc aparte în clasa substantivului, tocmai datorită capacității de a păstra, voalat, aspectul temporal moștenit de la verb. V. Kazakov consideră că aceste nume se găsesc, în același timp, la periferia substantivelor și verbelor, conservând conotația de acțiune¹⁷.

Trăsătura de bază a acestor nume se transmite prin semul [+activ] [177, p. 42], care arată că subiectul realizează o acțiune ce se răsfrânge asupra unui obiect. A. Peškovski [200, p. 77-99] menționează că semul *acțiunii* este legat de consumarea energiei de către subiect. El arată că ființele vii se mișcă din proprie inițiativă, de aceea aspectul de care trebuie să se țină cont la analiza verbelor de acțiune este intenția și voința subiectului. Pentru ilustrare, vom analiza următoarele exemple:

La rénovation a durée six mois „Renovarea a durat șase luni”;

¹⁷ ”Значения действия, состояния, качества, выражаемые этими именами, не соответствует общему категориальному значению предметности, но подчиняются ему, принимая морфологические формы предметного имени, становится опредмеченным наименованием действия, состояния, качества” [174, p. 3-5].

Nous avons rénové la maison „Noi am renovat casa”.

În primul caz, avem un nume de acțiune, în cel de-al doilea – un verb de acțiune. Atât verbul, cât și substantivul indică o realizare și conțin, în structura lor semică, semul acțiunii. Subiectul, în structura *Nous avons rénové la maison* este animat, depune eforturi pentru a realiza acțiunea și trebuie să dea dovadă de voință pentru a o realiza, iar subiectul din *La rénovation a durée six mois* este neânsuflețit. Numele, menținând sensul de acțiune, nu transpune întreaga complexitate a sensului verbal. Subiectivitatea și obiectivitatea, cu referire la agent și referent, sunt incluse în semantica numelui de acțiune. Cu toate că s-ar părea că ele (agentul și obiectul acțiunii) se subînțeleg, numele rămâne ambiguu. Exemplele de mai sus pot fi interpretate astfel: renovarea poate fi făcută de către *mine, tine, el, ea* etc. și într-o *casă, castel, biserică, teatru* etc. Semnificația de acțiune în această situație transpare. T. Kilidibekova [177, p. 43] afirmă că subiectul întotdeauna se opune obiectului acțiunii.

În situația când există un agent care realizează acțiunea, va exista, în mod obligatoriu, și un obiect asupra căruia se va răsfrînge aceasta (în cazul verbului de acțiune propriu-zis). T. Kilidibekova interpretează obiectul acțiunii drept scop. Aceeași orientare spre scop o regăsim la numele de acțiune, în care ideea de intenționalitate și transfer al acțiunii asupra unui obiect se menține, implicându-se reciproc. E de subliniat faptul că aceste două caracteristici sunt legate de subiect, care este prezent explicit pe lângă un verb de acțiune și este implicit în cazul numelui de acțiune.

O altă trăsătură a verbelor de acțiune e **cauzativitatea** [177, p.45], parametru semantic care, de asemenea, diferențiază numele de verb. Se susține că anume această particularitate explică perspectiva funcțională a verbelor de acțiune (a se vedea: Tesniere (1959), Gordon (1981), Lyons (1978), Zolotova (1973)). E. Constantinovici menționează că verbele de acțiune cauzative formează perechi corelative cu verbele intransitive care exprimă sau acțiunea, sau starea provocată: *Soarele topește zăpada. / Zăpada se topește.; Copiii au aprins focul. / Focul s-a aprins*¹⁸ [103, p. 56].

Procesualitatea e văzută ca notă dominantă a semanticii numelor și verbelor de acțiune, conținându-se și în definiția generală a verbelor (or, verbul exprimă o acțiune realizată sau suportată și prezentată ca procesuală)¹⁹. În urma conversiunii dinspre verb spre substantiv, are loc atenuarea dinamismului caracteristic verbului de acțiune, fapt care face dificilă circumscrierea unor substantive clasei numelui de acțiune. În acest sens, pare a fi utilă metoda

¹⁸Pentru a reda fidel fenomenele cercetate de cercetătoarea E. Constantinovici și concluziile la care ajunge, am apelat la exemplele din limba română fără a le traduce în limba franceză, fiind persuadați de faptul că traducerea ar putea schimba sensul acestora.

¹⁹ Le verbe exprime l' action faite ou subie et présentée comme se déroulant dans le temps [165, p. 128].

analizei componentelor semice, aplicată de către lingvista E. Koreakovțeva, la verbele de acțiune [180, p. 39; 113, p. 13]. Acțiunea înscrie semele [+acțiune], [+act], [+proces], [+stare], care ar trebui să figureze în definițiile lexicografice. În realitate însă, referirea la aceste seme nu se face în definițiile numelor de acțiune. Drept indici semantici, lingvista consideră semele:

- 1) *funcție*: loc special amenajat în care se desfășoară o activitate practică sau pe care îl ocupă o persoană în timpul efectuării unei asemenea activități;
- 2) *obligație*: obligație legală sau morală; îndatorire;
- 3) *poziție*: loc pe care îl ocupă cineva sau ceva (în raport cu altcineva sau cu altceva); fel, mod în care este așezat cineva sau ceva (în spațiu);
- 4) *rol*: atribuție, sarcină care îi revine cuiva în cadrul unei acțiuni, misiune.

În ce privește limba franceză, situația se prezintă în felul următor:

- 1) *obligation*: action d'obliger, de rendre service;
- 2) *fonction*: action propre à chaque emploi; vaquer à ses fonctions; faire les fonctions de sa charge;
- 3) *position*: lieu où une personne ou une chose est placée;
- 4) *rôle*: travail, une tâche qui se trouve dans une action; mission [PL].

Ca orice subantiv, numele de acțiune se caracterizează, în limba franceză, sub aspect morfologic, prin categoriile de gen, număr și determinare, iar sub aspect morfematic – prin anumite afixe.

Sufixele care redau sensul de acțiune sunt, în marea majoritate, de origine latină:

- -age: *arrivage, barbotage, ajoutage, guillochage, évitage* etc.;
- -(e)ment: *chargement, cassement, dénigrement, effacement, agrippement* etc.;
- -(a)tion: *condamnation, acceptation, admiration, ablution* etc.

Categoria genului reprezintă o subcategorie a categoriilor animat / inanimat, care, la rândul său, este o supracategorie a categoriei concret / abstract. Făcând trimitere la genul natural, genul indică, în cadrul animatelor, diferențierea de sex și trebuie considerată categorie lexicală. În cazul inanimatelor, categoria genului este strict gramaticală. În plan morfematic, distincția de gen se transpune prin afixe distincte. V. Ciuculin [10, p. 8] distinge o serie de sufixe care redau semnificația de gen doar formal. Astfel, sunt de genul masculin cea mai mare parte a numelor terminate în -(e)ment: *changement, jugement, mouvement* și de genul feminin – cea mai mare parte a substantivelor terminate în -sion: *admission, compulsion*; -(a)tion: *admiration, description, narration* etc.

Categoria numărului exprimă semnificația de singularitate sau pluralitate. V. Gak [165, p. 80-84] menționează existența (referindu-se la teoria lui J. Damourette și E. Pichon) a trei

subcategorii (opozii) feminin, masculin, nenumarabil, care se redă prin intermediul articolelor *le / un* și *la / une*. Numele de acțiune sunt caracterizate de categoria numărului, acționând ca substantive obișnuite.

O categorie specifică doar substantivului este, după E. Referovskaia, A. Vasilieva, V. Gak, *categoria determinării*. După cum afirmă E. Referovskaia, analizând această categorie a substantivului "*elle est un des moyens virtuels dont les substantifs sont porteurs*" [203, p. 36-37]²⁰. Determinarea se poate realiza la mai multe nivele: lexical (determinarea maximă, prin nume proprii), morfologic (prin paradigma substantivului, prin articole) și sintactic (prin determinări atributive). Numele de acțiune pot realiza categoria determinării cu mijloace morfologice și sintactice. Ele pot fi precedate de adjective determinative (*leur ajustage, cette négation*), adjective (*un bon balayage, une claire décision*) și articol (*le tannissage, un ensilage, une appréciation, la promenade*).

Tabelul sinoptic de mai jos prezintă diferențele, la nivel lexical, morfologic și sintactic, dintre verbe și numele de acțiune. Acest tabel, cu claritate, descrie particularitățile verbale ale verbelor de acțiune și natura duală a numelor de acțiune, care sunt purtătoare ale particularităților verbale implicit și ale celor nominale explicit.

Tabelul 1.5. Particularitățile verbelor de acțiune versus numele de acțiune.

	Trăsături ale verbelor de acțiune	Trăsături ale numelor de acțiune
Nivel lexical	<ul style="list-style-type: none"> - procesul este trăsătura ce se referă la entitate; - acțiunea e vectorială, se îndreaptă din trecut spre prezent și viitor; - cronologia temporală și cea noțională sunt imbricare în entitate; - motivul (cauza), intenția agentului pune în acțiune entitatea; - în majoritatea cazurilor există triada agent – acțiune – obiect al acțiunii; 	<ul style="list-style-type: none"> - „numele acțiunii” devine nume pentru entitate în întregime; - se menține nota de proces; - cronologia temporală dispare și doar diferențierea calitativă persistă genetic; - se menține legătura cu agentul și cu obiectul acțiunii (în conformitate cu teoria actanțială);

²⁰ V. Gak [165, p. 88-89] a sintetizat părerile în ceea ce privește categoria determinării în limba franceză: O. Bogomolova consideră determinative pronumele indefinite; Wagner-Pinchon include în grupul de determinative articolul, pronumele nedefinite și adjectivele; J. Dubois folosește un alt termen, *substituts*, când se referă la pronume posesive, demonstrative și articole.

Nivel morfologic	- caracteristici verbale categoriale: mod, timp, aspect, număr, persoană, diateză;	- natură duală implicit verbală și explicit nominală prin categoriile gramaticale de număr, gen, determinare;
Nivel sintactic	- contractează raportul de inerență (îi dictează subiectului cazul, acordându-se cu acesta în număr și persoană); - grad înalt de asociere cu alte părți de vorbire.	- controlează raportul de inerență când se situează pe poziția subiectului, dar și a altor raporturi; - grad mediu de asociere cu alte părți de vorbire.

Analiza de mai sus pune în evidență faptul că cele două clase sunt clar delimitabile. Caracteristica generală a verbului este atât de tipică, încât orice fenomen exprimat de verb e văzut ca proces. Transpunerea unui conținut identic (cum este cel al acțiunii prin verbe și substantive) prin forme diferite explică capacitatea gândirii de a reflecta fenomenele lumii prin ceea ce au în comun; substanțele nu pot fi separate de acțiunile lor [113, p. 35]. Deși cele mai relevante distincții între aceste două categorii țin, după cum arată O. Jespersen, de nivelul morfologic [70, p.152], diferențele pot fi constatate și la nivelurile lexical și sintactic.

1.3.4. Nucleu și periferie în zona acțiunii lingvistice

Verbul este considerat cea mai complexă parte de vorbire, caracterul complex reliefându-se la nivel lexical, morfologic și sintactic. La nivelul semnificației categoriale, semul verbal fundamental este procesualitatea, care implică derularea în timp. La acest nivel, se delimitează trei aspecte în cadrul semnificatului referențial: aspectul calitativ, aspectul cantitativ și aspectul relațional [104, p. 49-51]. Aspectul calitativ reprezintă o serie de trăsături semantice minime și se formează din informația despre caracteristica temporală și aspectuală a procesului. Aspectul relațional se referă la relațiile acțiunii cu participanții la situație.

Așa cum am arătat, în structura semică a verbului semul [+proces] este fundamental, imprimând dinamism umanului / non-umanului. Acest sem categorial organizează structura semantică, comportamentul gramatical și poziția sintactică a verbului [104, p. 52]. Semele categorial ([+proces]) și referențial (seme esențiale, procese durative și momentane, structura actanțială) determină poziția verbului în sistemul limbii.

Semele aspectului calitativ al semnificatului referențial formează un sistem care este ordonat ierarhic [100, p. 57]. La cel mai înalt nivel ierarhic se află semele cu un nivel mare de abstractizare, ce permit delimitarea celor mai generale clase. La cel mai jos nivel de abstractizare se află semele unice, diferențiatorie [104, p. 53]. În cadrul clasei verbului, semele [+dinamic] și [+static] au cel mai înalt grad de abstractizare (și permit clasificarea verbelor în *dinamice* și

statice). E. Constantinovi menționează, că în cadrul verbelor dinamice, există o corespondență între *semul categorial [+acțiune]* și *semul categorial [+proces]*, pe când la verbele statice această corespondență nu există. La următoarea treaptă a ierarhiei din sfera procesualității se află semele [+acțiune], [+stare], [+devenire] și [+relație], exprimând calitativ procesul din realitate.

Dintre toate verbele, clasa verbelor de acțiune este cea mai numeroasă și cu cea mai complexă structură semantică [104, p. 56; 180, p. 53]. Fiind eterogenă din punct de vedere semantic, clasa acestor verbe impune delimitarea unei zone de nucleu și a unei zone de periferie. Verbele de acțiune ce indică acțiunea în mod direct, constituie nucleul acestei clase și se organizează în subclase [180, p. 53]:

- *verbele ce indică acțiuni fizice* – numărul acestor verbe e impunător în limba franceză, ele fiind și cele mai uzuale: *réparer, réformer, ciseler, couper, laver, préparer, déposer, scier, marteller* etc.;
- *verbele ce indică manifestări ale activității intelectuale* – numărul acestor verbe e mai mic decât în primul caz: *penser, composer, improviser, créer, dessiner, esquisser, méditer* etc.;
- *verbele ce indică procese-evenimente* – verbe ce indică o serie de acțiuni, de multe ori din sfera industrială: *mécaniser, nationaliser, électriser, électrifier, dorer, glacer, nickeler, colorer, goudronner* etc.;
- *verbele cu o semantică largă*, folosite în diferite contexte: *construire une maison - construire une vie, fermer une école- fermer la fenêtre*.

Unitățile din zona de nucleu posedă toate trăsăturile specifice clasei: [+dinamicitate], [+intenționalitate], [+cauzativitate], [+orientarea acțiunii asupra unui obiect]. Pe lângă trăsăturile semantice comune, aceste verbe au un comportament gramatical comun.

Subclasele semantice de verbe care formează periferia sunt caracterizate printr-o diminuare a trăsăturilor specifice clasei verbelor de acțiune, fapt care le apropie de verbele de stare. Enunțurile *Les travailleurs construisent la maison. / La maison est construite par les travailleurs. / La construction de la maison*, aparent, redau prin diferite structuri sintactice același conținut. Analizându-le prin prisma acțiunii, relevăm că, în primul enunț, agentul direcționează acțiunea spre un obiect ce o suportă. În al doilea enunț, subiectul e neânsuflețit, sensul de acțiune se diminuează parțial, accentuându-se sensul de stare. În acest fel se manifestă unitatea dialectică stare / acțiune și tot astfel se explică de ce verbele de acțiune fără agent uman se situează la periferia verbelor de acțiune. De cele mai multe ori, în structura semică a verbelor de acțiune pot fi suprimate trăsăturile [+finalitate] și [+orientarea asupra unui obiect] [105, p.

22]. Aceste schimbări se produc când pe poziția actantului apare un subiect inanimat (*Je souffle les feuilles. / Le vent souffle les feuilles.*). E. Contantinovici, susținând acest punct de vedere, argumentează prin faptul că obiectul neânsuflețit nu poate înlăptui o acțiune conștientă, care ar avea drept urmare atingerea unui scop. Atunci când acțiunea este înlăptuită de un obiect asupra altui obiect, „nu este vorba de o influență premeditată a agentului asupra pacientului cu scopul de a-l modifica, crea, distruge, ci reprezintă o interacțiune dintre două obiecte sau fenomene” [105, p. 23].

J. Lyons susține că verbele, precedate de subiecte inanimate, reprezintă niște forme din afara normei, care nu pot fi plasate alături de arhitipul de acțiune propriu-zisă [apud. 180, p. 55]. Aceste structuri reflectă un nivel mai înalt de abstractizare, fiind bazate pe structurile cu subiect animat. Numite verbe de tranziție²¹ [180, p. 56], aceste verbe se organizează în următoarele clase:

- verbe care, în enunț, nu selectează ambii participanți la acțiune (actantul și pacientul): *Il lit; J'ai labouré;*
- verbe ce exprimă percepții senzoriale: *voir, ouïr, sentir etc.;*
- verbe ce exprimă sentimente: *aimer, détester;*
- verbe ce exprimă procesul de gândire: *penser, réfléchir.*

Verbele de periferie, în marea majoritate, sunt lipsite de trăsătura [+cauzativitate]. Verbele percepției senzoriale, verbele ce redau sentimente și procesul de gândire exprimă, mai degrabă, o relație dintre subiectul percepției și obiectul perceput. Participantul, plasat pe poziția subiectului, pe lângă aceste verbe, se deosebește de agentul acțiunilor propriu-zise. Subiectul acestor verbe, este calificat, în literatura de specialitate, drept receptor [105, p. 24]. Suprimarea trăsăturii [+orientarea trăsăturii asupra unui obiect], ca în cazul verbelor de periferie, poate avea drept consecință slăbirea sensului de acțiune și accentuarea sensului de stare. E. Constantinovici compară o serie de enunțuri cu și fără complement direct (*Copiii au văzut un iepure/ Pacientul vede acum; El bea o cană de lapte/ El bea de mult timp; El scrie o scrisoare/ El știe să scrie*) și că primele au complement direct, exprimă acțiuni orientate asupra unui obiect și semnifică o caracteristică procesuală a subiectului, îmbinând semnificația de acțiune cu cea de stare. Dispariția trăsăturii [+orientarea trăsăturii asupra unui obiect] are drept consecință suprimarea trăsăturii [+dinamicitate] [105, p. 58], iar aceasta indică asupra existenței unei legături între [+dinamicitate] și [+cauzativitate] [177, p. 65]. Clasa verbelor de acțiune, grafic, poate fi reprezentată în felul următor (a se vedea: Tabelul 1).

²¹ De cele mai dese ori, aceste verbe de tranziție nu se caracterizează prin cauzativitate.

Numele de acțiune propriu-zise exprimă acțiunea desemnată de baza verbală și formează nucleul lor, iar celelalte – periferia. E. Koreakovțeva [180, p. 5-89] consideră că, etimologic, doar numele postverbale sau numele apărute în aceeași perioadă cu baza verbală pot fi numite nume de acțiune propriu-zise. Ele mențin legătura cu baza verbală și sunt purtătoare ale trăsăturilor verbale de la care derivă. Numele postverbale se află într-o strânsă legătură cu verbele de acțiune, fapt care permite transferul clasificării verbale (al criteriului aplicat și al claselor obținute) spre numele de acțiune:

- nume ce exprimă acțiuni fizice: *préparation, creusement, réparation* etc.;
- nume ce exprimă manifestări ale activității intelectuale: *composition, réflexion, improvisation* etc.;
- nume ce exprimă procese industriale, derulate într-o sferă anumită a vieții: *chromage, nickelage, goudronnage, nationalisation, gerbage, parcage, râtelage, serfouissage* etc.

Ultima clasă de verbe de acțiune poate fi atestată doar în context. Pentru a determina comportamentul acestor verbe, sunt necesare complinirile, care lipsesc la forma nominală. Numele de acțiune care nu intră în clasele evidențiate formează periferia numelor de acțiune. Aici se înscriu și numele de acțiune care, diacronic, apar primele, având trăsăturile verbale ([+dinamicitate], [+intenționalitate], [+cauzativitate]) diminuate.

Analiza claselor ce formează câmpul semantic al numelor de acțiune demonstrează că zona de nucleu e destul de mică și e formată de:

- numele de acțiune care redau *acțiuni fizice* și anume acelea care admit numai actanți [+uman]: *nickelage, fumage, agrafage*;
- numele de acțiune care exprimă *manifestări ale activității intelectuale* și sunt caracteristice doar omului: *évaluation, cognition, conception, abdication, anticipation*;
- numele de *declarație* care descriu actul de vorbire și admit actanți doar [+uman]: *citation, contradiction, bavardage, disputaillerie*.

Periferia este formată din:

- nume de acțiune care redau *acțiuni fizice* și admit actanți [-uman]: *triplement, reclassement, élargissement, gonflement, prolongement, fabrication, nivellement, purification*;
- nume de *mișcare* care admit atât actanți [+uman], cât și [-uman]: *plongée, cheminement, glissade, cabotage, enterrement, exportation, foulage*;

- nume de acțiune care exprimă *manifestări fiziologice*, caracteristice pentru om și animale: *respiration, toussotement, essoufflement, gémissment*;
- nume de acțiune care exprimă *percepții senzoriale*, caracteristice pentru om și animale: *audition, inspection, regard, palpation, écoute, gustation*;
- nume *declarative* care descriu sunetele produse de animale și zgomotele produse de obiecte: *glapissement, pépiement, mugissement, fanfaronnade* (a se vedea Tabelul 1).

Putem afirma că zona de nucleu e vizibil mai mică decât cea de periferie. Din punct de vedere semantic, ambele zone sunt deschise și flexibile. Numele din ambele zone pot migra spre alte subclase de nume de acțiune sau clase de nume.

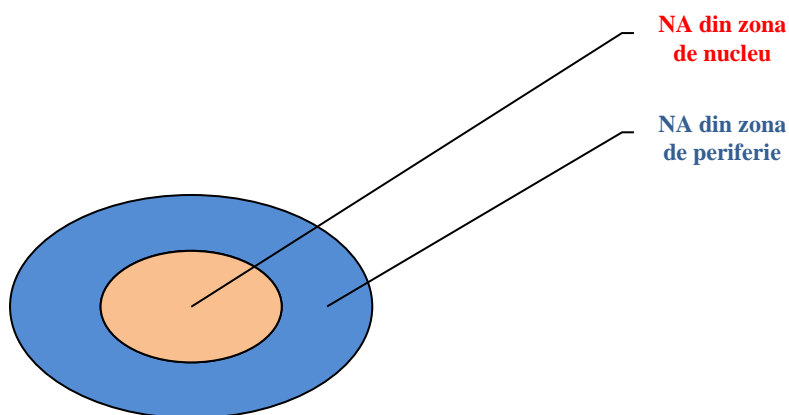

Figura 1.1. Zona de nucleu și zona de periferie a numelor de acțiune.

1.4. Concluzii la capitolul I

Domeniul de probleme expuse în capitolul întâi ține, în primul rând, de tratarea conceptului de acțiune în filozofie și lingvistică. Conceptul de acțiune s-a aflat în atenția filosofiei încă din perioada antică. Acțiunea este una dintre cele 10 categorii filozofice pe care le relevă Aristotel, fiind considerată formă de existență a materiei.

După I. Kant, subiectul ocupă un loc activ în cunoașterea lucrurilor, el nu numai reproduce imaginea lucrurilor, ci are un rol formator în crearea cunoștințelor. Actul judecării este principiul conform căruia se formează sistemul categoriilor. Aceste categorii sunt funcții logice prin intermediul cărora intelectul realizează analiza diversității empirice pe parcursul actului judecării. Tratarea acțiunii ca activitate umană se produce în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când aceasta este descrisă drept comportament intențional și este definită prin

scopurile ce trebuie să fie atinse și mijloacele alese pentru atingerea lor. Acțiunea are la bază semnificația pe care oamenii o conferă diferitor situații și circumstanțe.

Conceptul de acțiune (care are la bază schimbarea), al cărui caz particular este mișcarea, este strâns legat de raportul *timp-aspect* din sistemul verbal. G. Guillaume constată (referindu-se la sistemul verbal francez) că timpul și aspectul sunt imbricate, ceea ce înseamnă că pe lângă *cronologia temporală*, caracteristică timpului explicat, verbul posedă și o diferențiere calitativă, adică o *cronologie noțională*, caracteristică timpului implicat (aspectului) [132, p. 189]. În literatura de specialitate se descriu mai multe tipuri de aspect: *aspect perfectiv*, *aspect imperfectiv*, *aspect durativ*, *aspect momentan*, *aspect progresiv*, *aspect terminativ*, *aspect iterativ*, *aspect intensiv* etc. [46, p. 119].

Sensul aspectual poate fi exprimat prin diverse modalități:

- lexicale: *distribuer*, *dispenser*, *répartir*, *se succeder*, *se suivre* – modul de acțiune distributiv; *dévorner*, *forcer*, *violenter*, *bondir* – modul de acțiune intensiv; *murmurer*, *bégayer* – modul de acțiune atenuativ;
- morfologice [46, p. 65-66] – afixele și formele verbale sufixele *-oter*, *-iller* – *picoter*, *sautiller* exprimă modul de acțiune atenuativ sacadat; prefixele *entre-*, *sous-*, *e-*, *en*, *ré-*, *sur-* *soulever*, *entrouvrir* – modul de acțiune atenuativ, *ramasser*, *ramoullir*, *surcharger* – modul de acțiune intensiv; contapunerea formelor verbale – forme verbale simple/formele verbale compuse.
- sintactice, depinzând de complinirile verbale.

Aceste două direcții analizate ne-au ajutat să delimităm caracteristicile verbului care implică acțiunea ca și concept. În tipologiile existente ale, criteriile de delimitare sunt foarte diverse, unii lingviști fac distincția între verbe statice (states), activități (activități), realizări (accomplishments) și împliniri (achievements). Alții disting verbe de acțiune, verbe de stare, verbe de devenire. Lingviștii, pe segmentul de limbă franceză, evidențiază:

- verbe de acțiune, care în semnificația lui uzuală sau metaforică fac referire la punctul inițial sau final: *aller à /sortir de la ville*;
- verbe de acțiune, care conțin în structura lor semantică indicații asupra începutului sau sfârșitului: *arriver*, *courir (dans le sens de se déplacer de façon particulière pour aller d'un point à un autre)*;
- verbe care pot fi parafrazate cu ajutorul verbelor ce indică mișcarea în general: *se déplacer* [41, p. 5-50].

Indiferent de clasificarea în care se înscriu, toate verbele de acțiune se definesc prin trăsăturile [+dinamicitate], [+intenționalitate], [+cauzativitate], [+orientarea acțiunii asupra unui obiect]. Astfel, structura verbelor de acțiune e complexă. Comparativ cu verbele de stare și verbele de devenire, verbele de acțiune sunt mai numeroase. Elementele lexicale ale acestei clase sunt eterogene atât sub aspect gramatical, cât și semantic. În cazul lor se poate distinge zona de nucleu și zona de periferie. Unitățile din zona de nucleu posedă toate trăsăturile specifice clasei ([+dinamicitate], [+intenționalitate], [+cauzativitate], [+orientarea acțiunii asupra unui obiect]). Pe lângă trăsăturile comune, aceste verbe au și un comportament gramatical comun.

Subclasele semantice de verbe care formează periferia sunt caracterizate printr-o dispariție a trăsăturilor specifice ale clasei verbelor de acțiune. Prin pierderea acestor trăsături, verbele de periferie se apropie de verbele de stare sau migrează spre alte subclase de nume de acțiune. Verbele de periferie, în marea majoritate, sunt lipsite de trăsătura [+cauzativitate], [+orientarea trăsăturii asupra unui obiect], [+dinamicitate].

Obiectivul acestui capitol vizează, în deosebi, numele de acțiune deverbale și transpunerea acțiunii în semul lor. În lingvistică, numele de acțiune este analizat ca o expresie substantivală a unei idei verbale. Acest capitol prezintă o analiză a criteriilor de clasificare a numelor de acțiune, inclusiv a clasificării numelor de acțiune prin prisma verbelor de acțiune.

În urma confruntării verbelor de acțiune cu numele de acțiune, se poate constata că caracteristica generală a verbului este atât de tipică, încât orice fenomen exprimat de verb e văzut ca acțiune. Cu referire la numele de acțiune, majoritatea lingviștilor consideră că aceste unități sunt analogice verbului. Cu toate că mulți gramaticieni delimitează doar nivelul morfologic ce diferențiază aceste două tipuri de unități, pledăm pentru ideea că acestea sunt două clase lexico-gramaticale distincte, cu particularități relevante la nivel morfologic, lexical și sintactic.

Numele de acțiune deverbale permit, ca și verbele, delimitarea zonei de nucleu și de periferie în clasa de nume de acțiune. Funcțional și semantic ambele zone sunt flexibile și deschise. Zona de nucleu este substanțial mai mică și este constituită din: (a) numele care exprimă *acțiuni fizice*, (b) nume de *declarație*, (c) nume care exprimă *manifestări ale activității intelectuale*. Zona de periferie e mai largă și cuprinde nume de acțiune care admit actanți [-uman]: (a) numele care exprimă *acțiuni fizice*, (b) nume de *declarație*, (c) nume care exprimă *manifestări fiziologice*, (d) nume de *mișcare*, (e) nume de acțiune care exprimă *percepții senzoriale*.

2. NUMELE DE ACȚIUNE: PARTICULARITĂȚI STRUCTURALE

2.1. Mijloace interne de formare

2.1.1. Modele de NA cu sufixe

Lexicul oricărei limbi are caracter deschis, iar acesta presupune dispariția unor lexeme și apariția altora. Vocabularul francez se completează cu unități lexicale pe calea internă (prin procedeul derivării, conversiunii, compunerii etc.) și calea externă (prin împrumut).

Dintre tipurile de derivare, în zona numelor de acțiune derivarea regresivă se realizează doar sporadic. S. Levite, studiind fenomenul eliminării sufixului verbal pentru a forma nume de acțiune în limba franceză, ajunge la concluzia că majoritatea numelor de acțiune reprezintă derivate substantivale provenite din verbe (deverbale) cf. *souffler / souffler, crier / cri, soupirer / soupir*.

Importanța derivării²² ca modalitate de formare a numelor de acțiune e susținută de D. Kibbee [apud 6, p.156] care se referă la studiul lui J. Dubois în *Le Petit Larousse*. Analizând numele de acțiune care încep cu litera A, Kibbee concluzionează că 68 % din volumul total de nume sunt formate prin derivare, în mare majoritate, de la baze verbale. După părerea lui J. Dubois, cea mai productivă modalitate de formare a numelor de acțiune este derivarea progresivă de la baza verbală.

În cazul numelor de acțiune, se poate constata modele și tipuri derivaționale. Gr. Cincilei, referindu-se la conceptul de model și tip derivațional, arată că, pentru definirea modelului derivațional, metodologic, demersul emitemologic se orientează de la formă spre conținut, pe când pentru delimitarea tipului derivațional – de la conținut spre formă [223, p. 24]. I. Dumbrăveanu e de părerea că tipul derivațional este „o unitate de clasificare și de descriere a proceselor și a sistemelor derivaționale mai concretă” [112, p. 70]. Tipul derivațional are un nivel de abstracție mai înalt, încadrând noțiuni ca „arhitip” sau „bloc de tipuri derivaționale”. Modelul derivațional se realizează în cadrul unei anumite formule și este înțeles ca schemă de formare a cuvântului [112, p. 71-72].

²² P. Zugun [140, p. 89], în studiul „Lexicologia limbii române”, relevă noțiunile fundamentale implicate în procesul derivării: afixul și baza de derivare. Se subliniază unitățile de sens neindependente: sufixul, prefixul, sufixoidul și prefixoidul, care, atașate bazei de derivare, „modifică, spre un anumit sens, secundar și specific, semnificația sau unul dintre sensurile cuvântului originar”. În cazul nostru, se lucrează cu prefixele și sufixele, căci sufixoidele și prefixoidele au sens mult mai concret, provenind din adjective, verbe sau substantive de origine latină sau greacă.

Din această perspectivă, în zona derivării numelor de acțiune în limba franceză, tipul derivațional este *acțiune, rezultat al acțiunii*. Modelele cele mai productive de formare a numelor de acțiune sunt:

- **modelul Rv + -ation = N** și variantele **modelul Rv + -tion = N; modelul Rv + -ification = N; modelul Rv + -ication = N; modelul Rv + -isation = N; modelul Rv + -ion = N; modelul Rv + -xion = N; modelul Rv + -sion = N**: *descension, compréhension, conciliation, déploration, détention, suspension, approbation, clochardisation, conciliation, déploration, disputation, cessation, compilation, unification, clarification, diversification, purification, bonification, mystification, densification, ammonisation, appertisation, carbonisation, chromisation, ionisation, podyolisation, sulfinition, vitaminisation*;
- **modelul Rv + -(e)ment = N** și variantele **modelul Rv + -ment = N; modelul Rv + -issement = N**: *heurtement, hennissement, froissement, effacement, compassement, chargement, abandonement, abrègement, abrèvement, accomplissement, clapotement, écrasement, écrouissement, emparement, grippement, allongement, aboiement, harcelèment, plafonnement, nivellement, avortement, regroupement, mugissement, glapissement, amortissement, asservissement, raffermissement*;
- **modelul Rv + -age = N** și varianta **modelul Rv + -issage = N**: *boursoufflage, attrapage, asticotage, ajoutage, agrafage, calquage, chinage, écrasage, étandage, faucardage, havage, hissage, hondroyage, humectage, huage, atterissage, blanchissage, remplissage*.

Sunt mai puțin productive o serie de modele, ce țin de tipului derivațional *acțiuni ritmice/dezordonate, acțiuni înfaptuite în timp și în spațiu*:

- **modelul Rv + -erie = N**: *agacerie, vanterie, tuerie, tromperie, flatterie, disputaillerie*;
- **modelul Rv + -ance (-ence) = N**: *vengeance, obéissance, surveillance, délivrance, référence, préférence*;
- **modelul Rv + -ade = N**: *débandade, reculade, galopade, glissade, roulade, promenade, ruade, cafouillade, dérobadade*;
- **modelul Rv + -is = N**: *cliquetis, gargouillis, gribouillis*;
- **modelul Rv + -aison (-ison) = N**: *fauchaison, fenaison, fleuraison, guérison, exhalaison*;
- **modelul Rv + -ée = N**: *tombée, montée*;
- **modelul Rv + -ure = N**: *couverture, déchirure*.

Opinia comună a cercetătorilor este că cele mai productive modele de formare a numelor de acțiune în limba franceză sunt primele trei, având o productivitate de gradul doi²³. Or, așa cum arată I. Dumbrăveanu, „modelul e productiv dacă s-au format zeci sau chiar sute de derivate” [112, p. 78].

În limba franceză, pînă la sfârșitul sec. al XVI-lea, pentru a denumi acțiunea sau rezultatul ei, era utilizat pe larg infinitivul substantivizat (*dîner* (substantiv) – *dîner* (verb)). Mai târziu verbele în *-er* pierd terminația *-r*. Acest incident fonetic stimulează procesul de derivare în cadrul numelor de acțiune, aceasta fiind, după cum arată A. Halifman, o caracteristică a limbii franceze.

În general, procedeul cel mai productiv în zona numelor de acțiune este sufixarea. Din punctul de vedere al originii, sufixele active în derivarea postverbală se împart în [32, p. 38]:

- primare: *-aison*, *-ée*;
- împrumutate: *-ation*, *-tion*. Le Trésor de la Langue Française informatisé [50] constată că cel mai vechi sufix de formare a numelor de acțiune, *-aison*, reprezintă un împrumut (ca unitate morfologică aparte de la lat. *-ationem*). Deja în latină, el avea sensul de „maturizare a recoltei”, fiind folosit în formarea termenilor agricoli *jeûnaison* „temps du jeûne”, *moustaison*– „époque de la vendange”. Sufixul prezintă mai multe variante: *-ison*, care se atașează bazei verbale de conjugarea a doua *garnison*, *guérison*; *-aison*, care se atașează bazei verbale de conjugarea întâi și a treia *pendaison*, *tondaison*. Conform autorilor aceluiași dicționar, vitalitatea acestui sufix a scăzut considerabil și a fost preluată de sufixul *-tion* în secolul al XVI-lea (*délivraison* / *délivrance*, *formaison* / *formation*, *dérivaison* / *dérivation*) [50]. O explicație convingătoare a acestei substituiri nu există.

A. Dauzat, în *Dictionnaire étymologique et historique du français* [12, p. 9], evidențiază o altă serie de sufixe ce formează nume de acțiune și nuanțează sensul acestor cuvinte:

- age*, *-issage* (de origine greco-latină, provenind de la *-aticum*) au sensul de acțiune și rezultat: *codage*, *doublage*, *assemblage*, *atterrissage*;
- ement*, *-issement* (de origine greco-latină, provenind de la *-amentum*) cu sensul de acțiune și rezultat: *grelottement*, *assagissement*;
- tion*, *-sion* (de origine greco-latină, provenind de la *-tionem*) cu sens de acțiune și rezultat: *décontraction*, *corrosion*.

²³ În literatura de specialitate e acceptat a se distinge 4 grade de productivitate a modelelor derivaționale de productivitate: înaltă, productive, puțin productive, neproductive [112, p. 78].

F. Jenkins [apud 18, p. 139-161] distinge, în categoria *acțiune / rezultat*, sufixe pentru formarea numelor de acțiune masculine (-age, -ment, -at) și sufixe pentru crearea numelor de acțiune feminine (-ion, -ison, -ade). Mai mult ca atât, sufixele -ment și -age pot forma nume de acțiune de la aceeași rădăcină. Sufixul -age, de obicei, se atașează la un substantiv inanimat (*L'abatage des arbres par le bûcheron a lieu en automne.*); sufixul -ment este urmat de un substantiv animat (*L'abattement de Paul après ce résultat m'inquiète*). Cele mai frecvente sunt sufixele -tion / -age, care caracterizează noile creații în domeniile științifice (*L'aération des poumons*); sau niște procese industriale (*L'aéragé d'une mine*).

A. Battye [58, p. 146-158], în *The French Language Today*, consideră că cele mai productive sufixe sunt -ment, -tion și -age. Sufixul -ment formează substantive abstracte masculine: *égarer – égarement; effarer – effarement; abattre – abattement; décourager – découragement*.

Sufixul -tion creează substantive de acțiune de genul feminin *importer – importation; préparer – préparation; orienter – orientation*. Sufixul -age creează substantive de acțiune care exprimă aceeași acțiune verbală: *modeler – modelage; mixer – mixage*.

Lingvistul consideră ca fiind cel mai productiv sufix pentru formarea numelor de acțiune sufixul -ment, iar în cazul sufixării cu -age și -tion asistăm la anumite devieri.

Atașarea sufixelor -tion și -age implică schimbări de formă:

-tion: *tolérer > tolérance* în loc de *tolération*;

assurer > assurance în loc de *assuration*;

-age: *donner > donation* în loc de *donnage*;

noyer > noyade în loc de *noyage*

humilier > humiliation în loc de *humiliage*.

După N. Katogoshina, A. Dauzat, J. Dubois, A. Battye, în limba franceză, putem distinge următoarele sufixe care concurează la formarea numelor de acțiune:

- -age, sufix ce contribuie la formarea numelor de la verbe ce au *sensul acțiunii* sau *al rezultatului* ei: *adoucissage, assouplissage, blanchissage*; de obicei, aceste unități fac parte din lexicul tehnic sau industrial, mai rar din cel cotidian;
- -ment, sufix prin care, de asemenea, se creează nume deverbale cu sens de acțiune sau rezultat al ei: *décapage – décapagement, défrichement – défrichage*; se constată o concurență între acest sufix și sufixul -age, între ele existând diferențe semantice; spre deosebire de substantivele în -age, cele în -ment au semnificații mai abstracte; aceste unități caracterizează lexicul tehnic;

- *-ation*, sufix cu un grad de productivitate mai înalt; numele de acțiune, formate cu acest sufix, caracterizează adesea lexicul abstract: *solicitation, explication*; pe acest segment, *-ation* interferează cu *-ment*. J. Dubois [14, p. 13] afirmă că sufixele lexicale ce au sensul de acțiune sau rezultat al ei (*-sion, -ssion, -xio, -ation, -ition, -ification, -isation*) provin de la *-ation*.

N. Lopatnikova [32, p. 90-96] descrie numele de acțiune, formate ca urmare a derivării și împrumutate din altă limbă, prin prisma verbelor de acțiune.

Sufixul *-ation* provine din latină cf. *-ationem, -itionem, -tionem, -ionem*. Etimologic, unitățile lexicale derivate cu acest sufix se află în corelație cu verbele, fiind împrumutate din latină sau derivate de la verbe: *amélioration > améliorer, distribution > distribuer, progression > progresser*.

Sufixul *-ment* provine de la latinescul *-amentum* și a fost, după cum susține același autor, foarte productiv: *grincement > grincer, grondement > gronder, raclement > racler*.

După cum menționează TFLi [50], acest sufix și-a pierdut din frecvență, fiind înlocuit prin *-age*, iar numele de acțiune formate cu acest sufix denumesc operațiuni tehnice.

Majoritatea substantiveleor în *-age* derivă de la verbe și indică o acțiune mai restrânsă decât verbele cu care se află în corelație; *pressurage*, de exemplu, provine de la verbul *pressurer* care, la rândul-i, poate actualiza atât un sens figurat, cât și unul direct. Numele derivat are sensul de „a presa o substanță”. De același tip sunt și următoarele perechi: *copinage > copiner, compter > comptage, tisser > tissage, savonner > savonnage*.

Lingvisti E. Axenti analizează schimbările structurale care afectează numele în procesul de formare de la verbul de acțiune. Pot fi depistate extensiuni structurale în interiorul numelor de acțiune (*interdiction > interdire, destruction > détruire*) sau schimbări supletive (*décrire > description, nager > natation*) [142, p. 7-8].

Putem afirma că sufixarea este un procedeu frecvent în zona numelor de acțiune, iar sufixele reprezintă un criteriu de identificare a numelor de acțiune. Analiza corpusului permite a prezenta următoarea diagramă de frecvență a numelor de acțiune formate prin atașarea sufixelor:

■ -age (102)/ 11,3%	■ -ement (100)/11,1%	■ -ment (86)/9,5%
■ -ation (76)/8,4%	■ -isation (34)/3,7%	■ -ification (28)/3,1%
■ -issement (18)/2%	■ -ance (6)/0,6%	■ -ade (6)/0,6%
■ -tion (4)/ 0,4%	■ -ication (4) /0,4%	■ -ure (2) /0,22%
■ -aison (2) /0,22%	■ -erie (2) /0,2%	■ -ée (12) / 1,3%

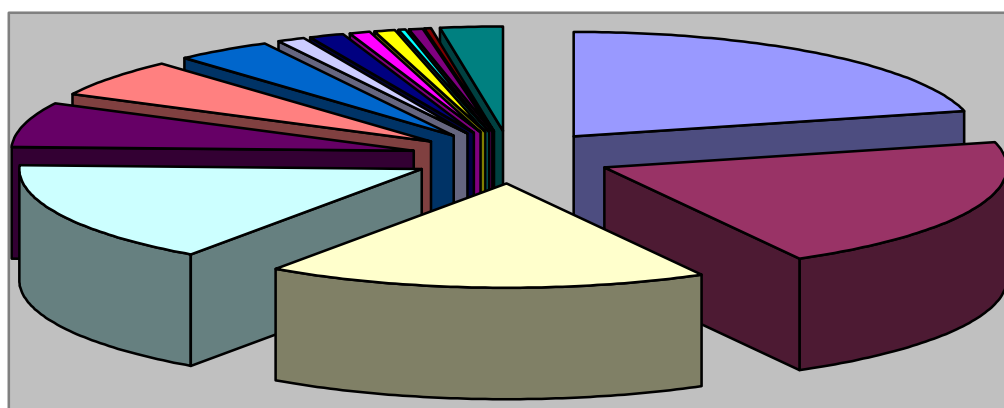

Figura 2.1.Frecvența sufixală a numelor de acțiune (472 de nume de acțiune).

Procedeul intern care e strâns legat de procesul de sufixare în limba franceză este onomatopeizarea. În timpurile vechi, Platon s-a folosit de acest procedeu pentru a explica formarea cuvintelor în limba greacă. Începând cu secolul al XIX-lea, lingviștii calificau onomatopeea ca procedeu secundar. F. de Saussure [apud 54, p. 131] înscrie creațiile onomatopeice, alături de contaminație, pronominalizare, condensare lexicală, printre procedee secundare de formare a cuvintelor. Lingvistul elvețian consideră că onomatopeea reprezintă un grup de sunete imitate și convenționale, diferența de structură fonetică a onomatopeelor în diferite limbi fiind explicată prin faptul că vorbitorii unor limbi diferite aud sunetele naturii diferit, efectele sonore, în consecință, fiind verbalizate diferit prin intermediul fonemelor [54, p. 130-145].

La etapa contemporană, procedeul este foarte rar întâlnit. David Crystal²⁴, în *The Cambridge Encyclopedia of Language*, susține că limbile indo-europene nu oferă exemple bune de creare a lexemelor ca urmare a onomatopeei. S. Robertson și F. Cassidy [84, p. 187] constată

²⁴ Indo-European languages are not very good examples of sound symbolism [64, p. 74]

că nici o unitate lexicală nu reproduce exact sunetul pe care îl imită. Ca și J. Murray, S. Robertson și F. Cassidy folosesc termenul de unități „echoice” în loc de unități onomatopeice, referindu-se la unități nominale sau verbale care reproduc sunetele din natură. Lingviștii sunt de părerea că termenul „onomatopee” implică o actualizare foarte precisă a sunetelor din natură. E. Anderson [54, p. 131-135] se alătură aceleiași păreri, subliniind că capacitatea omului de a reproduce sunetele din natură este limitată de sistemul fonologic.

Lingvistul ieșean P. Zugun [140, p. 151] clasifică creațiile onomatopeice în simple și reduplicative. Creațiile onomatopeice simple sunt exprimate printr-o singură unitate (cf. *fîș!*) ce actualizează sunete din natură, iar onomatopeele reduplicative sunt formate din câteva unități onomatopeice. Aceste creații onomatopeice formează cuvinte noționale: „de la onomatopee se formează deci, cu cuvinte neonomatopeice, cu intonație fundamental enunțiativă” [140, p. 151].

E de subliniat că există teme verbale onomatopeice care au format foarte activ nume de acțiune prin atașarea sufixului *-ment*. Procesul de onomatopeizare precede procesul de sufixare. Etimonul verbal format prin onomatopeizare crează, în consecință, nume de acțiune în limba franceză. Deși numele de acțiune care trec prin acest proces de formare sunt puține la număr, ele nu sunt de neglejat. Avem, astfel, în franceză:

- nume de acțiune ce reproduc schimbările ce se petrec în natură: *assoupissement, miroitement, scintillement, rougeoiement, verdoisement, étincellement*;
- nume de acțiune ce reproduc o simplă mișcare: *ballotement, cheminement, écoulement, giclement, remuement, ruissellement, tournoiement, vacillement, avancement, jaillissement, bondissement*;
- nume de acțiune ce reproduc o mișcare înfăptită de om: *accoudement, accroupissement, dandinement, pelotonnement, trémoussement, trépignement, agenouillement, prosternement, boitement*;
- nume de acțiune ce reproduc zgomote produse de obiecte: *craquement, crépitement, ferraillement, clapotement, grincement, grondement, roulement, tintement, raclement, vrombissement*;
- nume de acțiune ce denumesc sunete produse de animale: *bêlement, beuglement, aboiement, coasement, jappement, miaulement, hennissement, pépiement, piaffement, rugissement*;
- nume de acțiune ce reproduc zgomote produse de om, în funcție de maniera de a vorbi: *bredouillement, balbutiement, bégaiement, chuchotement, fredonnement, marmonnement, ricanement, bougonnement, reniflement*.

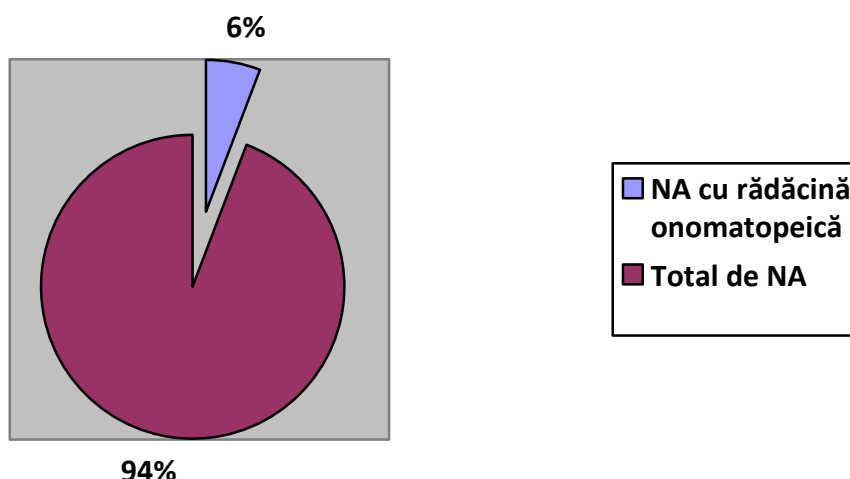

Figura 2.2. Frecvența numelor de acțiune cu rădăcină onomatopeică (55).

2.1.2. Modele de NA cu prefixe

Prefixarea, ca și sufixarea, este una dintre cele mai vechi modalități de îmbogățire a vocabularului unei limbi. Statutul acestui procedeu a fost interpretat însă diferit. Reprezentanții lingvisticii clasice, F. Diez și A. Damesteter, considerau prefixarea o formă a compunerii, motivând prin natura prefixelor. Astfel, prefixele din limba franceză, după cum afirmă L. Bauer [59, p. 97-107], erau interpretate drept unități echivalente formal cu adverbele sau prepozițiile acestei limbi sau drept unități care provin de la adverbele sau prepozițiile din latină, adică drept unități independente, care pot forma, prin compunere, alte unități lingvare. În calitate de argument, erau aduse verbele: *surcharger*, *surestimer*, *sousmettre*, formate cu prefixele *sur-* și *sous-*, care erau utilizate și ca unități semantic independente (*mettre qch. sur / sous la table*).

După D. Amiot [53, p. 183-192] însă, prefixele franceze ar trebui coraportate semantic nu doar cu adverbele și prepozițiile acestei limbi sau cu cele ale limbii latine, ci și cu particulele franceze. Astfel, prefixul *sur-*, în verbele *surcharger* și *surestimer*, are sensul unei particule.

Asupra faptului că prefixele ar avea și un contur semantic, pe lângă cel expresiv, insistă și A. Dauzat, J. Dubois, H. Mitterand care, în *Dictionnaire étymologique et historique du français* [12, p. 24-25], delimitează o serie de prefixe care comportă un anumit sens, făcând însă, totodată, diferență între prefixele care participă la compunerea cuvintelor (și au sens independent, de tipul lui *non* din *non-indépendant*) și cele care participă la formarea cuvintelor franceze ca unități non-independente (de tipul lui *re-* din *reconstruire*).

Același lucru îl afirmă și Ch. Bally [4, p. 354-440], care atestă, în paralel, faptul că, începând cu secolulul al XX-lea, prefixarea își pierde din importanță ca procedeu derivativ independent, datorită diminuării autonomiei și anexării la rădăcini cu care a constituit un tot întreg.

La această etapă, începe să prevaleze prefixarea cu unități non-independente de tipul *de-/dé, dis-, in-, re- / ré-* etc. sau cu prefixul *contre-* (*contremanifestation*), ortografiate în așa fel, încât să nu se pună în evidență atât de explicit compunerea (prin care au fost formate și care ar impune ortografierea cu cratimă: *contre-balancer, contre-maître* etc.). În acest caz însă, după cum menționează Ch. Bally, prefixul devine unitate lipsită de sens autonom.

După cum atestă mai mulți lingviști (în opinia lui N. Lopatnikova, J. Pichon [apud 49, p. 33-35], H. Mitterand [33, p. 35-38] și a autorilor dicționarului *Le Trésor de la Langue Française Informatisée*), numele de acțiune franceze cu prefixe ar putea deriva de la alte nume de acțiune, formate deja prin sufixare (*coproduction*<*production*) sau de la verbe de acțiune, formate anterior prin prefixare (*coproduire*>*coproduction*) au frecvență diferită în franceza contemporană. Astfel, J. Pichon [apud 49, p.33-35] menționează că unitățile în *-non* (prefix alăturat radicalului nominal) – *non-collaboration, non-versement* etc. – sunt cele mai frecvente. După I. Timeskova și V. Tarhova însă, la ora actuală, numele de acțiune franceze înscriu o serie întreagă de prefixe cu productivitate diferită: *anti-, contre-, dé, dis-, en-/em-, in-, inter-, non-, re-/ré, sous-, sur-, super-* (*antimilitarisme, contre-espionnage, dépersonnalisation, disparition, encadrement, emplacement, incompréhension, intercommunication, non-intervention, repoussement, réanimation, sous-exposition, surproduction, superposition*) [49, p. 45-48]. H. Mitterand arată că aceleași prefixe din șirul menționat de I. Timeskova și V. Tarhova se pot combina atât cu tema verbală, cât și cu cea nominală în structura numelui de acțiune francez: *reconnaître – reconnaissance, indisposer – indisposition* etc. Acest lucru pune încă o dată, după părerea noastră, un semn de întrebare privind proveniența numelor de acțiune cu prefixe în structura lor: acestea derivă, prin prefixare, de la un alt nume de acțiune (*coproduction*<*production*) sau de la un verb de acțiune, format deja prin prefixare (*coproduction*<*coproduire*). Lingvistul atrage atenția asupra faptului că nu există încă date statistice suficiente, în baza cărora ar putea fi calculat randamentul unui sau unor prefixe în structura numelor. Sigur e că, în limba franceză, (1) prefixele, în numele de acțiune, se întâlnesc mai rar decât în verbele sau adjectivele de același tip (fapt care ne face să credem că numele de acțiune cu prefixe în structura lor ar deriva de la alte nume de acțiune); (2) prefixele populare *de-* și *re-* se întâlnesc mai frecvent în numele de acțiune franceze cu prefixe, în comparație cu cele

savante *ré-* și *dis-*; (3) prefixele de origine latină: *a-*, *dé-*, *en-* și *in-* se întâlnesc cel mai frecvent în structura acestor nume.

În aceeași ordine de idei, J. Dubois și L. Guilbert [50] constată că limba franceză, începând cu secolul al XVI-lea, și-a creat sau a moștenit / împrumutat din latină sau din alte limbi o serie de prefixe „nominale” care depășesc lista celor semnalate de I. Timeskova și V. Tarhova. Autorii includ, în seria respectivă, și prefixele *archi-*, *auto-*, *co-*, *extra-*, *hyper-/hypo-*, *prés-*, *semi*, *supra-*, *ultra-*: *archiproduction*, *autodétermination*, *coproduction*, *extrapolation*, *hyper/hypo création*, *préformation*, *semi-remplissage*, *supra-migration*, *ultra-culturisme*.

Unele sufixe se întâlnesc regulat, în numele de acțiune, cu anumite prefixe. Avem, astfel

- *-age* în aceleași nume de acțiune cu prefixele:
 - *contre-*: *contre-espionnage*;
 - *semi-*: *semi-remplissage*;
- *-ance* în aceleași nume de acțiune cu prefixul *re-*: *reconnaissance*;
- *-ion*, *-tion* sau *-xion*, în aceleași nume de acțiune, cu prefixele:
 - *archi-*: *archiproduction*;
 - *auto-*: *autopropulsion*;
 - *co-*: *cogestion*, *coproduction*;
 - *dé-*: *débudgétisation*, *décompression*, *décongestion*, *décontraction*, *déglutination*, *dépopulation*, *désinfection*, *désobstruction*, *dévaluation*;
 - *extra-*: *extrapolation*;
 - *hyper-* / *hypo-* / *hyper-*: *hypocréation*;
 - *i-/in-*: *irréflexion*, *insoumission*, *insubordination*;
 - *inter-*: *intercommunication*;
 - *non-*: *non-intervention*;
 - *prés-*: *préfabrication*, *préformation*;
 - *re-*: *reconstruction*;
 - *supra-*: *supramigration*;
 - *sur-*: *surpopulation*;
 - *contre*: *contre-préparation*, *contre-opposition*, *contre-manifestation*, *contre-indication*, *contre-danse*, *contre-vérification*, *contre-rectification*;
- *-isme* în aceleași nume de acțiune cu prefixele:
 - *anti-*, *ultra-*: *antimilitarisme*, *ultra-culturisme*;
- *-ment* în aceleași nume de acțiune cu prefixele:

- *dé-: déplacement;*
- *en-: endormissement;*
- *-ure* în aceleași nume de acțiune cu prefixele:
 - *é-, dé-, ré-: échancre, déchirure, réécriture.*

Analiza corpusului dovedește că procesul de prefixare urmează, în diacronie, procesului de sufixare. Cele mai productive prefixe atestate în structura numelor de acțiune în limba franceză sunt: *ré-* (*réunification, réequilibrage, réévaluation, réalignement, réanimation, réchauffement, réintroduction*); *re-* (*reclassement, regroupement, renégociation, reconduction, redécoupage, repoussement, retournement*), *contre-* (*contre-préparation, contre-opposition, contre-manifestation, contre-indication, contre-danse, contre-vérification, contre-rectification*); *dé-* (*dénationalisation, dépassement, déplacement, détournement, dérapage, déréglementation, déroulement, dévalorisation*); *auto-* (*auto-suggestion, auto-contemplation*); *pré-* (*prégermination, prémélange, pré-exploitation, préréfrigération, présanction, préqualification*); *inter-* (*internationalisation, intercommunication*); *non-* (*non-intervention, non-satisfaction*).

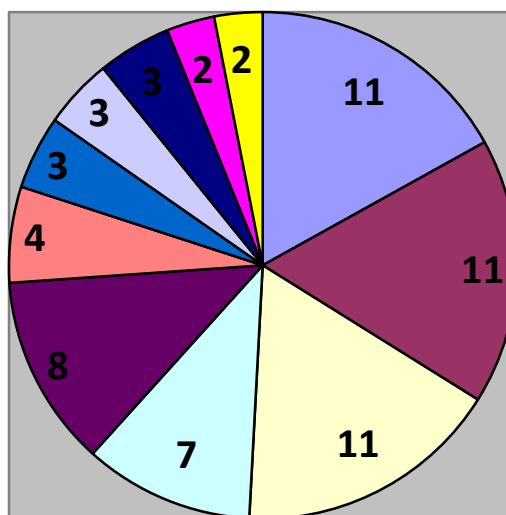
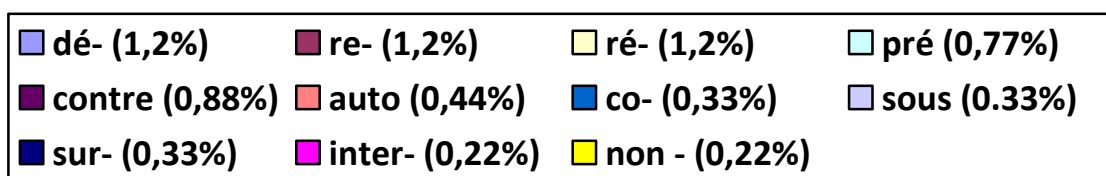

Figura 2.3. Frecvența prefixală a numelor de acțiune (68).

2.1.3. Conversiunea

Conversiunea reprezintă un mijloc de formare a cuvintelor ce rezidă în formarea de cuvinte prin păstrarea neschimbată, sub raport structural, a unităților lingvistice originare - radicali, forme flexionare, frazeologisme, părți de cuvinte - și înlocuirea gramemelor prin alte grameme, acelea specifice părții de vorbire [...] semnificația se schimbă mai mult sau mai puțin, iar funcțiile sintactice devin cele specifice noii valori gramaticale căpătate [93, p. 137]. Pe de o parte, conversiunea este un proces în care o parte de vorbire preia funcțiile sintactice ale altei părți de vorbire, iar pe de altă parte, conversiunea reprezintă un procedeu de formare a cuvintelor noi, dar totuși schimbarea categoriei lexico-gramaticale nu implică în mod obligatoriu și apariția unei noi semnificații. L. Bauer [59, p. 19-30] consideră conversiunea categorie lexicală cu morfem zero, sau o califică drept derivare cu morfem zero. Introducerea noțiunii de morfem zero presupune evidențierea punctelor de tangențe între conversiune și afixare. Asemănarea acestor două procese se explică prin relațiile semantice dintre radical și cuvântul convertit, radical și derivativ.

N. Amosova [144, p. 83-86] subliniază că fenomenul conversiunii caracterizează numai substantivul și verbul. M. Biese [60, p. 6]) se alătură parerii lingvistei ruse, accentuând procesul de formare a verbelor de la substantive și a substantivelor de la verbe și folosirea lor în funcțiile noii valori gramaticale căpătate. Alți lingviști susțin teoria trecerii unei părți de vorbitre în alta (cf. H. Sweet, N. Amosova).

A. Zagoruico [93, p. 3-18] interpretează conversiunea ca un procedeu morfologico-sintactic, în urma căruia o parte de vorbire provine din alta prin posibilitățile de combinare a paradigmei și a morfemului zero, care caracterizează această parte de vorbire. A. Zagoruico relevă structuri care determină conversiunea: N>V, V>N, A>N, N>A, D>V, A>D, considerând trei dintre ele de bază: N>V, V>N, A>N.

Aceeaș paradigmă conversională o relevă V. Gak [164, p. 92] în cadrul tipologiei comparative dintre limba franceză și limba engleză. Lingvistul francez evidențiază patru unități conversionale :

- substantivul trece în verb;
- verbul trece în substantiv;
- substantivul trece în adjectiv;
- verbul trece în adverb.

Lingvistul susține că, în limba franceză, conversiunea se produce ușor. Transformarea verbului în substantiv are loc în cadrul verbelor și numelor mișcării: *un clou- il cloue*.

P. Tolocenko [216, p. 4-8] subliniază că, în limba latină, existau trei forme care ar explica formarea substantivelor prin conversiune. Acestea erau gerundivum, gerundium și participium praesentis activi. Lingvistul I. Tronskii susține că nu e clară apariția gerundiului și a gerundivului. Gerundiul putea reprezenta forma neutră substantivizată a gerundivului, însă e posibil că apariția gerundivului pe baza gerunziului [apud 216, p. 256].

Cercetătorul german, Corssen, consideră că formele gerundiale au apărut prin analogie cu adjectivele în *-ido-*. Doar substantivele terminate în *-on* puteau intra în îmbinare cu acest sufix. Mai prezintă interes și părerea aceluiaș autor, precum *-do* din componența sufixului gerundial provine din greacă, care împreună cu substantivele verbale în *-on-* redau un *nomen actionis* [apud. 216, p. 5].

Aalto Pentti spune că sufixul *-nd* poate fi atestat și în limbile slavo-baltice, unde el formează substantive. Deși forma a rămas neschimbată, valorile funcționale ale gerunziului au suferit modificări vizibile. Această formă, în latina clasică, avea rolul unui substantiv, calificat ca *nomen actionis*. Așa dar, gerundiul, care în latina veche a avut valori substantivale, în secolele II și III își pronunță o altă valoare, verbalitatea. Participiul prezent activ exprima o stare a subiectului în raport cu acțiunea principală, intrând în raport de simultanietate. Din această cauză, se consideră că gerundiul și-a asumat valorile participiului prezent. Gerundivul funcționa, în latina veche, în calitate de adjectiv verbal, fiind format cu sufixele *-undus* și *-endus*. Prozatorii latini se stăruiau să ocolească aceste forme, considerate greoaie [216, p. 6]. Din acea perioadă, gerundivul dispare, iar funcțiile de adjectiv sunt preluate de participiul prezent.

Limba latină a influențat enorm limba franceză și formele sus- numite similar participau la formarea numelor de acțiune. Dacă ne referim la formarea numelor de acțiune de la participiile prezente și trecute, atunci acest proces include omiterea ultimului sunet din forma verbală. Această ultimă modalitate e analizată deseori ca derivare regresivă [21].

N. Lopatnicova consideră că *-er* și *-ir* sunt terminațiile verbului, care se înscriu în paradigma formelor verbale *marcher, marchons, ils marchent*, și nu sufixe. Anume din această cauză, toate substantivele formate prin apocoparea lui *-r* sunt analizate drept cazuri de conversiune. În acest mod, sunt formate nume cu sensuri abstracte: cf. *degraine-minciună, glisse-calitatea de lunicare, attaque-atac*. Asemenea modalități de formare a numelor de acțiune sunt atestate în limba franceză. Totuși comparate cu numele de acțiune create prin sufixare, cantitatea lor e redusă și nu ne permite trasarea unor concluzii generale asupra fenomenului. Participiile prezente (baza verbală+ ant) sunt foarte active în formarea numelor de verbalizate. Aceste nume însă actualizează sensul obiectului acțiunii: *imprimant - imprimantă, penetrante - magistrală auto; agentului acțiunii: agonisant - persoană în agonie, assistant - asistent ș.a.*

În ce privește formarea substantivelor de la participiul trecut, acestea, de obicei, indică persoana: cf. *transplante* - *pacient*, *gatée* - *alintată ș.a.* Rare sunt și cazurile de formare a numelor ce actualizează sensul de fenomene: *précipite*-*precipitații*, *retombée*-*cădere*.

Preluând ideea lui V. Gak, F. Brunot [9], în *La Pensée et La Langue*, menționează că, din cele mai vechi timpuri, orice infinitiv al verbului putea trece un substantiv. Procesul de substantivizare a verbelor capătă amploare sub influența limbii latine: *l'aller*, *le chanter*, *le vivre*. Această modalitate de formare a substantivelor era extrem de răspândită, iar aceste forme puteau prelua caracteristici morfologice și sintactice nominale: *les vivres*- produse; *le dîner*- feluri de bucate și procesul de a mânca. Spre sfârșitul secolului al XVI-lea, *-r* în encliza verbelor nu mai este pronunțat, de aceea acest procedeu pierde capacitatea de a forma substantive. F. Brunot explică regresarea procesului de conversiune în limba franceză și ajunge la concluzia că imposibilitatea de a diferenția, la nivel de auz, participiul trecut și infinitivul verbelor de conjugarea I a stopat procesul de formare a numelor de acțiune prin conversiune. Astăzi verbele de conjugarea I și II nu mai formează nume deverbale, ci doar verbele de conjugarea III pot crea structuri nominale.

Analiza corpusului dovedește că procesul de conversiune nu are un caracter productiv în zona numelor de acțiune. Numele de acțiune atestate sunt: *le dîner*, *l'aller*, *le déjeuner*, *le chanter*, *le marcher*, *le rire*, *le souper*.

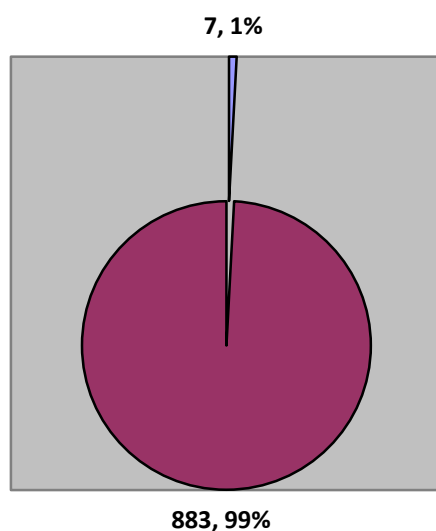

Figura 2. 4. Frecvența conversională a numelor de acțiune (7).

Cuvântul reprezintă o noțiune ce caracterizează realitatea înconjurătoare. Noile lexeme, apărute în urma conversiunii, nu presupun schimbarea radicalului, dar formează o nouă paradigmă, caracterizată prin trăsături sintactice și legături noi, deci implicând un sens lexico-gramatical

nou. De aceea, conversiunea poate fi considerată un proces sintactico-morfologic de formare a cuvintelor. Numele de acțiune, formate prin conversiune, nu sunt multe la număr în limba franceză. O dată foarte productiv, fenomenul de conversiune a regresat începând cu sec. al XVI-lea, deoarece a devenit imposibil de a diferenția, la nivel de auz, participiul trecut și infinitivul verbelor de conjugarea I, motiv care a stopat procesul de formare a numelor de acțiune prin conversiune.

2.2. Mijloacele externe: împrumutul

Alături de derivare, ca modalitate eficientă de formarea a numelor de acțiune, relevăm și fenomenul de împrumut lingvistic. Se știe că vocabularul fiecărei limbi reflectă toate evenimentele istorice care au avut loc în societate. Conform stratificării etimologice, lexicul limbii franceze conține straturile: latin, celtic și germanic²⁵.

Împrumuturile s-au produs în epoci diferite, fiind influențate de diferiți factori economici, politici, sociali și culturali. Itinerarul împrumuturilor e foarte complex, acestea producându-se direct sau indirect. Cu referire la împrumut ca proces ce caracterizează numele de acțiune, N. Miniakova diferențiază:

- împrumutul unui cuvânt din limbile clasice sau moderne;
- împrumutul elementelor morfemice, exprimate prin sufixe [193, p. 43-48].

Autoarea propune o delimitare cronologică a numelor de acțiune împrumutate²⁶ în funcție de limbile-surse, din care se poate observa că randamentul sporit al numelor de acțiune împrumutate sau afixe productive la formarea numelor de acțiune marchează, ândeosebi, o singură perioadă; marcată de împrumuturi din limbile clasice; e vorba de perioada sec. al XVI-lea – epoca numelor de acțiune *évolution, explication, énumération, assimilation, hésitation*, caracterizată prin abundența numelor și averbelor de acțiune împrumutate și, totodată, printr-un număr impozant de afixe productive împrumutate: *-ation<lat. -ationem, -ement<lat. amentum, -isme< lat. -ismus, -iste< lat. -ista*.²⁷

O periodizare mai amplă oferă *Le Trésor de la Langue Française Informatisé* [50], care distinge:

²⁵”le fonds primitif, le strat latin, le lexique celtic et germanique” [15, p. 112-113].

²⁶ Jean Dubois definește împrumuturile ca un proces: “quand un parler a utilisé et finit par intégrer une unité ou un trait linguistique qui existait précédemment dans un parler B et que A ne possède pas; l’unité ou le trait emprunté sont eux-mêmes appelés emprunts” [12, p. 188].

²⁷Greaca n-a avut asupra francezei puterea de influență a latinei, influența ei începând în secolul al XIV-lea.

- împrumuturi în perioada latinei imperiale: *contradiction, dentition, destruction, discussion, dissection, distention, édition, équitation, érection, extension, fluctuation, imagination, ordination, précision*;
- împrumuturi în perioada latinei scolastice medievale: *ablation, abstraction, accumulation, affabulation, attraction, complication, déception, discrétion, dispersion, infection, insertion, inspiration, insurrection, interruption, interversion, invasion, nutrition, objection, omission, prévention, protestation*;
- împrumuturi din limbile germanice, care s-au produs pe parcursul a două etape: sec. al XVI-lea și sec. al XVIII-lea - XX-lea; în categoria numelor de acțiune împrumutate se înscriu cele din sfera tehnică și industrială (cf. *travelling, parking, management, marketing, tuning, casting*), viața și plăcerile ei (cf. *dancing, baby-sitting, brainstorming, challenge, dressing, camping, planning, shopping, yachting, brushing, jogging, dumping*); există o serie de nume de acțiune împrumutate care vin să înlocuiască nume de acțiune deja existente în limba franceză: *franchising – franchisage, casting – distribution, zapping – pittonage, best of – compilation, brushing –brossage*.

E de remarcat faptul că numele de acțiune au fost împrumutate ca substantive (*audition, examen, gustation, imagination, affabulation, abstraction, abjuration, abdication, contemplation, palpation, expression, dénigrement, convocation*), ca forme de participii (*tournée, tombée, entrée, remontée, traversée, arrivée, avancée*) sau forme de supin împrumutat (*infraction, perfusion, rédaction, publication, transformation, giration, ouverture, extraction*). Putem afirma, cu siguranță, că cele mai multe împrumuturi au fost făcute în secolele al XIV-lea, al XVI-lea, al XIX-lea și al XX-lea (a se vedea Figura 2.5.)

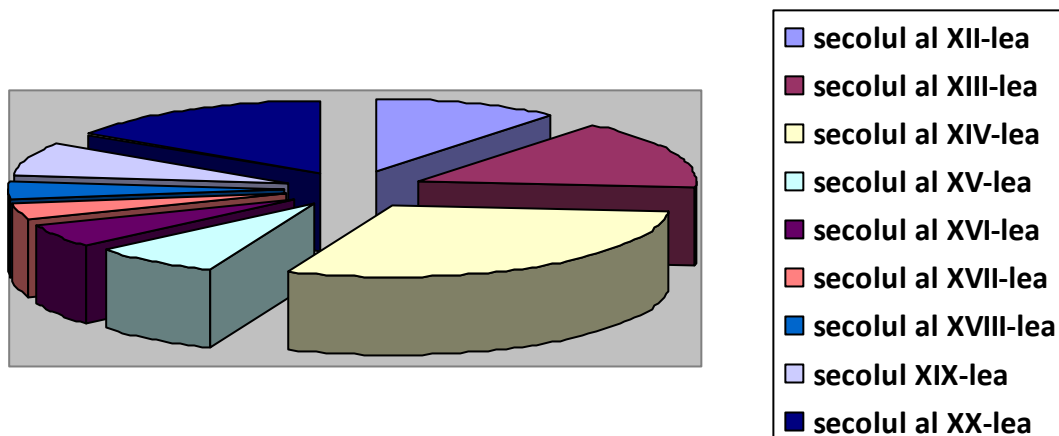

Figura 2.5. Prezentarea cronologică a împrumuturilor pe secole (nume de acțiune).

Referindu-se la sufixele împrumutate care contribuie la crearea numelor de acțiune, W. Zwanenburg [52, p. 67-69] pune în evidență împrumuturile morfemice de origine latină (*-ator și -sor, -atura și -sura, -atorius și -ationem și -sionem*) și susține că numele și verbele se formează paralel, iar sufixele împrumutate, care au devenit productive, pot fi reduse la *-eur, -ure, -aion*. Același lingvist afirmă că sufixul *-ation* are o productivitate internă care depinde de conjugarea verbelor, fiind cel mai flexibil sufix și combinându-se cu toate radicalele verbale pentru formarea numelor de acțiune; *-age* se combină cu verbele de conjugarea I și a II-a.

J. Dubois propune o altă ierarhizare a gradului de productivitate a sufixelor ce formează nume de acțiune: *-age, -ition, -ation*, cel mai puțin productiv fiind *-ment*.

Cronologia numelor de acțiune împrumutate, conform rezultatelor cercetării în cadrul proiectului *Le Trésor de la Langue Française informatisé*, este următoarea:

- secolul al XII-lea: *action, apparition, appellation, circonscription, dérogation, disputation, élection, onction, pétition, pollution*;
- secolul al XIII-lea: *altercation, assertion, audition, cognition, divination, exaction, exhortation, inclusion, propagation, transaction*;
- secolul al XIV-lea: *ampliation, connexion, déduction, expression, interpolation, nomination, opilation, pacification, perfusion*;
- secolul al XV-lea: *détestation, mitigation*;
- secolele al XVI-lea - al XVIII-lea: *adduction, congélation, distorsion, exagération, irrigation, partition, gaspillage, isolement, ricanement*;

- secolele al XIX-lea și al XX-lea: *préréfrigération, dévalorisation, redécoupage, bricolage, élevage, programmation, documentation, limogeage* [50].

În această ordine de idei, J. Dubois [14, p. 28] observă că numărul numelor de acțiune împrumutate în *-tion* este mai mic (99) decât numărul de nume de acțiune, formate prin intermediul aceluiași sufix pe teren propriu (112). Situația evolutivă a numelor de acțiune este următoarea: în *-age* – 75 de nume de acțiune împrumutate / 121 nume de acțiune formate pe teren propriu; în *-ment* – 41 de nume de acțiune împrumutate / 132 nume de acțiune formate pe teren propriu. Se poate concluziona că procesul intern de formare a numelor de acțiune e unul conturat și eficient, iar numele de acțiune în *-tion* predomină față de substantivele în *-age* și *-ment* din punct de vedere cantitativ.

Cu toate că cantitatea numelor de acțiune (împrumutate sau formate) este impunătoare în limba franceză, numărul lor nu-l depășește pe cel al verbelor de acțiune. Acest fapt este menționat și de C. Gruaz, care susține, în *La Derivation Suffixale en Français Contemporain*, analizând *Frequency Dictionary of French Words de A. Juilland, D. Brodin, C. Davidovitch*, că numărul de nume de acțiune reprezintă 35%, iar cel al verbelor 46 % (19% constituie alte părți de vorbire) [18, p. 23].

Putem afirma, prin urmare, că împrumutul nu este un procedeu frecvent de formare a numelor de acțiune. Analizând numele de acțiune prin prisma împrumutului, se constată că 90% de nume de acțiune analizate sunt de origine latino-greacă (50% sunt formate prin derivare cu sufixe împrumutate *-aticum, -amentum, -tionem*, iar celelalte 40% au fost împrumutate ca unități lexicale autonome) și 10% de nume de acțiune au fost împrumutate din limbile germanice. Atât împrumutul, cât și derivarea au avut loc între secolele al XII-lea – al XIX-lea (a se vedea: J. Dubois, Kr. Nypon, P. Duteil).

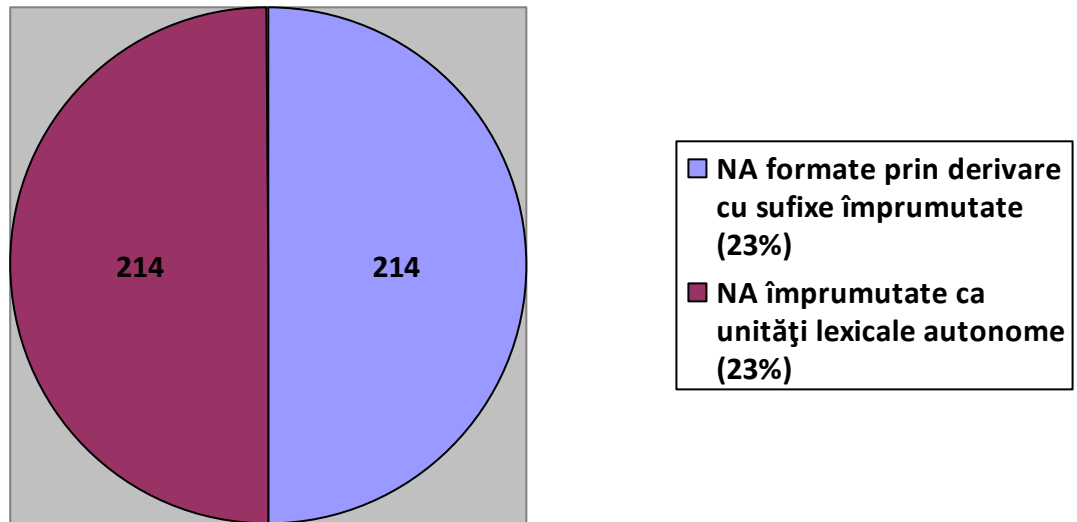

Figura 2.6. Frecvența numelor de acțiune împrumutate ca unități lexicale autonome / formate prin derivare cu sufixe împrumutate (428).

2.3. Concluzii la capitolul al II-lea

Ipoteza demersului din acest capitol este că cele mai multe nume de acțiune în limba franceză sunt formate prin sufixare sau sunt împrumutate. Analiza numelor de acțiune din diferite dicționare demonstrează că sufixarea este una din cele mai eficiente modalități de formare a numelor de acțiune. Modelele derivaționale cele mai productive sunt: Rv + -ation = N și variantele Rv + -tion = N; Rv + -ification = N; Rv + -ication = N; Rv + -isation = N; Rv + -sion = N; Rv + -ion = N; Rv + -xion = N; Rv + -(e)ment = N și variantele Rv + -ment = N; V Rv + -issement = N; Rv + -age = N și varianta Rv + -issage = N; Rv + -erie = N; Rv + -ance (ence) = N; Rv + -ade = N; Rv + -is = N; Rv + -aison = N.

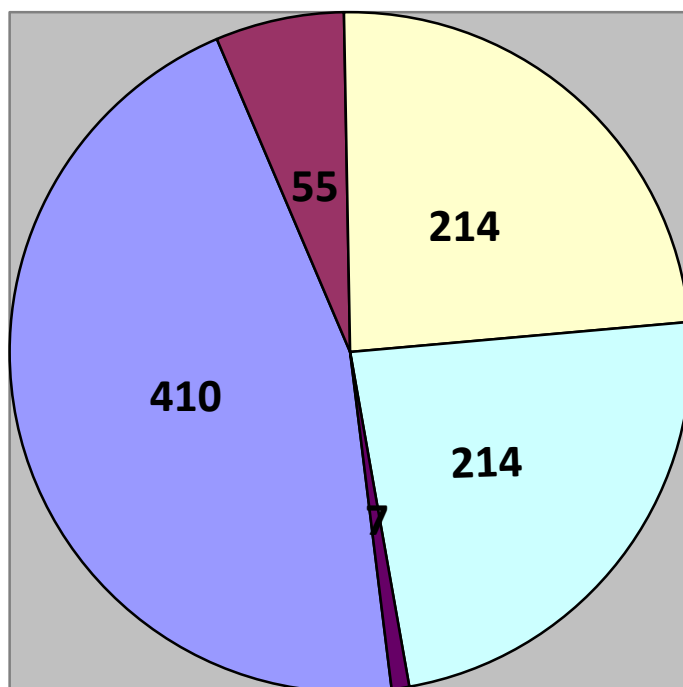
Din studiile existente și din analiza corpusului, se poate deduce că derivarea este caracteristică procesului de formare a numelor de acțiune în limba franceză (465 de nume formate prin atașare de sufixe; 68 de nume combină atașarea de sufixe cu cea de prefixe). Au fost identificate cele mai productive sufixe: *-ement*, *-age*, *-ation*, *-ment*, *-isation*, *-ification* și prefixe: *dé-*, *re-*, *ré-*, *pré-* care formează nume de acțiune.

Există o serie de nume de acțiune cu temă verbală onomatopeizată, formate după modelul Rv + -(e)ment = N. Avem în acest sens:

- acțiuni ce desemnează schimbări în natură: *assouplissement, miroitement, scintillement, rougeoiement, verdoisement, étincellement*;
- acțiuni ce desemnează o simplă mișcare: *ballotement, cheminement, écoulement, giclement, remuement, ruissellement, tournoiement, vacillement, avancement, jaillissement, bondissement*;
- acțiuni ce desemnează o mișcare realizată de om: *accoudement, accroupissement, dandinement, pelotonnement, trémoussement, trépignement, agenouillement, prosternement, boitement*;
- acțiuni ce desemnează un zgomot produs de un obiect: *craquement, crépitement, ferraillement, clapotement, grincement, grondement, roulement, tintement, raclement, vrombissement*;
- acțiuni ce desemnează sunete produse de animale: *bêlement, beuglement, aboiement, coassement, jappement, miaulement, hennissement, pépiement, piaffement, rugissement*;
- acțiuni ce desemnează moduri de a vorbi: *bredouillement, balbutiement, bégaiement, chuchotement, fredonnement, marmonnement, ricanement, bougonnement, reniflement*.

Aplicând metoda statistică, putem constata că împrumutul este un procedeu activ de formare a numelor de acțiune. 428 de nume de acțiune au fost împrumutate. Împrumuturile de nume de acțiune s-au făcut sub formă de nume propriu-zis, formă de participiu trecut și formă împrumutată de supin din limbile latină, greacă și limbile germanice (preponderent, limba engleză) (214) în secolele al XIV-lea, al XVI-lea, al XIX-lea și al XX-lea. Celelalte 214 de nume de acțiune au fost formate prin atașarea sufixelor împrumutate din latină și greacă: *-aticum, -amentum, -tionem*.

Cercetarea materialului faptic demonstrează că cele mai multe nume de acțiune au fost formate prin derivare de la temele verbale sau nominale prin atașarea unor afixe împrumutate din greacă și latină.

- NA formate prin atașarea sufixelor (46,90%)
- NA cu rădăcină onomatopeică, formate prin sufixare (6,1%)
- NA formate prin atașarea sufixelor împrumutate (23%)
- NA împrumutate ca unități lexicale autonome (23%)
- NA formate prin conversiune (1%)

Figura 2.7. Tabloul sinoptic al numelor de acțiune formate prin mijloace interne și externe.

3. NUMELE DE ACȚIUNE: PERSPECTIVĂ DIACRONICĂ ȘI SEMANTICO-LEXICOGRAFICĂ

3.1. Tipologia definiției numelor de acțiune versus tipologia definiției verbelor de acțiune

Determinarea unei părți de vorbire se face prin semul categorial identificator, care reprezintă fundamentul clasificării morfologice. Semele categoriale includ: obiectul, însușirea, procesul și caracteristica altui semn [97, p. 187]. După I. Bărbuță, semele respective au la bază conceptele gândirii umane: prin obiect se subînțelege tot ce există și poate fi prezentat în gândire ca existență de sine stătătoare, prin însușire – tot ce caracterizează un obiect, prin proces – tot ce se desfășoară în timp [99, p. 7].

Sub aspectul prezentării lexicografice, numele de acțiune, în funcție de natura denotatului, sunt substantive abstracte și concrete. Nu există o delimitare strictă a numelor de acțiune abstracte și a numelor de acțiune concrete. Mai mult ca atât, nici substantivele abstracte, nici cele concrete derivate de la temele verbelor de acțiune, devenire sau stare, în marea majoritate, nu au o definiție clară, iar referința la verbul-bază se face prin sintagma „*action de... et résultat*”.

Noțiunile sunt elementele cu care operează gândirea. Studiul noțiunilor are la bază studiul claselor. Fiecărei clase care a devenit obiect al cunoașterii îi corespunde, în plan logic, o noțiune. Fiecare noțiune se materializează pe plan lingval și are rolul de nume pentru elementele clasei reflectate de noțiune. Ansamblul format dintr-un nume și o noțiune formează un termen²⁸. Ca orice nume, noțiunea la care trimite numele de acțiune este formată din sferă (extensiune) și conținut (intensiune). Sfera numelui de acțiune este latura care se referă la reprezentanții clasei respective și poate fi prezentată, în cel mai general mod, dacă este complexă, sub forma unei tipologii: nume de acțiune ce exprimă acțiuni fizice, nume de acțiune ce exprimă manifestări ale activității intelectuale, nume declarative, nume de acțiune ce exprimă manifestări fiziologice și nume de mișcare. Aceste clase au proprietăți²⁹ comune și particularități individuale, care formează conținutul noțiunii. Grafic, noțiunea de nume de acțiune poate fi reprezentată astfel:

Tabelul 3.1. Noțiunea de nume de acțiune.

²⁸ În logica modernă, teoria noțiunilor a fost înlocuită cu studiul termenilor. Se studiază noțiunea doar în funcția de termen. Teoria noțiunilor trebuie să aibă loc în logica modernă, fiind tratată în cadrul logicii claselor [103, p. 7].

²⁹ Toate aceste proprietăți ale clasei unei noțiuni se numesc note [102, p. 35].

Noțiunea de nume de acțiune						
Nume de acțiune ce exprimă manifestări ale activității fizice	Nume de acțiune ce exprimă manifestări ale activității intelectuale	Nume de acțiune ce exprimă manifestări fiziologice	Nume ce exprimă percepții senzoriale	Nume declarative	Nume de mișcare	
Trăsături comune	<ul style="list-style-type: none"> - exprimă acțiuni; - au caracteristici morfologice substantivale; - implică „actanți” etc. 					
Trăsături individuale	<ul style="list-style-type: none"> - denumesc activități fizice (semele [+modificare a obiectului], [+creare a obiectului], [+distrugere a obiectului]; - cantitate mare; - nu migrează spre periferia numelor de acțiune atât de masiv etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - denumesc procese mentale; - cantitate relativ mare; - migrează spre periferia numelor de acțiune atunci când „actantul” este [-uman] etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - denumesc manifestări fiziologice interne sau externe; - migrează mai puțin spre periferie. 	<ul style="list-style-type: none"> - denumesc percepții senzoriale; - se structurează în dimensiunile de [+văz], [+auz], [+miros], [+tactil] și [+gust]; - migrează spre sub subclase [+acțiune fizică], [+manifestare intelectuală], [+stare]. 	<ul style="list-style-type: none"> - denumesc procesul de vorbire directă sau indirectă; - migrează în cazul unui agent [-uman]. 	<ul style="list-style-type: none"> - denumesc mișcări; - toate migrează spre periferie.

Noțiunea de nume de acțiune este vagă, deoarece reprezentanții acestei noțiuni glisează spre alte subclase de nume de acțiune sau în clasele numelor de stare sau de devenire (a se vedea: E. Constantinovici), nucleul fiind difuz. Pe de altă parte, după extensiunea noțiunii, numele de acțiune sunt o noțiune extensional infinită, fapt explicabil prin numărul nedeterminat al acestei

clase de substantive. În funcție de context, acestea pot migra în clasa numelor de acțiune statică (*agitation, rougissement*) sau își pot concretiza sensul (*construction*).

Din perspectivă lexicografică, noțiunea interesează în măsura în care ajută la explicarea definiției termenului. Or, noțiunea este o sinteză logică care are o formă lingvală, reprezentată printr-un nume, astfel spus termen. Anume explicarea termenului stă la baza oricărei definiții. Definiția oricărui nume de acțiune trebuie, conform regulilor logicii de creare a definiției, să specifice noțiunea de acțiune (definitul) și să spună ce este numele de acțiune (definitorul). O definiție lexicografică este considerată perfectă, dacă aceasta „poate garanta, pe de o parte, înțelegerea corectă a sensului cuvântului definit, iar pe de altă parte, utilizarea corectă a cuvântului în actul comunicativ, adică în vorbire” [96, p. 12].

Analizând explicarea numelor de acțiune de nucleu în diferite dicționare, se poate constata că modul de definire a numelor de acțiune e diferit. Marea majoritate a dicționarelor (*Le Petit Larousse en couleurs, Dictionnaire de la Langue Française, Le Robert Micro*) dau definiții nominal-lexicale. În aceste definiții explicația reflectă noțiunea de nume de acțiune, fiind caracterizate de definit și definator. Opiniile privind acest tip de definiții sunt împărțite: logicienii și lexicografii afirmă că ele „nu constituie, la drept vorbind, definiții adevărate, așa cum nu sunt decât niște echivalențe nominale sau apropieri aproximative de sensuri prin care semnificația definită urmează să-și afle descifrarea” [96, p. 166]. Explicarea sensului nominal implică raportarea la sensul verbal, care este primar, iar dicționarele fac frecvent apel la relația derivativă verb – nume pentru a explica sensul numelor de acțiune:

Le Petit Larousse en couleurs (PLC) definește, de exemplu, substantivul *tanissage* astfel: n.m.action de tanner, în care *nom masculin* și *action* reprezintă definitul, iar *action de tanner* este definatorul; *tissage* – n.m. ensemble d'opération constituant la fabrication des tissus, în care *nom masculin* și *action* reprezintă definitul, iar *ensemble d'opération constituant la fabrication des tissus* este definatorul; *pliage* – n. m. action de plier, în care *nom masculin* și *action* reprezintă definitul, iar *action de plier* este definatorul etc. Aceeași structură a definiției poate fi reliefată în *Dictionnaire de l'Académie, 8ème édition* (DA8E).

Dictionnaire de la Langue Française (DLF) este mai exact în definirea numelor de acțiune, specificând definitul prin substantiv și acțiune, iar definatorul prin acțiunea ce caracterizează numele în cauză; *pliage* – subst. m. action de plier; *bronzage* – subst. m. action, fait de bronzer, ce résultat; *négation* – subst. m. action de nier; *compréhension* – subst. f. faculté de comprendre.

Le Robert Micro (RM) face uz de definiții nominativ-lexicale, combinându-le cu trăsături ale definițiilor enumerative: *construction* – n.f. action de construire → assemblage,

édification; *balayage* – n.m. action de balayer → nettoyage; *réflexion* - n.f. retour de la pensée d'examiner une idée → méditation etc; sau ale definițiilor genetice: *ensilage* – n.m. dérivé d'ensiler; *plantation* – n. f. dérivé de planter; *savonnage* - n. m. dérivé de savonner. În aceste definiții însă nu este specificat clar definitorul și definitul.

Unele dicționare descriu numele de acțiune complex: definiția lexicografică e de tip mixt și îmbină tipul analitic³⁰ și cel discriptiv³¹ (a se vedea, de exemplu: *Dictionnaire de l'Académie, 9ème édition, Le Nouveau Petit Robert* sau *Trésor de la Langue Française informatisé*).

Dictionnaire de l'Académie, 9ème édition (DA9E) face uz definiții stipulative ale numelor de acțiune cu caracteristici ale definițiilor genetice (etimologice). Explicațiile lexicografice sunt complexe, în ele stipulându-se și sfera de utilizare a numelui de acțiune: *ajustage* – n. m. dérivé d'ajuster; *mécanique opération* ayant pour but de donner à une pièce la forme précise et les dimensions exactes requises pour qu'elle s'assemble avec une autre, avec d'autres; résultat de cette opération; *monnaies* – action de donner le poids légal; résultat de cette action; *décision* – XVe siècle, au sens 1; XVIIe siècle, au sens 2. emprunté du latin decisio; 1. action de décider ou de se décider; résultat de cette action; *droit administratif*. acte par lequel une autorité ou une juridiction compétente rend ses conclusions; *cybernétique*. processus par lequel un système cybernétique répond à un nouvel environnement pour maintenir; *chromage* – n.m. dérivé de chromer en XXe siècle; *techn.* action de chromer; résultat de cette action; *chauffage* – n.m. dérivé de chauffer en XIIIe siècle; 1. action de chauffer; résultat de cette action; *techn.* chauffage industriel, permettant la transformation, la fusion, la cuisson de certaines matières. 2. manière de chauffer. etc.

Le Nouveau Petit Robert (NPR) și *Trésor de la Langue Française informatisé* (TLFi) prezintă atât informații morfologice, cât și etimologice cu referire la numele de acțiune explicate. Definiția numelor de acțiune este genetică și stipulativă, făcându-se apel și la context. *Trésor de la Langue Française informatisé* consemnează și frecvența folosirii numelui în diferite perioade:

- *savonnage* – subst. m. A. lavage au savon; savonnage d'un carrelage, d'un parquet; faire un petit savonnage; savonnage et rinçage du linge. *Votre serviteur est encore venu aujourd'hui, pour refaire un savonnage à Diane qui est hérissée de puces.*

³⁰ V. Bahnaru identifică tipul analitic de definiție lexicografică ca unul care „constă în identificarea logică a genului proxim față de care cuvântul ce urmează a fi definit se află în subordine ierarhică” [96, p. 164]

³¹ În cazul definiției descriptive, se identifică genul proxim, după care urmează descrierea părților componente ale obiectelor sau calităților [96, p. 165]. Unii cercetători sunt de opinia că definițiile descriptive în dicționarele explicative se reduc la prezentarea sensurilor numelor și ale verbelor [96, p. 165].

B. technol. opération consistant à frotter l'une contre l'autre deux glaces entre lesquelles on a interposé de l'émeri en pâte, délayé dans l'eau; étymol. et hist. 1. 1680 „blanchissage au savon” (Rich.); 2. 1875 technol. (Lar. 19e). Dér. de savonner*; suff. -age*. Fréq. littér. 23.;

- *mécanisation* – subst. f. A. emploi intensif des machines pour remplacer les opérations manuelles dans la réalisation des travaux. *Les régions rurales sont presque désertes et le travail repose sur une mécanisation poussée à l'extrême*;
B. – domaine milit. dotation d'une unité en engins mécaniques servant au combat ou au transport. *Une mécanisation et une motorisation poussée de certains éléments mobiles. étymol. et hist. 1. 1870 „le fait de rendre semblable à une machine”; 2. 1949 „emploi généralisé de la machine comme substitut de la force humaine”. dérivé de mécaniser*; suff. -(a)tion*. Fréq. littér. 17.*

Se observă, din aceste definiții, că definitul corelează cu definatorul. Se propune un enunț prin care se exemplifică uzul numelui de acțiune, se descrie etimologia și frecvența acestuia în lucrările literare. Astfel, definițiile din dicționarele analizate pot fi considerate definiții științifice, deoarece, prin conținuturile cuprinse în definator, „reflectă imaginea generalizată în conștiința populară a obiectului, care trebuie înțeleasă de toți” [96, p. 166]. Aceste dicționare pot fi calificate drept enciclopedice, deoarece ele explică noțiunea de nume de acțiune complex, pe când dicționarele explicative doar identifică noțiunea de nume de acțiune. În același timp, constatăm necesitatea identificării concrete, în plan lingvistic, a clasei gramaticale, care ar delimita exact numele de acțiune și de celelalte substantive.

Analiza dicționarelor arată că conceptul *nume de acțiune* e unul implicit și nu figurează în structura definatorului. Explicarea acestuia ar conferi, credem, definiției claritate și caracter logic-afirmativ. Majoritatea numelor de acțiune fiind cuvinte derivate, e necesar să se țină cont de structura morfemică: or, „în componența definiției cuvântului derivat urmează să fie prezentate cu claritate și diferențiate corect componentele sensului determinate de conținutul cuvântului, componentele sensului aparținând formantului și componentelor suplimentare ale sensului, acestea fiind determinate de sensurile morfemelor din componența cuvântului respectiv; cuvintele care țin de același model derivativ urmează a fi explicate în mod similar, în baza unei formule identice” [96, p. 169].

Ținând cont de constatările de mai sus, oferim următorul exemplu de definiție pentru numele de acțiune: *ajustage* – nom d' action, dérivé d' ajuster en 1350, formé par dérivation suffixale; 1. action d'ajuster et son résultat ; 2. mécanique action d'adapter ensemble, par

polissage, les différentes pièces d'un ensemble technologique (machine, instrument) ou autre, en vue de son fonctionnement.

În situația definirii unui nume de acțiune din periferie, este recomandat să se specifice că numele în cauză poate pierde din proprietățile sale de clasă. Semantic, aceste nume de tranziție nu sunt definite prin cuvântul *acțiune*:

- *création* – l'acte, le fait de créer;
- *réflexion* – faculté qu'a la pensée de faire retour sur elle-même pour examiner une idée, une question, un problème; capacité de réfléchir;
- *analyse* – faculté d'analyser;
- *insinuation* – manière adroite de faire entendre quelque chose sans l'exprimer ouvertement.

Se impune specificarea acestor nume de acțiune drept *de tranziție*. Aceasta ar indica asupra potențialului tranzitoriu al acestor nume de acțiune și ar accentua faptul că contextul este foarte important pentru definirea lor:

- *réflexion* – nom d' action transitoire, emprunté de lat. reflexio en 1377; faculté qu'a la pensée de faire retour sur elle-même pour examiner une idée, une question, un problème; capacité de réfléchir ou acte de la pensée qui revient sur elle-même, qui revient sur un objet afin de l'examiner;
- *admiration* – nom d' action transitoire, emprunté de lat. admiratio au XIIe s., procès complexe d'étonnement, le plus souvent mêlé de plaisir exalté et d'approbation devant ce qui est estimé supérieurement beau, bon ou grand.

Luarea în considerare a posibilității de delimitare a numelor de acțiune propriu-zise de numele de acțiune de tranziție permite elaborarea unor definiții mai adecvate definitului. În acest caz, „lexicograful nu va elabora o simplă colecție de cuvinte, ci o operă științifică care se bazează pe principii stricte de descriere a cuvintelor, dicționarul reprezentând nu un simplu glosar de unități lexicale, ci clase și paradigme întregi de cuvinte între care există relații semantice, paradigmatică și sintagmatică” [96, p. 162]. Alte exigențe privind definirea cuvintelor vizează, în opinia lingvistului V. Baharu, următoarele:

„1.În componența definiției cuvântului derivat urmează să fie prezentate cu claritate componentele sensului determinate de conținutul cuvântului determinat;

2. cuvintele ce țin de același model derivativ urmează să fie explicate în mod similar, în baza unei formule identice” [96, p. 169]. E de insistat asupra unei formule unice de reprezentare lexicografică a numelor de acțiune în dicționarele limbii franceze.

În mod obișnuit, în lexicografie se aplică câteva modele de structurare a sensurilor. Dicționarele limbii franceze, după cum s-a văzut, se bazează pe patru modele de structurare: empiric, genetic, logic și istoric. Dicționarele *Le Petit Larousse en couleurs*, *Dictionnaire de la Langue Française*, *Le Robert Micro* aplică metoda empirică în ordonarea sensurilor. Această metodă are la bază necesitățile vorbitorului comun și tinde să ofere informația necesară fără ocolișuri și pierderi de timp [96, p. 172]. Autorii acestor dicționare (folosind metoda empirică) nu sunt interesați direct de nivelul științific al lucrărilor lexicografice.

Dictionnaire de l'Académie, 9ème édition, *Le Nouveau Petit Robert* și *Trésor de la Langue Française informatisé* structurează sensurile în funcție de metoda istorică (=genetică), ordonând sensurile unui cuvânt cronologic. Neajunsul modelului respectiv este că sensul modern și cel mai frecvent este plasat pe ultimul loc. Aceste dicționare sunt adresate unui „cititor cultivat, cu spirit curios, satisfacerea curiozității având drept rezultat creșterea nivelului de cultură, fapt ce va trezi interesul pentru dezvoltarea limbii materne” [96, p. 173].

Constatăm, prin urmare, dificultatea definirii numelor de acțiune condiționată de caracterul vag și extensional infinit al acestora. Articolele de dicționar nu conțin specificarea *nume de acțiune*, ci doar lexemul *action* în definator. Clasificarea numelor de acțiune în nume de nucleu și de periferie impune folosirea termenilor *nume de acțiune* pentru primele și *nume de acțiune de tranziție* pentru cele din urmă.

Articolele din dicționarele analizate au la bază modelul definiției empirice și istorice, satisfăcând două tendințe în lexicografie: prima se referă la utilitatea practică, iar cea de-a doua – la corectitudinea științifică. Autorii unui dicționar bazat pe principiul empiric caută să satisfacă cerințele vorbitorului comun, care nu se interesează de originea și evoluția semantică a cuvântului, în timp ce autorii unui dicționar bazat pe principiul istoric încearcă să satisfacă expectațiile vorbitorilor interesați în a afla mai mult despre sensurile unui cuvânt [96, p. 173].

3.2. De la verb de acțiune la nume de acțiune: perspectivă diacronică

Evoluția semantică este considerată un mijloc principal mijloc de îmbogățire a lexicului.

La baza dezvoltării semantice a lexicului se află transferul semantic. În lucrările din domeniu, transferul semantic a fost analizat atât din punct de vedere onomasiologic, cât și din punct de vedere semasiologic. După V. Bahnaru, „interpretarea onomasiologică se reduce la faptul că denotatul putea fi denumit printr-un lexem nou și, în acest caz, putem vorbi de apariția unui cuvânt nou. Dar, așa cum noul denotat este denumit printr-un glosem existent în limbă, are

loc adaptarea unui nume vechi la un denotat nou” [97, p.163]. În opinia lui V. Gak, în cazul mutațiilor semantice, sensul e determinat „atât pe plan semasiologic, prin posibilitatea unui cuvânt de a desemna două obiecte diferite, cât și pe plan onomasiologic, prin posibilitatea unui obiect de a obține două denumiri diferite” [164, p. 110].

În acest fel, transferul semantic reprezintă o modificare de profunzime în structura semicică a sememului derivat. Analiza mutației semice permite depistarea relațiilor genetice dintre sememul-bază și sememul derivat; nefiind o formațiune complet nouă, ultimul repetă o parte din conținutul bazei [97, p. 163].

În procesul mutațiilor semantice, are loc sistematizarea (mutațiile semantice sunt determinate de asociațiile psihice). R. Jakobson menționează că toate semnele verbale implică două modalități de sistematizare: 1. combinarea, care presupune că fiecare unitate de limbă se integrează într-o unitate la un nivel mai înalt, 2. selecția, care constă în substituirea unităților echivalente. Combinarea se suprapune pe structurile sintagmatice (relațiile sintagmatice se identifică, la rândul lor, cu asociațiile de contiguitate), iar selecția – cu structurile paradigmatică (relațiile paradigmatică se identifică cu asociațiile de similitudine) [apud 97, p. 168].

Metasemia („modificarea semantică concretă”) are la bază factori intralingvistici și extralingvistici. Factorii extralingvistici se manifestă social-politic și istoric, primul fiind decisiv în dezvoltarea semantică a lexicului. V. Bahnaru menționează că, printre acești factori, se identifică factori sociali, determinați de formarea păturilor sociale, de migrarea cuvintelor dintr-un grup social la altul etc. [97, p. 175] Raportând aceste observații la limba franceză, putem constata că sensurile numelor de acțiune au migrat din lexicul uzual în cel special. De exemplu, numele de acțiune *roulement*, care avea, inițial, sensul de „mouvement d'un corps sphérique, cylindrique ou d'une forme approchée, dont la progression est liée aux tours qu'il fait sur lui-même et qui reste en contact avec la surface d'appui sans glisser”, sub acțiunea factorilor sociali, își modifică sensul și, în consecință, avem: *le jeu des instruments à percussion, effet produit par une suite de coups très rapides et égaux* (folosit în muzică); *souffle diastolique, lié au rétrécissement mitral, de tonalité grave et de timbre grondant* (folosit în medicină); *sinonimul lui assolement* (folosit în agricultură); *durée de travail d'un four, d'une installation depuis sa mise en route jusqu'à son arrêt* (folosit în tehnică)” [TFLi].

Factorii extralingvistici au cauzat împrumuturile de nume de acțiune (*feedback, planning, déduction, expression, interpolation, nomination, opilation, pacification, perfusion*) și de unități morfemice (*-aticum, -amentum, -tionem*) care au participat la formarea numelor de acțiune de la verbe.

Factorii intralingvistici contribuie la creșterea calitativă a lexicului și provoacă mutații calitative destul de precise în caracteristicile paradigmatică și sintagmatică ale unităților cu care intră în raport. Referindu-se la factorii interni ai metasemiei, care se manifestă în sintagmatică, V. Bahnaru menționează „contagiunea sau influența contextului, legată de modificarea semanticii cuvintelor sub influența partenerilor contextualii” [97, p. 184]. Se cunoaște faptul că între cuvânt și context există o intercondiționare, contextul clarificând sensul cuvântului. În limba franceză, folosirea unui verb tranzitiv fără complinire duce la modificarea sensului de acțiune și trecerea acestuia în clasa verbelor de stare. Verbul *fumer*, de exemplu, este un verb de acțiune, care folosit fără compliment direct, își modifică sensul (*Il fume une cigarette/ Il fume* („El este fumător” sau „El fumează”). Aceeași situație poate fi observată și în structura semică a numelor de acțiune deverbale.

Ca urmare a mutațiilor semantice, cuvintele își extind sau își restrâng semnificația. Analizând consecințele metasemiei, V. Bahnaru algoritimizează restricția și extensiunea semantică: „extensiunea= $ABc \rightarrow AB$; restricția= $AB \rightarrow ABc$ ” [97, p. 246]. Frecvent, extensiunea e tratată drept evoluție de la un sens special spre unul mai general, iar restricția – de la un sens general spre unul special.

E. Axenti compară numele de acțiune cu verbul de la care derivă în funcție de restricție și extensiune semantică. E de remarcat că verbul are o semantică mai complexă, numele, de cele mai multe ori, își restrânge semantica. Verbul *lire* are o serie de sensuri: (1) *Reconnaître les signes graphiques d'une langue, former mentalement ou à voix haute les sons que ces signes ou leurs combinaisons représentent et leur associer un sens*; (2) *Prendre connaissance du contenu d'un texte par la lecture*; (3) *S'adonner à la lecture des livres*; (4) *Énoncer à voix haute un texte écrit, pour le porter à la connaissance d'autrui*; (5) *Savoir reconnaître de la musique, des notes en les parcourant des yeux*; (6) *Comprendre, pouvoir interpréter un ensemble de signes autres que ceux de l'écriture, une image*; (7) *Comprendre quelque chose, l'interpréter d'une certaine façon*; (8) *Reconnaître une information présentée à un organe d'entrée ou stockée dans une mémoire, afin de la transmettre vers une autre unité de l'ordinateur*; (9) *Comprendre quelque chose, le discerner, le reconnaître à certains signes*; (10) *Prévoir l'avenir en interprétant des signes qu'on croit significatifs* [139]. Numele *lecture* repetă o parte din informația verbului, el menține numai o serie de sensuri : (1) *Action de lire, de déchiffrer toute espèce de notation, de prendre connaissance d'un texte*; (2) *Le fait de savoir lire, déchiffrer et comprendre ce qui est écrit*; (3) *Action de lire un texte à haute voix devant d'autres*; (4) *Analyse, interprétation que l'on fait d'un texte, ce qu'on en tire, ce que l'on pense qu'il signifie*; (5) *Le fait de lire, considéré comme une activité*; (5) *Ce qu'on lit*; (6) *Discussion et vote d'un texte par une assemblée*

politique [DLF]. Statistic, e de constatat că verbul și-a dezvoltat zece sensuri, numele, la rândul său, repetă doar cinci sensuri verbale și își extinde semantica, dezvoltând cel de-al șaselea sens „*discussion et vote d'un texte par une assemblée politique*” [142, p. 8-10].

În unele cazuri, totuși, numele își dezvoltă sensuri adiționale [142, p. 10]:

Chantonner

1. chanter à demi voix.

Colorer

1. donner de la couleur.

Chantonnement

1. action de chantonner. 2. résultat de cette action.

Coloration

1. action de colorer. 2. résultat de cette action.

În literatura de specialitate, sememul este analizat ca un ansamblu de seme ordonate ierarhic. Numărul lor este diferit la diferiți lingviști. B. Potier a introdus un aparat conceptual de analiză a sememelor. El a introdus niște termeni foarte importanți. Astfel, o unitate lexicală este formată din patru componente: semem (particularizant), claseme (generalizante), fonctem (constantă) și virtuem (variantă) [38, p. 130-131]. Lingvistul introduce noțiunea de *arhisem*, care este numită, totodată, *cover-word* [106, p. 70]. Clasemul indică apartenența sememului la clasele semantico-funcționale, iar virtuemele sunt semele variabile conotative. Sememul și clasemul sunt fondate pe o selecție paradigmatică, iar virtuemele și fonctemul sunt determinate de situația sintagmatică [38, p. 133].

Lingvistul V. Bahnaru definește structura semică a sememul ca fiind constituită din: hiperosem, clasem, hiposem și virtuem. Hiperosemul este numit și arhisem și el „motivează relațiile sale cu celelalte unități din aceeași categorie, și anume: subordonarea ierarhică” [97, p. 33]. Clasemul este semul care „indică posesiunea unei anumite categorii gramaticale, caracteristică pentru clasa morfologică respectivă”. Hiposemul exprimă caracteristicile pertinente ale denotațiilor, iar virtuemul este potențial, „putând apărea în structura sememului în mod virtual” [97, p. 34-35].

Confruntând, în această ordine de idei, hiperosemul (arhisemul) acțiunii în funcție de valoarea aspectuală (a se vedea criteriile relevate de H. Mitterand și N. Vasilieva, A. Bondarko), putem evidenția două clase mari de verbe:

- perfective, ce exprimă o limitare în timp, adică sfârșitul unei acțiuni;
- imperfective, ce exprimă o acțiune fără limitare în timp.

După A. Bondarko [152, p. 123], verbele imperfective redau procese în continuă desfășurare, nelimitate temporal. Aceste verbe se caracterizează prin semul [+durată]. Ele nu au semnificația de finitiv. Verbele perfective însă nu selectează trăsăturile respective. B. Komri

[apud. 152, p. 125] califică verbele perfective drept verbe care, în semantica loc, conțin indiciul începutului, continuității sau finalității acțiunii.

H. Mitterand relevă două trăsături identificatoare pentru aceste verbe:

- compatibilitatea cu adverbele care exprimă o limită temporală: *longtemps, soudain, tout à coup*; verbele perfective se îmbină cu adverbele *soudain* și *tout à coup*, iar cele imperfective – cu adverbul *longtemps*, care arată durată temporală;
- posibilitatea de a forma structuri cu verbele inceptive *mettre à, commencer à*: verbele care intră în asemenea structuri sunt imperfective; verbele perfective nu intră în componența construcțiilor infinitivale *mettre à, commencer à* [34, p. 10-39].

Aplicând aceste trăsături, obținem următoarea delimitare perfectiv / imperfectiv:

- verbe perfective: *commencer, entrer, naître, couvrir, découvrir, soulever, sortir, rougir, recouvrir, entreprendre, rencontrer, renoncer, comprendre, résortir, ouvrir, arriver, trouver, recevoir, cesser, reconnaître, réclamer, culminer, prendre, jeter, convoquer, contracter, accepter*;
- verbe imperfective: *rechercher, cuir, générer, régénérer, connaître, courir, compter, enseigner, acheter, réfuter, accélérer, préparer, travailler, réciter, curer, donner, consoler, couper, découper*³².

Prin extensiune (justificată prin corelația verb – nume postverbale), distincția poate fi operată și în zona numelor de acțiune, ținând cont, în același timp, de următoarele: toate numele de acțiune perfective/ imperfective au fost formate direct prin atașarea de afixe; există verbe de acțiune care nu au echivalent substantival sau substantivul și-a pierdut sensul de acțiune, ca în cazul verbelor de acțiune *ouvrir, prendre*. Analiza diacronică a numelor de acțiune impune constatarea că substantivele imperfective sunt mai numeroase, iar cele perfective – mai puțin numeroase. Numele de acțiune imperfective se caracterizează prin mai multă regularitate și apar în, cea mai mare parte, în secolele al XII-lea sau al XIII-lea. Numele perfective apar pe parcursul secolelor al XII-lea-al XX-lea, în cazul lor însă nu se poate constata o formulă concretă de evoluție. Se pot constata, în linii generale, următoarele situații:

- verbele apar în secolul al X-lea, iar derivatele substantivale – în secolul al XII-lea și al XIII-lea, formându-se cu ajutorul sufixelor *-ment, -ée, -ance, -te*. Aceste sufixe marchează dezvoltarea semantică a numelui și a verbului. În această categorie se înscriu următoarele nume: *commencement, entrée, soulèvement*. Dintre aceste nume, unele și-au concretizat semnificația: *entrée, couverte, tombe*. Numele din această perioadă

³² Aceste verbe vor fi supuse analizei în continuare.

explicitează teoria lansată de J. Dubois că marea majoritate a numelor de acțiune sunt formate prin derivare (prin atașarea sufixelor *-(e)ment*, *-age*, *-tion*, *-ance* etc., sau de la participiul verbului:

- *commencement* derivă de la verbul *commencer* prin atașarea sufixului *-ment*; în 1119, anul atestării, avea sensul de *début* „punct de început”;
- *soulèvement* derivă de la verbul *soulever* prin atașarea sufixului *-ment*; în sec. al XII-lea avea sensul *élévation*, ce indică un început.

Analizând frecvența³³ numelor de acțiune din acest grup, se poate constata diminuarea utilizării lor în secolele al XIX-lea și al XX-lea: *commencement* își reduce frecvența de la 7930 la 5859 de ori; *soulèvement* – de la 516 la 459 de ori;

- numele apar în secolele al XII-lea, al XIII-lea, al XIV-lea, al XV-lea și al XX-lea, iar verbele de la care derivă acestea apar în secolul al XII-lea; aceste nume de acțiune se formează prin atașarea sufixelor: *-ment*, *-sion*, *-age*, *-ie* și prin derivare regresivă: *rencontre*, *sortie*, *rougeoiement*, *recouvrement*, *renonciation*, *compréhension*. În acest grup, se atestă atât nume care indică acțiunea propriu-zisă, cât și nume ce indică rezultatul acțiunii:

- *rencontre* derivă de la verbul *rencontrer* prin derivare regresivă; în 1234 în calitate de subst. la genul masculin avea sensul de „action de combattre”, ce nu specifică punctul mișcării [DHEF, TFLi];
- *sortie* derivă de la verbul *sortir* (format de la participiul trecut); în 1400 avea sensul de „action de sortir d'un endroit” și dezvoltă un sens concret mai târziu – „la porte”;
- *rénonciation* – substantiv împrumutat din latină (*renuntiatio*); în 1266 avea sensul de „fait de renoncer” [DHEF, TFLi].

Analizând frecvența numelor din acest grup, se constată prevalarea lor în secolul al XX-lea, comparativ cu secolul al XIX-lea: *rencontre* – 5604 / 6530 ori; *sortie* – 5969 / 6749 ori; *renonciation* – 138 ori; *rougeoiement* – 31 / 100 ori; *compréhension* – 206 / 1514; *recouvrement* – 55 / 100 ori;

- numele apar între secolele al XI-lea – XVIII-lea, iar verbele – în secolul al XI-lea; cele mai productive sufixe pentru acest grup sunt *-tion* și *-age*; putem atesta în cazul lor nume de acțiune ce indică unul din punctele temporale: *céssation*, *arrivage*, *reconnaissance*, *culmination*:

³³ Frecvența de utilizare pentru toate numele de acțiune supuse analizei este conform TFLi.

- *culmination* derivă de la verbul *culminer*, format de la supin prin atașarea sufixului *-tion*; în 1593 sau 1610 avea sensul concret „sommet, supériorité”, abstractizându-se cu timpul și indicând punctul de mijloc al acțiunii;
- *arrivage* derivă de la verbul *arriver*, format prin atașarea sufixului *-age*; în 1260 sau 1268 avea sensul de „droit pour abord et débarquement des marchandises, droit d'aborder dans un port”, indicând un punct de sfârșit;
- *reconnaissance* derivă de la verbul *reconnaître*, format prin atașarea sufixului *-ance*; în 1275 sau 1080 avea sensul de „action de retrouver dans son souvenir, comme déjà connues, une personne, une chose”, ce indică un punct final [DHEF, TFLi].

Analizând frecvența de utilizare a acestor nume, putem observa că unicul nume de acțiune care are un randament înalt de utilizare în operele literare este *reconnaissance*, toate celelalte fiind folosite rar;

- numele și verbele apar în aceeași perioadă: secolele al XIII-lea și al XIV-lea:
 - *convocation*, un împrumut, în 1302 avea sensul „action de convoquer”, indicând punctul de început;
 - *acceptation*, împrumutat, în 1302 avea sensul „action d'accepter”, indicând un punct de început [DHEF, TFLi].

Aceste nume de acțiune perfective au fost împrumutate, iar frecvența apariției lor în operele literare este joasă: *convocation* de la 172 la 200; *acceptation* de la 593 la 1310.

Verbele imperfective se caracterizează prin regularitatea dezvoltării. Cele mai multe nume de acțiune imperfective apar în secolele al XII-lea și al XIII-lea, ca și numele perfective. Distingem următoarele situații:

- numele intră în uz în secolele al IX-lea, XI-lea, al XIII-lea și al XV-lea, iar verbele apar mai devreme (secolele al IX-lea, al X-lea, al XI-lea și al XII-lea). Aceste nume se înscriu în grupul numelor de acțiune prin semantica lor internă și sunt formate prin atașarea sufixelor: *-tion*, *-age*, *-ment*, *-ie*, a conversiunii și a derivării regresive (*recherche*, *travail*); ele indică procese-evenimente: *découpage*, *régénération*, *consolation*, *cuirassement*, *démangeaison*, *mangerie*, *curation*, *récitation*, *donation*, *réfutation*, *préparation*; și în acest grup, atestăm o serie de nume care își concretizează înțelesul (cf. *conte*, *enseignement*, *course*, *achat*):
 - *cuirassement* derivă de la verbul *cuir*, format prin atașarea sufixului *-ment*; numele apare pentru prima dată în 1876, indicând un proces-eveniment;

- *démangeaison* derivă de la verbul *démangerà*, format prin atașarea sufixului *-aison*; apare pentru prima dată în 1492 în presa medicală și indică un proces-eveniment;
- *consolation*, împrumutat din latină (*consolatio*), în sec.al XI-lea avea sensul „atténuation d'une peine morale”; în sec.al XII-lea – „action de consoler, de soulager”; indică un proces-eveniment;
- *mangerie* derivă de la verbul *mangerà*, format prin atașarea sufixului *-erie*; în 1268 avea sensul „action de manger beaucoup”; indică un proces-eveniment [DHEF, TFLi].

Din perspectiva frecvenței de utilizare a acestor substantive, se poate constata că cel mai des se folosesc numele de acțiune *donation* (cu frecvența de apariție în lucrările literare de 2046) și *réfutation* (cu frecvența de apariție în lucrările literare de 174), celelalte utilizându-se rar. Unele nume sunt învechite, precum *mangerie*, *démangeaison*;

- numele apar în secolele al XII-lea, al XIV-lea, al XVI-lea și al XVIII-lea, iar verbele sunt atestate în secolele al XIII-lea și al XIV-lea; aceste nume sunt mai puțin reprezentate cantitativ față de grupul precedent și se formează prin atașarea sufixelor *-tion* și *-age*; sensul lor predominant e de proces-eveniment, fiind preluat de la verbele-bază (cf. *accélération*, *prétention*, *consolation*, *virement*, *comprehension*, *coupage*, *comptage*, *régénération*):
 - *comptage* derivă de la verbul *compter*, format prin atașarea sufixului *-age*; apare pentru prima dată în 1778 cu sensul de „action de compter”; indică un proces-eveniment;
 - *régénération*, împrumutat din latină (*regeneratio*), apare pentru prima dată în 1175 sau 1160 cu sensul de „changement provoqué dans l'âme par les sacrements du baptême ou de la pénitence”; indică o schimbare;
 - *accélération*, împrumutat din latină (*acceleratio*), apare pentru prima dată în 1327 cu sensul de *fait d'exécuter plus rapidement un acte*, indică un proces-eveniment;
 - *prétention* derivă de la verbul *praetendere* (format prin derivare progresivă prin sufixare) prin atașarea sufixului *-tion*; apare pentru prima dată în 1489 cu sensul „d'aspirer à quelque chose”; mai târziu se concretizează cu sensul „droit que l'on a ou que l'on croit avoir, de prétendre”; indică o acțiune [DHEF, TFLi].

Analizând frecvența, putem afirma că aceste nume sunt mai des folosite conform statisticii dicționarului (TFLi): *régénération* (cu frecvența 229), *pretention* (cu frecvența 2284), *comprehension* (cu frecvența 1306). Unele nume au o frecvență joasă: *coupage* (cu frecvența 10), *virement* (cu frecvența 26), *comptage* (cu frecvența 10).

Examinat prin prisma teoriei nucleu-periferie, tabloul sinoptic al acestor nume de acțiune se prezintă astfel:

Tabelul 3.2. Semele definitorii ale numelor de acțiune.

Semele definitorii ale numelor de acțiune:				
- nume de acțiune ce exprimă acțiuni fizice:	nume de acțiune ce exprimă manifestări ale activității intelectuale:	- nume de acțiune ce exprimă manifestări fiziologice:	- nume de mișcare:	- nume declarative:
<i>découpage</i> (imperfectiv), <i>coupage</i> (imperfectiv), <i>cuirrasement</i> (imperfectiv), <i>démangeaison</i> (imperfectiv), <i>mangerie</i> (imperfectiv), <i>préparation</i> (imperfectiv), <i>couverte</i> (perfectiv), <i>recouvrement</i> (imperfectiv).	<i>consolation</i> (imperfectiv), <i>comptage</i> (imperfectiv), <i>découverte</i> (perfectiv), <i>renonciation</i> (perfectiv), <i>comprehension</i> (perfectiv), <i>reconnaissance</i> (perfectiv).	<i>régénération</i> (imperfectiv), <i>naissance</i> (perfectiv).	<i>donation</i> (imperfectiv), <i>accélération</i> (imperfectiv), <i>commencement</i> (perfectiv), <i>entrée</i> (perfectiv), <i>soulèvement</i> (perfectiv), <i>tombe</i> (perfectiv), <i>rencontre</i> (perfectiv), <i>sortie</i> (perfectiv), <i>céssation</i> (perfectiv), <i>arrivage</i> (perfectiv), <i>culmination</i> (perfectiv), <i>convocation</i> (perfectiv).	<i>acceptation</i> (imperfectiv), <i>prétention</i> (imperfectiv).

Se observă că majoritatea numelor de acțiune imperfective exprimă manifestări fizice, intelectuale. Numele de acțiune perfective, la rândul lor, au sensul de mișcare. Așa cum mișcarea

e caracteristică atât actanților [+uman], cât și [-uman], numele de mișcare aparțin periferiei. Pe de altă parte, unele dintre aceste verbe redau parțial și starea (*naissance, rougissement* etc.). Numele de acțiune ce formează periferia sunt: *commencement, entreé, naissance, rougissement, rencontre, résortie, arrivage, cession, culmination, contraction, donation, préparation*.

În concluzie, putem afirma că numele de acțiune imperfective se caracterizează prin mai multă regularitate. Ele apar, în cea mai mare parte, în secolele al XII-lea sau al XIII-lea. Cele perfective apar pe parcursul secolelor al XII-lea-al XX-lea și, în cazul lor, nu poate fi evidențiată o formulă clară de evoluție. Marea majoritate a numelor de acțiune perfective formează periferia, pe când cele imperfective formează nucleul.

3.3. Semele definatorii ale numelor de acțiune

Verbele de acțiune, comparativ cu numele de acțiune, s-au aflat frecvent în atenția lingviștilor. Această stare de fapt a permis (dar a și condiționat) transferul rezultatelor cercetării din zona verbului în cea a numelor de acțiune. În privința semanticii numelor de acțiune, unii lingviști au indicat asupra pierderii sau diminuării sensul de acțiune în trecerea de la verb la nume (a se vedea: Kilidibekova, Lyons). Luând în calcul această afirmație, vom supune analizei clasele semantice de nume de acțiune pentru identificarea numelor ce aparțin zonei de nucleu și sunt purtătoare de trăsături definatorii ce caracterizează verbele de acțiune (procesualitatea, cauzalitatea și vectorialitatea) și cele care formează zona de periferie a clasei. Cu toate că aceste caracteristici nu sunt la fel de pronunțate în cazul numelor de acțiune ca în cazul verbelor, vom observa că numele de acțiune le posedă implicit (cauzalitate [+/-], vectorialitate [+/-], procesualitate [+]). Semele definatorii ale clasei de nume de acțiune sunt:

- [+acțiune declarativă];
- [+percepție senzorială];
- [+manifestare fiziologică];
- [+activitate intelectuală]
- [+mișcare];
- [+acțiune fizică].

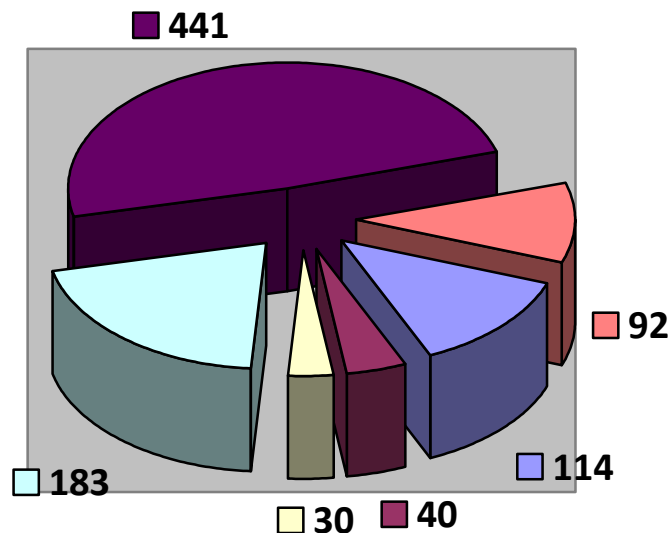
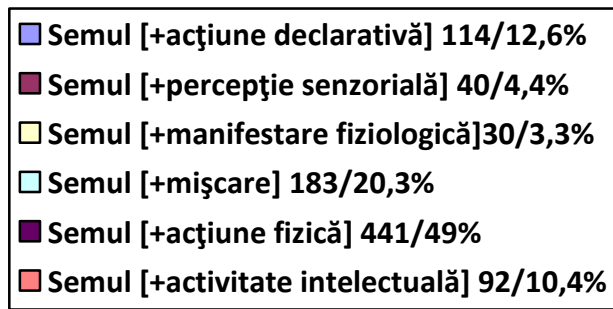

Figura 3.1. Frecvența numelor de acțiune în funcție de semele definiției (a se vedea Anexa).

E de evidențiat că numele de acțiune sunt caracterizate de arhisemul [+action]; hiperosemul care permite unirea numelor de acțiune într-o clasă ontică; clasemul [38, p. 125] care este o caracterizare de apartenență a sememelor (numelor de acțiune) la clasele semantico-gramaticale; hiposemul care este nucleul semantic sau trăsăturile individuale ale numelor de acțiune și virtuemul [38, p. 130-131] care este semul variabil conotativ.

3.3.1. Semul de [+acțiune declarativă]

Semul [+acțiune declarativă] este caracteristic numelor de acțiune care redau procesul de vorbire directă sau indirectă și care etimologic, sunt derivate ale verbelor de declarație. Trăsătura identificatoare al acestei subclase de nume de acțiune este „exprimarea unei idei în cuvinte; comunicarea prin vorbire”, dar această subclasă, ca și cea a verbelor ilocutive, se lărgeste prin atragerea unor nume ce pot fi doar asociate cu actul de vorbire. Hiperosemul [97, p.34] acestor cuvinte determină unirea lor în clasa numelor ce exprimă procesul: *convention, affirmation,*

citation, discussion etc. Pentru o serie de nume de acțiune declarative se poate delimita un hiposem aparte:

- [+centrare pe comunicare], care redă sensul fundamental al clasei; aceste nume de acțiune caracterizează direct procesul de comunicare, având un sens neutru și general: *discussion, expression, disputation, communication, affirmation, assertion, intercommunication, introduction, argumentation, dogmatisation, commandement, papotage, péroration, vaticination, conversion, boniment, appellation, concertation*;
- [+introducerea unei informații pe baza celor enunțate], care este specific numelor ce redau sensul de adaugare, reluare a informației în procesul de comunicare: *accentuation, admonition, banissement, citation, clarification, confirmation, consentement, contradiction, desistement, interdiction, baratin, disputaillerie, radotage, vitupération, tergiversation*;
- [+sunete produse de om, animale sau păsări], care caracterizează numele de acțiune declarative ce redau sunete sau strigăte produse de om, animale și păsări: *bégaiement, blésement, fanfaronnade, jargonement, jasement, couinement, jappement, pépiement, glapissement*;
- [+maniera de a vorbi], care caracterizează numele ce redau diferite moduri de a produce un enunț, discursul în cazul lor având o caracteristică suplimentară: *babillage, balbutiement, chuchotement, fredonnement, hurlement, bavardage, bredouillement, baragouinage*.

Clasemul [97, p. 34; 38, p. 130-131], sau semul ce indică apartenența la o anumită clasă morfologică, este substanțialitate procesuală cu caracteristicile de concret (*lecture, convention, déclaration, citation*), pentru că duce spre persoana care participă la actul de vorbire sau animalul / omul care produce sunetele (*balbutiement, bégaiement, bêlement, bredouillement, chuchotement*). Hiposemul [97, p. 34] care reprezintă nucleul semantic al unui semem din cadrul subclasei analizate sau trăsăturile individuale ale denotatului. Hiposemul numelor de acțiune, care exprimă procesul de relatare a unui enunț sau procesul de comunicare, este unic și diferit pentru fiecare reprezentant al subclasei. Dacă reluăm explicarea acestor nume de acțiune în funcție de hiposem, atunci:

babillage [+action] + [+babiller];

communication [+action] + [+fait de communiquer, de transmettre quelque chose];

fredonnement [+action] + [+fredonner un air];

feulement [+cri de tigre];

fanfaronnade [+action] + [+parole de fanfaron] etc. [TLFi]

Virtuemul este „semul facultativ, conotativ, ocazional, potențial, putând apărea în structura semului în mod virtual” [97, p. 35; 38, p. 130-131]. Virtuemul va fi diferit pentru fiecare nume: *couinement* are virtuemul [+lașitate] (referindu-ne la iepure); *feulement* are virtuemul [+ferocitate]. Sunt frecvente cazurile când virtuemul e zero. Dacă celelalte seme sunt denotative, virtuemul este conotativ.

Morfologic, numele [+acțiune declarativă] se caracterizează prin prezența sufixelor -age (*badinage, babillage, calquage, cafouillage, bavardage, marivaudage, papotage*), -(e)ment (*pépiement, cacardement, feulement, couinement, fredonnement, hurlement*), -issement (*avertissement, mugissement, glapissement*), -ade (*cafouillade, fanfaronnade*), -erie (*disputaillerie*), -in (*baratin*), -(a)tion și -tion (*dogmatisation, stridulation, désignation, vulgarisation*). Cele mai multe nume sunt derivate (64) de la teme verbale și doar (50) împrumutate (a se vedea Anexa 1). Numele împrumutate au fost preluate direct sau indirect din discursul ritualic, descriind diferite etape ale acestuia: *consultation, convocation, diffusion, expression, indication, interpretation, convention, argumentation*. Ele au fost împrumutate în secolele al XII-lea (*disputation, contradiction, consentement, appelation, pétition, vitupération*); al XIV-lea (*citation, communication, consultation, interruption, indication, évocation, convocation, dénigrement*); al XVI-lea (*lecture, introduction, diffusion, vaticination, tergiversation*); al XIX-lea și al XX-lea (*admonition, affirmation, conversion*). Numele de acțiune derivate se formează, în limba franceză, începând cu secolul al XII-lea până în secolul al XX-lea, cele mai productive secole fiind secolul al XVI-lea (de obicei, ca urmare onomatopeică a strămoșului verbal: *gloussement, mugissement, bégaiement, cacardement, fanfaronnade, jagement, beuglement, jappement, pépiement, babillage, chuchotement, fredonnement*); al XIX-lea și al XX-lea (*stridulation, ironisation, feulement, jargonement, baratin, blésement, papotage, attrapage*).

Subclasa de nume de declarație este o clasă de nume de acțiune neomogenă și deschisă. Aplicând noțiunea de zonă de nucleu și de periferie la aceste nume, constatăm că numele de acțiune care formează zona de nucleu implicit admit un „actant” [+uman]. Aici se vor înscrie toate numele de acțiune declarative care protolipic sunt centrate pe comunicare (*discussion, expression, disputation, communication, affirmation, assertion, citation*), cele care redau enunțări care apar pe fundalul a ceva deja spus (*accentuation, admonition, banissement, citation, clarification, confirmation, consentement*) și cele care descriu modul de a vorbi (*babillage, balbutiement, chuchotement, fredonnement, hurlement, bavardage*). Numele de acțiune declarative care exprimă sunete produse de animale și obiecte vor aparține zonei de periferie (*bégaiement, blésement, fanfaronnade, jargonement, jagement*).

Sub aspectul evoluției semice, numele de acțiune declarative care au suportat *restricție semantică* sunt mai multe la număr – 40: *accentuation, admonition, affirmation, assignation, bannissement, consultation, contradiction, convocation, desistement, discussion, disputation, évocation, indication, intercommunication, interdiction, introduction, lecture, radotage, épilogue, apostasie, bavardage, argumentation* etc.:

- *affirmation* a apărut în 1275 cu sensul „action d'affirmer que qqc. est vrai ”; se atestă sensurile „pensée exprimée avec vigueur”, „déclaration solennelle attestant la vérité d'un fait devant un tribunal ”; împrumutat de la latinescul *affirmatio*;
- *disputation* a apărut în 1175 cu sensul „action d'examiner une question; supputation”; se atestă sensul „débat public sur un sujet de théologie entre deux ou plusieurs adversaires”; împrumutat de la latinescul *disputatio*;
- *radotage* a apărut în 1740 cu sensul „discours décousu, dénué de sens”; se atestă în 1756 cu sensul „état d'affaiblissement mental des personnes qui radotent”; format prin atașarea sufixului *-age* de la verbul *radoter* [DHEF,TFLi].

Numele de acțiune declarative care și-au extins sensul – 30 – sunt: *assurance, avertissement, babillage, citation, commandement, confirmation, déclaration, diffusion, expression, interdiction, conversion, couinement, jappement*:

- *diffusion* a apărut în 1587 cu sensul „action de se répandre”; în 1848 se atestă sensul „distribution d'un ouvrage, d'une revue”; în 1935 se atestă sensul „ transmission par ondes”; împrumutat de la latinescul *diffusio*;
- *déclaration* a apărut în 1290 cu sensul „action de déclarer; écrit par lequel on fait connaître publiquement quelque chose”; în 1660 se atestă sensul „aveu de ses sentiments amoureux”; în 1690 se atestă sensul „ action de faire connaître officiellement l'existence d'un fait”; împrumutat de la latinescul *declaratio*;
- *babillage* a apărut în sec. al XIV-lea cu sensul „action de babiller”; în 1845 se atestă sensul „ phase prélinguistique qui débute vers le deuxième mois de la vie”; format prin atașarea sufixului *-age* de la verbul *babiller* [DHEF,TFLi].

Numele de acțiune declarative care redau maniera de vorbire sau sunete produse de obiecte sunt stabile semantic în diacronie: *glapissement, pépiement, bégaiement, cacardement, fanfaronnade, mugissement, jagement, beuglement, couinement, bredouillement, calquage, chuchotement, hurlement, fredonnement*.

3.3.2. Semul [+percepție senzorială]

Semul [+percepție senzorială] este prezent în structura numelor de acțiune care derivă de la verbele percepției senzoriale. Atât verbele, cât și numele de acțiune se organizează în cinci paradigme structurate de-a lungul a cinci dimensiuni: [văz], [auz], [miros], [tactil] și [gust] [121]. Supunând analizei ansamblul de seme care constituie structura semică a acestei subclase de nume de acțiune, am stabilit că semul generic (hiperosemul) este [+percepție], incluzând semele variabile [+văz], [+auz], [+miros], [+tactil] și [+gust]. Clasemul caracteristic acestor nume de acțiune este [+substanțialitate procesuală]. Ele sunt caracterizate prin semele [+acțiune] și [+uman], fiind asociate cu agentul animat care vede, aude, miroase, gustă și atinge. Nucleul semantic (hiposemul) [+percepție] este format din:

- [+văz] care se regăsește în numele de acțiune: *contemplation, espionnage, examination, imagination, inspection, regard, surveillance, visée, observation, effleurement*;
- [+auz], care poate fi depistat în numele de acțiune: *audition, écoute, flatterie*,
- [+miros] care se conține în numele de acțiune: *senteur, émanation, exhalaison, infection*;
- [+tactil] care intră în structura numelor de acțiune: *chatouillement, cognement, frappement, frôlement, happement, heurtement, palpation, tâtement, tâtonnement, tripotage, pression, clapotement*;
- [+gust] care transpare în numele de acțiune: *satisfaction, rassasiement, guillochage*.

Virtueumul apare, în mod virtual, în structura semică a acestor nume de acțiune. Virtueumul numelor *exhalaison, émanation, palpation, satisfaction, gustation* este perceput drept pozitiv, ca „plăcere, satisfacție”, în cazul numelor *émanation, espionnage, inspection, surveillance, infection, tripotage, pression* virtueumul este negativ „respingere”.

Numele de acțiune respective s-au format pe terenul limbii franceze sau au fost împrumutate. În cazul derivatelor, 1/2 (20 de nume de acțiune din 40 de nume de acțiune selectate) din numele de acțiune analizate au fost create prin atașarea sufixelor *-(e)ment* sau *-ment* (*chatouillement, cognement, frappement, frôlement, happement, heurtement*), *-age* sau *a(i)age* (*espionnage, guillochage*), *-ance* (*surveillance*), *-ée* (*visée*), *-aison* (*exhalaison*) și prin derivare regresivă (*écoute, regard*). Secolele de dezvoltare sunt secolele al X-lea, al XII-lea și al XIII-lea, al XIV-lea și al XV-lea, al XVII-lea, al XVIII-lea și al XIX-lea. Numele de acțiune de percepție sunt împrumutate începând cu secolul al XII-lea pînă în secolul al XIX-lea, cea mai importantă perioadă fiind secolul al XVI-lea.

Semele definitorii în cazul unor nume de acțiune [+percepție] sunt:

„fait”: *écoute, non-satisfaction*;

„acte”: *imagination, flatterie*;

„odeur”: *senteur, exhalaison*.

Majoritatea reprezentanților – 30 – acestei clase au în structura semică arhisemul [+action]:

chatouillement [+action] + [+chatouiller];

cognement [+action] + [+cogner];

examination [+action] + [+examiner];

heurtement [+action] + [+heurter];

inspection [+action] + [+inspecter];

rassasiement [+action] + [+rassasier];

regard [+action] + [+regarder];

tripotage [+action] + [+toucher];

visée [+action] + [+diriger la vue];

Pentru 10 nume de acțiune arhisemul [+action] se combină cu semul [+résultat]: *dégustation, frappement, frôlement, palpation, scrutation, émanation, observation, flatterie*.

Extensiunea semantică e caracteristică pentru cele mai multe nume de acțiune [+percepție]: *contemplation, effleurement, espionnage, exaination, heurtement, inspection, palpation, regard, scrutation, satisfaction, observation, senteur, infection, tripotage*:

O parte de nume de acțiune au suferit o restricție a sensului (*audition, cognement, frôlement*), iar altă parte și-au menținut sensul de-a lungul multor secole (*non-satisfaction, visée, tâtement, tâtonnement, surveillance, satisfaction, chatouillement, dégustation, effleurement, frappement, guillochage, gustation, happement, imagination, palpation, rassasiement, heurtement*).

Analizând această clasă prin prisma raportului zona de nucleu / zonă de periferie (a se vedea Anexa 2), descoperim o serie de nume de acțiune [+percepție] de tranziție. Aceste substantive migrează din clasa numelor de acțiune [+percepție] în:

1) clasa numelor de acțiune care exprimă manifestări ale activității intelectuale:

– *La contemplation de ce tableau etait assez longue* [DFL] – nume de acțiune [+percepție] /

– *La nature qui cesse d'être objet de contemplation et d'admiration ne peut plus être ensuite que la matière d'une action qui vise à la transformer* [238, p. 370] – nume de acțiune ce exprimă manifestări ale activității intelectuale;

– *Tâtonnement d'aveugle. Il y eut un moment où il parut se perdre et où il s'arrêta indécis* [TFLi] – nume de acțiune [+percepție] /

– *Un érudit (M. Faugère) a collationné et imprimé le manuscrit [de Pascal] avec ses tâtonnements et ses ratures* [287, p. 1275] – nume de acțiune ce exprimă manifestări ale activității intelectuale;

2) subclasa numelor de acțiune care exprimă acțiuni fizice:

– *Sous les frappements convulsifs du canon, le mât de misaine s'était lézardé, le grand mât lui-même était entamé* [TFLi] – nume de acțiune [+percepție] /

– „*Entrez*”, *fit-il, à un frapement* [270, p. 320] – nume de declarație;

– *Le point sublime de l'amour se trouve dans un furtif frôlement de mains, et non dans la licence totale* [266, p. 204] – nume de acțiune [+percepție] /

– *On entendit non loin ce frôlement, si particulier, que font les fauves quand ils marchent* [255, p. 132] – nume de acțiune ce exprimă acțiuni fizice.

3) clasa numelor de stare:

– *Tu verras qu'il y a autant de plaisir dans la privation comme ça que dans la satisfaction* [TFLi] – nume de acțiune [+percepție] /

– *Avoir beaucoup de satisfaction dans son travail. Quelle satisfaction pour elle que de l'avoir engagé à une démarche d'où sa réputation et sa fortune se trouveraient accrues* [251, p. 11] – nume de stare.

3.3.3. Semul [+activitate intelectuală]

Semul [+activitate intelectuală] este caracteristic numelor de acțiune care exprimă manifestări ale activității intelectuale. În urma analizei semantice a acestei subgrupe de nume de acțiune, am stabilit că hiperosemul acesteia este [+activitate intelectuală]. Clasemul, ca și în cazul altor subclase de nume de acțiune, este [+substanțialitate procesuală]. Caracteristicile clasemului în cazul acestor nume este [+uman], [+concret] și [+acțiune] (în unele cazuri, în urma migrării din clasa numelor de acțiune, avem și semul [+stare]). Trăsăturile pertinente de clasă permit delimitarea în semul [+activitate intelectuală]:

– nume de acțiune care exprimă procesul de gândire sau de cunoaștere: *asticotage, attribution, cognition, compréhension, conception, consternation, définition, détermination, enseignement, estimation, évaluation, vérification, surévaluation, simplification, révision, responsabilisation, réflexion, réévaluation, raisonnement, jugement, intéressement, instruction, inspiration, information, incompréhension, ignorance, appréciation, auto-détermination, sous-estimation, méditation, mystification, brainstorming, challenge, feedback;*

- nume de acțiune care descriu procesul imaginativ: *abstraction, affabulation, illulustration, composition, creation, improvisation*;
- nume de acțiune care redau semul [+prezicere]: *proposition, insinuation, auto-suggestion, inculpation, prévision, subtilization, suggestion, anticipation*;
- nume de acțiune care redau capacitatea intelectuală de a lua hotărâri: *abdication, abjuration, abnégation, abrogation, abstention, acceptation, adjudication, annulation, atermoieiment, capitulation, conciliation, décision, obligation, intimidation, insurrection, imposition*;
- nume de acțiune care redau capacitatea intelectuală de a memora: *commémoration*.

Virtuemul este facultativ și în cazul numelor de acțiune care exprimă manifestări ale activității intelectuale și poate fi caracterizat prin calificativele „pozitiv” sau „negativ”. Virtuemul numelor de acțiune *asticotage, compréhension, cognition, réflexion, abstraction, proposition, commémoration, illulustration, composition* este „pozitiv”, iar virtuemul numelor de acțiune *surévaluation, ignorance, sous-estimation, inculpation, abnégation, conciliation, intimidation, insurrection, imposition* este „negativ”.

Din cele 92 de nume de acțiune (a se vedea Anexa 1.) care au sensul de manifestări ale activității intelectuale, 64,1 % (59) sunt împrumutate și 35,9 % (32) au fost formate pe terenul limbii franceze. Împrumuturile au fost făcute între secolele al XII-lea – al XX-lea, cele mai multe fiind împrumutate în secolul al XX-lea. Derivativele s-au creat prin atașarea sufixelor: *-ation* (*autorisation, estimation, évaluation, création*); *-(i)tion* (*proposition, composition*); *-(a)tion* (*vérification, subtilization, information, improvisation*); *-(e)ment* (*jugement, raisonnement, intéressement*), cât și atașarea prefixelor: *sous-* (*sous-estimation, sous-évaluation*); *sur-* (*surévaluation*); *ab-* (*abnégation*). Procesul de afixare are loc între secolele al XII-lea – al XX-lea.

Pentru determinarea reprezentanților acestei subclase de nume de acțiune, ca urmare a aplicării analizei semice, arhisemele care au fost reliefate sunt: (1) (*abstention, réflexion*); fait (*intéressement, responsabilisation, vérification, enseignement, asticotage*); (2) *cérémonie, faculté, capacité, opération* (*abstraction, commémoration, compréhension, conception, définition, raisonnement, prévision*). Cele mai multe nume combină semul [+action] cu cel de [+résultat] (*anticipation, autorisation, décision, vengeance, suggestion, révision, évaluation, jugement, intimidation, instruction, inculpation*):

- *négation*: [+action de nier] și [+résultat de cette action];
- *décision*: [+action de décider quelque chose ou de se décider, après délibération individuelle ou collective și résultat de cette action] [PL].

Numele din această subclasă au suferit atât extensiune, cât și restricție semantică, menținându-și sensul de acțiune:

- extensiunea semantică este caracteristică numelor: *abstention, abstraction, acceptation, annulation, anticipation, attribution, conception, consternation, décision, détermination, suggestion, réflexion, prévision, intéressement, instruction, imposition, auto-suggestion, insinuation*:

- *prévision* a apărut cu sensul „action de prévoir” în 1269; în 1923 are sensul „étude générale d'une situation donnée, dont on peut, par déduction”; în 1943 – „démarche rationnelle pour connaître la situation économique”;

- *suggestion* a apărut cu sensul „action de suggérer; art de faire naître une idée” în 1174; în 1820 are sensul „Action de suggérer; art de faire naître une idée”; în 1870 „*télépathie*”;

- *vérification* a apărut cu sensul „enregistrement par le parlement ou par la cour” în 1388; în sec. al XV-lea are sensul „action d'examiner l'exactitude de quelque chose”; în 1485 – „épreuve à laquelle est soumis un candidat”; în 1833 – „contrôle d'une marchandise, d'un stock; recensement”;

- restricția semantică caracterizează numele: *improvisation, méditation, décision, abdication, approbation, autorisation, capitulation, cognition, conciliation, enseignement, évaluation, révision, dimplification, prévision, jugement, intimidation, illustration, délibération*):

- *improvisation* a apărut cu sensul „œuvre improvisée” în 1807 și e folosit în context artistic; dezvoltă, concomitent, sensul „art improvisée”;

- *méditation* a apărut în sec. al XII-lea cu sensul „contemplation”; în 1380 are sensul „action de réfléchir profondément”; în 1380 – „écrit sur un sujet religieux (ou philosophique)”;

- *décision* a apărut cu sensul „action de décider; résultat de cette action” în 1314; în 1676 are sensul „qualité d'une personne qui n'hésite pas”; în 1791 – „acte volontaire, parti que l'on prend ” [DHEF, TFLi].

Aplicând teoria nucleu-periferie (a se vedea Anexa 2), e de observat existența numelor de tranziție în această subclasa, acestea glisând spre:

- 1) subclasa numelor de acțiune care exprimă acțiuni fizice (*information, approbation, intéressement, réévaluation, réflexion, apprentissage*):

- *Le portrait a eu l'approbation des proches amis de Beethoven, surtout de Schindler, ...*[277, p. 223] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /

- *Il [Du Guet] aimait à ce que ses ouvrages parussent avec l'approbation ecclésiastique* [278, p. 428] – nume ce exprimă activități fizice.
- *Un acte d'espionnage parfaitement désintéressé dans ses mobiles ou dont le profond intéressement serait d'ordre concret et métaphysique, et entièrement pur par ses fins* [267, p. 66] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /
- *Les modalités « d'intéressement du personnel aux résultats de l'entreprise », que des textes ont voulu généraliser (décret du 17-9-1955, ordonnance du 7-1-1959) ont eu jusqu'ici moins de succès que les formes précédentes de salaire variable* [TFLi] – nume ce exprimă activități fizice.
- *La réflexion du philosophe me fait excuser madame de Rênal* [282, p. 345] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /
- *La réflexion neigeuse de ses falaises blanches tantôt l'argentait, tantôt le dissolvait dans la gaze légère du brouillard de beau temps* [258, p. 157] – nume ce exprimă activități fizice.
- *Rigoureuse réévaluation des différences, comme des rapports, entre technique et politique* [241, p. 80] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /
- *La réévaluation du mark. La réévaluation permet de maintenir les prix et de protéger l'épargnant* [TFLi] – nume ce exprimă activități fizice.

2) subclasa de nume de acțiune declarative:

- *... la seule réflexion qu'elle fit naître chez eux [les parents], c'est qu'en demandant à accompagner leurs enfants, lorsque je les faisais monter à bord, ils auraient une occasion de nous voler; et pour mon instruction, je me suis procuré plusieurs fois le plaisir de voir le père profiter ...*[289, p. 195] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /
- *Le moment était venu de jouer le tout pour le tout. Le 14 novembre, confirmant mon instruction du 22 septembre précédent, je prescrivis au général Leclerc de passer à l'offensive „en prenant pour premier objectif l'occupation française du Fezzan (...)* [237, p. 61] – nume declarativ.
- *Insinuation d'un contrat, d'un testament* [TLFi] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /
- *De tels propos me déconcertent. Il m'est presque impossible de savoir s'ils représentent un avertissement amical ou une insinuation malveillante* [250, p. 124] – nume declarativ.

3) clasa numelor de stare (*abstraction, illustration, ignorance, détermination, consternation, abstraction, abnégation*):

– *8 heures du matin. Je suis seul sous ma tente. Le camp, dans un repli de la grande plaine de Toulouse. Après la pluie de cette nuit, vent violent dans les peupliers et sur les toiles tendues. L'isolement, l'abstraction soudaine de cette vie me satisfait* [TFLi] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /

– *Ce caractère mystérieux, que je nomme l'âme de tout groupe d'humanité et qui varie avec chacun d'eux, on l'obtient en éliminant mille traits mesquins, où s'embarrasse le vulgaire. Et cette élimination, cette abstraction se font sans réflexion, mécaniquement, par la répétition des mêmes impressions dans un esprit soucieux de communier directement avec tous les aspects et toutes les époques d'une civilisation* [233, p. 182] – nume de stare.

– *Je connais ce genre de consternation, qui suit le combat contre la mort* [TFLi] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /

– *Capable de les secourir [Sido] elle les contemplait [les familles nombreuses] avec consternation* [243, p. 55] – nume de stare.

– *La justesse de l'esprit est impossible, à de certaines époques, sans une abnégation héroïque ou une dégradation complète* [TFLi] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /

– *La bonté, cette charmante qualité, entraîne souvent à l'abnégation totale de soi-même, et c'est à vos amis à s'occuper de vous lorsque vous vous oubliez* [TFLi] – nume de stare.

4) subclasa de nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice:

– *Ludovic répondit froidement à cet honnête chirurgien que, s'il s'avisait de céder aux inspirations de sa conscience, il aurait l'honneur, avant de quitter Ferrare, de tomber sur lui précisément avec un couteau ouvert à la main* [TFLi] – nume de acțiune [+manifestări ale activității intelectuale] /

Les mouvements d'inspiration et d'expiration, ou mouvements respiratoires, assurent le renouvellement de l'air dans les poumons [TFLi] – nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice.

3.3.4. Semul [+manifestare fiziologică]

Semul [+manifestare fiziologică] este prezent în numele de acțiune care exprimă manifestări somatice prezente în majoritatea timpului. Semul generic al acestei subclase de nume de acțiune

este [+manifestare fiziologică], descriind procesele fiziologice care se petrec în interiorul [+animatului]. Clasesul, ca și în cazul tuturor subclaselor numelor de acțiune, este substanțialitate procesuală cu caracteristici de [+abstract]. Hiposemul numelor de acțiune care exprimă manifestări fiziologice face posibilă clasificarea acestora în:

- nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice direcționate din interiorul corpului [+animat] spre exteriorul lui: *expiration, cri, ricanement, trémoussement, soupir, toux, toussotement, halètement, hennissement, ris, gémissément, essoufflement, trémoussement, naissance, claquement, cérébralisation*;
- nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice direcționate din exteriorul corpului [+animat] spre interiorul lui: *aspiration, incarnation, respiration, consommation, surconsommation, magerie, chipotage*.

Virtuemul este unul facultativ în structura semică a acestor nume. Virtuemul numelor *cri, ricanement, trémoussement, soupir, toux, toussotement, halètement, surconsommation* ar putea fi „jale sau boală”, iar al numelor *ris, aspiration, incarnation, respiration, consommation* – „satisfacție”.

Aceste nume sunt formații împrumutate (*évacuation, aspiration, expiration, respiration, animation, incarnation*), derivate cu sufixe *-(e)ment* (*gémissément, halètement, toussotement, ricanement*), *-(a)tion* (*réanimation, réanimation, surconsommation, consommation*), *-erie* (*mangerie*), formate prin conversiune (*soupir*) și derivare regresivă (*cri*). Împrumuturile numelor de acțiune care exprimă manifestări fiziologice au fost efectuate în secolele al XI-lea, al XII-lea, al XIV-lea și al XV-lea. Formarea pe terenul limbii franceze s-au făcut în secolele al XII-lea, al XIV-lea, al XVI-lea, al XIX-lea și al XX-lea.

Ca urmare a aplicării metodei analizei semice, arhisemele care permit determinarea numelor de acțiune sunt [fait, manière, acte]:

toussotement [+fait de toussoter];

ris [+manière de rire];

cri [+fait de crier];

toux [+acte réflexe d'expiration violent].

O serie de nume de acțiune combină sensul de acțiune cu cel de rezultat (*trémoussement, réanimation, aspiration, incarnation*). 2/3 din numele analizate – 10 – își largesc sensul: *aspiration, expiration, halètement, cri, réanimation, trémoussement, essoufflement, animation, respiration, soupir*, iar 1/3 prezintă restrângeri semantice: *gémissément, toux, ris, ricanement, surconsommation*.

E de accentuat că numele de acțiune [+manifestare fiziologică] migrează spre alte subclase de nume de acțiune și clase de nume (a se vedea Anexa 2):

1) subclasa de nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice:

- *Le halètement d'un coureur demi-asphyxié de qui l'on entend les prises d'air et les expirations* [232, p. 457] – nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice /
- *Le train roule gentiment avec un petit halètement régulier* [280, p. 290] – nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice.
- *L'indigent de l'évangile, en exhalant son dernier soupir, devient soudain (chose sublime) un être auguste et sacré* [240, p. 325] – nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice /
- *On croit entendre les soupirs du vent dans la tige du jeune olivier* [240, p. 556] – nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice.

2) subclasa de nume de acțiune declarative:

- *Un cri de femme surprise* [292, p. 1207] – nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice /
- *Le cri des vendeurs de journaux dans l'air déjà détendu, les derniers oiseaux dans le square, l'appel des marchands de sandwiches, la plainte des tramways* [235, p. 1192] – nume de acțiune declarativ.

3) clasa de nume de stare:

- *Les sanglots s'obtiennent par une aspiration courte et saccadée.* [TFLi] – nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice /
- *Alors ce fut chez elle une succession de mouvements ardents, les agitations et les élans de dévotion vive que la piété appelle des „aspirations”* [TFLi] – nume de stare.
- *... un bruit de pas rapides monta l'escalier de service. C'était Nana enfin. Avant qu'elle eût ouvert la porte, on entendit son essoufflement* [292, p. 1134] – nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice /
- *Je monte les escaliers sans essoufflement et je suis beaucoup moins rouge et moins nerveux* [TFLi] – nume de stare.

Sub aspect funcțional, numele de acțiune [+manifestare fiziologică] sunt nume de tranziție, deoarece admit actanți [-uman]. Acest fenomen poate fi explicat prin similitudinea proceselor fiziologice pentru toate vietățile. Sunt cazuri când aceste procese sunt raportate și la obiecte:

- *Plutôt rare, la toux du chat doit être prise au sérieux.*

Une nouvelle animation de la NASA, l'agence spatiale américaine, montre une année dans la vie des plantes sur la terre et dans les océans et de respiration de la Terre en résultant [265].

- *Adieu donc, chants du cuivre et soupirs de la flûte! Plaisirs ne tentez plus un cœur sombre et boudeur [234, p. 120].*

3.2.5. Semul [+mișcare]

Semul [+mișcare] este caracteristic numelor de acțiune care conțin în structura lor semantică determinări spațiale [113, p.72]. Numele de mișcare, ca și verbele de mișcare de la care derivă, exprimă deplasări în spațiu. Analiza structurii semice a reprezentanților acestei subclase permite delimitarea semului generic (hiperosemul) ca [+deplasare], care motivează relațiile cu actantul [+uman] sau [-uman]. Clasemul caracteristic acestei subclase este [+substanțialitate procesuală]. Hiposemul permite delimitarea nucleului semantic pentru fiecare semem. Se pot delimita câteva nuclee semantice în cadrul semului generic [+deplasare]:

- sub aspect spațial [113, p.73]:
 - orientarea mișcării: (a) mișcare orientată spre un punct: *bondissement, cabotage, cessation, déplacement, expédition, exportation, immigration, orientation, permutation*; (b) mișcare neorientată: *barbotage, boitement, foulage, fréquentation, glissage*;
 - raportarea mișcării la un punct finit: (a) apropierea de punctul finit: *approche, freinage, giudage*; (b) atingerea punctului finit: *arrivée, blocage, calage, chomage, débarquement*;
 - raportarea la axa verticală: (a) mișcare de jos în sus: *rémontée, majoration, hissage, envolée, equitation, montage, montée, érection*; (b) mișcare verticală din sus în jos: *enlisement, prosternement, tombée, enterrement*;
 - raportarea la punctul inițial al deplasării: (a) părăsirea punctului inițial: *déclenchement, décollage, émancipation, émigration, expansion, décalage*; (b) revenirea la punctul inițial: *démarchage*;
 - raportarea la un anumit punct situat pe traiectoria mișcării: (a) trecerea peste obiect: *passage, traversée, franchissement*; (b) străpungerea obiectului: *pénétration*;
 - raportarea la poziția corpului aflat în mișcare: (a) mișcare înainte: *importation, transaction, progression, avancée, avancement, accélération, cheminement, continuation, évolution*; (b) mișcare înapoi: *dérobade, exploitation*;

- raportarea spre un spațiu închis: (a) pătrunderea în spațiul închis: *dégringolade, entrée, rentrée, encaissement, intervention*; (b) părăsirea unui spațiu închis: *émission, évasion, expatriation, expulsion, giclage, ouverture*;
- a mișcării în spațiu: mișcare centrifugă: *répartition, arrosement, arrosage, classement, distribution*;
- tipul traiectoriei: (a) traiectorie dreaptă: *convergence, dérapage, direction, lancement*; (b) traiectorie deviată: *frettillement, infléchissement, inflexion, bercement*; (c) traiectorie circulară: *déroulement, giration, tournage, fléchissement*;
- sub aspect calitativ [113, p.75]:
 - caracterul independent/dependent al mișcării: (a) autodeplasare: *traversée, démarchage, marchage, dépassement, émigration, foulage, mouvement*; (b) deplasare cauzată de altcineva: (b) *délégation, déroulement, tirage, émancipation, expatriation*;
 - caracterul organizat sau dezordonat al mișcării: (a) organizat după reguli: *tournée, envolée, equitation, trépignement, fréquentation, coopération, dégagement*; (b) mișcare dezordonată: *barbotage, boitement, flottement, frettillement, tournoiement, bercement, frémissement*; (c) mișcare discretă: *pénétration, implication*;
 - caracterul acțiunii prin raportarea la fazele de desfășurare a deplasării: trecerea de la mișcare la starea de repaus: *cessation, dérobade*;
 - caracterul mișcării în funcție de natura substanței: mișcarea substanțelor lichide: *émission, giclage, ruissellement*;
 - caracterizarea mișcării în funcție de efortul depus pentru efectuarea ei: (a) mișcare fără efort: *continuation*; (b) mișcare care necesită efort: *dégringolage, prosternement, tirage, transaction, importation, jaillissement, prolongée, substitution, impulsion, incitation*;
 - caracterizarea mișcării în funcție de mediul în care se desfășoară: (a) deplasare pe uscat: *cheminement, déplacement, érosion, galopade, promenade*; (b) mișcare prin spațiul cosmic: *exploitation, décalage*;
 - caracterizarea mișcării prin raportare la o fază sau mișcare făcută anterior: (a) mișcarea presupune o altă mișcare făcută anterior: *entrée*; (b) mișcarea presupune o altă mișcare făcută anterior: *relèvement, remontée, fréquentation, rentrée, permutation*;

- caracterizarea mișcării din punctul de vedere al intensității, al vitezii: (a) mișcare rapidă: *lancement, progression, avancée, avancement, accélération, bondissement, évacion, évolution, expansion, expulsion*; (b) mișcare încetinită: *exploitation, influence*;
- caracterizarea mișcării în funcție de natura obiectului spre care se tinde a ajunge: (a) atingerea suprafeței pământului: *convergence, glissade, dérapage, débarquement, jogging*; (b) atingerea suprafeței apei: *navigation, cabotage, yachting*.

Numele de acțiune combină o serie de seme (nuclee) semantice atât sub aspect spațial, cât și sub aspect calitativ: *tirage* – semul [+deplasare cauzată de altcineva] + [+mișcare care necesită efort]; *remontée* – semul [+mișcare verticală de sus în jos] + semul [+mișcare care presupune o altă mișcare].

Virtuemul este ocazional pentru cele mai multe nume de mișcare. Unele totuși au virtueme calitative. Numele *émancipation, émigration, décollage, avancement, progression, relèvement* au virtuemul [+progres], iar numele *expansion, pénétration, expatriation* – [+deplasare cu conotație negativă].

Cele mai multe nume de mișcare – 150 – au fost formate prin atașarea sufixelor *-ment* (*ballotement, boitement, bondissement, cheminement, flottement, glissement, prosternement, ruissellement, tournouement, trépignement, lancement, relèvement, remboursement*), *-(e)ment* (*remuement, enterrement, mouvement, fréttillement, déclenchement, dépassement, déroulement, enlissement*), *-(isse)ment* (*jaillissement, infléchissement, fléchissement*), *-(a)/(u)/(i)tion* (*réparation, répartition, majoration, orientation, exploitation, expatriation, coopération*), *-(issa)age* (*barbotage, cabotage, décollage, démarchage, dérapage, giclage, montage, passage, tournage, atterissage*), *-ade* (*dégringolade, promenade, roulade, ruade*) și derivare regresivă (*approche*). Perioada cronologică în care au fost formate aceste nume de mișcare în limba franceză este delimitată de secolele al XII-lea – al XX-lea. 33 de nume de mișcare au fost împrumutate ca nume de acțiune propriu-zise (*dancing, motion, yachting, rush, jogging, forcing, shopping, kidnapping*), participiu trecut al verbului cu caracteristici nominale (*tombée, entrée, montée, arrivée, traversée, envolée, plongée*) sau formă de supin (*ouverture, exportation, pénétration*). Împrumuturile au fost făcute între secolele al XII-lea – al XIX-lea.

Din punct de vedere semantic, aceste nume de acțiune s-au supus atât extensiunii semantice (*avancée, ballotement, convergence, décolage, dégringolade, déroulement, émancipation, émigration, émission, entrée, envolée, évolution, exportation, montage, montée, mouvement, traversée, remplacement, provocation, dérapage, déroboade, érosion, érection,*

fléchissement), cât și restrângerii semantice (*permutation, majoration, enterrement, jaillissement, trépignement, tombée, progression, orientation, foulage, évacion, impulsion, incitation*).

Prin prisma teoriei nucleu-periferie (a se vedea Anexa 2), numele de mișcare, sub aspect funcțional, pot fi calificate drept nume de tranziție. Aceste substantive admit atât actant [+uman], cât și actant [-uman]:

Le ruissellement de sa chevelure sur ses épaules a frappé Jacques.

L'émancipation de la femme est un événement formidable.

J' étais effrayée par l'émission de ce volcan.

Sub aspect semantic, multe din numele de mișcare glisează spre alte subclase de nume de acțiune și clase de nume:

1) subclasa de nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice:

- *Cette concentration terrible de force, cette accélération désespérée en ligne droite, c'est ce que vous retrouvez partout dans la vie anglaise. Tous les ressorts sont ici tendus à l'excès. Machines, chevaux, vaisseaux, les hommes même, sont lancés avec le maximum de vitesse* [264, p. 146] – nume de mișcare /
- *Leur action produit l'élévation de la tension artérielle, l'accélération des battements du cœur* [239, p. 269] – nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice.
- *C'est cette expulsion hors de la cité d'une âme, d'un animal expiatoire figurativement chargé de tous les péchés de la collectivité qu'avait pour but de représenter la cérémonie du bouc émissaire décrite dans le Lévitique* [242, p. 53] – nume de mișcare /
- *L'autoréinfection répétée (...) déterminant de nouvelles éruptions de tubercules, l'organisme tend à en provoquer l'expulsion (phénomène de Koch)* [TFLi] – nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice.

2) subclasa de nume care exprimă acțiuni fizice:

- *... ces inspecteurs avaient pour mission d'observer scrupuleusement tous les voyageurs en arrivée ou en partance* [286, p. 12] – nume de mișcare /
- *La cloche est logée dans un cylindre en fonte portant deux tubulures, l'une d'arrivée amenant le gaz par un tuyau central à l'intérieur de la cloche, l'autre recevant le gaz propre à la sortie de la cloche* [TFLi] – nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice.
- *La ville [Bonifacio], bâtie sur une avancée de la montagne, suspendue même par places au-dessus de la mer, regarde, par-dessus le détroit hérissé d'écueils, la côte plus basse de la Sardaigne* [262, p. 117] – nume de mișcare /

- *Il fallut se séparer. Les quatre flamands accompagnèrent les jeunes gens jusqu'à l'avancée du fort, et de loin faisant à Thérèse un signe d'adieu, ils la regardaient tristement s'éloigner* [TFLi] – nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice.
- *... le banqueroutier, l'adroit capteur de successions, le banquier qui tue une affaire à son profit ne produisent que des déplacements de fortune* [TFLi] – nume de mișcare /
- *La translation est un déplacement continu dans lequel tous les points décrivent des droites parallèles et de même sens* [260, p. 91] – nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice.
- *L'expansion de la recherche nucléaire; la politique d'expansion touristique. Rappelez-vous, jeunes gens, que vous aurez, dans votre enfance, assisté, muets d'étonnement, à cette magnifique expansion des chemins de fer* [TFLi] – nume de mișcare /
- *Force d'expansion des gaz. Expansion de l'air par la chaleur (Ac.) L'expansion des gaz qui s'engendrent par l'inflammation de la poudre* [247, p. 531] – nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice.
- *Il [Byron à Venise] se sentait moins infirme dans une ville où la marche était remplacée par le lent glissement des gondoles* [TFLi] – nume de mișcare.
- *De la rue montaient des bruits de voix, des glissements de véhicules, tout le langage d'une ville qui s'éveille* [237, p. 1297] – nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice.

3) subclasa de nume declarative:

- *Souvent, de cette allée (...) j'ai l'amusante représentation d'un oiseau venant prendre son bain dans la vasque, du barbotage tapageur et presque colère avec lequel il s'inonde d'eau* [257, p. 380] – nume de mișcare /
- *Barbotage énervant. Elle reste, têtue, moi, je n'avance pas. Je devrais repasser quelquefois mon irréligion* [275, p. 652] – nume declarativ.
- *Il y a plusieurs classes d'animaux qui nagent à la manière des poissons, c'est-à-dire par les inflexions de leur corps. Tels sont les serpents et les larves d'insectes à corps allongé et sans nageoires* [TFLi] – nume de mișcare /
- *Bonjour, Madame. Il donna à ce dernier mot cette inflexion respectueuse et particulière aux domestiques parlant à leur maîtresse* [272, p. 216] – nume declarativ.
- *De décider, d'après la même provocation, s'il y a lieu à accusation contre eux* [TFLi]
- nume de mișcare /

– À la fin de mars 1916, les vexations et les provocations à notre égard se multiplièrent [263, p. 298] – nume declarativ.

4) clasa de nume de stare:

- *Le ballotement d'une barque, d'un navire* [TFLi]. - (nume de mișcare) /
- *Ainsi s'explique le singulier ballotement de l'esprit quand il tente de définir le hasard. Ni la cause efficiente ni la cause finale ne peuvent lui fournir la définition cherchée* [TFLi] – nume de stare.
- *Avec ses tournoiements élégants et légers, notre avion semble encenser, adorer ce que l'Islam a produit de plus parfait* [283, p. 126] – nume de mișcare /
- *Ils n'étouffaient plus, ils retrouvaient là leur enfance, ils sentaient se dissiper les tournoiements de tête, les ivresses que leur causaient les herbes hautes de l'aire Saint-Mittre* [291, p. 199] – nume de stare.
- *C'était un remuement d'eaux qui montrait la mer travaillée intestinement* [TFLi] – nume de mișcare /
- *Il y avait par là cinq cents cavaliers français qui pillaient quelque peu (...). Verrait-on la guerre dans le pays? Qu'était devenu Robert dans ce remuement?* [TFLi] – nume de stare.

3.3.6. Semul [+acțiune fizică]

Semul [+acțiune fizică] este caracteristic pentru numele de acțiune care exprimă acțiuni concrete făcute de om, de diferite mecanisme sau corpuri fizice. Subclasa numelor de acțiune care reprezintă semul [+acțiune fizică] este cea mai mare (441). Analizând structura semică, e de menționat că semul generic al subclasei este [+a face, a realiza ceva]. Clasemul este [+substanțialitate procesuală] cu caracteristici de abstract. Conținutul semantic al acestor nume depinde, sub aspect funcțional, de actanții³⁴ acestora. Dacă numele de acțiune admit o varietate de adjuncți, atunci acestea sunt abstracte și, dimpotrivă, când capacitatea combinatorie e redusă – sunt concrete:

- nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice abstracte: *préparation (préparation des hommes, préparation des étudiants), utilisation (utilisation des enfants), production*

³⁴ În capitolul I, au fost supuse analizei numele de acțiune în funcție de compatibilitatea lor. Pentru a sublinia menținerea actanților și rolurilor circumstanțiale verbale la deverbative au fost folosiți termenii de „actant” și „rol circumstanțial”, care în literatura de specialitate sunt denumiți adjuncți.

(*production de l'humanité*), *célébration* (*célébration du personnel*, *célébration du monde*);

- nume de acțiune care exprimă acțiuni fizice concrete: *nettoyage*, *épierrage*, *écriture*, *perfusion*.

Semele diferențiale permit identificarea următoarelor subclase de nume [+acțiune fizică] [104, p. 60-62]:

- nume de acțiune cu sensul de creare: *production*, *préparation*, *organization*, *compensation*, *arrimage*, *instauration*, *fixation*, *inauguration*;
- nume de acțiune cu sensul de transformare: *modernisation*, *transformation*, *bonification*, *amélioration*, *ralentissement*, *multiplication*, *chargement*, *amplification*, *allongement*;
- nume de acțiune cu sensul de distrugere: *omission*, *manquement*, *amputation*, *déformation*, *dispersion*, *explosion*, *démolition*, *éviction*, *marginalisation*, *extermination*, *extirpation*.

Virtueumul este unul opțional, fiind legat de trăsăturile semantice diferențiale. Numele cu sensul de creare (*informatisation*, *élevage*, *fabrication*, *réaménagement*, *planification*, *participation*, *coproduction*) au virtueumul [+bunăstare], [+satisfacție] și [+progres], numele cu sensul de distrugere – virtueumul [+regres], [+tragedie] (*rupture*, *manquement*, *isolement*, *amputation*, *déchirure*, *déchirure*, *dispersion*, *execution*).

Numele de acțiune cu sensul de creare au semul generic [+a face să apară sau să existe]. Aceste nume exprimă diferite procese cu caracter pozitiv sau negativ. Semul [+a organiza] este propriu numelor: *utilisation*, *planification*, *organization*, *célébration*, *fabrication*, *exposition*, *arrimage*. Semul [+a realiza un sistem, o inovare] poate fi regăsit în structura semică a numelor: *programmation*, *planification*, *ouvrage*, *installation*, *ordination*, *automatisation*. Semul [+a crea sau a construi un edificiu] este propriu numelor: *élevage*, *instauration*, *inauguration*, *fixation*.

Din punct de vedere derivațional, cele mai multe nume (34) au fost formate prin derivare sufixală *-(a)tion* (*organization*, *informatisation*, *installation*, *instauration*, *fixation*, *instauration*, *cotisation*, *fabrication*, *programmation*), *-(at)ion* (*réorganisation*), *-(ica)tion* (*planification*), *-age* (*arrimage*, *bricolage*, *clichage*, *élevage*, *gaspillage*), *-(e)ment* (*redéploiement*, *réaménagement*). Cronologic, cele mai productive secole pentru formarea acestor nume au fost secolele al XIX-lea și al XX-lea. Cele mai multe nume de acțiune din această subclasă (24) au fost împrumutate în secolele al XII-lea, al XIII-lea și al XVI-lea.

Din punct de vedere semantic, există nume care au suportat procesul de restricție semantică (*planification*, *programmation*, *production*, *planification*, *arrimage*, *bricolage*, *cotisation*, *élevage*, *installation*, *planning*) și a semantica, migrând spre:

1) subclasa de nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice:

– *Cette loi dynamique [la loi de gravitation des destinées] commande la compensation des écarts positifs ou négatifs dans la suite d'une existence par des écarts inverses de valeur correspondante* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– *Un cardiaque exposé aux ruptures de compensation* [TFLi] – nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice.

2) clasa de nume de stare:

– *Depuis les molécules élémentaires jusqu'aux organisations animées, tout se meut ou par impulsion, ou par spontanéité* [269, p.228] – nume [+acțiune fizică] /

– *Ce qui, chez une heureuse organisateur, érige en une qualité réelle et importante le puéril orgueil du vulgaire* [245, p.494] – nume de stare.

Numele de acțiune caracterizate prin semul diferențial [+modificare a obiectului] exprimă diferite procese direcționate spre schimbarea obiectului din interior sau exterior. Sensul general de modificare a obiectelor este redat de un grup de nume de acțiune care exprimă modificări pozitive progresive (*multiplication, intensification, amélioration, triplement, rénovation, renforcement, augmentation, bonification, diversification*) sau regresive (*moderation, compression, perversion*). Sunt nume care își largesc sensul pe parcursul evoluției (*pétrification, moderation, compression, perversion*) sau îl restrâng (*multiplication, mobilisation, amélioration, augmentation, réparation, ralentissement*). Numele din această subclasă au fost împrumutate (*multiplication, modification, augmentation, compression, rénovation, recondition, perversion*) între secolele al XIV-lea – al XVI-lea sau formate prin atașarea sufixelor *-(a)tion* (*parution, modernisation, moderation, mobilisation, intensification, pétrification, préfrigération*), *-ication* (*bonification, diversification*), *-(e)ment* (*caillement, reclassement, réchauffement, ralentissement, renouvellement*) și *-issement* (*raffermissement*) între secolele al XIV-lea – al XX-lea. Din punct de vedere semantic, numele din această subclasă sunt puțin flexibile, marea majoritate aparținând zonei de nucleu și doar foarte puține glisând spre alte clase (a se vedea Anexa 2):

1) subclasa de nume de mișcare:

– *Ce moteur manque de compression* [TFLi] – nume [acțiune fizică] /

– *Plus la compression a été violente, plus la réaction se montre terrible* [246, p. 175] – nume de mișcare.

2) subclasa de nume de acțiune care exprimă manifestări ale activității intelectuale:

– *Modifications subies par l'inclinaison de l'axe magnétique de Gauss par rapport au plan de l'équateur solaire* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– *La pensée elle-même paroît n'être qu'une modification de la sensibilité* [269, p.168] –
nume de acțiune care exprimă manifestări ale activității intelectuale.

3) clasa de nume de stare:

– *La modération de ces piles entraînera en 1951 la construction de deux grandes usines d'un type nouveau pour la séparation isotopique de l'eau lourde* [281, p.92] –
nume [+acțiune fizică] /

– *Feuillebois oubliait toute modération. Sa main libre s'abattit sur l'épaule de Samuel qui fléchit* [TFLi] – nume de stare.

– *La meilleure source, pour l'étude détaillée des végétaux fossiles, ce serait les végétaux à structure conservée, qui ont été l'objet de véritables pétrifications* [TFLi] –
nume [+acțiune fizică] /

– *Il y avait vingt minutes que je m'appliquais à atteindre le plus haut degré de pétrification possible dans cette attitude* [288, p. 98] – nume de stare.

– *Sous la pluie battante des millions, une perversion extraordinaire s'aggravait de jour en jour, changeait en Gomorrhe et en Sodome le Bethléem de Bernadette* [TFLi] – nume
[+acțiune fizică] /

– *L'impulsivité, la grande facilité du «passage à l'acte», l'intolérance à la frustration et à toute discipline, la tendance toxicomaniaque, sont en étroite corrélation avec la perversion* [TFLi] – nume de stare.

O subcategorie a acestei clase de nume au sensul de schimbare calitativă a mărimii:

- mărirea obiectului: *prolongement, prélèvement, mondialisation, addition, allongement, amplification, annexion, croissance, distention, élargissement, exacerbation, gonflement, indexation, chargement, doublement;*
- micșorarea obiectului: *redécoupage, réduction, abrégement, dégradation, dévalorisation, dévaluation, diminution, dissection.*

18 nume de acțiune cu semul [+schimbare a mărimii] au fost împrumutate între secolele al XIII-lea – al XX-lea și 30 de nume au fost create pe terenul limbii franceze între secolele al XII-lea – al XX-lea prin atașarea sufixelor *-ification (amplification), -ment (prélèvement, allongement, doublement, élargissement, émiettement, chargement), -ation, -ion (dévalorisation, annexion, indexation)*. Cele multe nume sunt de tranziție, adică își largesc sensul, migrând spre alte subclase:

1) subclasa de nume de mișcare:

– *La réduction est un procédé important pour la production de métaux à partir de minerais qui sont souvent des oxydes* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– La réduction de la Grèce en province romaine fut l'époque de la décadence de la religion en Italie [240, p. 297) – nume de mișcare.

– Le doublément des recettes [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– Doublément les rangs des soldats [TFLi] – nume de mișcare.

2) subclasa de nume care exprimă manifestări fiziologice:

– La fonte encore ne résisterait pas aux efforts de dilatation et de contraction qui travaillent le métal à ces altitudes [271, p. 187] – nume [+acțiune fizică] /

– Alban sentit sous le pansement la contraction des muscles, l'effort pour parler [265, p. 160] – nume [+manifestare fiziologică].

3) subclasa de nume care exprimă manifestări ale activității intelectuale:

– L'activité de croissance des tissus diminue aussi avec l'âge [239, p. 197] – nume [+acțiune fizică] /

– La croissance du mal augmente ton tourment;
Le mal qu'on fait souffrir s'ajoute au mal qu'on souffre [TFLi] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].

– Dévaluation et inflation sont décrétées par l'autorité et répondent aux besoins de l'heure, elles ont pour conséquence l'irritation des peuples qui voient diminuer leurs ressources ou leurs réserves [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– Si on ne recherche que le bonheur, on aboutit à la facilité. Si on ne cultive que le malheur, on débouche dans la complaisance. Dans les deux cas, une dévaluation [TFLi] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].

4) clasa de nume de stare:

– Je vous parlais avant cette incise, de la constante diminution de fréquence des miracles [228, p. 103] – nume [+acțiune fizică] /

– Un accroissement, non une diminution de l'énergie psychique [TFLi] – nume de stare.

– ...dépenses d'investissement destinées à l'élargissement des chaussées et au dégagement des grandes villes [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– Il sentait une joie farouche, un élargissement de son être et du sombre horizon [TFLi] – nume de stare.

– La réduction est un procédé important pour la production de métaux à partir de minerais qui sont souvent des oxydes [PL] – nume [+acțiune fizică] /

- *La réduction de la Grèce en province romaine fut l'époque de la décadence de la religion en Italie* [240, p. 297] – nume de stare.

Destul de numeroasă este subclasa cu sensul „modificare efectuată pe suprafața unui obiect”. E lesne de delimitat câteva tipuri de acțiuni fizice care implică acțiuni pe suprafața unui obiect:

- „curățirea unei suprafețe a obiectului”: *raclement, mondation, calandrage, nettoyage, purification, assainissement, frottement, grattement, liquidation, blanchissage, brushing*;
- „acoperirea unei suprafețe a obiectului”: *onction, nivellement, application, chinage, couverture, pavage, emballement, épierrage, inondation, assaisonnement, dorage, pollution, tuning, dressing*;
- „aplicare unui instrument pe suprafața unui obiect”: *redaction, plafonnement, limogeage, correction, documentation, écriture, forage, froissement, harponnage, publication, certification*.

28 din numele supuse analizei au fost împrumutate între secolele al XII-lea – al XVII-lea, iar 56 de nume au fost formate prin atașarea sufixelor *-(e)ment* (*raclement, plafonnement, nivellement, emballement, embaumement, froissement, grattement*), *-issement* (*assainissement*), *-(a)tion* (*documentation, liquidation*), *-ification* (*purification*), *-age* (*limogeage, cadrage, chinage, pavage, nettoyage, harponnage, épierrage, empesage*), *-issage* (*blanchissage*) între secolele al XII-lea – al XX-lea. Un număr mare de nume îmbină sensul de [+action] cu [+résultat] (*plafonnement, affichage, publication, écriture, embaumement, empesage, froissement, assainissement, assaisonnement*). 8 nume pot fi considerate de tranziție, ele glisează spre (a se vedea Anexa 2):

1) subclasa de nume de acțiune care exprimă manifestări fiziologice:

- *En passant en revue quelques aspects de la pollution des eaux douces, des mers, de l'atmosphère* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *La tranquillité jouisseuse d'un sommeillant en une pollution nocturne* [TFLi] – nume [+manifestare fizilogică].

2) subclasa de nume de mișcare:

- *Pierrot pouvait deviner dans le jardin une activité qui lui parut être du nettoyage en grand* [273, p.220] – nume [+acțiune fizică] /
- *J'habite le quartier juif, ou ce qui s'appelait ainsi jusqu'au moment où nos frères hitlériens y ont fait de la place. Quel lessivage! Soixante-quinze mille juifs déportés ou assassinés, c'est le nettoyage par le vide* [236, p.1479] – nume de mișcare.

- *Sur l'immense élargissement de la nappe d'eau, pas une ride, pas même un froissement léger qui puisse en tenir un peu la surface* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *C'était le froissement des feuilles d'un tilleul contre la maison* [TFLi] – nume mișcare.

3) clasa de nume de stare:

- *On ne négligera pas l'usage des topiques; on fera sur tout le ventre des onctions avec l'huile de millepertuis* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Il s'efforçait de masquer le cadavre, prodiguant à l'adresse des visiteurs encore invisibles les mines complices, les regards navrés, tout débordant de sympathie et d'onction professionnelle* [TFLi] – nume de stare.
- *La métallisation, ou application sur la pièce à protéger d'une pellicule de métal inoxydable* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Il lit avec application, ligne par ligne, mot par mot; il se calme* [280, p. 272] – nume de stare.
- *Elle [Madame Caroline] le vit [Maxime] qui assistait au soigneux emballement de son nécessaire de toilette* [290, p. 404] – nume [+acțiune fizică] /
- *Avant de vous aimer comme je vous aime, j'ai pu croire un moment, en effet, que j'aurais pour vous plus de ... plus de ... plus d'emballement* [TFLi] – nume de stare.

Printre numele de acțiune [+modificare a obiectului] pot fi delimitate nume care descriu relațiile între obiecte:

- sensul „a uni”: *unification, marriage, agglutination, connexion, dépendance, enchaînement, attachement, fusion;*
- sensul „a uni și a concentra într-un loc”: *recruitment, accumulation, regroupement, groupement, concentration, association, équipement, rééquipement, réunification, soumission, structuration;*
- sensul „a elibera un spațiu de un obiect”: *vidage, ablation;*
- sensul „a umple un spațiu”: *versement, vidage;*
- sensul „a acționa asupra unui interior”: *empuantissement, extraction, integration, implantation, perfusion.*

Din punct de vedere derivativ, aceste substantive au fost împrumutate (*agglutination, connexion, attraction, unification, accumulation, fusion, implantation, perfusion, extraction*) sau create pe terenul limbii franceze prin atașarea sufixelor: *-ification (unification), -(e)ment (enchaînement, attachement, recruitment, regroupement, équipement), -(a)tion (association,*

concentration). Din punct de vedere funcțional, aceste nume de acțiune admit atât un actant [+uman], cât și unul [-uman]. Din punct de vedere semantic, aceste nume sunt de tranziție pentru că migrează spre:

1) subclasa de nume care exprimă manifestări fiziologice:

- *Tout est prêt, mais nous avons dû, en dernière heure, refaire le circuit électrique, les connexions étaient défectueuses* [279, p. 10] – nume [+acțiune fizică] /
- *Il vomit des caillots, urina du sang, souffrit l'obscur travail martyrisant de la chair qui se réorganise, cellule par cellule, rétablit les connexions, raccorde les vaisseaux, draine les épanchements, expulse les parties mortes, retrouve lentement le rythme des échanges* [TFLi] – nume [+manifestare fiziologică].
- *... les fours à résistances sont utilisés particulièrement pour les traitements thermiques et chimiques et aussi pour la fusion des alliages fondant à température modérée* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Le premier acte du développement, c'est la fusion de la cellule femelle avec la cellule mâle* [TFLi] – nume [+manifestare fiziologică].
- *L'extraction du pétrole est aisée comparée à celle des autres minerais. Il suffit de forer dans le sol un trou pénétrant jusqu'à la roche-magasin* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Chaque matin on procède à l'extraction des chiques. À la quatrième, grosse déjà comme un grain de riz, on prend un verre de cognac, car on croit qu'on va tourner de l'œil* [TFLi] – nume [+manifestare fiziologică].

2) subclasa de nume care exprimă manifestări ale activității intelectuale:

- *... toute théorie mathématique est un enchaînement de propositions, se déduisant les unes des autres conformément aux règles d'une logique* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Une cruauté ingénieuse et fantasque avait présidé à l'enchaînement de ces prisonniers. Les uns étaient liés derrière le dos par les coudes; les autres, par les mains élevées au-dessus de la tête, dans la position la plus gênante* [253, p. 217] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].
- *Dès que celui-ci [Girault] eut quitté le gouvernement pour se voir assigner une tâche purement militaire, rien, semblait-il, n'aurait dû empêcher l'unification des services spécialisés* [249, p. 167] – nume [+acțiune fizică] /
- *Nous nous laissons emporter souvent à l'excès de la simplification et de l'unification idéales dont le principal attrait pour nous est de faciliter notre intelligence des choses* [TFLi] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].

3) clasa de nume de stare:

- *Dans cette prodigieuse dépense de rayons, dans ce versement indéfini d'or fluide, on sentait la prodigalité de l'inépuisable* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Le caporal Wazemmes était avisé de son versement, comme simple soldat, à la 22e section de commis et ouvriers d'administration* [TFLi] – nume de stare.
- *Les particules (...) ne sont pas captées par les leucocytes (...) mais (...) collées... C'est le hasard pur qui détermine cet attachement* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *J'ai lu l'ouvrage de M. Martin Lamm avec un attachement croissant* [285, p. 267] – nume de stare.

Cea mai mare subclasă o formează numele de acțiune care desemnează diferite procese tehnice. Din perspectiva teoriei nucleu-periferie, aceste nume de acțiune sunt cele mai stabile, cu toate că se atestă și cazuri de migrație semantică. Din punct de vedere derivațional, 64 de nume de acțiune au fost create pe terenul limbii franceze prin atașarea sufixelor *-age* (*craquage, marchage, agrafage, ajoutage, chauffage, cinglage, clivage, drainage, fumage, grippage, havage, perchauffage, nickelage*), *-(a)tion* (*aération, alimentation, différenciation, épuration, implantation, normalisation*), *-ification* (*clarification*), *-(e)ment* (*assèchement, boursoufflement, réalignement*), *-isation* (*ammonisation, appertisation, carbonisation, acétylisation, lutéinisation, diésélisation, isomérisation, sulfinition, ionisation*) și 7 au fost împrumutate (*accumulation, animation, assimilation, conservation, distillation, extraction, humectage, implosion*).

Puține nume din această subclasă s-au supus procesului de extensiune semantică (*marchage, absorbtion, aération, alimentation, analyse, asservissement, attelage, clivage, conservation, crépitement, durcissement, clarification*) și mai mult prin procesul de restricție semantică (*accumulation, agrafage, ajoutage, amortissement, assèchement, assimilation, bouclage, boursoufflement, chauffage, cinglage, distillation, drainage, épuration, extraction, fumage, grippage, havage, humectage, implantation, normalisation, intégration, prechauffage, serfouissage, nickelage*). În funcție de principiul funcțional, numele de acțiune din această subclasă sunt reprezentanți ai zonei de nucleu, deoarece admit actanți [+uman], în funcție de principiul semantic. Puține nume migrează spre:

1) subclasa numelor de mișcare:

- *Autrefois, l'opération se faisait par marchage sur une aire plane, les ouvriers pétrissant la pâte avec leurs pieds. On dispose maintenant de pétrins mécaniques* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Mon marchage était difficile* – nume de mișcare.

– *Les pays qui ont été mis récemment au contact de la technique moderne bénéficient de plusieurs centres d'alimentation en informations techniques dont l'usage devient moins fixé et dépendant, à mesure que le développement s'opère* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– *Nous sortons de là avec les plus tristes pressentiments, parce qu'à côté d'une maladie de poitrine ou de cœur dont Veyne ne veut pas voir la gravité, nous voyons aujourd'hui en lui une anémie, amenée par les longues souffrances et peut-être, encore, par tant d'années d'une alimentation insuffisante, où cette pure intelligence ne voulait pas manger* [TFLi] – nume de mișcare.

2) subclasa de nume de acțiune care exprimă manifestări ale activității intelectuale:

– *L'atmosphère terrestre introduit une absorption de la lumière reçue d'une étoile* [25] – nume [+acțiune fizică] /

– *L'absorption des idées par la lecture était devenue chez lui un phénomène curieux son œil embrassait sept à huit lignes d'un coup, et son esprit en appréciait le sens avec une vélocité pareille à celle de son regard* [231, p. 16] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].

– *Différenciation de la fuchsine par l'alcool* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– *Différenciations dialectales. L'unité et la différenciation des quatre évangiles* [TFLi] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].

– *Les produits d'épuration du gaz d'éclairage* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– *Mon Dieu! si les épreuves sont une épuration à vos yeux, recevez-la et qu'elle prie à son tour pour son fils, son pauvre fils qu'elle a nommé en mourant!* [287, p. 1094] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].

– *Clivage de l'ardoise, des cristaux, de la houille* [284, p. 273] – nume [+acțiune fizică] /

– *Clivage du moi. Coexistence, au sein du moi, de deux attitudes psychiques envers la réalité extérieure quand celle-ci vient contrarier une expérience pulsionnelle* [TFLi] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].

– *... le manque de conservation des bières tient fréquemment à leur richesse trop grande en matières azotées apportées par le malt* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

– *Conservation des observations : mémoire fixée, écriture, dessin. Conservation et récupération à volonté des émotions: poésie, musique, prière* [TFLi] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].

– *Lucas m'a remis les résultats de l'analyse sanguine* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

- *La synthèse doit se précéder d'analyse; et l'analyse, besoin de l'esprit, naît du sentiment de la complexité* [254, p. 417] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].
- *Clarification de l'eau, d'un sirop. Fonte et clarification des sucres bruts* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Tout progrès de connaissance semble donc lié à une clarification progressive du champ cognitif* [TFLi] – nume [+manifestări ale activității intelectuale].

3) clasa numelor de stare:

- *Effondrement du sol, d'une maison, d'un pont. Ces forages de tunnels minaient le sol dans tous les sens et menaçaient Paris d'effondrement* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Sans doute les détournements de Robidet étaient plus importants encore que je n'avais pu imaginer, à voir son effondrement sur sa chaise d'accusé* [TFLi] – nume de stare.
- *L'asservissement joue un rôle important dans la stabilisation et l'autorégulation des engins cosmiques* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Un peuple qui, plus heureux que nous, a passé de l'asservissement à l'indépendance, sans éprouver les fureurs sanglantes de l'anarchie?* [TFLi] – nume de stare.

Semul diferențial [+distrugere, nimicire a obiectului] este caracteristic unui grup de nume de acțiune care au sensul de distrugere completă (*obstruction, manquement, machination, isolement, avortement, décapitation, décentralisation, décrochage, déformation, démantèlement, démolition, destruction, détérioration, écrasage, execution, explosion, extermination, extirpation*) sau distrugere parțială (*rupture, omission, amputation, déchirure, démembrement, détachement, dispersion, division, facturation*). Din punct de vedere derivativ, aceste nume de acțiune au fost împrumutate între secolele al XII-lea – al XX-lea (*rupture, omission, obstruction, manquement, machination, amputation, décapitation, déformation, démolition, destruction, détérioration, dispersion, division, execution, explosion, extermination, infraction, démyélinisation*) sau au fost formate prin derivare sufixală cu sufixele *-(a)tion* (*marginalisation, décentralisation, dépréciation, facturation, consommation*), *-(e)ment* (*licenciement, isolement, avortement, démantèlement, démembrement, détachement*), *-ure* (*déchirure*), *-age* (*écrasage, décrochage*), *-isation* (*démyélinisation*). Din punct de vedere semantic, aceste nume de acțiune își largesc sensul și migrează spre alte clase și subclase:

1) subclasa numelor de mișcare:

- *Rupture du noyau de l'atome* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /

- *Pour vous, Olivier, votre devoir est tout tracé. Vous renoncez à votre liaison avec la Soubiran et pour faciliter la rupture, vous renverrez cette créature aujourd'hui même* [229, p. 158] – nume de mișcare.
- *[...] peux encore, au lieu d'être écartelé, brûlé vif (...) en être quitte (...) pour le supplice de la décapitation* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Il est certain (...) que la capacité révolutionnaire des masses ouvrières a été freinée par la décapitation de la révolution libertaire, pendant et après la Commune* [226, p. 267] – nume de mișcare.
- *Les rétrofusées commandant le décrochage de la capsule sont mises à feu sur ordre télécommandé par la station de Hawaï* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Faciliter le décrochage et le déplacement des unités américaines destinées à l'attaque* [TFLi] – nume de mișcare.
- *Missouri: exécution d'un condamné à mort* [265] – nume [+acțiune fizică] /
- *La question vitale de la mise à exécution de nos programmes d'armement* [263, p. 141] – nume de mișcare.

2) subclasa de nume care exprimă manifestări ale activității intelectuale:

- *Lorsque je commençai à étudier les lois fiscales, dit M. Mollien dans ses mémoires, je fus effrayé de ce que j'y trouvai: des emprisonnements, des punitions corporelles mises à la disposition de tribunaux spéciaux pour de simples omissions* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *L'omission absolue de mon nom n'a été, dites-vous, qu'un oubli, une distraction. Mon Dieu! j'y consens de tout mon coeur, si cela peut vous être profitable* [TFLi] – nume [+manifestare a activității intelectuale].

3) clasa de nume de stare:

- *L'isolement des caves influe beaucoup sur la dépense en froid* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *J'aime l'isolement, non la solitude. Il me plaît d'entendre aller et venir autour de moi alors que je suis seul dans la pièce où j'écris, mais une maison vide me cause toujours un certain malaise* [259, p. 260] – nume de stare.
- *La déchirure d'une étoffe; avoir, faire une déchirure à son manteau, à sa pèlerine; des déchirures de papier. Il était impossible d'empêcher la fuite du gaz, qui s'échappait librement par une déchirure de l'appareil* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Les déchirures de l'amour* [TFLi] – nume de stare.

- *Le parti républicain, si puissant dans la réclame et dans la démolition des gens* [TFLi] – nume [acțiune fizică] /
- *Depuis le guichet qui mène au pont du Carrousel jusqu'à la rue du Musée, tout homme venu,[...] remarque une dizaine de maisons à façades ruinées, où les propriétaires découragés ne font aucune réparation, et qui sont le résidu d'un ancien quartier en démolition depuis le jour où Napoléon résolut de terminer le Louvre* [230, p. 48] – nume de stare.
- *À la veille de la destruction de Jérusalem* [TFLi] – nume [+acțiune fizică] /
- *Le sujet des milieux d'artistes et de la destruction d'un artiste par une femme, par une mauvaise liaison, avait été créé par les Goncourt dans Manette Salomon* [TFLi] – nume de stare.
- *J'ai rencontré hier un de vos hôtes de Genève (...) je voudrais bien savoir (...) si (...) je puis lui remettre quelques-uns des manuscrits qui vous appartiennent, car je crois qu'il faut les envoyer par détachements* [TFLi] – nume [acțiune fizică] /
- *Il parle là d'une passion raisonneuse qui connut des froideurs et de longs détachements* [244, p. 56] – nume de stare.
- *La nouvelle division territoriale et la réorganisation administrative ayant été adoptées de novembre à février, les conseils et les directoires de département et de district entrèrent en fonction au début de l'été* [261, p. 157] – nume [acțiune fizică] /
- *Un jour, un dimanche, je rentrais de voir un match de foute, y avait le Stade Sanctimontronnais contre l'Étoile-Rouge de Neuflize, en division d'honneur c'est pas rien* [262, p. 70] – nume de stare.

3.4. Concluzii la capitolul al III-lea

Capitolul al III-lea este axat pe studiul numelor de acțiune din perspectiva a trei criterii: reprezentarea lexicografică, evoluția numelor de acțiune din perspectivă aspectologică și evoluția numelor de acțiune în funcție de teoria nucleu/periferie. Analizele efectuate oferă imaginea evolutivă a numelor de acțiune.

Au fost supuse analizei clasele semantice ale numelor de acțiune pentru delimitarea zonelor de nucleu și de periferie ale acestei clase. Câmpul semantic al numelor de acțiune include următoarele seme definitorii: [+acțiune declarativă]; [+percepție senzorială]; [+activitate intelectuală]; [+manifestare fiziologică]; [+mișcare]; [+acțiune fizică], pentru care arhisemul [+action] este comun.

Semul identificator este diferit pentru fiecare subclasă de nume de acțiune. Numele de declarație au semul identificator [+exprimarea unei idei în cuvinte; comunicarea prin vorbire], numele care exprimă percepții senzoriale – [+percepție]; numele de acțiune care exprimă manifestări ale activității intelectuale – [+activitate intelectuală]; numele de acțiune care exprimă manifestări fiziologice – [+processe fiziologice]; numele de mișcare – [+mișcare]; numele care exprimă acțiuni fizice – [+acțiune fizică]. Clasemul, sau semul ce indică apartenența la o anumită clasă morfologică, este substanțialitate procesuală cu caracteristicile de [+uman] și [-uman]. Hiposemul reprezintă nucleul semantic al unui semem din cadrul subclasei analizate sau trăsăturile individuale ale denotatului. Hiposemul permite depistarea particularităților semantice diferențiale care diferă de la clasă la clasă. Virtuemul este „semul facultativ, conotativ, ocazional, potențial, putând apărea în structura semului în mod virtual”. Virtuemul va fi diferit pentru fiecare element. Acesta va avea conotație pozitivă, în cazul unor nume de acțiune (*accélération, curation, donation, naissance, acceptation, chauffage, planification*), și conotație negativă, în cazul altora (*tombée, cessation, dévalorisation, dégradation, réduction*).

Numele de acțiune au fost împrumutate sau create pe terenul limbii franceze prin atașarea sufixelor: *-age* (*badinage, babillage, calquage, cafouillage, bavardage, marivaudage, papotage, barbotage, cabotage, décollage, démarchage, dérapage, giclage, montage, passage, tournage*); *-(e)ment* (*pépiement, cacardement, feulement, couinement, fredonnement, hurlement, chatouillement, cognement, frappement, frôlement, happement, heurtement, jugement, raisonnement, intéressement, ballotement, boitement, bondissement, cheminement, flottement, glissement, prosternement, ruissellement, tournouiment, trépignement, lancement, relèvement, remboursement*); *-issement* (*avertissement, mugissement, glapissement, jaillissement, infléchissement, fléchissement*); *-ade* (*cafouillade, fanfaronnade, gringolade*); *-erie* (*disputaillerie, mangerie*); *-in* (*baratin*); *-ance* (*surveillance*); *-ée* (*visée, plongée*); *-aison* (*exhalaison*); *-(a)/(u)/(i)tion* (*réparation, répartition, majoration, orientation, exploitation, expatriation, coopération, informatisation, installation, instauration, fixation, instauration, cotisation, fabrication, programmation*); *-(at)ion* (*réorganisation*), *-(ica)tion* (*planification*), derivare regresivă (*cri, écoute, regard, approche*) etc. și împrumutate *évacuation, aspiration, expiration, respiration, animation, incarnation, disputation, contradiction, consentement, appellation, pétition, vitupération, citation, communication, consultation, interruption, indication, évocation, convocation, dénigrement, épilogue, lecture, introduction, diffusion, vaticination, tergiversation, admonition, affirmation, conversion* etc. Acestea s-au dezvoltat între secolele al X-lea – al XX-lea.

A fost aplicată metoda analizei semice pentru identificarea unor reprezentanți ai clasei de nume de acțiune. Semele delimitatorii pentru aceste clase sunt: *méthode*, *acte*, *fait*, *cérémonie*, *faculté*, *capacité*, *opération*, *odeur*.

Teoria nucleu-periferie aplicată pe un corpus de 900 de nume de acțiune permite a constata că subclasele semantice de nume se repartizează între zona de nucleu și zona de periferie. Au fost determinate două principii care permit atribuirea numelor de acțiune unei zone anumite. În funcție de principiul funcțional, numele de acțiune care admit „actant” numai [+uman] formează zona de nucleu. Aici se înscriu numele de acțiune declarative, numele de acțiune care exprimă acțiuni fizice, semul lor diferențial fiind [+creare a obiectului, acțiuni fizice], numele de acțiuni care exprimă manifestări ale activității intelectuale. Numele de tranziție admit atât „actant” [+uman], cât și [-uman]. Aceste nume formează periferia numelor de acțiune, înscriind numele de mișcare, numele declarative (care au sensul de sunete produse de animale și obiecte), numele care exprimă manifestări fiziologice și percepții senzoriale, caracteristice atât omului, cât și animalului.

În funcție de principiul semantic, putem afirma că zona de nucleu este mai mică, decât zona de periferie (a se vedea Anexa 2). Numele din toate subclasele semantice migrează spre alte subclase sau clase de nume. Numele care exprimă percepții senzoriale glisează spre subclasa de: (1) subclasa de nume [+activitate intelectuală]: *contemplation*, *examen*, *tâtonnement*; (2) subclasa numelor [+acțiuni fizice]: *frappement*, *frôlement*; (3) clasa numelor de stare: *satisfaction*. Numele de tranziție [+manifestări ale activității intelectuale] pot migra spre: (1) subclasa numelor de acțiune [+acțiuni fizice]: *information*, *approbation*, *intéressement*, *réévaluation*, *réflexion*, *apprentissage*; (2) subclasa de nume de acțiune declarative: *instruction*, *insinuation*; (3) clasa de nume de stare: *abstraction*, *illustration*, *ignorance*, *détermination*, *consternation*, *abstraction*, *abnégation*; (4) subclasa de nume [+manifestări fiziologice]: *inspiration*. Numele cu semul [+manifestări fiziologice] glisează spre: (1) subclasa [+acțiuni fizice]: *halètement*, *soupir*; (2) subclasa de nume de acțiune declarative: *cri*; (3) clasa de nume de stare: *aspiration*, *essoufflement*. Numele de mișcare se direcționează spre: (1) subclasa de nume [+manifestări fiziologice]: *accélération*, *expulsion*; (2) subclasa de nume [+acțiuni fizice]: *arrivée*, *avancée*, *déplacement*, *expansion*, *glissement*; (3) subclasa de nume declarative: *barbotage*, *inflexion*, *provocation*; (4) clasa de nume de stare: *ballotement*, *tournoiement*, *remuement*. Numele care exprimă acțiuni fizice migrează spre: (1) subclasa de nume [+manifestări fiziologice]: *compension*, *contraction*, *connexion*, *fusion*, *extraction*; (2) subclasa de nume de mișcare: *décrochage*, *decapitation*, *rupture*, *marchage*, *compression*, *modification*, *execution*, *modération*, *pétrification*, *perversion*, *réduction*, *doublement*, *nettoyage*, *froissement*;

(3) subclasa de nume [+manifestări ale activității intelectuale]: *différenciation, absorption, omission, unification, croissance, dévaluation, diminution, _épuration, clivage, conservation, analyse, clarification*; (4) clasa de nume de stare: *versement, organisation, élargissement, réduction, onction, application, emballement, attachement, effondrement, asservissement, isolement, déchirure, démolition, destruction, détachement, division*.

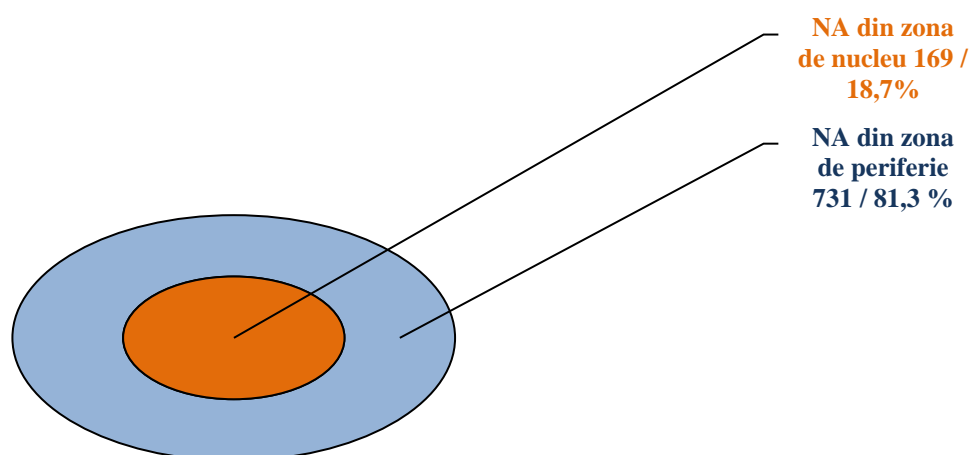

Figura 3.2. Frecvența numelor de acțiune în zona de nucleu și zona de periferie.

Definiția noțiunii de nume de acțiune în dicționarele *Le Petit Larousse en in couleurs, Dictionnaire de la Langue Française, Le Robert Micro* este vagă, fapt care se explică prin structurarea nucleului și a periferiei numelor de acțiune. Pe de altă parte, sub aspectul sferei, numele de acțiune este o noțiune extensional infinită, înscriind un număr nedeterminat de nume de acțiune.

Modul de definire a numelor de acțiune de nucleu diferă de la un dicționar la altul. Marea majoritate a dicționarelor (*Le Petit Larousse en couleurs, Dictionnaire de la Langue Française, Le Robert Micro*) fac uz de definiții nominal-lexicale.

În cazul numelor de acțiune de periferie, proprietățile legate de acțiune se atenuază, motiv pentru care aceste verbe sunt considerate de tranziție, iar definitorul lor nu conține lexemul *acțiune*.

Numele de acțiune au fost analizate din punct de vedere semic, ținându-se cont de aspectualitate. Clasificarea verbelor de acțiune, în funcție de caracterul acțiunii, în verbe imperfective (ce redau procesul de realizare a acțiunii, fără notele de inceptiv și finitiv) și verbe

perfective (caracterizate prin notele inceptiv și finitiv) a fost aplicată pe numele de acțiune deverbale. Numele de acțiune, perfective și imperfective, s-au fost format prin atașarea de afixe. Numele de acțiune imperfective se caracterizează prin mai multă regularitate, ele apar în cea mai mare parte în secolele al XII-lea sau al XIII-lea. Cele perfective apar pe parcursul secolelor al XII-lea – al XX-lea și nu se poate constata o formulă concretă de evoluție a lor. Raportând aceste nume la structurarea nucleu-periferie, observăm că marea majoritate a numelor de acțiune perfective formează periferia (admit „actanți” [-uman] sau glisează spre alte subclase și clase de nume), iar cele imperfective – nucleul.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea de față a vizat analiza numelor de acțiune deverbale în limba franceză. Numele de acțiune au fost abordate din trei perspective: corelația cu temele verbale de la care derivă; reprezentarea lexicografică; structura semică.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în determinarea particularităților lexicale, gramaticale și sintactice ale numelor de acțiune, algoritmizarea numelor de acțiune în limba franceză în funcție de unitățile morfemice, evidențierea semelor definitorii ale acestui grup de substantive și descrierea lexicografică a numelor de acțiune propriu-zise, cât și a celor de tranziție.

Rezultatele lucrării, ce vizează modul în care apar și există numele de acțiune în limba franceză, ne-au permis să confirmăm ipotezele de lucru, lansate în introducerea lucrării.

II. Numele de acțiune constituie o clasă lexico-gramaticală, pentru care „ideea de acțiune” este centrală și care au caracteristici specifice la nivel lexical, morfologic și sintactic. Particularitățile specifice pot fi determinate prin confruntarea lor cu temele verbale de la care derivă.

Am validat ipoteza 1 prin rezultatele obținute prin analiza „acțiunii” din perspectivă filozofică și lingvistică și prin confruntarea numelor de acțiune cu verbele de acțiune de la care derivă.

1. Acțiunea este un concept al gândirii. Din perspectivă filozofică, nu există argumente destule că acțiunea se asociază numai cu verbul. Acțiunea presupune o serie de caracteristici care pot fi depistate și în unități ce au „ideea de acțiune” imbricată în structura semică.

2. Limba reprezintă un proces natural de ordonare psihosistematică a realului în forme lingvistice. Raportând această disociere la acțiune, putem identifica (la prima etapă) mișcarea ce poate fi vizualizată în realitate și care (la a doua etapă) e concepută de gândire ca o formă proprie, fiind materializată (în etapa a treia) în actul lingvistic printr-o formă fizică.

3. Numele de acțiune și verbele de acțiune sunt două clase care corelează, dar care au particularități pertinente la nivel lexical, morfologic și sintactic.

4. Zona acțiunii lingvistice se structurează în periferie și nucleu. Zonele de nucleu și de periferie sunt deschise și flexibile (deschiderea acestor zone e diferită). Numărul numelor de acțiune din zona de nucleu este mai mic (18,7 %). Periferia numelor de acțiune este esențial mai

mare (81,3%). În toate cazurile, funcțional, numele periferice admit „actanți” [+uman] sau [-uman].

I2. Cele mai multe nume de acțiune sunt formate prin derivare sufixală sau sunt împrumutate.

Ipoteza a fost confirmată prin analiza numelor de acțiune din dicționarele *TFLi* și *Dictionnaire étymologique et historique du français* și evidențierea traseului cronologic, prin raportarea la temele-bază. În acest sens, se impun următoarele concluzii:

5. Determinarea diacronică a numelor de acțiune a permis constatarea faptului că acestea se formează atât prin mijloace interne, cât și prin mijloace externe.

6. Sufixarea reprezintă cel mai activ proces în zona numelor de acțiune. Având în vedere clasificarea numelor de acțiune în funcție de unitățile morfemice, se poate constata că:

– modelele derivaționale care au participat activ la crearea numelor de acțiune în limba franceză sunt: Rv + *-ation* = N (cu variantele: Rv + *-tion* = N; Rv + *-ification* = N; Rv + *-ication* = N; Rv + *-isation* = N; Rv + *-sion* = N; Rv + *-ion* = N; Rv + *-xion* = N); Rv + *-(e)ment* = N (cu variantele Rv + *-ment* = N; V Rv + *-issement* = N); Rv + *-age* = N (cu varianta Rv + *-issage* = N); Rv + *-erie* = N; Rv + *-ance (ence)* = N; Rv + *-ade* = N; Rv + *-is* = N; Rv + *-aison* = N; *ré-* + Rv + *-ation* / Rv + *-tion* / Rv + *-age* / Rv + *-(e)ment*); *re-* + Rv + *-ation* / Rv + *-tion*; Rv + *-age* / Rv + *-(e)ment*); *contre-* + Rv + *-ation* / Rv + *-tion*; *auto-* + Rv + *-ation* / Rv + *-tion*; *pré-* + Rv + *-tion* / Rv + *-ification* / Rv + *-ication* / Rv + *-age*; *inter-* + Rv + *-tion* / Rv + *-ificatio* / Rv + *-ation*; *non-* + Rv + *-tion* / Rv + *-ification* / Rv + *-ation*;

– cele mai productive sufixe în limba franceză sunt: *age* (11,3%), *-ement* (11,1%), *-ment* (9,5%), *-ation* (8,4%), *-isation* (3,7%), *-ification* (3,1%), *-issement* (2%), *-ance* (0,6%), *-ade* (0,6%), *-tion* (0,4%), *-ication* (0,4%), *-ure* (0,22%).

7. Procesul de prefixare, în limba franceză, urmează în diacronie procesului de sufixare. Prefixele cele mai des întâlnite în structura numelor de acțiune sunt: *ré-* (1,2%); *re-* (1,2%), *contre-* (0,88%); *dé-* (1,2%); *pré-* (0,7%).

8. Procesul de onomatopeizare precede procesul de sufixare. Numele de acțiune cu bază onomatopeică reprezintă 6 % din numărul total de nume de acțiune supuse analizei.

9. Împrumutul reprezintă, de asemenea, un mijloc productiv în formarea numelor de acțiune. Putem constata că numele de acțiune au fost împrumutate ca substantive, ca forme de participii sau forme de supin (23%) sau au fost formate prin atașarea sufixelor împrumutate (23%).

I3. Clasa numelor de acțiune se structurează în zonă de nucleu și de periferie; numele de acțiune din zona de nucleu pot fi numite nume de acțiune propriu-zise, iar numele de acțiune din

zona de periferie – nume de acțiune de tranziție. Termenii respectivi trebuie incluși în definiția acestora.

Ipoteza 3 a fost validată prin analiza cronologică, semantică și lexicografică a numelor de acțiune din dicționarele limbii franceze și în operele literare.

10. Transferul semantic, care presupune modificarea structurii semice, este caracteristic și numelor de acțiune. Analiza mutației semice permite depistarea relațiilor genetice dintre numele de acțiune și tema verbală.

11. Pentru delimitarea numelor de acțiune nucleice (18,7%) și periferice (81,3%) au fost folosite principiul semantic și cel funcțional.

12. Semul [+acțiune declarativă] (12,6%) este caracteristic numelor de acțiune care redau procesul de vorbire directă sau indirectă. Semul identificator al acestei subclase de nume de acțiune este „exprimarea unei idei în cuvinte; comunicarea prin vorbire. Clasemul care indică apartenența la o anumită clasă morfologică este [+substanțialitate procesuală] cu caracteristicile de concret, pentru că trimite la persoana care participă la actul de vorbire sau animalul / omul care produce sunetele. Hiposemul numelor de acțiune, care exprimă procesul de enunțare sau procesul de comunicare, este unic și diferit pentru fiecare reprezentant al subclasei. Numele de acțiune care formează zona de nucleu, implicit, în cazul acestei clase, admit sau presupun un „actant” [+uman]. Numele declarative periferice, funcțional, admit un „actant” [-uman].

13. Semul [+percepție senzorială] (4,4%) este prezent în numele de acțiune care derivă de la verbele percepției senzoriale, structurat în cinci paradigme cu dimensiunile: [+văz], [+auz], [+miros], [+tactil] și [+gust]. Semul generic (hiperosemul) este [+percepție], incluzând semele variabile [văz], [auz], [miros], [tactil] și [gust]. Clasemul caracteristic acestor nume de acțiune este [+substanțialitate procesuală]. Aceste nume sunt caracterizate prin caracteristicile [+acțiune], și [+uman], fiind asociate cu agentul animat care vede, aude, miroase, gustă și atinge. Nucleul semantic (hiposemul) al semului [+percepție] este format din: [+văz], [+auz], [+miros], [+tactil] și [+gust]. Virtuemul unor nume este pozitiv ca [+plăcere, satisfacție], în cazul altora este negativ [+respingere].

14. Semul [+activitate intelectuală] (10,4%) este caracteristic numelor de acțiune care exprimă manifestări ale activității intelectuale. Ca urmare a analizei semantice a acestui subgrup de nume de acțiune, am stabilit că hiperosemul lor este [+activitate intelectuală]. Clasemul, ca și în cazul altor subclase de nume de acțiune, este [+substanțialitate procesuală]. Caracteristicile clasemului sunt [+uman], [+abstract] și [+acțiune]. Trăsăturile pertinente de clasă permit delimitarea a cinci subclase de nume cu semul [+activitate intelectuală]. Virtuemul este facultativ

și poate fi caracterizat prin calificativele „pozitiv” sau „negativ”. Sub aspect semantic, numele de acțiune cu semul [+activitate intelectuală] migrează spre alte subclase.

15. Semul [+manifestare fiziologică] (3,3%) este prezent în structura numelor de acțiune care exprimă manifestări somatice durative. Semul generic al acestei subclase este [+manifestare fiziologică], înscriind procesele fiziologice care se petrec în interiorul [+animatului]. Clasemul, ca și în cazul tuturor subclaselor numelor de acțiune, este [+substanțialitate procesuală]. Hiposemul numelor de acțiune care exprimă manifestări fiziologice face posibilă clasificarea acestora în două subclase. Virtuemul este unul facultativ în structura semică a acestor nume. Virtuemul unor nume ar putea fi [+jale sau boală], iar al altor nume – [+satisfacție]. Sub aspect funcțional, numele de acțiune [+manifestare fiziologică] sunt nume de tranziție, deoarece admit „actanți” [-uman].

16. Semul [+mișcare] este caracteristic numelor de acțiune care conțin în structura semantică determinări spațiale. Numele de mișcare, ca și verbele de mișcare de la care derivă, exprimă deplasări în spațiu. Analiza structurii semice a acestei subclase, permite delimitarea semului generic (hiperosemul) [+deplasare], care motivează relațiile cu „actantul” [+uman] sau [-uman]. Clasemul caracteristic acestei subclase este [+substanțialitate procesuală]. Hiposemul permite delimitarea nucleului semantic pentru fiecare semem. Se pot delimita câteva nuclee semantice în cadrul semului generic [+deplasare] sub aspect spațial și calitativ. Virtuemul este ocazional pentru cele mai multe nume de mișcare. Unele totuși au virtueme calitative. Numele de mișcare, sub aspect funcțional, sunt nume de tranziție, admitând atât „actanți” [+uman], cât și [-uman].

17. Semul [+acțiune fizică] (49%) este caracteristic pentru numele de acțiune care exprimă acțiuni concrete făcute de om, de diferite mecanisme sau corpuri fizice. Subclasa numelor de acțiune care reprezintă semul [+acțiune fizică] este cea mai mare. Analizând structura semică, constatăm că semul generic al subclasei este [+a face, a realiza ceva]. Clasemul este substanțialitate procesuală] cu caracteristici de [+abstract]. Conținutul semantic al acestor nume depinde, sub aspect funcțional, de „actanții”³⁵ acestora. Semele diferențiale permit identificarea a trei clase de nume [+acțiune fizică]. Virtuemul este unul opțional, fiind legat de trăsăturile semantice diferențiale. Din perspectiva relației nucleu-periferie, numele de acțiune care migrează cel mai puțin sunt cele care exprimă procese tehnice.

18. Analiza definițiilor de dicționar arată că noțiunea de nume de acțiune e una implicită și nu se specifică în definitorul numelor de acțiune. Introducerea termenilor *nume de acțiune*

³⁵ În capitolul I, au fost supuse analizei numele de acțiune în funcție de compatibilitatea lor. Pentru a demonstra menținerea actanților și a rolurilor circumstanțiale verbale la deverbative au fost folosiți termenii de „actant” și „rol circumstanțial”, care în literatura de specialitate sunt numiți și adjuncți.

propriu-zis și *nume de acțiune de tranziție* în structura definiției le poate conferi claritate și structură logică afirmativă.

În baza demersului științific realizat, pot fi făcute unele **recomandări**:

- semnalăm în mod special, folosirea ca principiu general de studiu în zona formării cuvintelor, examinarea corelației *cuvânt nou format – bază derivativă*, principiu care permite explicarea structurii formale și semantice a cuvântului nou format;

- recomandăm extinderea acestui principiu și în predarea limbilor străine (compartimentul *vocabular*), pe motivul facilitării explicării structurilor nou formate, a corelației lor cu baza derivativă și a delimitării lor mai exacte;

- ținând cont de faptul că perspectiva diacronică explică modificările semantice care se produc în timp, inclusiv în raport cu bazele derivate, indicăm abordarea perspectivei diacronice în studiul formării cuvintelor;

- perspectiva diacronică ar trebui aplicată și în sensul clarificării statutului unor unități lingvistice (*derivat* sau *format prin conversiune*) sau a statutului unor elemente morfologice (*rădăcină onomatopeică / rădăcină verbală*);

- aplicarea analizei semice în studiul nostru ne permite să prezentăm metoda respectivă drept relevantă pentru delimitarea unităților corelative, a realizării unor clasificări și a explicării modului în care se formează noile unități lexicale;

- analiza articolelor de dicționar și rezultatele studiului nostru ne permit să formulăm câteva propuneri pentru autorii de dicționare:

- conceptul *nume de acțiune* fiind unul implicit și nefigurând în structura definatorului, recomandăm explicitarea acestuia, fapt care ar conferi, credem, definiției claritate și caracter logic-afirmativ;

- majoritatea numelor de acțiune fiind cuvinte derivate, e necesar să se specifice și structura lor morfematică;

- în situația definirii unui *nume de acțiune de periferie* se invocă specificarea acestor *nume de acțiune drept de tranziție*, fapt care ar indica asupra potențialului tranzitoriu al acestor *nume* și ar accentua importanța contextului în definirea lor.

Bibliografie

În limba franceză

1. Ambrosimova T. Théorie de grammaire française. Moskva: Prosveshcheniye, 1987. 223 p.
2. Anscombre J. C. Les indicateurs aspectuels du déroulement processif. In: Cahiers de lexicologie. Centre Nationale de la Recherche, 2007, p. 41-90.
3. Apothéloz D. La construction du lexique français. Paris: Thechnip Ophrys Editions, 2002. 164 p.
4. Bally Ch. Linguistique générale et linguistique française. Berne: Editions Francke Rancke, 1965. p. 354-440.
5. Baylon C., Mignot X. Initiation à la sémantique du langage. Paris: Nathan, 2000. 255 p.
6. Barque L., Jugnet A., Marin R. Two types of deverbal activity nouns in French. <http://lucie.barque.free.fr/mesdocs/GL09.pdf> (vizitat la data 14.10.2011).
7. Biardeau M. Théorie de la connaissance et philosophie de la parole dans la brahisme clasique. Paris, 1964. p. 40-290.
8. Bondarenco A. Les catégories de l'intensité et de la quantité dans „Germinal” d'Emile Zola. In: Intertext, nr 1-2, 2007, p. 107-117.
9. Brunot F. La pensée et la langue méthode, principes et plan d'une théorie nouvelle du langue appliquée au français. Paris : Mason et cie, 1936. p. 982.
10. Ciuculin V. Gramatica limbii franceze, 120 p. <http://www.scribd.com/doc/8331599/> (vizitat 23.10.2011).
11. Coșeriu E. Vers une typologie des champs lexicaux. In: L'homme et son langage. L-P-S: Editions Peeters, 2001, p. 285-410.
12. Dauzat A., Dubois J., Mittérand H. Dictionnaire étymologique et historique du français. Paris: Larousse, 1993. 822 p.
13. Dictionnaires de l'Académie française 8-ème édition. <http://www.atilf.fr/Les-ressources/Ressources-informatisees/Dictionnaires-de-l-Academie,81/>. (vizitat la 12.12.2014).
14. Dubois J. Dictionnaire de linguistique. Paris: Larousse, 1973. p. 186-189.
15. Drăgan E. Istoria limbii franceze. Bălți: Presa universitară bălțeană, 2004. 182 p.
16. Dubois J. Etude sur la dérivation suffixale en français moderne et contemporain. Paris: Larousse, 1962. 118 p.
17. Greimas A. Sémantique structurale, recherche de méthode. Paris: Larousse, 1966. 263 p.

18. Gruaz C. La dérivation suffixale en français contemporain. Publications de L'université de Rouen nr. 114, 1988, 444 p.
19. Guillaume G. Langage et science du langage. Paris: Les Presses de l'Université Laval, 1969. p. 23-90.
20. Guillaume G. Temps et verbe. Théorie des aspects, des modes et des temps. Paris: Champion, 1984. p. 23-98.
21. Imbs P. L'emploi des temps verbaux en français moderne. Paris: Klincksieck, 1960. p. 15.
22. Jeanrenaud A. Langue française contemporaine. Iași: Polirom, 1996. 408 p.
23. Lamiroy B., Charolles M. Les verbes de parole et la question de l'intransitivité. In: Discours. Revue de linguistique, psycholinguistique et informatique. <https://discours.revues.org/3232>. (vizitat în data de 11.03.16).
24. Larousse de Poche. Paris: Larousse, 1996. 848 p.
25. Le Littré. Dictionnaire de la langue française en un volume. Paris: Hachette, 2000. 1839 p.
26. Le Petit Larousse grand format. Paris: Larousse, 2000. 1873 p.
27. Le Nouveau Petit Robert 2007. Paris: Le Robert, 2007. 2837 p.
28. Lașcu T. Cours de lexicologie française. Chișinău, 2007. 96 p.
29. Lenoble-Pinson M. Anglicismes et substituts français. De Doeck Supérieur Editions Duculot, 1991. 172 p.
30. Levite Z. Cours de lexicologie française. Minsk: Izdatelistvo BSSR, 1963. 136 p.
31. Littré E. Histoire de la langue française. Elibron: Classics Adamant Media Corporation, 2005. 518 p.
32. Lopatnicova N. N. Lexicologie du français moderne. Moskva: Vysshaya Shkola, 1982. 256 p.
33. Manoli I. Dictionnaire des termes stylistiques et poétiques. Chișinău: Epigraf, 2012. 528 p.
34. Mitterand H. Les mots français. Paris: Presses Universitaires de France, 1996. 128 p.
35. Mounin G. Dictionnaire de la linguistique. Paris: Presses universitaires de France, 1993. 346 p.
36. Nypon Kr. Grammaire historique de langue française. Paris-NY-Leipzig, 1936. 330 p.
37. Paillard M. Lexicologie contrastive anglais - français. Paris: Technip Ophrys Editions, 2000. p. 27-37.
38. Pottier B. Vers une sémantique structurale. In: Travaux de linguistique et de littérature. Strasbourg: Klincksieck, II/1, 1964, p. 107-173.
39. Rastier F. Sens et textualité. Paris: Hachette, 1989. 286 p.

40. Renou L. Les connexions entre le rituel et le grammaire en sanskrit. In: Journal Asiatique. 1941-1942, p. 105-165.
41. Sikora D. Les verbes de manière et de mouvement en polonais et en français. Thèse de Docteur en Sciences du Langage. Université Nancy 2, 2009. 384 p. http://cyberdoc.univ-nancy2.fr/htdocs/docs_ouvert/doc455/2009NAN21015.pdf. (vizitat la data 15.10.2013).
42. Simionică I. Cours de lexicologie du français moderne. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1963. 203 p.
43. Steinberg N. Grammaire française. Moskva: Prosveshcheniye, 1966. 361 p.
44. Stepanova A. N. Cours d'initiation à la grammaire théorique. Moskva: Vysshaya Shkola, 1986. 238 p.
45. Tarhova C. A. Lexicologie française. Recueil du textes. Leningrad: Prosveshcheniye, 1972. 239 p.
46. Tchesnovitch E. La lexicologie française. Leningrad: Prosveshcheniye, 1981. 150 p.
47. Tegelberg E. Traducteurs et lexicographes face à la problématique des verbes de mouvement suédois et français. În: Studia Neophilologica, AB Lundequistska Bokhandeln 74 (2002), p.180-206.
48. Tesnière L. Eléments de syntaxe structurale. Paris: Librairie C Klincksieck, 1959. 673 p.
49. Timescova I. N., Tarhova V. A. Essais de lexicologie du français moderne. Leningrad: Prosveshcheniye, 1967. 186 p.
50. TLFi: Trésor de la Langue Française informatisé. <http://www.atilf.fr/Les-ressources/Ressources-informatisees/TLFi-Tresor-de-la-Langue-Francaise/>. (vizitat la 12.12.20).
51. Wagner R. L., Pichon J. Grammaire du français classique et moderne. Paris: Hachette, 1962. p. 225-230.
52. Zwanenburg W. Productivité morphologique et emprunt. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1983. 199 p.

În limba engleză

53. Amiot D. Between Compounding and Derivation Elements of Word Formation corresponding to Prepositions. În: Morphology and its Demarcations. Vienna: John Benjamins Publishing Company, 2004, p. 183-192.
54. Anderson E. R. A Grammar of Iconism. Canada: Associated University Presses, 1988. 399 p.
55. Anscombe G. E. M. Intention. Cambridge: Harvard University Press, 2000. 106 p.

56. Approaches to Conversion. In: Zero Conversion. Edit. Bauer L., Valera S. Munster Wamanna, 2005, p. 19-30.
57. Barque L., Jugnet A., Marin R. Two types of deverbal activity nouns in French. <http://lucie.barque.free.fr/mesdocs/GL09.pdf> (vizitat la data 14.10.2011).
58. Battye A., Hintze M. The French Language Today: A Linguistic Introduction. NY: Routledge, 2000. 345 p.
59. Bauer L. The Borderline between Derivation and Compounding. În: Morphology and its Demarcations. Vienna: John Benjamins Publishing Company, 2005, p. 97-107.
60. Biese M. Origin and Development of Conversion in English. Helsinki Annales Academiae Scientiarum Fennicae BSLV, 1941, p. 4-20.
61. Bilynska O. Romance Suffix of Action Nouns from Middle English Verbs in the OED Textual. http://www.univ.rzeszow.pl/wfil/ifa/usar4/sar_v4_02.pdf (vizitat la data 15.10.2011).
62. Bloomfield L. Language. India: Mitilal Banarsidass Pub., 1995. 566 p.
63. Connor T. A Companion to the Philosophy of Action. London: Wiley-Blackwell, 2011. 664 p.
64. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. Cambridge: and New York Cambridge University Press, 1987. 472 p.
65. Dowty D. Word Meaning and Montague Grammar. Dordrecht: Reidel Publishing Company, 1979. 415 p.
66. Fagyal Z. French: A Linguistic Introduction. London: Cambridge University Press, 2006. 356 p.
67. Floistad C. Contemporary Philosophy. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1986. p. 1-73.
68. Gramatica limbii engleze. Edit. Sandulescu G., Vianu L. București: Contemporary Literature Press, 2011. p. 118. <http://editura.mttlc.ro/carti/gramatica-volum9.pdf>. (vizitat la data 17.10.2011).
69. Haspelmath M., Sims A. D. Understanding Morphology. London: Hodder Education and Hachette UK Company, 2010. 366 p.
70. Jespersen O. The Philosophy of Grammar. London: Unwin Brothers LTD, 1958. 358 p.
71. Kenny A. Action, Emotion, Will. London Routledge and Kegan Paul, 1963. 245 p.
72. Kolln M. Understanding English Grammar. NY: MacMillan Publishing Company, 1994. p.

73. Mascaliuc V. Dynamic Verbs that Show the Process of Education in English versus French. În: Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare. Chișinău: CEP USM, 2011, p. 350-353.
74. Mascaliuc V. Etymological Analysis of the Transitive and Intransitive Verbs of Dicere in English. În: Orientări actuale în cercetarea doctorală. Bălți: Tipog. din Bălți, 2013, p. 9-13.
75. Mascaliuc V. Etymological Analysis of the Transitive Verbs in English. În: Наука, освіта, суспільство очима молодих. Рівне, 2012, p. 95-97.
76. Matilal B.K. Indian Theorists on the Nature of the Sentence (vakya). În: Foundations of Language. 1966 (2), p. 377-393.
77. McClure T. P. Book Review of Praxiology: Introduction to the Sciences of Efficient Action by Tadeusz Kotarbinski, April 1970. <http://bookzz.org/book/2275314/5a76ec>. (vizitat la data 15.10.2014).
78. New Approaches in Foreign Language Teacher Training. Edited by V. Mascaliuc and L. Răciula. Bălți: Tipog. din Bălți, 2014. 153 p.
79. Parsons T. The Social System. New York: The Free Press, 1951.
80. Parsons T. The Structure of the Social Action. Glencoe The Free Press, 1947. p. 2-50.
81. Paton H. J. Kant's Metaphysics of Experience. London: George Allen and Unwin, 1936. p. 100-130.
82. Pierce S. Ch. The Philosophy of Pierce, Selected Writings. London: Justus Buchler, 1940. p. 111-128.
83. Quirk R. A University Grammar of English. England: Essex, 1993. p. 46-47.
84. Robertson S., Cassidy F.G. The Development of Modern English. New York: Prentice-Hall, 1954. 469 p.
85. Rothbard M. Human action. A Treatise on Economics. Auburn L. M. Institute, 1998. 952 p.
86. Ryle G. The Concept of Mind. London: Hutchinson, 1955. 334 p.
87. Sweet H. A New English Grammar. Part I. Introduction, Phonology, Accidence. London: Oxford Clarendon Press, 1900. p. 38-42.
88. Tabakowska E. Cognitive Linguistic and Poetics of Translation. Tubingen: Gunter Narr Verlag, 1993. p. 59-80.
89. The Journal of Philosophy. Vol. 60. nr 23. American Philosophical Association, Sixtieth Annual Meeting, 1963, p. 685-700.
90. Trendelenburg A. Outlines of Logic an English Translation of Trendelenburg's Elementa Logices Aristoteleae (ediția engleză). London: Oxford Shrimpton and Son, 1898. p. 4-27.
91. Weber M. Economy and Society. Berkeley University of California, 1978

92. Wedgwood H. On the Origin of the Language. Philadelphia Lippincott and Co., 1866. 165 p. www.universalteacher.org.uk/lang/semantics.htm#13. (vizitat la data 10.10.2014).
93. Zagoruiko A. Y. Lectures of Modern English Lexicology. Rostov na Donu, 2005. 128 p.

În limba română

94. Al-George S. Limbă și gândire în cultura indiană. Pitești: Paralela, 2005. 281 p.
95. Aristotel. Categorii. Trad. de Noica C. București: Humanitas, 1994. 167 p.
96. Bahnaru V. Elemente de lexicologie și lexicografie. Chișinău: Știința, 2008. 308 p.
97. Bahnaru V. Elemente de semasiologie. Chișinău: Știința, 2009. 288 p.
98. Bădărău D. Categoriile lui Aristotel. În: Scrieri alese, vol. 1. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1979, p. 13.
99. Bărbuță I. Semantica și sintagmatica verbului. În: Revista de lingvistică și știință literară, nr. 3, 1996, p. 57-65.
100. Bărbuță I. Semnificația lexicală și categoriile gramaticale ale cuvintelor în limba română. Chișinău, 2002. 124 p.
101. Bieltz P. Logica. București: Editura Didactica și Pedagogică, 1992. 135 p.
102. Botezatu P. Introducere în logică. Vol I. Iași: Graphix, 1994. 161 p.
103. Botezatu P. Introducere în logică. Vol II. Iași : Graphix, 1994. 230 p.
104. Constantinovici E. Semantica și morfosintaxa verbului în limba română. Chișinău: Acad. de Șt. a Moldovei, 2006. 268 p.
105. Constantinovici E. Semnificația lexicală și valorile sintagmatice și aspectual-temporale ale verbului în limba română. Chișinău: Tipograf. Orhei, 2001. 182 p.
106. Coșeriu E., Geckeler H. Orientări în semantica structurală. Iași: Editura Universității „A.I.Cuza”, 2016. 217 p.
107. Derivarea lingvistică. http://ro.wikipedia.org/wiki/Derivare_%28lingvistic%C4%83%29. (vizitat la data 12.09.2011).
108. Dârul A. Schițe de gramatică funcțional semantică a limbii române. Chișinău: Tipogr. A.Ș. Moldova, 2002. 267 p.
109. Dominte C. Introducere în teoria lingvistică. București: Universitatea din București, 2003. <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dominte/8-2.htm>. (vizitat la data 19.12.2011).
110. Drehe I. Despre generarea categoriilor aristotelice și câteva considerații cu privire la posibilitatea ipotezei dialectice. http://www.schole.ro/files/schole_1_2010/schole_1_2010_art2.pdf. (vizitat la data 25.09.2011).

111. Druță I. Neologismul în structura stilistică a limbii române actuale. Chișinău: Elan Poligraf, 2007. 300 p.
112. Dumbrăveanu I. Studiu de derivatologie romanică și generală. Chișinău: CEP USM, 2008. 250 p.
113. Evseev I. Semantica verbului. Timișoara: Banat, 1974. 183 p.
114. Gramatica limbii române, coord. Valeria Guțu Romalo. București: Editura Academiei Române, 2008. V. I-II. 712 p.
115. Hegel și interacțiunea cunoașterii și a acțiunii.
<http://www.scribde.com/sociologie/filozofie/HEGEL-SI-INTERACTIUNEA-CUNOAST104171622.php>. (vizitat la data 13.10.2011).
116. Heidegger M. Originea operei de artă. Stuttgart: Humanitas, 2005. 382 p.
117. Hristea Th. Limba română contemporană. 221 p.
<http://www.scribd.com/doc/78517336/83/Derivarea-parasintetică-regresivă-și-frazeologică>.
 (vizitat la data 17.10.2011).
118. Irimia D. Gramatica limbii române. București: Polirom, 2000. 543 p.
119. Kant I. Critica rațiunii pure (traducere de Nicolae Bagdasar și Elena Moisuc, ediția a III-a). București: IRI, 1998. p. 15-180.
120. Lyons J. Introducere în lingvistica teoretică. București: Editura Științifică, 1995. 575 p.
121. Marușca I. Verbele Sentiendi în limba română și italiană. În: Limba Română. Nr. 5-6, anul XXIII, 2013.
122. Mascaliuc V. Nominis actionis în actele de vorbire. În: New Approaches in Foreign Language Teacher Training. Bălți: Tipog. din Bălți, 2014, p. 81-89.
123. Mascaliuc V. Nominis actionis prin prisma verba actionis. În: New Approaches in Foreign Language Teacher Training. Bălți: Tipog. din Bălți, 2014, p. 74-80.
124. Mascaliuc V. Nominis actionis. Opinions. În: Normă-Sistem-Uz Codimensionare actuală. Chișinău: CEP USM, 2012, p. 527-531.
125. Mascaliuc V. Unele considerații despre actele de vorbire în limba franceză. În: Михайло-Архангельские чтение. Рыбница, 2013, p. 555-557.
126. Mascaliuc V., Coșciug A. Considerații generale asupra numelor de acțiune prin prisma verbelor de acțiune. În: Limbaj și Context. Bălți: Tipograf. din Bălți, 2013, Vol.I (V), p. 22-29.
127. Mascaliuc V., Coșciug A. Unele considerații asupra categoriei aspectului în limba franceză. În: Limbaj și Context. Bălți: Tipograf. din Bălți, 2013, Vol.I (V), p. 59-64.

128. Mascaliuc V., Coșciug A. Unele considerații asupra sufixelor și prefixelor în structura numelor de acțiune din limba franceză. În: *Limbaj și Context*. Bălți: Tipograf. din Bălți, 2013, Vol. I (V), p. 46-53.
129. Metzelin M. Gramatica explicativă a limbilor romanice. Iași: Editura Universității „A.I.Cuza”, 2010. 281 p.
130. Miclău P. Semiotica lingvistică. Timișoara: Facla, 1977. 310 p.
131. Pană Dindelegan G. Sintaxa transformațională a grupului verbal în limba română. București, 1974. p. 9-50.
132. Popescu I. Timp și limbaj: introducere în lingvistica lui Gustave Guillaume. Iași: Institutul European, 2006. p. 7-121.
133. Prus E. Poetica modalității la Proust. Iași: Tipo, 2014. 236 p.
134. Ross D. Aristotel (traducere de Ioan-Lucian Muntean). București: Humanitas, 1998. p. 31-62.
135. Sala M., Coteanu I. Etimologia și limba română Principii, probleme. București: Editura Academiei RSR, 1987. 159 p.
136. Stan C. Studiul cercetărilor privind numele de acțiune. <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/stan/2.htm>. (vizitat la data 20.09.2014).
137. Șăineanu L. Dicționar universal al limbii române. Chișinău : Litera, 1998. 1362 p.
138. Von Mises L. Acțiunea umană. Un tratat de teorie economică. Partea întâi: Acțiunea umană. <http://www.mises.ru/47/>. (vizitat 24.05.2015).
139. Zbanț L. Intensitatea absolută a calității și acțiunii (în limbile franceză și română). Chișinău: CE USM, 2009, 300 p.
140. Zugun P. Lexicologia limbii române. Iași: Tehnopress, 2000. 293 p.

În limba rusă

141. Актуальные проблемы сопоставительного языкознания. Уфа, 1998. 224 с.
142. Аксентий Е. Формально-семантические особенности имен-действия, мотивированные глоголом в современном французском языке. Москва, 1986. 16 с.
143. Амирова О. Г. Семантическая модель английских глаголов управления. Диссертация кандидата филологических наук. Уфа, 2002. 190 с.
144. Амосова Н. Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка. Москва: Литература на иностранных языках, 1956. с. 83-86.
145. Аристотель. Девятая Глава. <http://philosophy.ru/library/aristotle/kat/09.html>. (vizitat la data 15.09.2011).

146. Багдасарова Э. В. Глагольная лексика в современном английском языке этимологические, словообразовательные аспекты. Диссертация кандидата филологических наук. Москва, 2006. 179 с.
147. Байчура У. О некоторых факторах языкового развития. În: Проблемы языкознания Доклады и сообщения советских ученых на X Международном конгрессе лингвистов. Москва, 1967, с. 102-106.
148. Бенвенист Э. Индоевропейское именное словообразование. Москва, 2004. 300 с.
149. Бережан С. Семантическая эквивалентность лексических единиц. Кишинев: Штиинца, 1973. 373 р.
150. Бережан С. Контрибуций ла студиул инфинитивулуй молдовенеск. Кишинэу: Штиинца, 1962. 139 п.
151. Болдырев И. Н. Категориальные значения глагола. Системный и функциональный аспект. In: СПб. ПГПУ им А. И. Герцена, 1994, с. 11.
152. Бондарко А. В. Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии. Л., 1983. с. 80-140.
153. Брунова Е. Г. Пространственные отношения в архаичной языковой модели мира. Тюмень: Тюменьск. гос. университет, 2007. с. 10-39.
154. Варбот Ж. Ж. Этимология. http://www.gramota.ru/mag_arch.html/?id=124 (vizitat la data 20.05.2011).
155. Васильева Н. М., Питкова Л. П. Теоретическая грамматика. Москва: Высшая Школа, 1991. с. 65-66.
156. Введенская Л. А. Этимология и её виды. Ростов на Дону: Издательство Рост. Университета, 1986. 95 с.
157. Вердиева З. Н. Семантическое поле в современном английском языке. Москва: Высшая школа, 1986. 120 с.
158. Виноградов В. В. Лексикология и лексикография. Москва: Наука, 1977. 312 с.
159. Виноградов В. В. История слов около 1500 слов и выражений и более 5000 слов с ними связанных. Толк, 1994. 1138 с.
160. Виноградов В. В., Костомаров В. Г. Лексикология и лексикография. Избранные труды. Москва: Наука, 1977. 310 с.
161. Волкова З. Н. История французского языка. От старофранцузского к современному французскому языку. Москва: Издательство УРАО, 1997. 67 с.
162. Востоков А. Х. Сокращёная русская грамматика Александра Востокова. В Университетской типографии, 1849. с. 106- 112.

163. Гак В. Г. Языковые преобразования. Москва: Языки русской культуры, 1998. 773 с.
164. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология. Москва: Международные отношения, 1977. 264 с.
165. Гак В. Г. Теоретическая грамматика французского языка. Москва: Высшая школа, 1998. 220 с.
166. Гасанова Р. О. Глаголы движения в русском и лезгинском языках. Диссертация кандидата филологических наук. Саратов, 1996. с. 26-48.
167. Доза А. История французского языка. Москва: УРСС, 2006. 471 с.
168. Долинина И. Б. Семантические значимые категории английского глагола, Ленинград: Наука, 1989. 215 с.
169. Душина Н. П. Каузативные глаголы семантика и грамматика. Диссертация кандидата филологических наук. Тамбов, 2004. 278 с.
170. Загоруйко А. Я. Основные проблемы фразообразования. Ростов-на-Дону, 1980. с. 3-15.
171. Загоруйко А. Я. К вопросам конверсии в современном английском языке. In: Ученые записки кафедр английского, немецкого, французского языков. Вып.1. Ростов-на-Дону изд. РГПИ; 1955. с. 3-18.
172. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса. Москва: Наука, 1982. 125 с.
173. Исмайлова Д. Б. Структурно-семантическая характеристика отглагольных существительных, образованных способом конверсии во французском языке. Казань, 2007. с. 30-90.
174. Казаков В. П. Синтаксис имён действия. СПб: Санкт-Петербург ун-та, 1994. 148 с.
175. Казанский Б. В. В мире слов. Санкт-Петербург: Авалон Азбука классика, 2006. 318 с.
176. Катагошина Н. А., Гурычева М. С. История французского языка. Москва: Изд-во лит-ры на иностранных языках, 1963. 446 с.
177. Кильдибекова Т. А. Глаголы действия в современном русском языке. Саратов: Издат. Саратов. Унив., 1986. 157 с.
178. Коваленко И. В. Группа глаголов движения во французском языке. Диссертация кандидата филологических наук. Ленинград, 1971. 195 с.
179. Козина О. В. Семантика производного слова на базе отг. суффиксов -ment, -age, -ion, -a, -ure, -al, -in, -er. Диссертация кандидата филологических наук. Санкт-Петербург, 2003. с. 45-78.

180. Коряковцева Е. Н. Имена действия в русском языке: История, словообразовательная семантика, Москва: Наука, 1998. с. 5-89.
181. Кубрякова Е. С. Деривация, транспозиция, конверсия. Їn: ВЯ, N.5, Москва, с. 65-74.
182. Кубрякова Е. Части речи в ономаσιологическом освещении. Москва: Наука, 1978. 114 с.
183. Лайонз Д. Введение в теоретическую лингвистику. Москва: Прогресс, 1978. 542 с.
184. Логический анализ языка. Модели действия. Москва: Наука, 1992. 166 с.
185. Лопатникова Н. Н. Некоторые тенденции развития лексической системы французского языка, Москва: АВФ, 2002. с. 23-89.
186. Лопатникова Н. Н., Мошкович Н. А. Лексикология современного французского языка. Москва: Высшая школа, 1971. с. 90-206.
187. Ляпкива Э. М. Влияние внешних и внутренних факторов на развитие номинативной системы языка, дис. канд. филол. наук. Челябинск, 2006. 193 с.
188. Маковский М. М. Английская этимология. Москва: Высшая школа, 1985. 275 с.
189. Маковский М. М. Лингвистическая генетика. Проблемы онтогенеза слова в индоевропейских языках. Москва: УРСС, 2007. 2001 с.
190. Маковский М. М. Системность и асистемность в языке Опыт исследования антиномий в лексике и семантике. Москва: Наука, 1980. 210 с.
191. Мешков О. Д. Словообразование современного английского языка. Москва: Наука. 1976. 245 с.
192. Минина М. А. Психолингвистический анализ семантики оценки на материале глаголов действия. Диссертация кандидата филологических наук Москва, 1995. 166 с.
193. Минякова Н. И. Лексикология современного французского языка. Орск, 2010. 132 с.
194. Морозова М. А. Словообразовательная синонимия в сфере отглагольных имён действия. Елец, 1997. 202 с.
195. Мотузенко Е. М. Этимология и семантика, Кишинёв: Вектор, 2006. 364 с.
196. Откупщиков Ю. В. К истокам слова: рассказы о науке этимологии. Санкт Петербург: Авалон Азбука классика, 2005. 249 с.
197. Падучева Е. В. Глаголы действия толкование и сочетаемость. Їn: Логический анализ языка. Модели действия. Москва: Наука, 1992, с. 69-77.
198. Пасхалов А. П. Удивительная этимология. Москва: НЦЭИАС, 2007. 172 с.
199. Переслегина Е. Р. Сопоставительный анализ русских и французских глаголов движения при обучении иностранных студентов русскому языку. Диссертация кандидата филологических наук. Н. Новгород, 2002. с. 20-80.

200. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении. Москва: Гос. Учебно-педагогическое издательство, 1956. 511 с.
201. Проблемы деривации в системе языка и в речевой деятельности, Москва: ОГРН, 1995. с. 19-24.
202. Раевская О. В. Словообразовательная системность лексики французского языка. In: Филологические науки. nr 3, Москва, 1990. с. 87-95.
203. Реферовская Е. А. Аспектуальные значения глагола. В: Теория грамматического значения и аспектологические исследования. Ленинград, 1984. с. 91-96.
204. Саркисянц В. Р. Структурно семантическая, этимологическая характеристика словообразовательного поля глагола в современном английском языке. Ростов-на-Дону, 2003. с. 20-68.
205. Сафонова Т. Исследование практики в социологии после Е. Дюркгейма. In: Журнал социологии и социальной антропологии, 2009. Т.12, с. 15-31.
206. Сепир Э. Язык. Москва. 1934. с. 72-80.
207. Серебренников Б. А. О материалистическом подходе к явлениям языка. Москва: Наука, 1983. 317 с.
208. Серебренников Б. Номинация и проблема выбора. In: Языковая номинация. Общие вопросы. Москва: Наука, 1977, с. 147-187.
209. Сильницкий Г. Г. Корреляционная типология глагольных систем индоевропейских и иностранных языков, Смоленск: С111 У, 1999. 320 с.
210. Смирницкий А. И. Так называемая конверсия и чередование звуков в английском языке. In: Иностранные языки в школе. nr 5, 1950. с. 24.
211. Степанова М.Д. Хелбиг Г. Части речи и проблема валентности в современном немецком языке. Москва: Высшая школа, 1978. 259 с.
212. Стог Г. Лексикографирование молдавского глагола. Автореферат на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Кишинев, 1985. 16 с.
213. Тарамжина Л. В. Семантико-синтаксический потенциал однокоренных глагольных субстантивов в современном английском языке. Диссертация кандидата филологических наук. Санкт Петербург, 1996. 157 с.
214. Тихонов А. Н. Морфемно орфографический словарь Около 100000 слов. Москва: Аст Астрель, 2002. 704 с.
215. Тихонов А. Я. Словообразовательный словарь русского языка. Москва: Астрель Аст, 2003. с. 5-91.

216. Толоченко П. В. Жерундиул. Натура граматикалэ ши функцииле синтактиче. Кишинэу: Штиинца, 1978. 107 п.
217. Топоров В. И. Исследования по этимологии и семантике. Т.1. Москва: Языки славянской культуры, 2004. с. 12-98.
218. Топоров В. И. О некоторых теоретических аспектах этимологии. În: Этимология. 1984. - М., 1986, с. 205-211. http://krotov.info/lib_sec/19_t/top/orov.htm. (vizitat la data de 15.10.2014).
219. Тронский И. Историческая грамматика латинского языка. Москва: Литературы на иностранных языках. 320 с.
220. Трубачёв О. Н. Приёмы семантической реконструкции и сравнительно-историческое изучение языковых разных семей. Теория лингвистической реконструкции. Москва: Наука, 1999. 272 с.
221. Уфимцева А. А. Лексическое значение. Принципы семиологического описания лексики. Москва, 1986. 240 с.
222. Фурер О. В. Семантика глаголов действия и их деривативов в лингвистическом аспекте. Самара, 1995. с. 20-170.
223. Чинчлей Г. Очерки по деривации в современном французском языке. Кишинев: Штиинца, 1991. 119 с.
224. Широкова А. В. Морфологическая типология слова в разноструктурных языках. Москва: Добросвет, 1992. 128 с.
225. Широкова А.В. Сопоставительная типология разноструктурных языках. Москва: Добросвет, 2000. 226 с.
226. Шмелева Е. О толкованиях названий производителей действия в толковом словообразовательном словаре. În: Словарные категории. Москва: Наука, 1988, с. 129-133.
227. Этимологическая лексикография и история культуры. În: Русский язык и современность. Проблемы и перспективы развития русистики. Москва, 1991, с. 264-277.

Texte literare

228. Arnoux A. Double chance. Paris: Albin Michel, 1958. p. 103.
229. Aymé M. Les quatre vérités. Paris: Grasset, 1954. p. 158.
230. Balzac H. La Cousine Bette, 1846. <http://www.biblioteca.org.ar/libros/168002.pdf>. (vizitat 14.05.2016).
231. Balzac H. Louis Lambert. Paris: Dodo Press, 1832. p. 16.

232. Barrès M. Les Déracinés. Reprint. London: Forgotten Books, 2013. p. 457.
233. Barrès M. Un Homme libre. Paris: Librairie Académique Didier, 1889, p. 182.
234. Baudelaire Ch. Fleur du Mal. p. 112. http://www.ac-nice.fr/docazur/IMG/pdf/les_fleurs_du_mal.pdf. (vizitat 15.03.2016).
235. Camus A. L'Étranger, Paris: Gallimard, 1942. p. 1192.
236. Camus A. La chute. Paris: Gallimard, 1956. p. 1479.
237. Camus A. La peste. Paris: Gallimard. 1947, p. 1297.
238. Camus A. L'homme révolté. Paris: Gallimard, 1951. 382 p.
239. Carrel A. L'Homme, cet inconnu. Paris: Librairie Plon, 1935. p. 160 - 269.
240. Chateaubriand F-R. Essai sur les revolutions: Génie de christianisme. 1803, t. 2. p. 325.
241. Chazelle J. La Diplomatie. Paris: PUF, 1962. p. 80.
242. Claudel P. Poète regarde Croix. Paris: Gallimard, 1938. p. 53.
243. Colette S-G. En pays connu. Paris: Editions Manuel Bruker, 1949. p. 55.
244. Colette S-G. Maison de Claudine. Le livre de poche, 1978. p. 56.
245. Comte A. Cours de philosophie positive. Paris: Bachelier, 1839. t.4. p. 494.
246. Constant-Rebecque B. De l'Esprit de conquête et de l'usurpation, dans leurs rapports avec la civilisation européenne. Paris, 1813. p. 175.
247. Cornot A-A. Essai sur les fondements de nos connaissances et sur les caractères de la critique philosophique. Paris: Hachette, 1912. p. 531.
248. De Vigny A. Journal d'un poete. Paris, 1850. p. 1275.
249. De Gaulle Ch. Mémoires de guerre. Paris: Pocket, 1956. p. 6.
250. Duhamel G. Combat ombres. Paris: Mercure de France, 1939. p. 124.
251. Flaubert G. Madame Bovary. Paris: Livre de Poche, 1972. t.2. p. 11.
252. Flaubert G. Correspondances: 1874, p. 195.
253. Gautier Th. Le Roman de la momie. Paris: Librairie L. Conquet, 1858. p. 217.
254. Gide A. Prétextes / Nouveaux Prétextes. Réflexions sur quelques points de littérature et de morale. Paris: Mercure de Paris, 1897. p. 417.
255. Gide A. Paludes. Paris: Gallimard, 1895. p. 132.
256. Goldschmidt B. L'aventure atomique. Paris: Centre d'études de politique étrangère, 1962. p. 92.
257. Goncourt E. La maison d'un artiste. Paris: G.Charpentier Editeur. 1881, p. 380.
258. Gracq J. Le Rivage des Syrtes. Paris: Librairie José Corti, 1951. p. 157.
259. Green J. Journal. Paris: Librairie Plon, 1954. p. 260.

260. Hadamard J. Leçons de géométrie élémentaire : (Géométrie plane). Paris : Armand Colin & Cie. 1898, p. 91.
261. Lefebvre G. La Révolution française. Paris: Presses Universitaires de France, 1963, p. 157.
262. Maupassant G. Une vendetta. <http://maupassant.free.fr/textes/vendetta.html>. (vizitat 16.04.2016).
263. Mémoires du maréchal Joffre. Paris: Librairie Plon. 1931, p. 110 - 298.
264. Michelet J. Sur les chemins de l'Europe. Angleterre, Flandre, Hollande, Suisse, Lombardie, Tyrol. Paris, Marpon & Flammarion. 189, p. 146.
265. Missouri: exécution d'un condamné à mort. <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2016/05/12/97001-20160512FILWWW00005-missouri-execution-d-un-condamne-a-mort.php>. (vizitat 14.05.2016).
266. Montherlant H. Le songe. Paris: Grasset, 1922. p. 204.
267. Nizan P. La conspiration. Paris: Gallimard, 1972, p. 66.
268. Oeuvres Complètes de George Sand: Correspondance 1812-1876. Charlestone: Nabu Press, 2012. p. 203.
269. Ozanam A.-F. Dante et la philosophie catholique au treizième siècle. Paris: Librairie classique de Perisse frère. 1838, p. 228.
270. Péladan J., Le vice suprême. Paris: Librairie des auteurs modernes, 1884. p. 320.
271. Pesquidoux J. Le livre de raison. Paris: Librairie Plon, 1925. p. 187.
272. Ponson du Terrail P. Rocambole, Paris: Dumas, 1859. p. 216.
273. Queneau R. Pierrot mon ami. Paris: Gallimard, 1972. p. 220.
274. Queneau R. Zazie. Paris: Gallimard, 1959. p. 70.
275. Renard J. Journal 1901-1910. Paris: La Bibliothèque. p. 652.
276. Respiration de la Terre : nouvelle vidéo spectaculaire de la NASA. www.consoglobe.com/respiration-de-la-terre-cg#EDOXS08BiJ6G67h5.99. (vizitat 12.03.2016).
277. Rolland R. La vie de Beethoven. Paris: Gallimard, 1928. t. 1. p. 223.
278. Sainte-Beuve Ch-A. Port-Royal. Paris : Renduel, 1859. t.5. p. 428.
279. Saint-Exupéry A. Vol de nuit. Paris: Gallimard, 1931. p. 10.
280. Sartre J-P. Mort dans l'âme. Paris: Gallimard, 1949. p. 290.
281. Senancour E. Rêverie sur la nature primitive de l'homme. Paris: Librairie E. Droz, 1799. p.168.
282. Stendhal. Le rouge et le noir. Paris: Le Divan, 1927. p. 351.

283. Tharaud J et J. Paris-Saïgon dans l'azur. Paris: Librairie Plon, 1932. p. 126.
284. Valéry P. Variété I. Paris: Gallimard, 1924. p. 267.
285. Valéry P. Variété V. Paris: Gallimard, 1944. p. 267.
286. Verne J. Le Tour du monde en 80 jours. Québec. 1873, p. 28.
(<https://beq.ebooksgratuits.com/vents/Verne-tour-monde.pdf>). (vizitat 15.04.2016).
287. Vigny A. Journal d'un poète. Paris: Libraires Editeurs. 1867. p. 1094.
288. Vigny A. Servitude et grandeur militaires. Paris, 1835. p. 98.
289. Voyage de la Pérouse. Paris: Jean de Bonnot, 1797. t. 2. p. 195.
290. Zola E. L'argent. Paris: Les Clasiques de Poche, 1891. p. 404.
291. Zola E. La fortune des Rougon. Paris: Bibliothèque Charpentier, 1871, p. 199.
292. Zola E. Nana. Paris: Bib. Charpentier, 1880. p. 1207.

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

Nume de acțiune	Subclasa de nume de acțiune	Zona de nucleu	Zona de periferie
1. abdication	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
2. abjuration	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	+
3. ablation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
4. ablution	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
5. abnégation	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	+
6. aboiment	NA de declarație	-	+
7. abondement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
8. abrègement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
9. abrogation	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
10. absorption	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
11. abstention	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
12. abstraction	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	+
13. accélération	NA de mișcare	-	+
14. acétylisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
15. accentuation	NA de declarație	+	-
16. acceptation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
17. accomplissement	NA de mișcare	+	+
18. accouement	NA de mișcare	+	+
19. accroupissement	NA de mișcare	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

20.	accumulation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
21.	accusation	NA de declarație	+	-
22.	acquisition	NA de mișcare	+	+
23.	action	NA de mișcare	+	+
24.	adaptation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
25.	addition	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
26.	adhérence	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
27.	adhésion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
28.	adjudication	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
29.	administration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
30.	admiration	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
31.	admission	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
32.	admonition	NA de declarație	+	-
33.	aération	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
34.	affabulation	NA exprimă manifestări ale act. psihice	+	-
35.	affichage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
36.	affirmation	NA de declarație	+	-
37.	affrontement	NA de mișcare	+	+
38.	agenouillement	NA de mișcare	+	+
39.	agglutination	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
40.	agrafage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

41.	agression	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
42.	ajoutage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
43.	ajustement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
44.	alimentation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
45.	aller	NA de mișcare	+	+
46.	allongement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
47.	allumage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
48.	altercation	NA de declarație	+	-
49.	amélioration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
50.	amodiation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
51.	amortissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
52.	ammonisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
53.	ampliation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
54.	amplification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
55.	amputation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
56.	analyse	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
57.	animation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
58.	annexion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
59.	annulation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
60.	anticipation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

61.	apanage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
62.	apparition	NA de mișcare	+	+
63.	appellation	NA de declarație	+	-
64.	appertisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
65.	application	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
66.	apprentissage	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	+
67.	appréciation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
68.	approbation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	+
69.	approche	NA de mișcare	+	+
70.	approvisionnement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
71.	approximation	NA de mișcare	+	+
72.	arbitrage	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
73.	argumentation	NA de declarație	+	-
74.	arrimage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
75.	arrivée	NA de mișcare	+	+
76.	arrosement	NA de mișcare	+	+
77.	arrosage	NA de mișcare	+	+
78.	aspiration	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
79.	assainissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
80.	assaisonnement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
81.	assèchement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
82.	assertion	NA de declarație	+	-
83.	asservissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
84.	assignation	NA de declarație	+	-
85.	assimilation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

86.	association	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
87.	assouplissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
88.	assurance	NA de declarație	+	-
89.	asticotage	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
90.	atermoiement	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
91.	attachement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
92.	atténuation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
93.	attelage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
94.	atterissage	NA de mișcare	+	+
95.	attraction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
96.	attrapage	NA de mișcare	+	+
97.	attrapade	NA de mișcare	+	+
98.	attribution	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
99.	audition	NA percepției senzoriale	+	+
100.	augmentation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
101.	automatisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
102.	autorisation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
103.	auto-contemplation	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
104.	auto-suggestion	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
105.	avancée	NA de mișcare	+	+
106.	avancement	NA de mișcare	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

107. avertissement	NA de declarație	+	-
108. avortement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
109. babillage	NA de declarație	+	-
110. badinage	NA de declarație	+	-
111. balbutiement	NA de declarație	+	-
112. ballottement	NA de mișcare	+	+
113. bannissement	NA de mișcare	+	+
114. baratin	NA de declarație	+	-
115. baragouinage	NA de declarație	+	-
116. barbotage	NA de mișcare	+	-
117. barguinage	NA de declarație	+	-
118. bâclage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
119. bavardage	NA de declarație	+	-
120. bercement	NA de mișcare	+	+
121. bégaiement	NA de declarație	-	+
122. bêlement	NA de declarație	-	+
123. beuglement	NA de declarație	-	+
124. bénédiction	NA de declarație	+	-
125. blanchissage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
126. blésement	NA de declarație	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

127. blocage	NA de mișcare	+	+
128. boitement	NA de mișcare	+	+
129. bondissement	NA de mișcare	+	+
130. bonification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
131. boniment	NA de declarație	+	-
132. bouclage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
133. bougonnement	NA de declarație	+	-
134. boursoufflage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
135. boursoufflement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
136. braconage	NA de mișcare	+	+
137. bradage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
138. brainstorming	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
139. bredouillement	NA de declarație	+	+
140. bredouillage	NA de declarație	+	-
141. bredouillis		+	-
142. bricolage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
143. budgétisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
144. cabotage	NA de mișcare	+	+
145. cacardement	NA de declarație	-	+
146. cadrage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
147. caillement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

148. cafouillage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
149. calage	NA de mișcare	+	+
150. calandrage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
151. calquage	NA de declarație	+	+
152. camping	NA de mișcare	+	+
153. casting	NA de mișcare	+	+
154. capitalisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
155. capitulation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
156. captation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
157. capsulation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
158. carbonisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
159. célébration	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
160. céphalisation	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
161. cérébralisation	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
162. certification	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
163. cessation	NA de mișcare	+	+
164. challenge	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
165. chantage/chanter	NA de declarație	+	-
166. chantonnement	NA de declarație	+	-
167. chargement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
168. chatouillement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

169. chauffage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
170. cheminement	NA de mișcare	+	+
171. chinage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
172. chipotage	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
173. chômage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
174. chuchotement	NA de declarație	+	+
175. chromisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
176. cinglage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
177. circonscription	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
178. circulation	NA de mișcare	+	+
179. citation	NA de declarație	+	-
180. clapotement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
181. claquement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
182. clarification	NA exprimă acțiuni fizice		
183. classement	NA de mișcare	+	+
184. clichage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
185. clivage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
186. clochardisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
187. croassement	NA de declarație	-	+
188. cognition	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
189. cognement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
190. commandement	NA de declarație	+	+
191. commémoration	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

192. commercialisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
193. communication	NA de declarație	+	-
194. commutation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
195. comparution	NA de mișcare	+	+
196. compensation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
197. compilation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
198. composition	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
199. complication	NA de mișcare	+	+
200. compréhension	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
201. compression	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
202. concentration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
203. conception	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
204. concertation	NA de declarație	+	-
205. conciliation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
206. conclusion	NA de declarație	+	-
207. condamnation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
208. confédération	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
209. confirmation	NA de declarație	+	-
210. confiscation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
211. confrontation	NA exprimă acțiuni fizice	+	
212. connexion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
213. consécration	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
214. consentement	NA de declarație	+	-
215. conservation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
216. considération	NA de declarație	+	-
217. consolidation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
218. consommation	NA exprimă manif. fiziologice	+	+
219. constatation	NA de declarație	+	-
220. consternation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	+
221. constitution	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
222. consultation	NA de declarație	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

223. continuation	NA de mișcare	+	+
224. contemplation	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
225. contraction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
226. contradiction	NA de declarație	+	-
227. contre-espionnage	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
228. contre-préparation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
229. contre-manifestation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
230. contre-indication	NA de declarație	+	+
231. contre-vérification	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	+
232. contre-rectification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
233. contribution	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
234. convention	NA de declarație	+	-
235. convergence	NA de mișcare	+	
236. conversion	NA de declarație	+	-
237. convocation	NA de declarație	+	-
238. coopération	NA de mișcare	+	
239. coordination	NA de mișcare	+	+
240. coloration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
241. coproduction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
242. correction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
243. corruption	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
244. cotation	NA de mișcare	+	+
245. cotisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

246. coupure	NA exprimă acțiuni fizice		
247. couverture	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
248. création	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
249. crépitement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
250. croissance	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
251. craquage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
252. cracking	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
253. dancing	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
254. dandinement	NA de mișcare	+	+
255. débandade	NA de mișcare	+	+
256. débarquement	NA de mișcare	+	+
257. décalage	NA de mișcare	+	+
258. decapitation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
259. décélération	NA de mișcare	+	+
260. décentralisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
261. déchirure	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
262. décision	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
263. déclaration	NA de declarație	+	-
264. déclenchement	NA de mișcare	+	+
265. décollage	NA de mișcare	+	+
266. déconcentration	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
267. décrochage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

268. décrochement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
269. déduction	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
270. définition	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
271. déformation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
272. dégagement	NA de mișcare	+	+
273. dégénération	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
274. dégradation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
275. dégringolade	NA de mișcare	+	+
276. dégustation	NA percepției senzoriale	+	+
277. dilapidation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
278. déjeuner	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
279. délibération	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
280. délimitation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
281. délivrance	NA de mișcare	+	+
282. délocalisation	NA de mișcare	+	+
283. démantèlement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
284. démarchage	NA de mișcare	+	+
285. démembrement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
286. déménagement	NA de mișcare	+	+
287. démission	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
288. démocratisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
289. démolition	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

290. démyélinisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
291. dénationalisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
292. dénigrement	NA de declarație	+	-
293. déniguration	NA de declarație	+	-
294. dentition	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
295. densification	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
296. dépassement	NA de mișcare	+	+
297. dépendance	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
298. dépersonnalisation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
299. déplacement	NA de mișcare	+	+
300. dépréciation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
301. dérapage	NA de mișcare	+	+
302. déréglementation	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
303. dérégulation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
304. dérobage	NA de mișcare	+	+
305. dérogation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
306. déroulement	NA de mișcare	+	+
307. descente	NA de mișcare	+	+
308. description	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
309. désendettement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
310. désengagement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
311. désignation	NA de declarație	+	-
312. désindexation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

313. désinvestissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
314. desistement	NA de declarație	+	-
315. destruction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
316. détachement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
317. détérioration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
318. détermination	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
319. détournement	NA de mișcare	+	+
320. dévalorisation	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
321. dévaluation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
322. développement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
323. diésélisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
324. différenciation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
325. diffusion	NA de declarație	+	-
326. diminution	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
327. dîner	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
328. discrimination	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
329. discussion	NA de declarație	+	-
330. dislocation	NA de mișcare	+	+
331. disparition	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
332. dispersion	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
333. disposition	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

334. disputation	NA de declarație	+	-
335. disputailerie	NA de declarație	+	-
336. dissection	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
337. dissolution	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
338. distention	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
339. distillation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
340. distinction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
341. distribution	NA mișcare	+	+
342. divergence	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
343. diversification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
344. divination	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
345. division	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
346. documentation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
347. domination	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
348. dorage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
349. dotation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
350. doublement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
351. drainage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
352. dramatisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
353. dressing	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
354. durcissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
355. eboulement	NA de mișcare	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

356. échelonnement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
357. éclairage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
358. éclatement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
359. éclosion	NA exprimă manifestari fiziologice	+	+
360. écoulement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
361. écoute	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
362. écrasage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
363. écrasement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
364. écriture	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
365. écrouissage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
366. écrouissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
367. édition	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
368. effleurement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
369. effondrement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
370. effritement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
371. élaboration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
372. élargissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
373. élection	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
374. élevage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
375. élévation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

376. élimination	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
377. émancipation	NA de mișcare	+	+
378. emballement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
379. embouteillage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
380. embaumement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
381. embrocation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
382. émergence	NA de mișcare	+	+
383. émiettement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
384. émigration	NA de mișcare	+	+
385. émission	NA de mișcare	+	+
386. émondage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
387. empiètement	NA de mișcare	+	-
388. empoignade	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
389. empesage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
390. empuantissement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
391. encadrement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
392. encaissement	NA de mișcare	+	+
393. enchaînement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

394. engagement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
395. engueulade	NA de mișcare	+	+
396. enlaçage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
397. enlissement	NA de mișcare	+	+
398. enrichissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
399. enseignement	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
400. enterrement	NA de mișcare	+	+
401. entrée	NA de mișcare	+	+
402. énumération	NA de declarație	+	+
403. envolée	NA de mișcare	+	+
404. épuration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
405. épierrage	NA exprimă acțiuni fizice schimbare	+	-
406. épierrement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
407. équipement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
408. équitation	NA de mișcare	+	+
409. érection	NA de mișcare	+	+
410. érosion	NA de mișcare	+	+
411. espionnage	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
412. essoufflement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
413. estimation	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	+
414. établissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

415. étendage	NA de mișcare	+	+
416. étouffement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
417. évaluation	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
418. évanouissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
419. évasion	NA de mișcare	+	+
420. éviction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
421. évocation	NA de declarație	+	-
422. évolution	NA de mișcare	+	+
423. exacerbation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
424. exaction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
425. examination	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
426. exclusion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
427. exécution	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
428. exhortation	NA de declarație	+	-
429. exigence	NA de declarație	+	+
430. exonération	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
431. expansion	NA de mișcare	+	+
432. expatriation	NA de mișcare	+	+
433. expédition	NA de mișcare	+	+
434. expiration	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
435. explication	NA de declarație	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

436. exploitation	NA de mișcare	+	+
437. explosion	NA exprimă acțiuni fizice	+	
438. exportation	NA de mișcare	+	+
439. exposition	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
440. expression	NA de declarație	+	-
441. éxpulsion	NA de mișcare	+	+
442. extension	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
443. extermination	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
444. extirpation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
445. extraction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
446. fabrication	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
447. facturation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
448. fanfaronnade	NA de declarație	-	+
449. faucardage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
450. fédération	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
451. fermeture	NA de mișcare	+	+
452. ferraillement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
453. feulement	NA de declarație	-	+
454. figuration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
455. filialisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
456. financement	NA de mișcare	+	+
457. fiscalisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

458. fixation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
459. flatterie	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
460. fléchissement	NA de mișcare	+	+
461. flottement	NA de mișcare	+	+
462. fomentation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
463. fonctionnement	NA de mișcare	+	+
464. fondement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
465. forage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
466. formation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
467. forcing	NA de mișcare	+	+
468. foulage	NA de mișcare	+	+
469. fourniture	NA de mișcare	+	+
470. franchissement	NA de mișcare	+	+
471. francisation	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	-
472. frappement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
473. fredonnement	NA de declarație	+	+
474. freinage	NA de mișcare	+	+
475. frémissment	NA de mișcare	+	+
476. fréquentation	NA de mișcare	+	+
477. frettement	NA de mișcare	+	+
478. frisement	NA de mișcare	+	+
479. froissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

480. frôlement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
481. frottement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
482. frustration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
483. fumage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
484. gabionnage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
485. gaspillage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
486. gazouillement	NA de declarație	-	+
487. gémissment	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
488. généralisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
489. gétation	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
490. gesticulation	NA de mișcare	+	+
491. giclement	NA de mișcare	+	+
492. giration	NA de mișcare	+	+
493. glapisement	NA de declarație	+	+
494. glissade	NA de mișcare	+	+
495. glissement	NA de mișcare	+	+
496. gloussement	NA de declarație	-	+
497. gonflement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
498. gouvernement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

499. grattement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
500. grignotage	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
501. grignotement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
502. grincement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
503. grippage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
504. grippement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
505. grondement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	
506. groupement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
507. guérison	NA de mișcare	+	+
508. guidage	NA de mișcare	+	+
509. guillochage	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
510. gustation	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
511. habillage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
512. habillement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
513. halètement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
514. happement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
515. harcelèment	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
516. harmonisation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

517. harponnage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
518. havage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
519. hennissement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
520. hérissage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
521. héritage	NA de mișcare	+	+
522. heurtement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
523. hissage	NA de mișcare	+	+
524. huage	NA de declarație	+	-
525. humectage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
526. hurlement	NA de declarație	+	+
527. ignorance	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+
528. illustration	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+
529. imagination	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
530. immatriculation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
531. immigration	NA de mișcare	+	+
532. implantation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
533. implication	NA de mișcare	+	+
534. implosion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
535. importation	NA de mișcare	+	+
536. imposition	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

537. improvisation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
538. impulsion	NA de mișcare	+	+
539. inauguration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
540. incitation	NA de mișcare	+	+
541. inclusion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
542. incompréhension	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
543. inculpation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
544. indemnisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
545. indexation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
546. indication	NA de declarație	+	-
547. infection	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
548. infléchissement	NA de mișcare	+	+
549. inflexion	NA de mișcare	+	+
550. influence	NA de mișcare	+	+
551. information	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+
552. informatisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
553. infraction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
554. injonction	NA de declarație	+	+
555. innovation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
556. inondation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
557. inscription	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
558. insertion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
559. insistance	NA de declarație	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

560. insinuation	NA exprimă manifestări ale act. intelectuale	+	+
561. inspiration	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+
562. inspection	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
563. installation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
564. instauration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
565. institution	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
566. instruction	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+
567. insurrection	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
568. integration	NA exprimă acțiuni fizice a integra		
569. intensification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
570. intercommunication	NA de declarație	+	+
571. interdiction	NA de declarație	+	-
572. intéressement	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
573. internationalisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
574. interpolation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
575. interpretation	NA de declarație	+	-
576. interrogation	NA de declarație	+	+
577. interruption	NA de declarație	+	-
578. intervention	NA de mișcare	+	+
579. intimidation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+
580. intoxication	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
581. introduction	NA de declarație	+	-
582. invasion	NA exprimă de mișcare	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

583. inversion	NA de mișcare	+	+
584. investissement	NA de mișcare	+	+
585. ionisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
586. ironisation	NA de declarație	+	-
587. isolement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
588. isomérisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
589. jaillissement	NA de mișcare	+	+
590. jappement	NA de declarație	-	+
591. jargonement	NA de declarație	+	-
592. jagement	NA de declarație	-	+
593. jogging	NA de mișcare	+	+
594. jugement	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
595. lancement	NA de mișcare	+	+
596. lecture	NA de declarație	+	-
597. libéralisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
598. liberation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
599. licenciement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
600. limitation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
601. limogeage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
602. liquidation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
603. localisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
604. location	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
605. lutéinisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

606. machination	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
607. majoration	NA de mișcare	+	+
608. manifestation	NA de declarație	+	+
609. manipulation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
610. manquement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
611. marchage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
612. marcher	NA de mișcare	+	+
613. marginalisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
614. marketing	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
615. mariage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
616. marmonnement	NA de declarație	+	-
617. marivaudage	NA de declarație	+	-
618. méditation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
619. mensualisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
620. miaulement	NA de declarație	-	+
621. migration	NA de mișcare	+	+
622. mitigation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
623. mobilisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

624. moderation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
625. modernisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
626. modification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
627. mugissement	NA de declarație	-	+
628. mondage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
629. mondation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
630. mondialisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
631. montage	NA de mișcare	+	+
632. montée	NA de mișcare	+	+
633. motion	NA de mișcare	+	+
634. mouvement	NA de mișcare	+	+
635. multiplication	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
636. mutation	NA de mișcare	+	+
637. natation	NA de mișcare	+	+
638. négociation	NA de declarație	+	-
639. nettoyage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
640. négation	NA de declarație	+	-
641. nivellement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

42. nickelage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
643. nomination	NA de declarație	+	-
644. non-intervention	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
645. non-satisfaction	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
646. normalization	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
647. nutrition	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
648. objection	NA de declarație	+	-
649. obligation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
650. observation	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
651. obstruction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
652. obtention	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
653. omission	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
654. onction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
655. opération	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
656. opilation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
657. opposition	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
658. ordination	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
659. organisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
660. orientation	NA de mișcare	+	+
661. ouverture	NA de mișcare devine fizic	+	+
662. ouvrage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
663. pacification	NA de declarație	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

664. pagination	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
665. palpation	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
666. paiement	NA de mișcare	+	+
667. papotage	NA de declarație	+	-
668. parachèvement	NA de mișcare	+	+
669. parcellisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
670. participation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
671. parution	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
672. passage	NA de mișcare	+	+
673. paupérisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
674. pavage	NA de mișcare	+	+
675. pelotonnement	NA exprimă acțiuni fizice a transforma	+	+
676. pénalisation	NA de declarație	+	-
677. penetration	NA de mișcare	+	+
678. pépiement	NA de declarație	-	+
679. percée	NA de mișcare	+	+
680. perfusion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
681. permutation	NA de mișcare	+	+
682. péroration	NA de declarație	+	-
683. persistance	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

684. perversion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
685. pétrification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
686. piaffement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
687. placement	NA de mișcare	+	+
688. plafonnement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
689. planification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
690. planning	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
691. plongée	NA de mișcare	+	+
692. podzolisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
693. pollution	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
694. politisation	NA de declarație	+	-
695. poussée	NA de mișcare	+	+
696. préaccentuation	NA de declarație	+	-
697. precision	NA de declarație	+	-
698. préchauffage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
699. prediction	NA de declarație	+	-
700. prégermination	NA exprimă acțiuni fizice	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

701. pré-exploitation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
702. prélèvement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
703. prémélange	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
704. préparation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
705. prérefrigération	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
706. préregard	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
707. préqualification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
708. présanction	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
709. présentation	NA de declarație	+	+
710. présidence	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
711. pression	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
712. prévention	NA de declarație	+	-
713. prévision	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
714. privatisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
715. production	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
716. programmation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
717. progression	NA de mișcare	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

718. prolifération	NA exprimă acțiuni fizice t	+	+
719. prolongement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
720. promotion	NA de declarație	+	-
721. promenade	NA de mișcare	+	+
722. propagation	NA de declarație	+	-
723. proposition	NA de declarație	+	-
724. prosternement	NA de mișcare	+	+
725. protection	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
726. protestation	NA de declarație	+	-
727. provocation	NA de mișcare	+	+
728. publication	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
729. purification	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
730. radotage	NA de declarație	+	-
731. raclement	NA exprimă acțiuni fizice actiona	+	-
732. raffermissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
733. raisonnement	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
734. ralentissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
735. ramassage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
736. rapprochement	NA de mișcare	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

737. raréfaction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
738. rassemblement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
739. ratification	NA de declarație	+	-
740. rattrapage	NA de mișcare	+	+
741. rassasiement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
742. réaction	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
743. réalignement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
744. réalisation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
745. réaménagement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
746. réanimation	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
747. recapitalisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
748. recentrage	NA de mișcare	+	+
749. réchauffement	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
750. reclassement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
751. recommandation	NA de declarație	+	-
752. reconduction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
753. reconversion	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
754. recouvrement	NA exprimă acțiuni	+	+
755. récrimination	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
756. recrutement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
757. récupération	NA exprimă acțiuni	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

758. rédaction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
759. redécoupage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
760. redémarrage	NA de mișcare	+	+
761. redéploiement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
762. redressement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
763. réduction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
764. rééchelonnement	NA de mișcare	+	+
765. rééquilibrage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
766. rééquipement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
767. réévaluation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+
768. référence	NA de declarație	+	-
769. réflexion	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	+
770. reformatage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
771. rejouissance	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
772. regard	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
773. réglage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
774. règlement	NA de declarație	+	-
775. réglementation	NA de declarație	+	-
776. régression	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
777. regroupement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
778. régulation	NA de declarație	+	-
779. réhabilitation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

780. réintroduction	NA de declarație	+	-
781. relâchement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
782. relèvement	NA de mișcare	+	+
783. relogement	NA de mișcare	+	+
784. remboursement	NA de mișcare	+	+
785. remontée	NA de mișcare	+	+
786. remplacement	NA de mișcare	+	+
787. remplissage	NA de mișcare	+	+
788. remuement	NA de mișcare	+	+
789. rémunération	NA de mișcare	+	+
790. renégociation	NA de declarație	+	-
791. renforcement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
792. reniflement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
793. renouvellement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
794. rénovation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
795. rentrée	NA de mișcare	+	+
796. renversement	NA de mișcare	+	+
797. réorganisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
798. réparation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
799. répartition	NA de mișcare	+	+
800. reparution	NA de mișcare	+	+
801. répercussion	NA exprimă acțiuni fizice	-	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

802. répétition	NA de declarație	+	-
803. replâtrage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
804. repoussement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
805. représentation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
806. respiration	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
807. restitution	NA de mișcare	+	+
808. restriction	NA de declarație	+	-
809. restructuration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
810. résurgence	NA de mișcare	+	+
811. rétablissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
812. retournement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
813. réunification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
814. revalorisation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
815. revendication	NA de declarație	+	-
816. révision	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
817. ricanement	NA de declarație	-	+
818. rire	NA exprimă manifestări fiziologice	+	-
819. roulement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
820. roulade	NA de mișcare	+	+
821. rugissement	NA de declarație	-	+

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

822. ruissellement	NA de mișcare	-	+
823. rupture	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
824. rush	NA de mișcare	+	+
825. satisfaction	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
826. sauvetage	NA de mișcare	+	+
827. scrutation	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
828. sécularisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
829. séparation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
830. serfouissage	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
831. signature	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
832. simplification	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
833. simulation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
834. situation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
835. sondage	NA de declarație	+	-
836. soumission	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
837. souper	NA exprimă manifestări fiziologice	+	-
838. souscription	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
839. sous-estimation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	+
840. sous-évaluation	NA exprimă manifestări ale act. Intelectuale	+	-
841. sous-exposition	NA de declarație	+	+
842. speculation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

843. stabilization	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
844. stagnation	NA de mișcare	+	+
845. stridulation	NA de declarație	+	-
846. structuration	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
847. substitution	NA de mișcare	+	+
848. subtilisation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
849. succession	NA de mișcare	+	+
850. sulfinition	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
851. suggestion	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
852. superposition	NA de mișcare	+	+
853. suppression	NA de mișcare	+	+
854. surconsommation	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
855. surévaluation	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
856. surproduction	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
857. surréaction	NA exprimă acțiuni fizice	+	
858. surveillance	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
859. suspension	NA de mișcare	+	+
860. systematization	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
861. tarissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
862. tâtement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
863. tâtonnement	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
864. tassement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
865. thésaurisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+

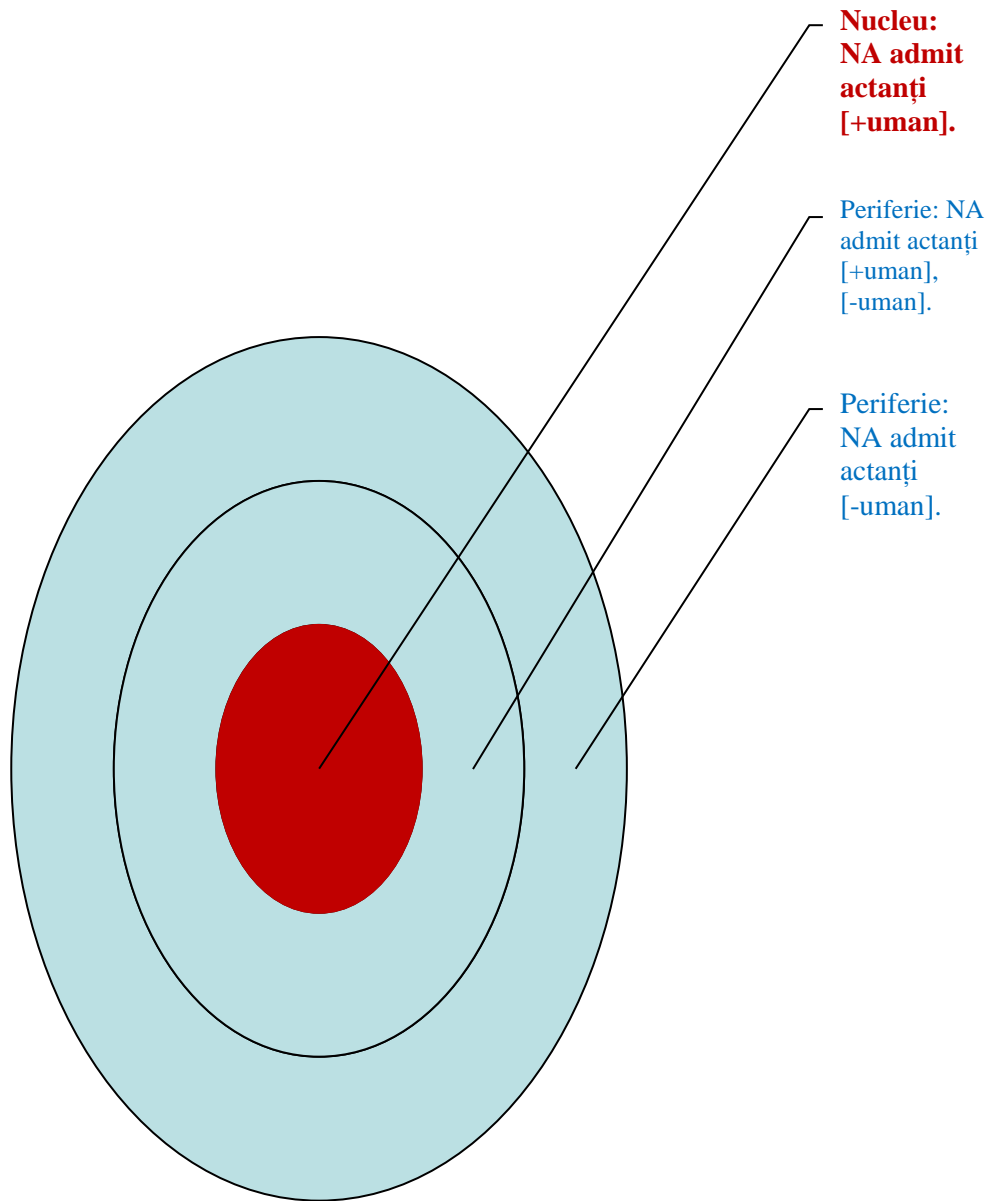
Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

866. tintement	NA de declarație	+	
867. tirage	NA de mișcare	+	+
868. tergiversation	NA de declarație	+	-
869. tombée	NA de mișcare	+	+
870. tournage	NA de mișcare	+	+
871. tournée	NA de mișcare	+	+
872. tournoiement	NA de mișcare	+	+
873. toussolement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
874. traduction	NA de declarație	+	-
875. traitement	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
876. transaction	NA de mișcare	+	+
877. transformation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
878. traversée	NA de mișcare	+	+
879. trémoussement	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
880. trépignement	NA de mișcare	+	+
881. triplement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
882. tripotage	NA exprimă percepții senzoriale	+	
883. tuning	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
884. unification	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
885. utilization	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
886. vaticination	NA de declarație	+	-

Anexa 1. Numele de acțiune deverbale în limba franceză.

887. vacillement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
888. vacuation	NA exprimă manifestări fiziologice	+	+
889. vacuolisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-
890. variation	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
891. vengeance	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
892. verification	NA exprimă manifestări ale activității intelectuale	+	-
893. versement	NA de mișcare	+	+
894. vieillissement	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
895. visée	NA exprimă percepții senzoriale	+	+
896. vidage	NA exprimă acțiuni fizice	+	+
897. vitupération	NA de declarație	+	+
898. vitaminisation	NA de mișcare	+	+
899. vrombissement	NA de declarație	-	+
900. vulcanisation	NA exprimă acțiuni fizice	+	-

Anexa 2. Nucleu și periferie în sfera numelor de acțiune.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Mascaliuc, Victoria

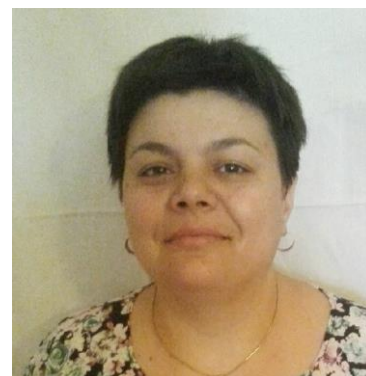
CV-ul AUTORULUI

Mascaliuc Victoria

10 mai 1980

Republica Moldova, orașul Bălți

Cetățeană a Republicii Moldova

STUDII	
Doctorat	USARB 2004– 2008, 621.04. – Limbi romanice (Limba franceză)
Superioare	Universitatea de Stat „Alec Russo” 2002-2003, Magistru în Filologie Universitatea de Stat „Alec Russo”, 1998-2002, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Liceul „B. P. Hașdeu” din Bălți, Republica Moldova, 1986-1998
DOMENIILE DE INTERES ȘTIINȚIFIC	
2003- prezent	Lingvistica Metodologia predării limbilor străine Semasiologie, Derivatologie, Lexicografie Teoria traducerii
ACTIVITATEA PROFESIONALĂ	
2001-prezent	Lector universitar la Catedra de filologie engleză și germană, Universitatea de Stat "Alec Russo" din Bălți
2014-2015	Coordonator al proiectului „Web Support and Demo Classes”
PARTICIPĂRI ÎN PROIECTE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE	
2014-2015	EFL Blogging School for Regional Teachers from Moldova
2015	META PROJECT „ Teaching English for the Future”
2013-2014	Increasing Teacher Professional Development

LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE PUBLICATE

12 articole în reviste științifice, dintre care: 3 în reviste științifice internaționale, 9 în culegeri naționale și internaționale.

CUNOAȘTEREA LIMBILOR

Limba română

Limbă maternă

Limba rusă

Utilizator experimentat (C2)

Limba franceză

Utilizator independent (C1)

Limba engleză

Utilizator experimentat (C2)

DATE DE CONTACT

Republica Moldova, or. Bălți, str. Lescico, 20, ap. 32

 00373 79015 0037368767071

e-mail: masvictoria@yandex.ru